دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جەلالی

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

● پێنج شەممە ٢٠/١/١٩٨٣ ژمارە ٦٧١ ● ٨ لاپەڕە ● بە ٥٠ فلسە ● الخميس ٢٠/١/١٩٨٣ العدد ٦٧١ ●

لەم ژمارەیەدا

● ئەدەب و رۆشنبیری / ل٥و ٦ •
● لە چالاکییەکانی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی ل٨ •

کۆبوونەوەیەکی تایبەت لە نێوان
بەڕێز سەرۆك صدام حسین و خاوەن شکۆ مەلیك فەهدا

شەوی چوارشەممە بەڕێز سەرۆك صدام حسین گەیشتە مەملەکەتی عەرەبی سعودی و هەر بە گەیشتنی بەڕێزی بە فڕۆکەخانەی ریاض لە لایەن خاوەن شکۆ مەلیك فهدی کوڕی عبدالعزیز مەلیکی مەملەکەتی عەرەبی سعودیەوە پێشوازی کرا •

هەروەها پایەبلند میر عبدالمحسن کوڕی عبدالعزیز میری مەدینەی منەوەرەو پایەبلند میر بدرالدین کوڕی عبدالعزیز جێگری سەرەکی پاسەوانانی نیشتمانی و پایەبلند میر سلمان کوڕی عبدالعزیز میری ناوچەی ریاض و ژمارەیەك لە کاربەدەستانی مەملەکەتەکە بەشداری پێشوازییەکەیان کردوو لە دابەزینی بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە فڕۆکەکە خاوەن شکۆ بە بۆنەی ئەوەوە بە ساغی گەیشتۆتە مەملەکەتی عەرەبی سعودی بە گەرمی بەخێرهاتنی کرد •

پاش تەوقەکردنی بەڕێزی لەگەڵ پێشوازیکارانی لە میرو کاربەدەستان لەگەڵ خاوەن شکۆ مەلیکدا بەرەو بارەگاکەی لە ریاض رۆی • ئەمەر ئاژانسی دەنگ و باسی عیراق زانی کە کۆبوونەوەیەکی داخراو لە نێوان بەڕێز سەرۆك صدام حسین و خاوەن شکۆ مەلیك فهد کوڕی عبدالعزیزدا دوای گەیشتنی بەڕێز سەرەکی فەرماندە بە کۆشکی القبە لە ریاض یەکسەر کراوە •

پایەبلند میر عبداللەی کوڕی عبدالعزیز جێنشینی جێگری یەکەمی سەرەك وەزیران و سەرەکی پاسەوانی نیشتمانی کە هەر بە فڕۆکەکەی بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە کۆتایی هاتنی سەردانەکەی لە بەغدا گەیشتە ئەوێ و بەشداری کۆبوونەوەکەی کرد •

مەلیك فهدی کوڕی عبدالعزیز ئەوشەوە خوانێکی بۆ ڕێزلێنانی بەڕێز سەرۆك صدام حسین رازاندەوەو پایەبلند میر عبداللەی کوڕی عبدالعزیز جێنشین و جێگری سەرەك وەزیران و سەرەکی پاسەوانی نیشتمانی و پایەبلند میر بدر جێگری سەرەکی پاسەوانی نیشتمانی و ژمارەیەك لە کاربەدەستە گەورەکانی سعودی بەشداری خوانەکەیان کرد •

بەڕێز سەرۆك صدام حسین لە کۆتایی سەردانەکەیدا بۆ مەملەکەتی عەرەبی سعودی کە چەند سەعاتێکی خایاند گەڕایەوە بەغدا •

بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە فڕۆکەخانەی ریاض لە لایەن خاوەن شکۆ فهد کوڕی عبدالعزیزی مەلیکی مەملەکەتی عەرەبی سعودییەوە بەڕێ کراو پایە بلند میر بدرالدین کوڕی عبدالعزیز جێگری پاسەوانی نیشتمانی و میر سلمان کوڕی عبدالعزیز میری ناوچەی ریاض و ژمارەیەك لە کاربەدەستانی مەملەکەتی عەرەبی سعودی بەشداری بەڕێکردنەکەی بەڕێزی بوون •

هەڵمەتی سەرکەوتوانەی هێزە ئاسمانییەکانمان بۆ سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن

جەنگاوەرە مەردەکانی سوپای دلێری عیراق ، لە ماوەی هەفتەی رابووردوودا ، چەندان دەستی مەردانەیان لە هێزەکانی رژێمی خومەینی نەفام وەشاندوو زەرەروزیانی سەرووماڵی زۆری پێ گەیاندن •

هەر لەم رۆژانەی دواییەدا ، هێزە ئاسمانییەکانمان هەڵمەتی مەردانەیان بردە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن و ئاگریان بەردایە هێزە شەڕخوازەکانی دوژمن کە لەسەر سنووری وڵاتمان حەشاری داون . لە بەیاننامەی ژمارە ١٩٦٧دا کە رۆژی یەك شەممەی رابووردوو دەرچووە ، ئەوە ئاشکرا کراوە کە فڕۆکە ئازاکانی هێزی ئاسمانیمان ٦٦ هەڵمەتی سەرکەوتوویان بردە سەر بنکەو مولگەکانی دوژمن و توانیان راستەوخۆ نیشانەکان بپێکن و هەمووشیان بە پشتیوانی یەزدان بەسەلامەتی گەڕانەوە بنکەکانی خۆیان .

لە بەیاننامەی ژمارە ١٩٦٨دا کە لە سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانەوە دەرچووە هاتووە دەڵێ [هێزە چەکدارە ئازاکانمان کە لە ماوەی بیست و هەشت مانگی رابووردوودا مەردانە دژی دەستدرێژی کەرە داگیرکارەکان جەنگی و بە هێزو سەختی بە رووی تاقمە قیرلەدڵەی خومەینیدا وەستاو بەربەستی چاوچنۆکی نارەوای ئەو تاقمەی کرد ، پشت بە خوای مەزن توانای بەربەستی کردنی هەموو دەستدرێژییەکی هەیەو دەتوانێ بە هەمان تواناوە لووتبەرزی و لەخۆبایی بوونی دوژمن سەرکوت بکات و دەرسی توندتری دابدات] .

هەروەها بەیاننامەکە روونی کردۆتەوە کە بۆ رەددانەوەی ئەو دەستدرێژییە نارەوایانەی هێزەکانی رژێمی ترسنۆکی خومەینی دەیکاتە سەر سەربەرزی عیراق دەپارێزن و شارو دام و دەزگا مەدەنیەکانمان ، هێزی ئاسمانی ئازامان چەندان هێرشی مەردانەو سەرکەوتوی کردە سەر دامەزراوە نەوتیەکانی دوژمن لە دورگەی خەرج و کارگەی بەرهەمی گاز لە سەرووی ئەحوازو راستەوخۆ نیشانەکانی پێکاو هەروەها بنکەو مولگاکانی دوژمنی لە ناوچەی بەرامبەر میسان بۆردومان کردو ئاگری بەردایە ئەو بنکانەی دوژمن زیانی سەرووماڵی زۆری پێ گەیاندو لەو رۆژەدا فڕۆکەکانمان ٨٣ هەڵمەتی مەردانەیان کردووەو هەمووشیان سوپاس بۆ خوا بەسەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان .

دیسان لە ماوەی هەفتەی رابووردوودا لە کەرتەکانی تری بەرەی جەنگ زیانی زۆر لە دوژمنی نەفام و هێزەکانی دراوەو چەندان کوژراوو بریندارو گیراو لە ریزەکانیا بووە هێزە مەردەکانی عیراق بەردەوام دلێرانە وەك شێری نەر سنووری سەری دوژمن و خەونە چەپەڵەکانی لە گۆڕدەنێن و ئاڵای سەرکەوتنی عیراق هەر بەرز دەشەکێتەوە .

خوێنەری بەڕێز :

بەشی دووەمی ووتە گرنگەکەی سەرەکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین بۆ ئەندامی لیژنەی کاروباری دەرەوە لە کونگریس ئەمەریکی لە لاپەڕەی دوو سێدا بخوێنەرەوە •

ئۆپێك کۆنگرەیەکی ناکاو دەبەستێ

ڤیەننا : نادع : سەرچاوەیەکی رەسمی لە رێکخراوەی وڵاتانی نەوت فرۆشدا بڵاوی کردەوە کەوا ئەندامانی رێکخراوەکە بڕیاریان داوە رۆژی یەکشەممەی داهاتوو کۆنگرەیەکی وەزاری ناکاو لە جنێڤدا ببەستن .

ئەم سەرچاوەیە بە پەیامنێری «نادك»ی راگەیاند کەوا زۆربەی دەوڵەتە ئەندامەکان سکرتاریەتی گشتی رێکخراوەکەیان ئاگادارکردوە لە ڤیەننادا کە ئامادەن بۆ چوونە کۆنگرەکە لە کات و شوێنی ناوبراودا .

طباطبائی .. جارێکی تریش .. بەرەو بەندیخانە

ڤیەننا : نادع : رادیۆی ئەڵمانیای رۆژئاوا بڵاوی کردەوە کەوا صادق طباطبائی نێرراوی رژێمی ئێران کە خزمی خومەینیشە جارێکی تر برایەوە بۆ بەندیخانەی شاری دوسلدۆرف بۆ موحاکەمەکردنی بە تۆمەتی تریاك بردنە ناو ئەڵمانیاوە .

هەروەها رادیۆکە وتی دادگای دوسلدۆرف دەیەوێ زۆرتر لەم مەسەلە بکۆڵێتەوە بۆ ئەوەی زیاتر دڵنیابێ لە بارەی ئەو هەواڵانەوە کە دەڵێن ناوبراو چەندەها جار هیرۆیینی بە دزییەوە بردوەتە ئەڵمانیا لەگەڵ پیشەکەی تریا کە بازرگانی چەکە لە بازاڕی رەشدا .

ئەوەی شایانی باسە کاربەدەستانی ئاسایش لە ئەڵمانیا هەفتەی پێشوو طباطبائییان لە فڕۆکەخانەی دوسلدۆرفدا گرت .

دوژمن هەردوو زانکۆی خلیل و نجاح دادەخا

فەلەستینی داگیرکراو : سەرچاوەیەکی فەلەستینی بڵاوی کردەوە کەوا کاربەدەستە زایۆنییەکان نەیانهێشت پێنج مامۆستای بەریتانیایی بچنە ناو دانشگای خلیلەوە •

هەروەها ئەم سەرچاوەیە وتی هێزە زایۆنییەکان هێشتا گەمارۆی دانشگاکەیان داوەو ناهێڵن قوتابییەکان بڕۆنە ژوورەوە •

هەر لەم بابەتە شاری نابلس لە رۆخی رۆژئاوا راپەڕینێکی تازەی تیا بەرپابووە لە ئەنجامیا هێزە زایۆنییە داگیرکەرەکانی زانکۆی نجاحیان داخستووەو ناهێڵن قوتابییەکانی بچنە ناوەوە •

رووداوەکانی رۆژانی رابووردوو

● **سەرچاوەیەکی فەلەستینی ئاگادار رای گەیاند کە لە مانگی شوباتی داهاتوودا یاسر عەرەفاتی سەرەکی رێکخراوی رزگاری خوازی فەلەستینی گەشتێك بە وڵاتانی ئاسیادا دەکات •**

● وەزیری دەرەوەی میسر لەگەڵ بالوێزی ئەمەریکا لە قاهیرە لە مەسەلەی سەردانی داهاتووی سەرۆك حسنی مبارك بۆ واشنتۆن دواوە •

● **ئەمینداری گشتی جامعەی وڵاتە عەرەبەکان شاذلی قلیبی بۆ یەکەمجار بەسەردانێکی رەسمی لە ئێرلندە گەیشتۆتە شاری دبلن •**

● دەربارەی باری ئێستای لوبنان ، ئەمین جمیل سەرەکی لوبنان نامەیەکی ناردووە بۆ ئەمیری دەوڵەتی کویت •

نەتەوە یەکگرتووەکان گەشتێك دەکات بە حەوت وڵاتی ئەفەریقایدا •

زایۆنییەکان لە لوبنان دەمێننەوە

قسەکەرێکی عەسکەری زایۆنی رایگەیاند کە هێزە داگیرکارەکانی لە لوبناندا پێنج سەد خانووی تر بۆ حەواندنەوەی سەربازە زایۆنییەکان لە وەرزی زستاندا .. ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە کە زایۆنییەکان نیازیان وایە ماوەیەکی زۆر تر لە لوبناندا بمێننەوە •

ئێستگەیەکی سەر بە رژێمی خومەینی لە خوارووی لوبناندا لە ژێر چاودێری زایۆنییەکانا ئیش دەکا

تونس : تایبەتی : گۆڤاری هەفتانەی « الانوار » کە لە تونسدا دەردەچێ بڵاوی کردەوە کەوا رژێمی خومەینی بە هۆی بەکریگیراوەکانییەوە ئێستگەیەکی لە شاری بەعلەبەکدا کردوەتەوە هەرچەندە هێزەکانی زایۆنی لەوێن .

رژێمی سووریا هێرش دەباتە سەر رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین

دیمەشق : لە چوارچێوەی ئەو کۆشتانەیدا کە دەیکا بۆ گومان خستنە سەر رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین ، رژێمی سووریا دەستی کردە هێرش راگەیاندن دژی یاسر عرفاتی سەرەکی ئەنجومەنی راپەڕاندنی رێکخراوەکە . ئەمەیش بەو هێرشە دەستی پێکرد کە وەزیری رۆشنبیری رژێمی سووریا نجاح العطار بردیە سەر گفتوگۆی ئەردەن و فەلەستین و نزیك بوونەوەی ئەم دوو لایەی بەوە دایە قەڵەم کە « کارێکی نالەبارە بەرامبەر بە مەسەلەی فەلەستین لە دەروتانی عەرەب و جیهاندا ».

ئەوەی شایانی باسە عرفات گەیشتە دیمەشق بۆ سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەیەکی لیژنەی راپەڕاندنی رێکخراوەکە •

دەرکردنی پەنجاوشەش ژەنراڵی ئەندەنووسی

وەزارەتی بەرگری ئەندەنووسیا بڵاوی کردەوە کە ٥٦ ژەنراڵ لە سوپاکەیدا لە کار خراون بۆ ئەوەی لە جیاتی ئەوان ئەفسەرانی لاو لە نەوەی نوێ دابنرێ •

ئەوەی شایانی باسە هەموو ئەو ژەنراڵانە لە ساڵی ١٩٤٥دا بەشداری جەنگی رزگاری ئەندەنووسیایان کردووە •

رۆژنامەیەکی هندی هێرش دەباتەسەر رژێمی خومەینی :

ئێران بۆتە دەریایی خوێن

رۆژنامەی « تایمزئوف ئەندیا » هێرشێکی توندی کردۆتەسەر رژێمی خومەینی ئەویش لە زنجیرەیەك وتاردا کە دەستی کردوە بە بڵاوکردنەوەیان ، وتویەتی ئەم رژێمە ئێرانی کردوە بە دەریایەکی خوێن و لە سێدارە دان و کوشتن و برین لە ئێراندا لە ماوەی یەك ساڵدا لە ژمارەی هەموو لە سێدارە دراوەکانی هەموو جیهان زۆرتر بووە .

رۆژنامەکە زیاتر وتویە : ئەگەر رژێمی هەبێ لەسەر رووی زەمینی بۆ ئەوە نەشێ حوکمڕای بکات رژێمی خومەینییە کە کاری گەیشتۆتە ئەو رادەیەی خومەینی خۆی بە ئاشکرا داوای کردوە ئێران بکرێ بە بنکەیەکی گەورەی جاسوسی و داوای لە باوك و رۆڵەو کەس و کاروو هاورێی یەکتری کردوە کە یەك جاسوسی بەسەرئەوی ترەوە بکات .

دەربارەی هەڵوێستی خومەینی و رژێمەکەی بەرامبەر رۆشنبیری و رۆشنبیران وتویە : کۆمەڵی رووناك بیران لە ئێراندا رووبەرووی مردنی رۆشنبیری راستەقینە دەبن ، دوای باسی رەگەزپەرستییەتی خومەینی کردوەو چۆن رژێمەکەی هەموو پێداویستێکی ئەهونی لە دەستچووەو هەڵس و کەوتی ئەو رژێمە بەڵگەی رەگەزپەرستیەتی و ناتوانی باری وڵات بەرەو ئەهونی و سەقامگیری بەرێ .

ئەو بارە نالەبارەی ماوەی بە نەمانەوەی ئەو رژێمە داوە ، ناکرێ بەردەوام بێ و هەرچەندە توندو تیژی و کوشتن و برین بەردەوام بێ بەڵام ناتوانی رێ لە راپەڕینی هێزە بەرهەڵستکارەکان بگرێ و هەتا خومەینی نەشیتوانیوە پشتیوانی سوپا بۆ خۆی زامن بکات ، لەبەرئەوە دەستەیەکی لە کلکەکانی خۆی کردوە بە جاسوس بەسەر ئەفسەرەکانی سوپاوە .

رۆژنامەکە دەربارەی باری رێزگرتنی مافی ئادەمیزاد لە ئێراندا وتویە بریتییە لە تۆمارێکی ترسناك و بە بەڵگەی ئاشکرا ساغ بۆ ئەوە کە سزاو تاوانی نارەوای دەست و دایەرەی خومەینی دڕندانە خۆی بە هەموو ماڵێکدا کردوەو سزاو لە سێدارەدان و بە کۆمەڵ گوللە باران کردنی خەڵکی و سیاسەتی رەگەزپەرستی بەرامبەرگەلانی ئێران رێبازی هەرە دیارو ئاشکرای رژێمی خومەینییە .

دەقی تەواوی وتەی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین بۆ بەڕێز ستیڤان سۆلارز ئەندامی لیژنەی کاروباری دەرەوەی کۆنگرێسی ئەمەریکا لە ٢٥ی ئاب ١٩٨٢

بەشی دووەم

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز ئەوەمان وت کە قازانجی ئەمەریکا لەوەدایە سیاسەتێکی هاوسەنگتری هەبێ لەبارەی کێشەی عەرەبو «ئیسرائیل»ەوەو هەروەها قازانجمان لەوەدایە کە دەستەلاتی خۆمان بەکاربێنین بۆ گەیشتن بە چارەیەك بۆ ئەو کێشەیە من مەبەستمە برانم لاتانوایە چی پێویستە بکرێ بۆ کێشەی نێوان «ئیسرائیل»و عەرەب ، لاموایە یەکێ لە دوو حاڵەت لە توانادایەو لام وایە بەنیسبەت ئێمەوە گرنگە کە سوود لە بیروراتان وەرگرین لەم بارەیەوە ئایا چارەکردنی کێشەی نێوان «ئیسرائیل» و عەرەبو دۆزینەوەی ئاشتییەکی هەمیشەیی لە ناوچەکەدا پێویستی بە کشانەوەی «ئیسرائیل» هەیە بۆ سنوورەکانی ساڵی ١٩٦٧و مافدانی گەلی فەلەستین بۆ ئەوەی بژیو ئەوانەیش کە لەگەڵیایە لە ڕۆخی ڕۆژاواو غەززەدا ، کە مافی چارەنووسی خۆیان هەبێ کە مانایی دامەزراندنی دەوڵەتێکی فەلەستینی دەگەیەنێ ، و ئایا دۆزینەوەی چارەیەك بۆ کێشەی نێوان «ئیسرائیل»و عەرەب ، دامەزراندنی ئاشتییەکی هەمیشەیی لە ناوچەکەدا نەك هەر پێویستی بە دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆی فەلەستینی هەیە لە ڕۆخی ڕۆژاواو غەززەداو بەس، گەڕانەوەیی «ئیسرائیل» بۆ سنوورەکانی ساڵی ١٩٦٧، بەڵکو لەجیاتی ئەو دامەزراندنی دەوڵەتێکی دیموکراتی عیلمانی ئەوەی کە ئێستە پێی دەوترێ غەززەو ڕۆخی ڕۆژاوا بە «ئیسرائیل» خۆیشیەوە یا بە مانایەکی تر ، ئایا بۆ چارەکردنی کێشەی عەرەبو «ئیسرائیل» پێویستە «ئیسرائیل» وەك قەوارەیەکی زایۆنی لەناو ببرێو ئایا دەتوانرێ کێشەی عەرەبو «ئیسرائیل» لەسەر بناغەی دامەزراندنی دەوڵەتێکی فەلەستینی لە ڕۆخی ڕۆژاواو غەززەدا چارەبکرێ کە بتوانێ شانبەشانی «ئیسرائیل» بژی •

مافی ڕەوا ی فەلەستینی‌یەکانە

سەرەکی بەڕێز :

لە سەرەتاوە دەڵێم ئەوەی لە زیاتر لە ساڵێك لەمەوبەرەوە بڕیارمان لەسەر داوە ئەوەیە ئێمە بەرهەڵستی هیچ بڕیارێك ناوەستین کە ڕێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین لەبارەی فەلەستینەوە بڕیاری لەسەر بداو ، نایشبێ هیچ ڕایەکی سیاسی نایبەتی بۆ چارەکردنی ئەم بابەتە دەربڕین ، پێش ئەوەی گوێمان لە ڕای ڕێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین بێ لە هەموو کۆمەڵگا ڕەسمی‌یەکاناو کاتێکیش کە ئەم بابەتە خرایە پرۆگرامی باسەکانی کۆنگرەی داهاتووی سەرانەوە بۆ ئەوەی بکرێ بە بڕیار ، ئەگەر من ، یا هەر کەسێکی تر ئامادەی بوو پێی دەڵێین هیچ ڕایەك دەرنەبڕێ پێش ئەوەی کاربەدەستی ڕێکخراوەی فەلەستینی ڕای خۆی دەڵێ ،، دەگەڕێمەوە بۆ تەواوکردنی قسەکەم ، ئەگەر لێم بپرسی ئەگەر من گفتوگۆتان لەگەڵا بکەم یا گفتوگۆ لەگەڵ «ئیسرائیل»دا بکەم ، مافی ڕەوایی نادەم بە ((ئیسرائیل)) پێش ئەوەی ئەو مافی ڕەوایی نەدا بە فەلەستینی‌یەکان لە چوارچێوەیەکی وادا کە لەبارەی سیاسیو قانوونی‌یەوە ڕەوابێو ، من لاموایە ئەگەر داوای ئەوە بکەن لە فەلەستینی‌یەکان کە دان بە «ئیسرائیل»دا بنێن پێش ئەوەی ((ئیسرائیل)) بە ڕوونی دان بە مافی فەلەستینی‌یەکانو دەوڵەتە ئاشکرا سنووربۆدانراوەکەیانا بنێ ، ئەوا ئێوە دەکەونە هەڵەوە ئەگەر نیازی ئەوەتان بێ ئەم گیروگرفتە لە ڕیشەوە چارەبکرێ بە شێوەیەکی عادلانە بەمجۆرە ئێوە باری ڕەوایی «ئیسرائیل» لە فەلەستینی‌یەکان ئەپچڕن بێ ئەوەی باری ڕەوایی مافی فەلەستینی‌یەکان لە ((ئیسرائیل)) بپچڕن ، لەبەر ئەوە پێت دەڵێم ئێستا هیچ کاربەدەستێکی عەرەب نی‌یە لەو باوەڕەدابێ کە دەتوانرێ «ئیسرائیل» لەناوببرێو ئەمە لە سیاسەتیایەتی بەڵام تاقە عەرەبێکیش نی‌یە لەو باوەڕەدابێ کە دەتوانرێ بە شێوەیەکی ئاشتی‌یانە لەگەڵ قەوارەیەکی نیازبلاودا ئیدارەبکرێ •

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز ئەگەر «ئیسرائیلی‌یەکان» ئامادەبن دان بە دەوڵەتی فەلەستینی‌دا بنێن وەك دەوڵەتو با بڵێین لە ڕۆخی ڕۆژاواو غەززەدا ئایا لە قۆناغی وادا بەرهەڵستی دەکەن ؟

سەرەکی بەڕێز :

با وەك ئەمەریکایی‌یەك بۆت ڕوونبکەمەوە ، ئایا ئێوە لەو باوەڕەدان کە پێویستە دەوڵەتێکی فەلەستینی لە هەمووی ڕۆخی ڕۆژاواو کەرتی غەززەدا دابمەزرێنرێ ؟

ئەندامی کۆنگرێس :

ئەگەر باسی سنووری دەستنیشانکراو بخەینەلاوە ••••

سەرەکی بەڕێز :

داوای دوا سنوورم لێ مەکە پێش ئەوەی دوا سنوورتم پێ بڵێی هەرچەندە من لایەکی گفتوگۆکەر نیم چونکە لایی گفتوگۆکەر پێش من فەلەستینی‌یەکانن •

ئەندامی کۆنگرێس :

دەتوانم وەك یەکێك قسەتان لەگەڵ بکەم ••

زانینی ڕای وڵاتە یەکگرتووەکان

سەرەکی بەڕێز :

تۆ وەك ئەندامێکی کۆنگرێس هاتووی بۆلامو منیش صدام حسینی سەرەك دەوڵەتمو ئەو قسەیەی کە دەیکەم بە دوا قسە دادەنرێ ،، بەڵام ئەو قسەیەی کە تۆ دەیکەی بە دواقسە دانانرێ ، با ڕایی خۆمت بۆ باس بکەم ،،،، ئێستا هیچ کاربەدەستێکی عەرەب نی‌یە ئەوە بخەتە سیاسەتیەوە کە پێی دەڵێن وێرانکردنی ((ئیسرائیل))و لەناوبردنی ، ئەمە دەڵێم بێ گوێدانە هەموو ئەو نیازانەی کە ڕەنگە لە دەرەوەی حیساباتی چەرخدا هەبێ ، نایشبێ عەرەب لە بیرکردنەوەو حیساباتیانا قانوونەکانی چەرخیان تێپەڕکردبێ ،، بەڵام من لاموایە پێویستە عەرەب لە کاتی گفتوگۆکردنا سنووری بیریان لەبارەی دەستووریو قانوونیەوە دەرنەبڕن پێش ئەوەی بەلای کەمەوە بزانن ئەو ڕایە کۆتایی‌یەی وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا چی‌یە کە دایدەسەپێنێ بەسەر «ئیسرائیل»داو بەپێی ئەو ئامادەی ئەوەیە لایی عەرەب بگرێ • زۆرجار لایەکی‌تر کە «ئیسرائیل» نەبوە دروشمێکی بەرزدەکردەوە بۆ چارەکردنی ئاشتی‌یانەو عەرەب پێی ڕازی نەدەبوون لە سەرەتاوەو عەرەبەکان لەناو خۆیاندا دەکەوتنە قسەوباس تا ڕادەی کێشە ئەنجا لەو لاوە ((ئیسرائیل)) دەهاتو دەیوت کێ دەڵێ من بەم چارەیە ڕازیمو پەسەندی نەدەکرد •

ئەندامی کۆنگرێس :

بە ویژدانەوە بڵێین سەرەکی بەڕێز هەر چارەیەك بۆ گیروگرفتی فەلەستین پاش ئەوەی ڕێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین پەسەندی بکا پەسەند دەکرێ ؟

سەرەکی بەڕێز :

ئەو چارەیەی فەلەستینی‌یەکان پەسەندی بکەن ئێمە دژی نابین •

ئەندامی کۆنگرێس :

هەڵوێستتان بەرامبەر پرۆژەکەی مەلیك فهد چی‌بوو کە پێوەندی بە دامەزراندنی هەندێ بناغەوەیە بۆ چارەکردنی کێشەی عەرەبو «ئیسرائیل» •

سەرەکی بەڕێز :

ئەم پرۆژەیە خراوەتە بەردەم کۆنگرەی سەران لەبەر ئەوە نابێ بە دووروودرێژی باسی لێبکەینو لە پێشەوە ڕامان بەرامبەر بە پرۆگرامی کارەکانی کۆنگرەی داهاتووی سەران بڵێینو ئێمە ڕای خۆمان لە کۆنگرەکەدا دەڵێین •

ئەندامی کۆنگرێس :

ئەگەر هاتو وڵاتە یەکگرتووەکان هەوڵی تازەی‌دا بۆ گەیشتن بە چارەیەك بۆ کێشەی عەرەبو «ئیسرائیل» ئێوە شتی واتان بە شێوەیەکی تەواو ناوێ ؟ ئەگەر لەناو ئەمەدابێ یا بە جۆرێکی تر ؟

سەرەکی بەڕێز :

ڕامان ڕوونەو هەر ڕایەك ڕێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین پێی ڕازی‌بێ ئێمە دژی ڕاناوەستین •

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز من سەرم لە ڕاکەتان سوورمابوو لەبارەی توانینی سوودوەرگرتنەوە لەو چوارچێوەیەی کە ڕێکەوتنەکانی کامپ دەیڤید ڕەخساندوونی‌و ئەو هۆ یا شێوەیەی گیروگرفتەکەی پێ چارەبکرێ ، ئایا لاتان وایە هیچ دەرەتانێ یا ڕێ‌تێچوونێك هەیە بۆ بەرپانکردنی ڕێکەوتنەکەی کامپ‌دەیڤیدو گەورەترکردنی ؟

سەرەکی بەڕێز :

ئێوە بۆ نووساون بە ناوێکی بێزراوو ناوەڕۆکێکی پچڕپچڕو نەویستراوەوە ،، بۆ هەوڵی ئەوە نادەن کاروبار بە مێشکێکی کراوەوە باس‌بکەن ••• هەمووی عەرەب ڕێکەوتنی کامپ دەیڤیدیان بێزران میسر نەبێو بڕیارەکەیش لەو عەرەبانەوە بوو کە لە لووتکەی بەغدادا کۆبوونەوە ، من دەمەوێ بکەمە خاڵێکی گفتوگۆکردنو دەڵێم ڕەنگە وڵاتە یەکگرتووەکان بتوانێ ڕێکەوتنەکەی کامپ دەیڤید یا یەکێکی وا تێپەڕ بکا لەم کاتەداو ڕەنگە زۆریشی لە عەرەبەکان ناتوانم بڵێم هەموو عەرەبێك قایل‌بن پێی ، مەبەستیشم بە عەرەب لێرەدا ڕەسمی‌یەکانیانە •••• بەڵام ئایا جۆرە بیرکردنەوەی واو چارەی وا مردوو گیروگرفتەکە چارەدەکا ؟ نابێ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا بکەوێتە هەڵەی وا گەورەوە لە سەر ئەو ئەساسەی بەو جۆرە بجوولێتەوە کەوا دەتوانێ بە زۆر کارێکی وا بکا لەباری ئێستادا عەرەب ناچاربکا دان بەو سیاسەتەدا بنێن ،، لەبەر هەندێ هۆی ئاشکرا عەرەب ئێستا لە هەڵوێستێکی کزان ،،، کە وابوو ڕەنگە بتوانێ جۆرە چارەیەکیان بەسەرا یا بەسەری هەندێکیانا داسەپێنێ بەڵام پێویستە ئەوە لە خۆی بپرسێ ئایا چارەیەکی تەواوی دەوێ یا چارەیەکی نیوەو ناتەواوی وا کە ساڵێ یا دووساڵ پێ بەسەر بەرێ ئەگەر ئەمەریکا بە شوێن چارەیەکی وادا بگەڕێ کە پێوەندی پێ چاك‌بکا لەگەڵ عەرەبو لە هەمان کاتیشدا پێوەندی‌یەکی چاك‌بێ لەگەڵ «ئیسرائیل» دەبی بگەڕێ بە شوێن چارەیەکی وادا کە وا دەرنەکەوێ بۆ عەرەب وەکو داسەپێنرابێ بەسەریانا •

ئەندامی کۆنگرێس :

بەڵێ سەرەکی بەڕێز ئێوە خاڵێکی زۆرباش دادەنێنو من ستایشی ئەو وەڵامە ڕوونەتان دەکەم، دەمەوێ بە هەموو دڵسۆزی‌یەوە پرسیاری دووەم بکەم ڕاتان چی‌یە ئەگەر «ئیسرائیل » داوای‌کرد بگەڕێتەوە بۆ سنوورەکانی پێش ساڵی ١٩٦٧ بەڵام هەر لە چوارچێوەی بارێکی وادا ئەردەنی تیا بکرێ بە یەکەم بەرپرسیاری بەڕێوەبردنی ڕۆخی ڕۆژاواو کەرتی غەززە ، ئەمە بناغەیەکی باشە بۆ چارەکردنی مەسەلەکە ، ئایا پێویستە لەسەر «ئیسرائیل» نەك هەر بکشێتەوە بۆ سنوورەکانی ساڵی ١٩٦٧ بەڵکو حەزیش بکا لە دامەزراندنی دەوڵەتێکی فەلەستینی لە ڕۆخی ڕۆژاواو کەرتی غەززەدا وەك ڕێگایەکی چارەکردنی ناکۆکی‌یەکە •

سەرەکی بەڕێز :

من ئەمە دەڵێم ، من لام وا نی‌یە ناچارکردنی فەلەستینی‌یەکان لە کاتێکدا ئەوان لەم بارەدان بە شێوەیەکی دەستووری لەگەڵ هەر وڵاتێکی عەرەبدا کارێکی ڕاستە •

لە هەمان کاتیشدا لاموایە بوونی دەوڵەتێکی فەلەستینی سەربەخۆ کە فەلەستینی‌یەکان پێی ڕازی‌بن لەگەڵ بوونی بارێکی ئاشتی‌یانەدا بۆ «ئیسرائیلی‌یەکان» کارێکی پێویستە ، لە هەمان کاتیشدا لاموایە دەکەونە هەڵەیەکی گەورەو نەویستراوەوە لەلایەن هەمووی عەرەبەوە ، نەك هەر لەلایەن عیراقەوە ، ئەگەر بیرتان لەوە کردەوە کە ئەردەن دەشێ بۆ ئەوەی ببێ بە دەوڵەتێ بۆ فەلەستینی‌یەکان یانی وەك هەندێ لە «ئیسرائیلی‌یەکان » دەڵێن دەوڵەتی فەلەستین لە ڕۆخی ڕۆژهەڵاتی ئەردەندا دەبێ ئەو کاتە عەرەبەکان وا هەست دەکەن کەوا قەوارەکانیان هەموو لە مەترسیدایەو ڕەنگە لە هەموو کاتێکدا خەریتەی سیاسی‌ی قەوارە نیشتمانی‌یەکانیان بکەوێتە مەترسی‌یەوە بەهۆی پیلانێکی نێودەوڵەتانەوە یا لەبەر ئارەزوو ئەم یا ئەو لا گەورەیەوە •

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز لام وا نی‌یە هیچ کاربەدەستێکی ئەمەریکایی لە هیچ کاتێکدا لای وابێ یەکێ لە چارەکانی تەنگوچەڵەمەی فەلەستین بریتی‌یە لە دامەزراندنی دەوڵەتێکی فەلەستینی لەوێدا کە ئێستا بە شانشینی ئەردەنی هاشمی ناودەبرێ لام وایە زۆربەی کاربەدەستە ئەمەریکایی‌یەکان لەو باوەڕەدان کە ئەو شوێنەی مەسەلەی فەلەستینی تیا چارەبکرێ ڕۆخی ڕۆژاوای ڕووباری ئەردەنە نەك ڕۆژهەڵاتی ئەردەن هەرچەندە من لام وایە هەندێ ئەمەریکایی هەن لەو هیوایەدان کە چارەی مەسەلەی فەلەستین بە جۆرێ بکرێ کە چەشنە پێوەندی‌یەکی دەستووری سیاسیی لەنێوان هەردوو ڕۆخەکەی ڕۆژهەڵاتو ڕۆژاوادا هەبێ پرسیارەکەم لێتان ئەوەیە ، ئەگەر ئەمەریکا سووربێ لەسەر پێوەندی‌یەکی وا ، لە نێوان هەردوو ڕۆخەکەی ڕۆژهەڵاتو ڕۆژاوادا وادەکا نەتوانرێ چارەی مەسەلەکە بکرێ یا چارەکردنی مەسەلەکە گرانبێ ، لە چوارچێوەیا •

سەرەکی بەڕێز :

لام وا نی‌یە بەمە چارەی گیروگرفتەکە دەکرێ من لام وایە باری وا گیروگرفت لە نێوان فەلەستینی‌و ئەردەنی‌یەکانا دروستدەکاو ڕەنگە ببێتە هۆی خولقاندنی باری مەترسیدارتر لە هەموو بارێکی تر کە بە خەیاڵتانا بێت •

ڕەنگە فەلەستینی‌یەکان بە ئارەزوو سەربەستی‌و ویستی خۆیانو بێ زۆرلێکردن ڕازی‌بن بە هەر جۆرە پێوەندی‌یەك لەگەڵ ئەردەنداو ئەمەیش کارێکی سروشتی‌یە ، پێوەندی‌یەکی وا وەك ئەو پێوەندی‌یەی لە نێوان هەر جووتە ڕژێمێکی عەرەبدا هەبێو ،، لە دواڕۆژیشدا یەکبگرن ،، ئێمە دژی شتی وا نین •

ئەندامی کۆنگرێس :

نزیك بینەوە چارەکردنی مەسەلەی فەلەستین بەو جۆرەی ڕێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین هەڵوەشێنێتەوە یانی ئەوەی دەوڵەتێکی فەلەستینی لە ڕۆخی ڕۆژاوادا دروست‌بکرێ ، با دیسان نزیك‌بینەوە بێجگە لەوەی ئەگەر «ئیسرائیل» ڕازی‌بێ لە جۆلان بکشێتەوە ، ئایا ڕازی دەبێ بەوەی شتێکی تایبەتی لەبارەی ڕۆژهەڵاتی قودسەوە بکرێ ، بە جۆرێکی وا مافێکی وایی بدرێتێ لە بارێکی وادا ، ئەگەر سووریاو ڕێکخراوە بەوە ڕازی‌بوون کە پێوەندی‌یان لەگەڵ «ئیسرائیل»دا ئاسایی بکەنو پێوەندی دیپلوماسی لەگەڵ «ئیسرائیل»دا ببەستنو لەسەر پێوەندیی گەشتوگێڵ ڕێك‌بکەونو ئاڵوگۆڕی ڕۆشنبیری بکەن ئایا لاتانوایە لە باری وادا وڵاتێکی وەك عیراق ئەویش دەتوانێ پێوەندی ئاسایی بکا لەگەڵ «ئیسرائیل»دا •

سەرەکی بەڕێز :

لە پێشا لەمە بکۆڵنەوە ، لەگەڵ ئەو لایانەی کە ڕاستەوخۆ پێوەندی‌یان بە بابەتەکەوە هەیە بە هۆی شوێنی جوغرافی‌یانەو هۆیەکانی ترەوە لە سیاسەتدا هیچ قانوونێکی کۆتایی نی‌یەو هیچ هەڵوێستێکی کۆتایی نی‌یە بەو ڕادەیە نەبێ کە خزمەتی بیروباوەڕو ستراتیژی‌یەت ئەکا ، ئێستا عیراق پێوەندی دیپلوماسی‌یانەی نی‌یە لەگەڵ وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکادا ، لەبەر ئەوە نابێ پێش ڕووداو بکەوینو بڵێین ئەگەر واو ، وا ، ڕوویدا ، با لە پێشا ڕووبداو ئەنجا پرسیارمان ئاراستەبکرێ •

ئەندامی کۆنگرێس :

• جەنابی سەرەك پەنجەتان بۆ ئەوە ڕاکێشا کە (ئسرائیل) یارمەتی پێشکەش بە ئێران دەکات ؟

سەرەکی بەڕێز :

تەنیا ئێمە نیین پەنجە بۆ ئەمە ڕابکێشین بەڵکوو ڕۆژنامەکانی ئێوەیش پەنجەیان بۆ ئەمە ڕاکێشاوە •••• «ئسرائیل» دەستی لێوەشاندینو ئێمە دوورین لێوەی لە هێڵی پێشەوەداو ، ئێمە ئێستا لەگەڵیدا لە جەنگێکی فیعلی‌دا نیین ، بەڵکوو لە ڕوو بە ڕوو بوونێکن لەگەڵ ئێراندا •

ئەندامی کۆنگرێس :

ئێستا لەیارمەتی‌ی سوپایی (ئسرائیل) بۆ ئێران دەدوێم ، ئێمە لێرە یەك تەنگ‌و چەتەمەیەکمان هەیە کە شتێکە دژ بە ئارەزووەندی‌و رامیاری (ئسرائیل) چەکی خۆی بۆ ئێران بگوێزێتەوە ، دژ بە ئارەزووەندی‌و سیاسەتی ئەمریکا ،، ئێوە دەزانن کە (ئسرائیل) لەلای خۆی میقدارێکی گەورەی ئەوتۆی لەم چەکانە هەیە کە لە ئەمباردان ، لامان ڕوون نی‌یە بەتەواوەتی ئەو چەکەی بە ئێرانی دەفرۆشێت دروستکراوی ئەمریکایە یان (ئسرائیل) دروستی کردوون •

● ئسرائیل‌و هاوپەیمانەکانی ئەمریکا چەك بە ئێران ((دەدەن)) ●

سەرەکی بەڕێز :

ئەوانەی چەك بە ئێران دەدەن تەنیا (ئسرائیل) نی‌یە بەڵکوو ژمارەیەك لە هاوپەیمانەکانی ئەمریکان،، ئێمە تێدەگەینو ، ئێوەیش دەزانن ، کە زانیاری‌ی هەواڵوەرگرتن لە سیاسەتی نێودەوڵەتی‌دا دەکەوێتە ژێر ڕکێفی تیووری‌ی (اوانی مستطرقە)وە چەندین دۆستمان لە جیهاندا هەن ، ئەگەر ئستیخباراتەکانمان نەزانن، ئەوا ئەو کەسە دەدۆزینەوە ئەو زانیاری‌یەمان بۆ بپەڕێنێتەوە کە لەلایەکی تر ڕوودەدەن ، جگە لە (ئسرائیل) ، چەندین دۆستی ئەمریکا هەن کە هەندێکیان ئەندامی پەیمانی ئەتڵەسینو ، چەك‌و ئامێرو پسپۆڕی بە ئێران دەدەنو ، لەگەڵ سیاسەتی ئێراندا بەیەك‌ناگەن، لە لێکۆڵینەوەی ئێمەدا سەبارەت بە باری تایبەتی‌ی ئەوان ، ئەوان ئێرانیان خۆش ناوێتو ، لەگەڵ ئێراندا بەیەك ناگەن ،، ئەوان دژ بە عەرەب نیین ، هیچ شتێکیش نی‌یە پێویست بکات دژ بە عیراق بن ، کە کاتێك چەك‌و ئامێرو پسپۆڕی پێشکەش بە ئێران دەکەن ، شی‌کردنەوەی ئێمە ئەوەیە کە ئەمە لەژێر ڕووناکی‌ی گەر زۆر تر نەڵێین ، پێووتنی ئەمریکادایە ، بۆ ئەوەی بەم شێوەیە پەروەندی‌ی لەگەڵ ئێراندا کراوە بێت بەڵام لەسەر حسیبی ئێمە ، واتە لەسەر حسیبی عیراق •

ئەندامی کۆنگرێس :

جەنابی سەرەك وام بۆ دەردەکەوێت ئەوەی پە ناکۆکی‌و جەنگی نێوان عیراق‌و ئێران هەیە ، ئێمە بە لایەنی کەمەوە دوو بەرژەوەندی‌ی هاوبەشمان پێکەوە هەیە بۆ دانانی چارەسەری‌یەك بۆ ئەم جەنگە ئەویش لەسەر بناغەیەکی شەرەفمەندانەو ، سەرەڕای ئەو یارمەتی‌یە سوپایی‌یانەی کە دەگەنە ئێران ئەوا لە (ئسرائیل)یشەوە یارمەتی‌ی پێ‌دەگات، چی شتێکی ترتان لە وڵاتە یەکگرتووەکان دەوێت لە چوارچێوەی ئەم جەنگەدا بیکات •

سەرەکی بەڕێز :

لە هەردوو دەوڵەتە مەزنەکانو دەوڵەتە گەورەکانمان دەوێت لە کارکردندا بۆ کۆتایی‌پێهێنانی جەنگ ڕاستگۆ بنو ئێمە هەمان شت لە یەکێتی‌ی سۆڤیەتەوە دەبیسین کە ئەوە دەگەیەنێت کە ئەویش نایەوێت جەنگ درێژەبکێشێت • کە هەنگیرسا ئەو کاتە دەمانەویست بە زووترین کات کۆتایی پێ‌بێت وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکایش دەڵێت ئەویش لەگەڵ درێژەپێدانی جەنگدا نی‌یە ،، ئایا لەجیهاندا جەنگ لەنێوان‌دوو دەوڵەتی نەوتی‌داو لە کەناردا ڕووی داوە ، کە قورسایی بنەڕەتی‌ی بەرژەوەندی‌یەکانی ڕۆژئاوای نێوایە ، کە دوو ساڵ درێژەبکێشێت لەگەڵ ئەوەیش‌دا دەوڵەتە گەورەکانو وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو یەکێتی‌ی سۆڤیەت جەنگیان ناوێتو دەیانەوێت ڕای‌بگرن ••• !!؟

من بە دڵسۆزی‌یەوە پێت دەڵێم کاتێك هۆیەکانی درێژەپێدانی جەنگ‌و هەڵوێستی دەوڵەتە مەزنو گەورەکان دەربارەی جەنگ شی‌دەکەینەوە دەبینین یەکێتی‌ی سۆڤیەت لە ناوچەکەوە نزیکەو بەڵام وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دۆستانی کاریگەری لە ناوچەکەدا هەیەو بەرژەوەندی‌ی گرنگی زانراوی لە ناوچەکەدا هەیە ، لەبەر ئەوەیە ، هەر یەکە لە یەکێتی‌ی سۆڤیەت‌و وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەتوانن کاری ڕاستەقینە ئەنجام‌بدەنو کاری فیعلی

Institut kurde de Paris

دەقی تەواوی وتەی بەڕێز سەرۆک فەرماندە
صدام حسین، پاشماوە

بکەنە سەر حواستی ئەوەی نایەوێت جەنگ رابگرێت ئەگەر هەردووکیان ئەوەیان بوێت ·

کەواتە چۆن جەنگ بۆ ماوەی دوو ساڵ بەردەوام دەبێتو ؟ چەکی ئێران (٩٠٪)ی ڕۆژئاوایی‌یە؟

ئەندامی کۆنگرێس :

ئێوە پەیوەندی ڕەسمیتان لەگەڵ وولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا نی‌یە ·

سەرەکی بەڕێز :

ئێمە لەگەڵ وولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ڕێککەوتووین ، بە شێوەیەکی پرۆتۆکولی ، لەگەڵ هەڵسووڕێنەری کاروباریاندا لێرە ، مامەڵە بکەین وەك بڵێیت بالیۆزە واش‌دەزانم ئەمە پاش جەنگ بوو لە ساڵی ١٩٨٠دا هەروەها لەگەڵ بەڕێوەبەرێتی‌ی ئەمریکادا لەسەر توانای ئەنجامدانی چاوپێکەوتنو گفتوگۆکردن لە هەر ڕادەیەکی سیاسی‌دا بێت بەپێی ئارەزووی هەر یەکە لە هەردوو لاو بە قایل‌بوونی ئەو لاکەی تر ڕێککەوتووین ، ئەگەرچی پەیوەندی دیبلۆماسی لە نێوان هەردوو لادا پچڕاوە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

پەیمانێکی دۆستایەتیتان لەگەڵ یەکێتی‌ی سۆڤیەت‌دا هەیە ، لەم کاتەدا چۆن پەیوەندەکانی نێوان عیراقو یەکێتی‌ی سۆڤیەت دەنرخێنن ·

سەرەکی بەڕێز :

ئەمە باسێکی ترە ، ئێمە لەگەڵ سۆڤیەتی‌یەکاندا لێوەی دەدوێین ·

ئەندامی کۆنگرێس :

دەربارەی پەیوەندی‌یەکانی میسر ئێستا کە حسنی مبارك بووەتە سەرەك ·

● نابێت میسر لەدەست بدەین ●

سەرەکی بەڕێز :

پێویستە ڕژێمەکەمان بناسن ، لەسەر ئەم بنەڕەتەیە پێم‌ووتیت دەبێت ماوەیەك لێرە بمێنیتەوە ، ئێستا قسەکانی (صدام حسین)ت بیست ، بەڵام دەبێت ماوەیەکی درێژ تر بمێنیتەوە تاکوو ڕاستی‌یەکان بزانیت کە بەچاوی خۆت دەیانبینیت ·

لە سیاسەتی ئێمە ئەوەیە : کە عەرەبێك پێ بنێتە سەر سنگمان لەگەڵ ئەوەیشدا ووزەیەکی زۆرتری ئارامو دانایی‌مان لە دەست‌دا دەمێنێت بۆ ئەوەی پێی لەسەر سنگمان لاببەین‌و بیخەینەوە سەر زەوی بێ ئەوەی سەری ببڕین ·

بە گوێرەی نرخاندنی ئێمە سادات هەڵەیەکی گەورەی کرد بۆ گۆشەگیرکردنی قورسایی‌یەکی گەورەی نەتەوەی عەرەب لە عەرەب لە ڕێککەوتننامەی کامپ دێڤیددا ، بەڵام نابێت میسر لەدەست بدەین، میسر وولاتێکی عەرەبەو پاشان حسنی مبارك سادات نی‌یە، کەواتە نابێت میسر بە دوورەپەرێزی بمێنێتەوە دوور لە عەرەب ، کەواتە پێویستە عەرەبەکان بە ڕاستی بکۆڵنەوە لەوەی چی‌یان لەسەرە بەرانبەر بە میسر ئەنجامی بدەن‌و ، پێویستە میسر بە ڕاستی بکۆڵێتەوە لەوەی چی‌ی لەسەرە بەرانبەر بە عەرەبەکان ئەنجامی بدات ئێمە ڕێگە نادەین بۆچوونێکی لووت‌بەرزی‌یانە لەلای عەرەبەکان بێتە کایەوە کە ئەوان پێویستی‌یان بە میسر نی‌یە ، یان هەمان شت لەلای میسر ڕووبدات کە ئەو پێویستی بە عەرەب نی‌یە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

میسر پێویستی بەجیهانی عەرەب هەیەو ، هەروەها عەرەبەکانی تر پێویستی‌یان بە میسر هەیە ، چونکە میسر بەشێکی گرنگی جیهانی عەرەبە ·

سەرەکی بەڕێز :

میسر بەبێ عەرەب دەبێتە شیووعی‌یەت ، ئێوە ناتوانن میسری‌یەکان تێر بکەن‌و کومپانیاکانتان لە هەموو بارێك‌دا بە دووی قازانج‌دا دەگەڕێن ، ئێوە ناتوانن هەزارەکان تێر بکەن بەڵام عەرەبەکان لە توانایاندا هەیە سوود لە میسر وەربگرن ، وەك میسری عەرەبی ، میسری عەرەبیش لە توانایدا هەیە سوود لە فووڵایی عەرەب وەربگرێت لە بواری ئابووری‌و بازرگانی‌دا سەرەڕای پەیوەندی‌یەکانی بیروباوەڕی‌و نەتەوایەتی ·

ئەندامی کۆنگرێس :

جنابی سەرەك بە تەواوەتی لەگەڵ ئەو شتانەدام کە ووتت لەو باوەڕەشدام ئێمە هەموومان گرنگی دەدەینە گێڕانەوەی پەیوەندی‌یەکان‌و دەوڵەتەکانی تری عەرەب وەك چارەسەری‌یەکی فیعلی‌و پراکتیکی ئایا نزیك بوونەوە لە نێوان میسرو دەوڵەتەکانی تری عەرەب‌دا پاڵ بە میسرەوە بنێت سەرکێشی لە ڕێککەوتننامەی کامپ دێڤید بکاتو پەیوەندی‌یەکانی لەگەڵ (ئسرائیل)دا بپچڕێنێت ؟

سەرەکی بەڕێز :

تاکوو ئێستا عەرەبێك ئەمەی نەگوتووە ، با هەندێك لە عەرەب بخەینە ئەو لاوە ئەوانەی پشت بە شێوازی موساوەمەی سیاسی دەبەستن ئێمە لەوانە نیین لەبەر ئەوەیە سەبارەت بە ئەو ڕژێمەی لە میسردایە دەڵێین لە هەنگاوە پراکتیکی‌یەکان بکۆڵێتەوە کە وا لە عەرەب دەکات باوەڕ بکەن کە میسر پەیوەندی‌ی لەگەڵ عەرەب‌دا دەوێت بۆ بەهێزکردنی هەموو دەبێت عەرەبیش لە هەنگاوە پراکتیکی‌یەکان بکۆڵنەوە بەرانبەر بە میسر لەژێر بارودۆخی نوێ‌دا بارودۆخی پاش سادات ئێمە لە حسنی مبارکو لە ڕەفتارەکانی بەرانبەر بە ئێمە لە جەنگ‌دا دڵنیاین ئەوەبوو چەندین هەڵوێستی سیاسی‌ی ئەوتۆی ڕاگەیاند کە خراپ نیین‌و چەکو تەقەمەنی‌ی پێ‌فرۆشتین ئەم ڕەفتارەیشی لە ڕوانینێکی فراوانەوەیە سەبارەت بە شتەکان‌و بە شێوەیەکی چاوتێری کە ئێمە ئەمەیمان لەیاد ناچێت ·

ئەندامی کۆنگرێس :

یەکێك لە کۆسپو تەگەرەکان لە نێوان وولاتە یەکگرتووەکان‌و عیراق لە ڕابووردوودا هەست‌کردن لەلایەن وولاتە‌یەکگرتووەکانەوە بە لایەنی کەمەوە تا ئەم دوایی‌یەیش ئەوە بوو کە عیراق یارمەتی‌ی ئەوەی دەدا کە وولاتە یەکگرتووەکان بە بزووتنەوەی تیرۆرو چالاکی‌یە تیرۆریستەکان دەداتو دەرکی بەوە کرد کە عیراق بەردەوام دەبێت لە پشتگیری کردنی مافی گەلی فەلەستین لە بەرگری‌کردن‌دا لە چوارچێوەی شێوازە سوپایی‌یەکان‌و داگیرکردنی زەوی‌و زاریان لە لایەن (ئسرائیل)ەوە ئایا هەڵوێستی عیراق چی‌یە بەرانبەر بەوەی پەیوەندی بەو هێرشانەوە هەیە کە فەلەستینی‌یەکان دژ بە شاری‌یە بێ‌تاوانەکان دەیکەن بەهۆی ڕێگای وەك فڕۆکە ڕفاندن‌و هێرش کردنە سەر قوتابخانەو نەخۆشخانەو سەر شاری‌یەکان ئەوانەی‌کە خۆیان نەبوونەتە هۆی لێپرسراوێتی لە تەنگو چەڵەمەکەدا چونکە ئەوان لایەنێك نەبوون تێیدا ؟

● دژ بە تیرۆری نێودەوڵەتی ●

سەرەکی بەڕێز :

یەکەمین‌جار پێت‌دەڵێم لە سەرەتاوە ئێمە دژ بە تیرۆری نێودەوڵەتین کە خۆمان بە دەستیەوە ناڵاندووەانە ، لەبەر ئەوە ناکرێت ئێمە لایەنی تیرۆر بگرین‌و ناکرێت ئەقلیەتمان بەو ڕوودا بێت چونکە لێپرسراوێتیمان لە چوارچێوەیەکی خۆپەرستی‌ی تەنگ‌دا نی‌یە بەڵکوو ئێمە هەمیشە لایەنی مافو بیروباوەڕەکانی خۆمان دەگرین ئەوا ئێمە بە ئاشکرا مرۆڤایەتی لەبەردەمی خۆماندا دەبینین چی ئەم لایەنە مرۆڤایەتی ئەمریکی یان سۆڤیەتی یان یۆنانی یان فەلەستینی بێت ئاشکرایە لەگەڵ تایبەتێتی‌یەکی تایبەت‌دا لە هەست‌کردنی نەتەوەیی‌دا بەرانبەر بە فەلەستینی‌یەکان چونکە عەرەبن بەڵام کە فەلەستینی‌یەك بەبێ پێناس دێت بۆ عیراقو پێناسی عیراق وەردەگرێتو عیراق بەجێ دەهێڵێتو لە بەلجیکا کارێك ئەنجام‌دەدات ئایا ئەمە بە لێپرسراوێتی‌ی عیراق دادەنرێت ؟

ئەندامی کۆنگرێس : ·· نا ·

·· کەواتە ئەو خاڵە بنەڕەتی‌یەی کە پێویستە ئاوڕی لێ‌بدەنەوە ئەوەیە بڕوای عیراق چی‌یە ؟

بڕوای عیراق ئەوەیە کە هەموو عەرەبێك کە پێناسی نی‌یەو شوێنی نی‌یەو دەیەوێت بێت بۆ عیراقو دەیکاتە جێگای خۆی‌و داوای پێناس دەکات لە عیراق ئەوا عیراق دەیداتێ · ئێستا هەزاران میسری لێرەن عەرەب لە هەموو زێدنامەیەك لێرەن بەڵام ئەگەر یەکێکیان کارێکی تیرۆری لە هەر شوێنێکی جیهان‌دا ئەنجام دا ئایا ئێمە لە گەڵیدا بەشدارین لە بیر دەربڕین‌دا ؟ وەڵام ·· نا ·· ئەمە تەنیا ئارەزوویەك نی‌یە بۆ وەڵام‌دانەوەی پرسیارەکەتان بەڵام ئەمە ڕاستی‌یەکە ئێمە دژ بە تیرۆرین‌و ئێمە باوەڕمان وایە ئەو کەسانەی تیرۆر ئەنجام دەدەن‌و بەم شێوازە خزمەتی مەسەلەی فەلەستین ناکەن ئەم شێوازە دواکەوتوویی‌یەو لە سیاسەتی ئێمەدا بە ڕوونی شێوازێکی ڕەت‌کراوەیە · ئێمە ئەم ڕایەمان بە ڕێکخراوە فەلەستینی‌یەکان ووتووە · بەڵام من لەو باوەڕەدام لەوانەیە تیرۆر لەلایەن فەلەستینی‌یەکانەوە پتر ببێت پاش ئەوەی لە بەیرووت چوونە دەرێ بەتایبەتی ئەگەر وەڕس بوون لە توانای چارەسەری بە شێوازێکی تر ، ئێستا فەلەستینی‌یەکان پاش ڕووداوەکانی بەیرووتو تاوانەکەی (ئیسرائیل) بەتایبەتی وایان لێ‌هاتووە بە هەموو جیهان‌دا بە چەشنێکی فراوان بڵاوبوونەتەوە ، هەندێکیشیان هاتن بۆ عیراق· ئێوەیش لە ڕێگای نوێنەرەکەتانەوە لێرە پرسیارتان لێ‌کردین‌و ووتتان ئایا پێشوازی لە فەلەستینی‌یەکان دەکەن لە عیراق‌دا ، وەڵامی وەزارەتی دەرەوەش بۆ نوێنەرەکەتان ئەوەبوو ئەم مەسەلەیە سەرکردایەتی لەبەر تیشکی ڕووداوەکان‌دا لێی دەکۆڵێتەوە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

ئاشکرایە جەنابی سەرەك ئێوە یارمەتی‌ی زۆرتان دا بۆ ئاسان‌کردنی ئەم تەنگ وچەرڵەمەی ئێستای بەیرووتو ژمارەیەك لە جەنگاوەرانی ڕێکخراوی ڕزگاریخوازتان لە وولاتی خۆتان‌دا وەرگرت ·

سەرەکی بەڕێز :

ئێمە جەنگاوەرە فەلەستینی‌یەکانمان وەرگرت، بە دووری لە هەموو نەخشەو گفتو گۆو نەخشەکانی کەسانی ترو گفتو گۆکانیان وەك عەرەب وەریانمانگرت داوایان کرد بێن بۆ عیراق ئەوەبوو ئاشکرایە قبوولمان‌کرد ، هەندێك ڕێکخراوی سیاسی نەبێت کە تێڕوانینمان بەرانبەریان هەیەو پێشتریش ئەوان خۆیان دەزانن کە ئێمە تێڕوانینمان بەرانبەریان هەیە ، لەبەر ئەوە داوایان نەکرد بێن بۆ عیراق ·

ئەندامی کۆنگرێس :

کە ڕێکخراوەکە بەتەواوەتی لە بەیرووت دەچێتە دەرەوە ئایا ئێوە باشتر وا دەزانن هەموو هێزە بێگانەکانی تر لە لوبنان بچنە دەرەوە لەوانەیش نەك ، هەر (ئسرائیلی‌یەکان) بەڵکوو سووری‌یەکانیش ؟

سەرەکی بەڕێز :

لەبارەی سووریاییەکانەوە ·· ئێمە هەر لە بناغەوە دژی بوونیان بووین لە لوبناندا‌و ئێوە لە سەرەتاوە لەگەڵ بوونیانا بوون لە لوبناندا ·· دیارە ئێمە دژی هەموو داگیرکردنێکین ڕەگەزەکەی هەرچیەك بێ لەبەر ئەوە شتێکی سروشتی‌یە کە دژی داگیرکردنی لوبنان بین لەلایەن «ئیسرائیل »ەوەو داوای ئەوە بکەین بە زوویی لوبنان چۆڵ‌بکرێ بۆ خەڵکەکەی بەڵام لەبارەی ڕایی ئێستامانەوە بۆ مانەوە یا کشانەوەی هێزەکانی سووریا · لە ڕاستیدا ئێستا من ناتوانم ڕایەکی بڕاوەت بدەمێ چونکە هێشتا بە تەواوی وێنەی ئەوەم لەبەر چاو نی‌یە کە بارودۆخ چی لێ‌دێ پاش کشانەوەی فەلەستینی‌یەکان‌و ئەمەیش بەستراوە بە ڕەفتاری «ئیسرائیل»ەوە «ئیسرائیل» چۆن دەجووڵێتەوەو ئێمە ئەمە دەڵێین هەرچەندە ڕایەکی تایبەتیمان بەرامبەری ڕژێمی سووریا هەیەو ئەوانیش ڕایەکی تایبەتی‌یان بەرامبەری ئێمە هەیە ، لەگەڵ ئەوەیشدا نابێ لە چوارچێوەیەکی تەسکدا سەیری شت بکەین‌و پێویستە لەسەرمان هەمیشە لە چوارچێوەکی فراوانتردا سەیری بکەین ···

ئەندامی کۆنگرێس :

گومانی تیا نی‌یە سەرەکی بەڕێز ئەگەر « ئیسرائیلی‌یەکان » ڕازی‌بوون بکشێنەوە لە لوبنان‌و حکومەتی لوبنان داوایی لە سووریایی‌یەکان کرد کە بکشێنەوە لام‌وایە لە کاتی وادا عیراق پشتی هەڵوێستی حکومەتی لوبنان دەگرێ ·

سەرەکی بەڕێز :

ئێمە لامان وا نی‌یە پێوەندی عەرەب پشت بە هێز دەبەستێ سووریایی‌یەکان نەدەبوو بچنە ناو لوبنان ··· ئێستایش ئەگەر حکوومەتی لوبنان‌و خەڵکی لوبنان وتیان بارکەن دەبێ بارکەن ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز ·· یەکێ لە ئامانجەکانم لەوەتی هەشت ساڵ لەمەوبەرەوە بوومەتە ئەندامی کۆنگرێس ئەوەبووە کە بە لایی کەمەوە ساڵی جارێ سەر لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بدەم ·

سەرەکی بەڕێز :

لەمەوپێش نەهاتووی بۆ عیراق ·

ئەندامی کۆنگرێس :

لەمەوبەر نەهاتووم بۆ عیراق چونکە حکوومەتەکەتان ڤیزای نەدامێ هەرچەندە سێ جاریش داوایم‌کرد لە ڕاستیدا دەمەوێ ئەوە بڵێم کە لە بۆنەیەکدا کچێکی لاوم ناردە بەشی چاودێری‌کردنی بەرژەوەندی عیراق بۆ ئەوەی فۆرمەی پێویستی ڤیزام بۆ بێنێ بەڵام ئەو کەسەیی کە داوای ئەمەی لێ‌کرد داوای لە کچەکە کردبوو کە لەگەڵیا بچێتە دەرەوە بۆ نانی شەوان خواردن ·

سەرەکی بەڕێز :

ئەمە هیچ زیانێکی ئەمریکای تیا نی‌یە ·· وا نی‌یە ؟

ئەندامی کۆنگرێس :

بەڵام بەیەك تەگەیشتن‌و منیش ڤیزاکەم دەست‌نەکەوت بەڵام جارێکی‌تر ئافرەتێکی را دەنێرم نەرمتربێ لەگەڵیان ·

سەرەکی بەڕێز :

ئەمە یەکێکە لە نەگبەتی‌یەکانی هەندێ عەرەب ·

ئەندامی کۆنگرێس :

نە ئەو توانی بڕواتە ژوورەوەو نە منیش توانیم ··· بەڵام من لە سێ بۆنەدا چووم بۆ سووریاو ·· هەرچی جارێکیش لەوێ دەبم پرسیار لە هۆی ئەو پێوەندی‌یە گرژەی نێوان سووریاو عیراق دەکەم ·· هەرچی چۆنێ بێ حزبی بەعسی دەستەڵاتی بە دەستەوەیە لە هەردوو وڵاتداو ئاشکرایشە پێوەندیتان زۆر خراپەو من مەبەستمە بزانم چۆن لە هۆی ئەم پێوەندی‌یە گرژەی نێوان عیراقو سووریا دەکۆڵنەوە ··

بابەتێکی ئاڵۆز

سەرەکی بەڕێز :

ئەمە بابەتێکی ئاڵۆزە ·· بەڵام هەرچی چۆنێ بێ ئێمەی عەرەب حەز لەوە دەکەین کاروباری تایبەتی خۆمان لەناو خۆمانا باس بکەین نەك لەگەڵ بێگانەکانا لەبەر ئەوە لەم بارەیەوە دڵتان دانەخورپێ‌و لە هەموو بارێکیشدا ئێمە عەرەبین‌و هەرکاتێ هەر پێوەندی‌یەك لەنێوان ئێمەو هەر وڵاتێکی تری عەرەبدا سوودی عەرەبو مرۆڤایەتی تیابێ هیچ کەمتەرخەمی تیا ناکەین ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەڕێز ·· ئەم وتوووێژەمان زۆر بەسوود بوو و لام وایە خەریکم بە شێوەیەکی باشتر سیاسەتی حکوومەتەکەتان تێ‌دەگەمو مەتاکوو ڕاپۆرتێکی لەبارەوە پێشکەش بە بەڕێوەبەرایەتی ئەمەریکاو کۆنگرێس دەکەمو حەزدەکەم بزانم ئەوە پەسەندترەکەن کە ئەوەی لێرەدا بووە بە نهێنی بمێنێتەوە یاخود ڕێگای بڵاوکردنەوەی بەشێکی یا هەندێکی دەدەن لە ڕۆژنامەدا ·

سەرەکی بەڕێز :

هیچ قەیناکا ئێمە کە قسەیەك دەکەین ئەوە دەڵێین کە باوەڕمان پێ‌یە لە سیاسەتی پڕبڕواماندا لە ڕاستیدا هیچ شتێکی نهێنی نی‌یەو تۆیش بەو شێوەیە ڕەفتار دەکەی کە کەڵکی هەبێ ··· ئێمە ئەم قسەیەمان بە ئەقڵێکی کراوەوە کرد لە دەربڕینی سیاسەتمانا بەو جۆرەی باوەڕمان پێ‌یە بەڵام لە کاتێکدا لە ڕاگەیاندندا شتێك دەدەیتە پاڵم تکام وایە بە جۆرێکی تەواو بێ نەك پچڕپچڕ بۆ ئەوەی وێنەکە ڕوون‌بێ لای خوێنەر ··

ئەندامی کۆنگرێس :

ئەمە داخوازی‌یەکی زۆر دروستەو من بەڵێنی خۆمتان دەدەمێ لەبارەی هەمووی ئەوەوە کە لەبارەی ئەم چاوپێکەوتنەوەو بە شێوەیەکی تەواو ئەوە بڵاودەکەمەوە کە پێتان‌وتم ·· سەرەکی بەڕێز ·· هیوادارم لە پاشەڕۆژیشدا بگەڕێمەوە بۆ عیراقو کاتێکی زۆرتر بەسەربەرم لەگەڵتان ·

سەرەکی بەڕێز :

لەسەرتە کاتێکی زۆرتر بەریتە سەر لەعیراقداو ئێمەیش لەسەرمانە بە شێوەیەکی باشتر لە ئەمەریکایی‌یەکان بگەین‌و ، ئەمەریکایی‌یەکانیش لەسەریانە باشتر تێمان‌بگەن بەڵکو ئەمەریکایی‌یەکان زیاتر پێویستە لەسەریان کە تێمان بگەن چونکە ئێوە بۆ ماوەیەکی درێژ دڵەخورپەتان‌بوو و باسی عیراقی شیوعی یا ئەو عیراقەتان دەکرد کە بەرەو شیوعی‌یەت دەڕوا ئەنجا دوای ماوەیەك دەستتان‌کرد بە باسی عیراقی «گۆڕبەندگێر»و تا ئێستا خەریکن لایەکی سیاسەتی عیراق تێ‌دەگەن‌و لایشم‌وایە ئەگەر بتانەوێ سیاسەتی عیراق تێ‌بگەن پێویستە مەبەستدارەکان لە نزیکەوە تێ‌ی‌بگەن ·

ئەندامی کۆنگرێس :

هیوادارم بێمەوەو بە شێوەیەکی باشتر تێ‌بگەم‌و بتوانم گەشتێ بە وڵاتدا بکەم‌و لە دەستکەوتەکانی شۆڕش ئاگاداربم بەڵام گیروگرفتی ئێستام ئەوەیە دەبێ وڵات بەجێ بهێڵم چونکە دەبێ سەعات -/١١ لەو فڕۆکەیەدابم کە بەرەو عەممان دەڕوا ئەگەر دەکرێ بەڵکو سەرەکی بەڕێز بفەرموون بمکەیەنن چونکە جێگام لە فڕۆکەی ئەردەنی «کۆمپانیای عالیە»دا گرتوە لە سەعات -/١١و فڕینی ژمارە ٨١١دا ·

نەوتو هانێ‌و بێنە

سەرەکی بەڕێز :

شتێك هەیە هێشتاوەك مەتەڵ وایە پێش شەڕ نەوت هەبوو و هانێ‌و بێنە وەك خرابوویێتە پشتگوێ وابوو بەڵام کە شەڕ قەوما نەوتی دوو وڵاتی عیراقو ئێران لابرا کەچی هێشتا نەوتێکی زۆر هەیە سڕی ئەمە چی‌یە ؟ تۆ چۆن مانای لێك‌دەدەیتەوە ئایا ئەمە بەشێکی ئەو ڕێبازەیە بەرەو ڕاوەستاندنی شەڕ یا بەشێکی ڕێبازی هاندانی بەردەوامبوونی شەڕو دڵنیاکردنی کڕیارەکانە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

ئەمە ئەندامی وەفدەکە مستەر « وایس » دەتوانێ وەڵامی بداتەوە چونکە پسپۆڕی ئەم کاروبارانەیە ·

میستەر وایس :

پرسیارەکە خۆی ئەخاتە بەردەم‌و من دەمەوێ ئەوە بپرسم نەخشەتان لەبارەی بەرهەمهێنانی نەوتی عیراقەوە لەم کاتەدا لە کاتێکدا کە چارەیەك بدۆزرێتەوە بۆ کێشە لەگەڵ ئێراندا چی‌یە ؟

سەرەکی بەڕێز :

ئێمە ئێستا بەشێکی کەم دەردەکەین یا بەشێکی کەم لە نەوتمان دەخەینە بازاڕەوەو ئەوەیش هەر ئەو بەشەیە کە بە تورکیادا تێپەڕ دەبێ بەڵام لە پاشەڕۆژدا ئێوە دەزانن نەوتێکی زۆری دانراومان هەیەو دەرەتانی نەوتی تری نەدۆزراوەیشمان هێشتا زۆری بەبەرەوە هەیەو هەندێ کۆمپانیای ئەمەریکاییش لێرە بەشوێن نەوتدا دەگەڕێن ·

میستەر وایس :

ئایا هیواتان وایە سعوودی‌یەکان بەشێکی گەورەتر بۆ ئۆپێك تەرخان‌بکەن‌و ئایا نیازی ئەوەتان هەیە بەرهەمی عیراق لە پلەی پێشووی تێپەڕ ببێ ئەمە بۆ سعوودی‌یەکان بەجێ‌دێڵن ؟

سەرەکی بەڕێز :

ئەگەر بمانتوانیایە بەرهەم‌بێنین ·· بەرهەممان دەهێناو وڵاتیش پاش ئەوەی لە شەڕ دەردەچێ بێ‌گومان پێویستدار دەبێ‌و ئەو ئەندازەیە دەهێنێتە بەرهەم کە پێویستی‌یەکانی چارەبکاو ئێوە دەزانن وڵاتەکەمان پێویستی بە نەش‌ونومایەو پێویستە ئەو ئەندازەیە بێنێتەبەرهەم کە وڵاتمان «ببا بە ڕێوە » ·

میستەر وایس :

ئایا ئێوە ترستان لەوە هەبە کە نەش‌ونومایی پوخت نزم‌بوونەوەی نرخی نەوتی تیادەبێ :

سەرەکی بەڕێز :

هیچ گومانی تیا نی‌یە کاتێ کە عیراقو ئێران لە شەڕ دەرچوون پێویستیان بە دەرهێنان‌و خستنەبازاڕی ئەندازەیەکی زۆرتر نەوت دەبێ‌و بێ‌گومان ئەمەیش کاردەکاتە سەر بازاڕی نەوت ·

میستەر وایس :

چاوەڕێ‌ی ئەوە دەکەن لە کاتی وادا وڵاتانی تر بەرهەمی خۆیان کەم‌کەنەوە ؟

سەرەکی بەڕێز :

ئەمە ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو دەوڵەتانەو من ناتوانم بڕیاری بدەم ·

پروانە ل : ٧

Institut kurde de Paris

هاوڕێ سعدی مهدی صالح

سەرلە ڕێکخراوەجەماوەریەکانی سلێمانی دەدات

ڕۆژی یەکشەممە هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی‌ی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست گەیشتە پارێزگای سلێمانی‌و دوای ئەوەی لە لایەن بەڕێزان جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزکاری سلێمانی‌و هاوڕێ دکتۆر نجم عبدالله العراقی ئەمینداری نهێنی‌ی سەرکردایەتی‌ی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە سلێمانی پێشوازی کرا هەموویان پێکەوە سەریان لە بارەگای یەکێتی‌ی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی داو لە بارەگای ناوبراودا هاوڕێ سعدی مهدی صالح سەرەکایەتی‌ی کۆبوونەوەیەکی کرد تیایدا سەرباری بەڕێزان پارێزگاری سلێمانی‌و ئەمیندارو جێگری ئەمیندارو چەند ئەندامێکی یەکێتی‌ی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی ئامادەبوون‌و سەرەتا لە لایەن بەڕێز فایق طاهر رشید سەرەکی یەکێتی‌ی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگاوە چۆنیەتی‌و ئاستی بزووتنەوەی یەکێتی‌ی کرێکارانی لەپارێزکاکەماندا باس کردو ئەوەی دووپات کردەوە کە چینی کرێکاران لەم پارێزگایەدا هەروەک چینەکانی تر لە ڕیزی پێشەوەی تێکۆشان‌و خەبات - کردندان‌و ئەو دروشمە دەسەلمێنن کە بەدەستێک بنیات دەنێن‌و بەدەستێکیش دژی هەموو دوژمنێکی داگیرکەری ئەم نیشتمانە دەجەنگێن ، پاشان لە لایەن بەڕێز هاوڕێ سعدی مهدی صالح ستایشی ئەم هەڵوێستەی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی کردو ئەوەی دووپات کردەوە کە لە دۆخی ئەمڕۆی وڵاتەکەماندا کە بەجەنگی بەرگری کردن‌و پارێزگاری کردنی نیشتمان دژی ئێرانی ڕەگەزپەرست تێدەپەڕێت پێویستە لە هەموو دۆخێکی تر چینی کرێکاران هەوڵی زۆرکردن‌و چاککردنی بەرهەم بدات‌و یەکێتی‌ی کرێکاران بتوانێت ڕاستەوخۆ کاری خۆی بکاتە سەر هەموو تاکە کرێکارێک ئاوەکوو لەم ڕێگەیەوە ئاستی زیادکردن‌و چاککردنی بەرهەم بەرەو کارگەکان‌و دەزگاکانی دەوڵەت بڕوات.

هەروەها ئەوەشی دووپات کردەوە کە پێویستە ئەم یەکێتی‌یە هاریکاری دروست - کردن‌و فراوانکردنی ئەو حاڵەتە بدات کە پشتگیری‌ی باری ئابووری‌ی وڵاتەکەمان دەکات.

دیسانەوە ئەوەیشی ڕوونکردەوە کە ئەمەیش ئەوە ناگەیەنێت وڵاتەکەمان بە دۆخێکی نائاسایی ئابووری‌دا تێدەپەڕێت بەڵکوو پێویستە ئەو مرۆڤەی کە حزبی شۆڕش مەبەستیەتی ئەویش مرۆڤی نوێیە بیهێنێتە کایەوە ئاوەکوو ئەم دروشمە لەتاکە کەسێکەوە بەرەو ناو ماڵ‌و خێزان‌و کۆمەڵگای عیراقی بڕوات‌و لەوەیشـ زیاتر پێویستە یەکێتی‌ی کرێکاران بتوانێ زیاتر بڕواتە ناو ناخی چینە بەرهەم هێنەرەکانی کۆمەڵەوەو لە ئەمڕۆ بەدواوە

● بەتەلەفون لە نووسینگەی سلێمانیەوە :

فێری ئەوە بکرێن کە بەقەدەر پێویستی ژیانی ڕۆژانەی خۆیان شت‌ومەک بەکاربهێنن نەوەکوو بە فیڕۆی بدەن ، لەپاڵ ئەمەیش‌دا ئەوەی دووپات کردەوە کە بازاڕی عیراق ئێستا هیچ جیاوازی‌یەکی نی‌یەو نابێت بەچاوی پێش جەنگ‌و دوای جەنگیش.

دوابەدوای ئەمەیش بەڕێز هاوڕێ سعدی مهدی صالح لەگەڵ بەڕێزان پارێزگاری سلێمانی‌و هاوڕێ لێپرسراوی حزب پێکەوە سەریان لە بارەگای یەکێتی‌ی ئافرەتانی عیراق لقی سلێمانی داو لە لایەن سەرەک‌و ئەندامانی لقی یەکێتی‌ی ناوبراوەوە پێشوازی‌ی لێ کراو بەڕێزی لەم سەردانەیدا دووپاتی ئەوەی کردەوە کە ئەمڕۆ یەکێتی‌ی ئافرەتان بە شێوەیەکی تایبەتی دەتوانێت کارێکی ڕاستەوخۆ بکاتە سەر خێزان‌و ئەندامانی کۆمەڵگەی عیراقی‌و دەتوانن هۆشیاری‌یەکی گەورەیان لە ناودا بڵاوبکەنەوە بە تایبەتی بۆ جێبەجێ کردنی فەرمایشتەکانی سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەربارەی پشتگیری کردن‌و ڕاگرتنی باری ئابووری وڵاتمان‌و دیسانەوە دەتوانن ئەو لایەنانە دڵنیا بکەن کە بازاڕی عیراقی بەتایبەتی سەبارەت بە شت‌ومەک‌و پێویستی‌و خواردەمەنی سەرەکی لە جاران باشتر دەبێت‌و ئەمەیش تەنیا لەو ڕووانگەیەوەیە کە پێویستە هاووڵاتیانی عیراقی فێری هەموو جۆرە بارو دۆخێکی گشتی‌و تایبەتی بکرێن .

سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ستایشی سەرکەوتنەکانی سوپا قارەمانەکەمان دەکات

بەڕێز جمال حاجی شریف سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان ستایشی سەرکەوتنەکانی سوپا قارەمانەکەمانی کرد بەسەردەستەی کینەلەدڵ‌و تەڵەکەبازی خومەینیدا .

هەروەها لەو کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندندا کە ڕۆژی یەکشەممەی ڕابوردوو سەرۆکایەتی‌ی کرد وتی بەشداری‌کردنی فراوانی ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان لە ئاهەنگەکانی یادی شەست‌و - دوو ساڵەی دامەزراندنی سوپای قارەمانماندا باوەڕی ڕاستی گەلمان دەردەبڕێ بە یەکێتی نیشتمانی‌و لە دڵەوە بە سەرکردەی تاقانە سەرەک صدام حسین‌ەوە و شانازی‌یان بە سوپا پاڵەوانە سەرکەوتووەکەیانەوە .

لەم کۆبوونەوەدا بڕیاری ئەوە درا ئەمینداری گشتی‌یەکانی بەڕێوەبەرایەتی‌یەکانی ئۆتۆنۆمی دەستکەنە گەشت‌کردن بەهۆی لیژنەی تایبەتی‌یەوە بۆ هەمووی ناوچەکە بۆ زانینی پێویستی ئۆتۆنۆمی‌و چۆنیەتی پەرەپێدانی ئەو خزمەتگوزاری‌یانەی پێشکەش هاووڵاتی‌یان دەکرێ‌و دەست‌بکرێتە کۆڕی فراوان بەستن بۆ هۆشیارکردنەوەیان لەبارەی کارو بارو پێویستی هاووڵاتی‌یانەوە .

لە لایەکی تریشەوە ستایشی ئەو کۆششە تایبەتی‌یەی کرد کە کارکەرانی دەزگایی نیشتمانی گشتی جگەرەیی هەولێر داویانە .

لەو سەردانەیشیا بۆ ئەو دەزگایە کە کۆبووەوە لەگەڵ بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکەو کادیرە تیکنۆلۆژی‌و ئیداری‌و کرێکاری‌یەکانیاوە وتی شەڕی قادسیەی صدام بە سەرکردایەتی سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین بارودۆخی تازەی وایی هێناوەتە کایەوە مرۆڤی عیراقی لەم بارودۆخە تازەیەدا دەتوانێ کاری وا پێشکەشکا لە پلەی کاری چەندەها کەسدا بێ چ لە دەرەتانی کارو بەرهەمدا و چ لە دەرەتانی شەڕو بەگژا چوونی دوژمندا .

کارکەرانی دەزگاکە بەڵێنیان دا بە سەرەکی فەرماندە صدام حسین هەموو توانایان لە پێناوی شەڕو پتەوکردنی ئابووری نیشتمانیدا بەخت بکەن شان‌بەشانی دروشمی دەستێ بۆ ئیش‌و دەستێ بۆ هەڵگرتنی چەک بۆ پاراستنی شۆڕش .

دهوکێ ئاهەنگ گێڕان

لرۆژا شەشێ کانوینێ‌ژ هەر ساڵ ، ڕەمەکی یە ل دهوکێ ئاهەنگ و شەهیانابۆ بگێرن ، چونکو هندی بێرێ ڕۆژەکا هند پیروزە ژبەر کو لەشکەرێ مە یێ قەهرەمان ئەوە یێ کەلێت‌زۆرداریێ و ستەم کاریێ ل عیراقێ هلکوماندین‌ئەوە یێ ، نەمبلیت بیانی ئاخا مە بپیاڤە بهێتە سەر و گەفسکێ د ناڤ دا بکەتن ٠٠٠

ئاهەنگێت ئەڤ ساڵە ژی بڤی جورەی بون :

× ل سپێدە یا ٦ کانوینێ بەرێز نامق رقیب پارێزگەرێ دهوکێ و بەرێز ئەمین سرو ئەندامێت سەرکردایەتیا لقێ دهوکێ یا پارتا بەعسا عەرەبی یا سوشیالست دگەل هەمی سەروکێن فەرمانگەها و کاربەدەستێن ئێکەتی و نیقابا و تەڤگەرێن دهوکێ بەهڤرا چوونە پیروزیا فەرمانبەر و سەربازێن لیوا دهوکێ و فەرمانبەر و سەربازێن مەوقعێ نەفیدێ و جەژنا وانا پیروز کرن .

× پاشی هنگی بەرێز پارێزگەر و هەڤگورێت خو رابون چاڤ دێری یا چەند چالاکیا کرن‌و چند ڤەکرن وەک :

× پیشانگەها وێنەبێن زاروکا لبارەگایێ ئێکەتی‌یا ئافرەتێن دهوکێ .

× پێشانگەها وێنەیێن سەرەکێ قوماندار (صدام حسین) ی لبارەگایێ ئێکەتی یا گشتی یا کومەلێن جوتیارا لدهوکێ .

× پێشانگەها نامەیێن (طلائع) ا بو سەرەکی و وێنەیێن فوتوغرافی لبارەگایێ کوم گەرا لاوا لدهوکێ .

× پێشانگا بێ‌مەرگ لەهولا چالاکیا خاندنگەیی یا ڕێڤەری یا گشتی یا پەروەردێ لدهوکێ .

× پێشانگەها پوستەرا سیاسی و جار - دانێن دیوارینی لبارەگایێ ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ .

× بچاڤ دێری یا بەرێز پارێزگەری ، ئێکەتی یا گشتی یا لاوێن عیراقێ / تایێ دهوکێ ، چەند یارییێن وەرزشی بێک ئینان بڤێ بیرهاتنێ .

× لرۆژا ٨ کانوینێ بەرێز پارێزگەری، پێشانگەها بازارگا مللی یا دەزگا ماموستاییێن کچ ڤەکر ، ڤێ بازارگەهێ تشتێن بدەستێن قوتابی یا هاتی چێکرن ، فروتن ، ئو بوهایێ وان بو **هەولا جەنگی تەرخان کرن ٠٠٠٠٠**

پەیامنێری هاوکاری لدهوکێ
رمضان عیسی

کۆڕێکی فراوانی کرێکاران لە هەولێر

بەسەرپەرشتی هاوڕێ ئەمینداری نووسینگەی کرێکارانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست - لقی هەولێر ، لە هەفتەی ڕابووردوودا ، کۆڕێکی فراوان لە لایەن یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی هەولێرەوە بۆ کادیرە نەقابیەکانی هەولێر ڕێکخرا.

لەم کۆڕەدا هاوڕێ ئەمینداری نووسینگەی کرێکاران وتارێکی پێشکەش کرد ، تیایا داوای لە کادیرە نەقابیەکان کرد کە زیاتر لە جاران چالاکی بنوێنن‌و بەسەر کارگەکاندا بسوڕێنەوە هانی کرێکاران بدەن بۆ زیادکردنی بەرهەم‌و ، هەروەها داوای‌کرد کە چالاکی هۆشیارکردنەوەی کرێکاران دەبێ زیاتر پەرەبسێنێ‌و گرنگی پێ بدرێ‌و ، بەدووروو درێژی‌و بەوردی ئەو مەترسیانە یەکالا بکرێتەوە کە بەرەی دوژمنانی عیراق بەتایبەتی ڕژێمی گەندەڵی خومەینی بۆ عیراق دروستیان کردووە، داوای لێ‌کردن کە بەرامبەر ئەم بارو زروفەو ڕاوەستانی قارەمانانەی گەلەکەمان بە ڕابەرێتی هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین ٠٠ زیاتر گیانی یەکێتی‌و برایەتی پتەو بکەن ٠٠

لە دواییدا بە ناوی کرێکارانی هەولێرەوە بروسکەیەکی وەفاداری‌و دڵسۆزی بۆ سەرەکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسین نێررا .

ئێران‌و ماسۆنی‌ی جیهانی‌و قاچاخچێتی

● لە ئێرانی مێژەر بە سەرەکاندا ، ڕۆژ بە ڕۆژ ڕەفتاری سەیرو سەمەرە ، ڕووداوەکان‌و دەنگ‌و باسەکەی بەناو هەموو جیهاندا ، بەڵاو دەبێتەوە !! ئەو کردەوە ناشیرینانەی کە مرۆڤ لە شوێنانی تر بێزی نایەتەوە لێوەی نزیک ببێتەوە ، چونکە خۆی بە مرۆڤی ڕاستەقینە دەزانێت ، کەچی لە ئێرانی سەردەمی خومەینی‌ی جادووبازدا ، بە شتێکی ئاسایی ژیانی ڕۆژانەی کاربەدەست‌و دەستەو پێوەندەکانی ڕژێمی خومەینی دەژمێررێن ، ئەم خوێنمژانە ، قاوەڵتی‌ی بەیانیان‌و شیوخواردنیان بە خوێن ڕشتن‌و خوێنمژین‌و پیاو کوشتن‌و لە سێدارەدانی بێ‌تاوانەکان دەست پێ‌دەکەن ، تا ڕادەیەک وایان لێ‌هاتووە لە پیاو کوشتن‌و پیاو لەسێدارەدان ، بە چەقۆو بە دەمانچەو بە گوللەو ، بە سێدارەو بە کارەبا ، وەڕس بوون‌و ، هەموو ڕۆژێک شێوازێکی نوێ بۆ ئەم کردەوە ناپوختانەیان دەدۆزنەوە ، لە شوێنانی تر ، کرێن بۆ ئەپارتمان‌و خانوو دروستکردن بەکاردێت ، بۆ بیناکاری‌و پێشکەوتن ، کەچی لە ئێرانی خومەینی‌دا ، بۆ لەناوبردنی بێ‌تاوان‌و بۆ لەسێدارەدانی بەرهەڵستی‌کەرانی ڕژێم بەکار دێت !

● ڕژێمی قوم‌و تاران ، بە ناوی ئایینی ئیسلامەوە هاتە کایەوە ، بە ناوی ئاینیشەوەیە ، گەلانی ئێران بەرەو مردن‌و کوژران دەبات ، بەڵام ئایین لەم تاقمە خوێنمژە تاوانکارانەوە دوورە ، کە بۆ پەردە (ئایین)یان بەکارهێنا ، بۆ ئەوەی لەو دیوەوە ، خۆیان بشارنەوەو ، دەستی گڵاویان تێکەڵ بە دەستی زایۆنی‌و دوژمنانی عەرەب‌و ئیسلام بکەن ، بۆ درێژەپێدان بەو جەنگەی کە بە ناڕەوایی دژ بە عیراقی سەربەرزو پێشکەوتوو هەڵیان‌گیرساندو ، هەموو ڕۆژێک ، بارستەی چەک‌و تەقەمەنی‌یان لە (تەل ئەبیب)ەوە پێ‌دەگات ، بۆ ئەوەی ئاگری جەنگەکە خۆشتر بکەن ، بەڵام توانای عیراقی مەزن ، لە ڕادەیەکدایە ، کە نەک هەر خەونەکانیان پووچەڵ دەکاتەوە ، بەڵکوو کارێکی وایش دەکات پەردەیان لە ڕوو هەڵدەماڵێت‌و ، هەواڵەی دۆزەخی ئاگرینیان دەکات !

● خۆیان بە ئیسلام دادەنەن ، بەڵام ڕەفتاری ڕۆژانەیان بە پێچەوانەوەیە ، ئەگەر خۆیان بە ئیسلام دەزانن ، ئەی بۆچی دژی ئیسلام ڕادەوەستن ؟ کە ئاشتی‌و ئاسایشی دەوێت ؟ کە دۆستایەتی‌و برایەتی‌ی دەوێت ، کە مافی هەموو کەسێکی دەوێت ، نەء ، ئەمانە ئەم ناوەیان بۆ ئەوە هەڵبژاردووە ، تاکوو خەڵکی‌ی ساویلکە دوویان بکەون ، بەڵام تیشکی ڕۆژ بە بێژنگ بەری ناگیرێت ، ئەوەتا ڕۆژ بە ڕۆژ بۆ هەموو گەلان‌و ، بۆ هەموو جیهان ، ئاشکرا دەبێت ، ئەمانە گورگن ، بەڵام لە پێستی مەڕدا ، دەڵێن کە ئیسلامن ، کەچی‌لە ژێرەوە ڕەفتاری وا دەکەن دژ بە ئیسلامە ، ئەوەتا خومەینی‌ی جادووباز لەم دواییەدا نوێنەرێکی خۆی بۆ کۆنگرەیەکی دەوڵەتی‌ی بزووتنەوەی ماسۆنی ناردووە ، کە شەست وڵات بەشداری‌یان تێدا کردووەو ،مانگی ڕابوردوو لە مەکسیک بەسترا ، ئێرانیش یەکێکە لەو وڵاتانە ، کە مەڵبەندی ماسۆنی ئێران بە کۆنترین ڕێکخراوی ماسۆنی دادەنرێت لە جیهاندا ، کە بە درێژایی نێو سەدە چەندین پیاوی گەورەی ئێرانی بەشداری‌یان تێدا کردووە ، ئەوەیش لەبیر ناچێت چەندین بەڵگەنامە لەم دواییەدا بڵاوکرانەوە ، ئەوەیان پیشاندا کە چەندین مێژەر بەسەر لە ئێراندا ، هێشتاکە ئەندامی ئەو بزووتنەوەیەی ماسۆنین ، لە سەرووی هەمووشیانەوە ، خومەینی‌ی جادووباز !!

● نەک هەر ئەمە ، ئەمانەی ئەمڕۆ ، لە ئێران‌دا دەسەڵاتیان گرتووەتە دەست ، ناپاکترین شێواز بە کاردەهێنن ، تاکوو پەرە بە دەسەڵاتی خۆیان بدەن‌و ، شەرمەزارترین ڕێگا بەکاردەهێنن ، بۆ ئەوەی پارەو پوول پێکەوە بنێن‌و ، گەلیش بە برسێتی بهێڵنەوە ، لەو ڕێگایانەیش قاچاخچێتی ، کە بە درۆو دەلەسەکانیان ، وا دەڵێن ئەوان دژی بن‌و بەرەنگاری دەبنەوە ، بەڵام ڕووداوەکان پێچەوانەی ئەوە دەردەخەن ، وەرن با گوێمان لەم هەواڵانەی ئەم دوایی‌یە بێت کە لە شاری **دسلدۆرفی ئەڵەمانیای ڕۆژئاوا** ڕوویان داوە ، ئەوەبوو **(صادق طباطبائی)** کە یەکێکە لە نزیکترین خزمەکانی (خومەینی)ی جادووباز ، باڵیۆزی تایبەتیشە لە باڵیۆزخانەی ئێران لە بۆن ، لە فرۆکەخانەی دسلدۆرف ، **یەک کیلۆو شەش سەد گرام تلیاکیان پێ‌گرتووە** ، کە لە ناو جل‌و بەرگەکەیدا بەچەشنێک شاردبوویەوە کەس هەستی پێ نەکات !

ئەمەیە کردەوەی ئەوانەی قوم‌و تاران بەڕێوە دەبەن ، کە ڕۆژ بە ڕۆژ ، ڕووی ڕەشیان بۆ جیهان دەردەکەوێت‌و ، لە لای هەموو گەلان دەبیررێن‌و ، ڕۆژی ڕەشی فەوتان‌و سەرنگوم بوونیان نزیک دەبێتەوە !

● مکرم رشید تاڵەبانی ●

ڕێزلێنان لە خێزانی شەهیدان

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر
صلاح شریف وێنەکانی

● لەم ڕۆژانەدا بە یادی ڕۆژی شەهیدا ڕابووردینو

یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر ، لە ئاهەنگێکی ڕێز لێنانەدا ناوایی‌و هەڵوێستی شەهیدانی دووپات کردەوە کە ئەمان ئەمەرو ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێران لە دواجاردا ڕەنج بە خەسار

حاووحیرانی شەهیدان‌و باسی ئازایەتی‌و قارەمانێتی گیانی شەهیدیان بۆ کردین.

- صبیحە حسین لە دڵەوە بۆ گیانی شەهیـد دەسووتاو وتی :-

ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێران ، چاوی بڕیوەتە خاک‌و ناومان ٠٠٠ بۆ پارێزگاری کردن لە بستێکی ئەم وڵاتە دەبێ گەلی ئێمە بە کوردو عەرەبەوە خوێنی بۆ برێژێ پا شەهید بوونی کوڕی ئێمە ، هەڵوێستێکە بۆ هەمومان ٠٠٠٠ سادام جەنگ بەردەوامە ئەم ڕژێمە بووجەڵە گوێ ناداتە هیچ نەریت و یاسایەکی

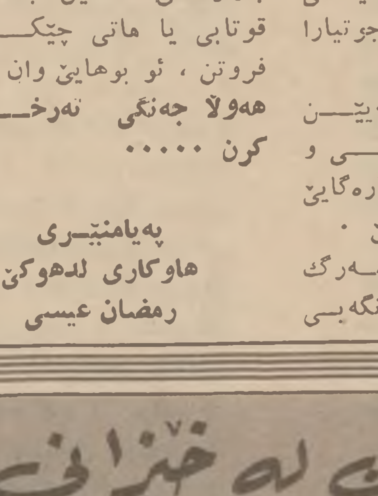

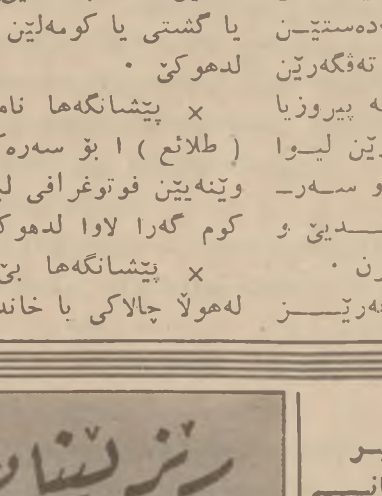

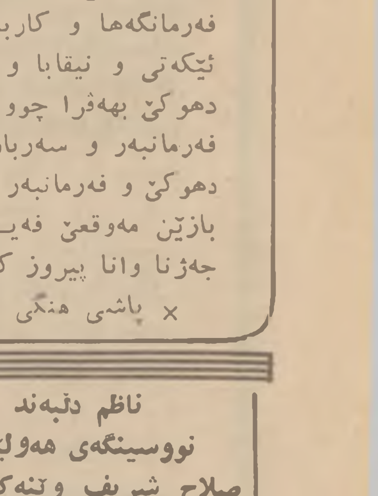

چەپکە گوڵی ئازایەتیمان خستە سەر گۆڕی ئەم مرۆڤە ئازایانەی کە بۆ گەلی عیراق مێژوویان نەخشاند ٠٠٠

بکەین کە دەبێت چەک هەڵگرین‌و شەهید بۆ خاک چونکە خاک شیرینە ٠٠ ڕێزلێنانمان بەردەوامە لە دەبێ‌و لە ناو لێشاوی ڕقی گەلانی ئێران دەخنکێن ٠٠٠

● لە ناو هۆڵەکەدا چاومان کەوت بە چەند کەسێک لە

دەوڵەتان ئێمەش دەبێ شەڕ بکەین‌و خوێن برێژین بۆ ئەم خاکە کەواتە مێژووی ئازایەتی چاوەڕوانی هەموومانە ٠٠٠

- دایکی شەهید عبداللە هەستی خۆی دەربڕی‌و وتی :

کوڕی من ڕۆڵەی ئەم وڵاتە بوو ٠٠٠ هەرچەندە جەرگۆشەی من‌بوو ، بەڵام خۆشەویستی وڵات شیرینترە ٠٠٠ لە جەنگی (مەحمەرە)دا گیانی پیرۆزی بەخشی ٠٠٠ شەهید بوو لە پێناوی وڵاتی عیراق ٠٠ . کوڕێکی تریشم سەربازەو لەریزەکانی سوپادا دەجەنگێ دژی بەکرێگیراوانی قوم‌و تاران ٠٠٠ ڕێزلێنانمان لە لایەن سەرکردایەتی

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

سەدەی بووژاندنەوە

زنجیرەی مێژووی

د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردوویەتی بە کوردی

ڕاستییەکەی ئەگەر لەو سەردەمەدا چەند کەسێکی دەست ڕۆیشتوو «لۆرینزۆ ڤالا»یان نەپاراستایەو لە ترسی ئەوە نەبوایە کوشتنی شوێنەوارێکی خراپی بەجێ دەهێشت، پاپایەتی بێ سێ و دوو لێ‌کردن دەیخستە ژێر گازو گیرەی دادگای پشکنینەوە · هەرچۆنێك بێ ئەوەی «لورینزۆ ڤالا»ی «بیرتیژ» کردی، هێزو گوڕێکی ئەوتۆی هەبوو زۆر مێژوو نووس بە «سەرەتای لێکۆڵینەوەی ڕەخنەی زانستییانەی نوێ»ی دادەنێن ·(٣)

بەهۆی توێژینەوەو بەراوردکردنی ووردەوە «ڤالا» گەیشتە حەقیقەتێك کە ئەو لاتینییەی بەڵگەنامەکەی پێ نووسراوە لە زۆر خاڵی گرنگدا جیاوازیی هەیە لەتەك ئەو لاتینییەدا کە لە سەردەمی «کۆنستانتین»دا باو بوو · تەنانەت هەندێ لەو شارانەی لە بەڵگەنامەکەدا ناونووس کرابوون، کاتی نووسینی ئەو بەڵگەنامەیە لە ئارادا نەبوون ·(٤) ئەم هەموو خۆربك‌کردنو بۆ چوونە گرنگانە چەکێکی کاریگەری بەدەست پیاوانی کڵێسە کردەوەو چی تر بۆیان نەدەلوا ناوەڕۆکی ئینجیل و نووسراوە ئایینییەکان بەئارەزووی خۆیان لێك بدەنەوە و بەهەوای نەفس بیروڕای دەستکردی دوور لەگیانی ڕاستەقینەی ئایینی مەسیحی بەسەر خەڵکیدا بسەپێنن · ئەوەیشی کە ئەرکی هۆمانیستەکانی ئاسانتر کرد ئەوە بوو، زوربەیان لە بنەڕەتدا پیاوی ئایینی بوون، یاخود لە دام و دەزگاکانی کەنیسەدا خوێندبوویان و بەچاکیی هەستیان بە ناتەواوییەکانی ناو ئەم دەزگایە دەکرد · جگە لەوەیش شارەزای هەڵس و کەوتی پاپاو دەست و پێوەندەکانیان بوون · لەبەر ئەوە دەبینین هەڵوێستی دژایەتی کردنی ئەمانە بەرامبەر بە کەنیسە گەیشتە ڕادەیەك، هەرچی شتێك پەیوەندیی بە کەنیسەوە هەبوو ڕەتیان دەکردەوە · ئەوە بوو نووسەرو زانای فەرەنسایی «ڕابیلییە ١٤٩٤ ـ ١٥٥٣» هەر بەوەوە ڕانەوەستا، بەربەرەکانێی ڕێبازی کڵێسەی کاتۆلیکی بکا، بگرە لە بیروڕای ریفۆرمی پرۆتستانتیش قایل نەبوو · بۆیە گاڵتەی بە دەمارگیریی ئایینی کوێرانە دەهات و ڕەخنەی لە ڕێبازی پرۆتستانیش دەگرت، بەڕادەیەك حاڵ گەیشتە ئەوەی «کالفن»ی پێشەوای ئەو ڕێبازە هێرشێکی توندی بکاتە سەر · هەندێکی تریشیان لەوەیش زیاتر پێیان لێ‌هەڵبڕی، ئەنجامیش دووچاری زەبروزەنگی ڕژێم و کڵێسە هاتن ـ وەك لە دواییدا باسی دەکەین ـ و نووسینەکانیشیان قەدەغەکران · بڕێکی دیکەیشیان تۆمەتی بێ‌ئایینییان خرایە پاڵ و یان لە زیندانا تووشی ئازارو ئەشکەنجە کران، یاخود دەسووتێنران و دەبوونە خۆراکی ئاگر ·

هەڵوێستی دوژمنایەتی پیاوانی بووژاندنەوە بە تەنها بیروڕای کڵێسەی نەگرتەوە، بەڵکو دژایەتییەکی بەهێزی هەموو ئەو بەرهەمە ئەدەبییانەیشی دەکرد کە پەیوەندییان بەسەدەکانی ناوەڕاستەوە هەبوو · ئەوانە لەو باوەڕەدا بوون کە سەدەکانی ناوەڕاست، سەردەمی دواکەوتن و نەزانین بووە، لەبەر ئەوە ناویشیان نابوو «سەردەمی غوتی» کە لەو کاتەدا مانای «بەربەر»ی دەگرتەوە · بەڵام لەم بۆچوونەیاندا بەتەواوی لەسەر هەق نین، چونکە سەدەی ناوەڕاست وەك هەر قۆناغێکی تری گەشەکردنی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی و حەتمیەتی پەرەسەندن، گەلێك دەستکەوتی گرنگی پێشکەش بە مرۆڤایەتی کردووە · هەرچۆنێك بێ ئەم هەڵوێستەی هۆمانیستەکان وای لە خەڵکی کرد سەدەی ناوەڕاست بە تاریکستانی ئەنگوستە چاوو کۆت و پێوەندێکی گران بزانن · ئەم واقیعە زەمینەیەکی فیکریی لەباری ڕەخساند تاوەکو بەرەو سەدەیەکی نوێی پێشکەوتووتر هەنگاو بهاوێژێ · شایانی باسە زاراوەی «سەدەکانی ناوەڕاست» یەکەمجار لەلایەن هۆمانیستەکانەوە بەکارهێنراو مەبەستیشیان لە سەدەی بەر لە بووژاندنەوەو سەدەکانی دوای گریك و ڕۆمان بوو ·

٢ ـ ووترا بایەخدانی هۆمانیستەکان بە کەلەپووری کۆن، یەکێك بوو لە خاسییەتە بنچینەیییەکانی سەدەی بووژاندنەوە، ئەمەیش بووە هۆی ئەوەی چەندین ئەنجامی زانستی و ڕۆشنبیریی گەورەی لێ دەستگیر ببێ · جا هەرچەندە ئەو کەلەپوورە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا بەتەواوی پشت‌گوێ خرابوو تا ڕادەیەکی زۆریش شێویندرابوو، بەڵام پیاوانی سەدەی بووژاندنەوە بە شوێن ئەو دەستنووسانەدا دەگەڕان کە لە ناو کەنیسەو دەیرە کۆنەکاندا بێ‌ناز کەوتبوون · ئەوانەیشی کە بایەخیان بەم مەسەلەیە دەدا نوماینەدەی تایبەتییان تەرخان کردبوو دەستنووسیان بۆ بدۆزنەوەو بە پارەیەکی باش بۆیان بکڕن · لەلایەکی تریشەوە سەدان دەستنووسی دانسقە لە قوستەنتەنییەوە پەڕییەوە (٥) بەتایبەتی بۆ ئیتالیاو لەوێدا کتێبخانەکانیان پێ ئاوەدان دەکرانەوەو هەندێ کتێبخانەی دیکەیش کرانەوە · هۆمانیستەکان لە پێناوی وەرگێڕان و ساغ‌کردنەوەو بڵاوکردنەوەیاندا ئەرکێکی زۆریان کێشاو توانییان زۆربەی ئەو تێکستە کۆنانەی لە سەدەکانی ناوەڕاستدا وەرگێڕدرابوون و بەئەنقەست شتیان لێ‌زیاد کرابوو، ڕاستیان بکەنەوە · هەروەها بۆ یەکەمجار تەواوی بەرهەمە ناودارەکانی شاعیرانی گریکیان وەرگێڕا، لەوانە «ئەلیادە»و «ئۆدیسە»ی «هۆمیرۆس» · ئەمە جگە لە بەرهەمە فەلسەفییە کۆنەکانیش وەك زۆربەی نووسینەکانی «ئەفلاتوون» ·

گومان لەوەدا نییە، سەرپاکی ئەمانە بەئاشکرا لەبوارە جۆربەجۆرەکانی زانستی مرۆڤایەتیدا کاری خۆیان کرد، بە تایبەتی لەمەیدانی لێکۆڵینەوەی ئەدەبی و فەلسەفی و مێژووییدا · لەلایەکی تریشەوە مشتومڕی فەلسەفییان هێنایە کایەوەو توانییان بگەنە هەندێ بۆچوون و حەقیقەتی مێژوویی نوێ و نووسەرانی سەدەی بووژاندنەوە بیروڕای تازەیان لێ هەڵهێنجان ·

هەر لەو سەدەیەدا ئەو بازرگانە ئەوروپاییانەی بیروباوەڕی بووژاندنەوە کاری تێ‌کردبوون دەستیان‌کرد بە کۆکردنەوەی کەلەپووری کۆنی ڕۆژهەڵات و لەگەڵ خۆیاندا بردیانەوە بۆ وڵاتەکانیان و لەلایەن هۆمانیستەکانەوە بایەخێکی لە ئەندازە بەدەریان پێدراو سەرەنجامیش بەردی بناغەی زانیاریی «ئیپیگرافی» "Epigraphy" دارێژرا کە لە نووسین و نەخشی کۆنی دەکۆڵییەوە ·

٣ ـ سەردەمی بووژاندنەوە بەتایبەتی لەسەدەی شانزەهەمدا لەمەیدانی زانیاریی بە سروشتییەکاندا پێشکەوتنێکی گەورەیان بەخۆیانەوە دی ·

لەسەدەکانی ناوەڕاستدا بایەخێکی ئەوتۆ بە زانیاریی کیمیا نەدرابوو · هەندێك لە زانایانی ئەو سەردەمە لەو باوەڕەدا بوون گوایە بەهۆی ئاوێتە کردنی کیمیایییەوە دەتوانرێ میتاڵی ئاسایی بکرێ بە میتاڵی بەنرخ و گرانبەها ·(*) ئەو تۆزە بایەخەیش کە بەزانیاریی ئەستێرەشوناسیی دەدراو بەو شێوە نازانستییەی پەیڕەویان دەکرد، تەنها بۆ ئەوە بوو بۆ نجومگەریی بەکاری بهێنن · ئەمە لەکاتێکا سەرلەبەری زانیارییە سروشتییەکانی تر نەك هەر پشت‌گوێ خرابوون بەڵکو ڕووی ڕاستەقینەی زۆربەشیان شێوێندرابوو ·

بەڵام لە سەدەی بووژاندنەوەدا ـ وەك باسکرا ـ بایەخدان بەو زانیارییانە بووە یەکێك لە پێداویستەکانی کۆمەڵگای نوێ · بۆچی ؟ چونکە چینی بۆرژوای تازە پێ‌گەیشتوو لە دوو سەرەوە پێویستی بەم چەشنە زانیارییانە هەبوو ·

یەکەم : ئەو زانیارییە سروشتییانەی کە بەهۆی داهێنانی نوێوە هاتبوونە گۆڕێ و ئەنجامی حەتمی ئەو پێشکەوتنە بوون، ڕەگەزی بنچینەیی دەسەڵاتی ئابوورییان پێك‌دەهێنا ·

دووەم : سەرپاکی دەستکەوتە زانیارییەکان بە ئەندازەیەکی دیار بیروباوەڕی نوێیان پتەوکردو بەرەبەرە ڕەگ و ڕیشەی بیری دەرەبەگایەتییان لەبن هەڵدەکێشا ·

پەرەسەندنی نوێی زانستی لەزۆر بواردا پەل و پۆی هاویشت وگۆڕانێکی چۆنیەتی لەبوارە جۆربەجۆرەکانی زانستدا هێنایە کایەوە · بەنموونە لەمەیدانی ئەستێرەشوناسیدا، زانایانی سەدەی بووژاندنەوە گەیشتنە چەند ئەنجامێکی گرنگ · «کۆپەرنیکۆس ١٤٧٣ ـ ١٥٤٣» یەکەم کەس بوو تیۆری «کۆمەڵەی ڕۆژ»ی داناو دەیووت : زەوی ئەستێرەیەکەو سەر بە کۆمەڵەی ڕۆژەو هەم بەدەوری خۆی و هەم بە دەوری ڕۆژدا دەخولێتەوە · بەپێچەوانەوە کەنیسە باوەڕی وابوو کە زەمین ناوەند «مرکز»ی گەردوونەو چی ئەستێرەی ئاسمان هەیە بەڕۆژیشەوە بەچواردەوریدا دەسووڕێنەوە·(٦) دوای «کۆپەرنیکۆس» چەند زانایەکی تری وەك «جیۆر دانۆ برۆنۆ Brunno ١٥٤٨ ـ ١٦٠٠»و «گالیلۆ گالیلی Galieli ١٥٦٤ ـ ١٦٤٢» کە دوو زانای ئیتالیایی بوون توانییان پەرە بە تیۆرەکەی «کۆپەرنیکۆس» بدەن · ئەوەبوو «برۆنۆ» دەیووت : جگە لە کۆمەڵەی ڕۆژ چەند کۆمەڵەیەکی تریش هەن دانیشتوانی سەرزەوی لەبەر دووریی نایانبینن، ئەم بۆچوونەی ناوبراو کتومت ئەو بۆچوونەیە کە لە ساڵانی دواییدا ئەستێرەشوناسەکان سەلماندیان · ئەمە جگە لەوەی «برۆنۆ» لەو باوەڕەدا بوو کە دوورنییە لە ئەستێرەکانی تردا ژیان هەبێ · بەڵام «گالیلۆ» بنچینەی بۆ زانیاریی تەجریبی دانا · بەنموونە : بە تاقی‌کردنەوە سەلماندی کە لەرینەوەی بەندۆل چەند فراوان بێ ماوەکەی هەر وەك خۆیەتی و ناگۆڕدرێ · لەلایەکی تریشەوە، هەندێ هەڵەی «ئەرستۆ»ی لەبارەی بزووتنەوەی تەنەکان «حرکە الاجسام»ەوە، ساغ‌کردەوەو چەسپاندی، تەنەکان قورساییان هەرچی چەندێك بێ وەك یەك بەردەبنەوە سەر زەوی · بێجگە لەمانەیش پشتگیری تیۆرەکەی «کۆپەرنیکۆس»ی کرد · بەو جۆرەو بەحوکمی بۆچوونی زانستییانە، زانایان توانییان لە سەرەتاوە زانیارییە سروشتییەکان لە لاهوت جیابکەنەوە ·

زانایانی سەدەی بووژاندنەوە لە بواری لێکۆڵینەوەی پزیشکیداو بەتایبەتی یەکلاکردنەوە «التشریح»ی جەستەی ئادەمیزادو ماتماتیك و حیۆلۆجیاو دەرهێنانی میتاڵدا دەستکەوتی گەورە

بڕوانە ل : ٦

نووسەرو رۆشنبیرانی کورد

دەوری دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی هەڵدەسەنگێنن

خوێنەرانی بەڕێز :

لە کاتی خۆیدا، بۆ یادی دەرچوونی هەردوو گۆڤاری «بەیان»و «ڕۆشنبیری نوێ» کە لە دەزگاکەمانەوە دەردەچن، زنجیرەیەك گفتوگوو بیروڕا وەرگرتن کرا، لەگەڵ ژمارەیەکی زۆری نووسەروو ڕۆشنبیران، کە بیروڕای خۆیان دەربارەی هەردوو گۆڤارەکە دەربڕی و هەروەها باری سەرجەمی چاپکراوەکانی دەزگاکەمان، بێگومان بەپێ‌وەختو ماوەی هەردووگۆڤارەکە نەدەکرا ئەو هەموو بیروڕاو چاوپێکەوتنانە بڵاوبکرێنەوە، هەرچەندە ئێمە سوودێکی باشمان لە باری سەرنجە بەنرخەکانیان وەرگرت کە دەربارەی چۆنیەتی پێشخستنی هەردوو گۆڤارەکە دەریان بڕیوە، بەڵام باری سەرنجیان دەربارەی سەرجەمی چاپکراوەکانی دەزگاکەمان بیروڕایەکە شانازی پێوە دەکەین کە جێی ڕەزامەندی زۆربەی هەرە زۆریانە، لەگەڵ لەبەر چاوگرتنی باری سەرنجە بەنرخەکانیان جا لەم ژمارەیەوە، دەست دەکەین بە بڵاوکردنەوەی پوختەی ئەو باری سەرنجانەو ئەمەش بیرو ڕای ژمارەیەك لەو نووسەرو ڕۆشنبیرە بەڕێزانەن :

● **د. عزالدین مصطفی رسول :**

باری چاپەمەنیی کوردی ئەم ساڵ چۆن دەبینیت ·

ئەگەر مامۆستا نەریمان و زمانی ستاتیستیکا (واتە ـ سەرژمێرو احصاء) ڕێگەم بدەن، دەڵێم ساڵی ڕابوردوو لەساڵە باشەکانی چاپەمەنیی کوردی نەبوو ·

بە زمانی زۆر بێ و بۆر بێ ڕەنگە زۆر لاپەڕە لە چاپخانە هاتبێتە دەرەوە بەڵام بابەتەکان چین و چەندیان سوودی خوێندەواری کوردییان هەیە، یا چەندیان دەخوێندرێنەوە، ئەوە لایەکی تری مەسەلەیە ·

بەرەبەرە باری چاپخانە وای لێهاتووە کە بە دەگمەن نەبێت نووسەری کورد نەتوانێ خۆی بەرهەمی خۆی چاپ بکات · کەواتە ئەرکی چاپەمەنی دەکەوێتە سەر ئەو دەسگایانەی میری کە تواناو دەسەڵاتی کتێب چاپکردنیان دراوەتێ· ئەو دەسگایانەش بەهۆی باری ئێستای وڵاتەوە تواناو دەسەڵاتی چاپکردنیان گزبوو، یا تەنانەت لای هەندێکیش ڕاوەستا · ئەوەشمان لە بیر نەچێت کە لە باری ئاساییشدا زۆر تێبینی دەربارەی چاپکراوەکانی ئەم دەسکایانە هەیە ·

یەکەم : ئەم دەسگایانە تا ئێستا لەناو خۆیاندا هەوڵی بێکەوە ڕێکخستنی کارو ئاگاداربوونی یەکتریان نەداوە ·

دووەم : زۆرجار دەسگایەك شتێك چاپ دەکات کە کاری دەسگاکەی ترەو دەچێتە جوغزی ئەرکی ئەوەوە ·

سێیەم : باوەڕناکەم تا ئێستا هیچ یەکێك لەم دەسگایانە پێشتر ـ واتە پێش چاپ ـ پلانی بۆ چاپکردن بووبێ · یا بە کوردی بڵێین (بە دەست دروو) کتێبی دابێ بە نووسین و بۆ چاپی ئامادەکرد ـ بێت · زۆرتری ئەوشتانە چاپ دەکات کە نووسەران پێشکەشی دەکەن و داوای یارمەتی دەکەن بۆ چاپ · بێگومان ئەمانەش هەر بەرهەمی نووسەری خۆمانن، بەری باش و بەنرخی تێدایەو هەندێك میوەی کرچ و کاڵ و نەگەییویشی تێدەکەوێ ·

چوارەم : دەستگای ڕوشنبیری و ڕاگەیاندن، پار یا بڵێین لەپێرارەوە، ویستی خۆی لەم تەوژمی ڕیکەوتە دوور بخاتەوەو نەخشەیەك بۆ خۆی بکێشی و وەك ووتمان بە (دەست دروو) کتێب ئامادە بکات · بەڵام کاشکی هەر وەك جاران خۆی بدایە دەست ڕێکەوت چونکە شتە دەست درۆوەکان بریتی بوون لە وەرگێڕان · وەرگێڕانی کۆمەڵە کتێبێك کە بە عەرەبی، تازە کەوتبوونە بازاڕەوەو وەزارەتی ڕاگەیاندن چاپی کردبوون · ئەم کتێبانە (مەبەسم ئەوانەیە کە سەر بە ڕۆشنبیری و ئەدەبیات و ڕەخنەن) ئەگەر کەسێك لە خوێندنەوەیان بێ‌بەش بووبێت، ئەوا بە عەرەبی خویندوونییەوە، بەم کردن بە کوردییە، زۆر لە خوێندەواری تازەیان بۆ پەیدانەکراو هەوڵ و پارەو کاتی چاپکردنێکی زۆریش لە کیس‌درا ·

ئەمە وا ناگەیێنێ کە شتی باش چاپ‌نەکراوە · لە مەیدانی ئەو شتە باشانەدا کە بە یارمەتیی ئەم دەسگایە چاپکراوە، «یانەی دڵان»ی مەوهۆش شاگوڵەو ئیدیۆمی کوردیی جەلال مەحموود عەلی بەرێکی بە نرخی کۆششی مەردانەیە ·

● **مامۆستا حسین عارف**

● من لەبەر ئەوەی ماوەیەك لە دەزگاکەدا ئیشم‌کردوەو لە نزیکەوە ئاگاداری دەردو ئەندێشەکانیم، دەبێ بۆ وەرامی ئەم پرسیارە بڵێم : هیواو ئاوات خواستن و نەخشە دانان لەناو مێشك و دڵ و دەروونداا شتێکەو جێ‌بەجێ‌کردنیشیان بە کردار شتێکی ترە · بۆ نموونە بابڵێین : کاربەدەستان و کارگەڕانی دەزگاکە ئاواتەخواز دەبن و حەز دەکەن گۆڤارەکانیان مانگانە بە ڕێك‌وپێکی دەربچن، یا لە ساڵێکدا (٢٥) کتێب بە چاپ بگەیەنن، یا ··· هتد · کەچی تەنانەت ئەگەر باری دارایی و بڕیاری ئەم لاو ئەولاش لە بارو کۆك بێ، کۆسپ و تەگەرەی هونەری هێندە زۆرو کاریگەرن کە جێ‌بەجێ‌کردنی ئەو خواست و ئاواتانە دەکەنە کارێکی زەحمەت و گران و ئەنجام بە پێچەوانەیەوە دەشکێتەوە ·

ئینجا بەم پێودانگەوە دەڵێم : بەداخەوە چاپەمەنیی کوردیی دەزگاکە، بەتایبەتی لە کۆڕی کتێب لە چاپداندا، لە ڕادەی یەك دوو ساڵی پێشووتردا نەبووەو داوێتییە دواوە کە ڕەنگە بارودۆخی ساڵەکە خۆی هۆیەکی سەرەکی بووبێ ·

● **مامۆستا محمدی مەلا کریم**

لەبارەی کتێبە لەچاپ دراوەکانی دەزگای ڕۆشنبیرییەوە ئەوە ئاسان نییە بۆم هەڵیانسەنگێنم مەسەلەش ئەوە نییە کامەیان چاك بووەو کامەیان خراپ، چونکە کاری بێ‌نەخشەو پلان کە پشتی تەنها بە ڕێکەوت تیا ببەسترێ، چاکیشی تیا ڕوونەداو ـ خراپیش ·

بۆیە لێرەدا من ئەوەم بەبیردا دێ کە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لیژنەیەکی پرس و ڕاوێژ کردنی هەبێ پێکهاتبێ لە شارەزایانی خۆی و شارەزایانی دەرەوەی خۆی · ئەم لیژنەیە لەبەر ڕووناکیی توانای دارایی دەزگاکەو سیاسەتی کولتووریی دەوڵەتدا، هەر لە ناوەڕاستی ساڵەوە پلانی ساڵی داهاتوو دانێ : چەند بابەت دەست‌نیشان بکا کە کتێبیان تیا دابنرێ و بۆ ئەم مەبەستە تەکلیف لە کەسانی پسپۆڕ بکا · هەروا چەند کتێبێکیش لە چەند بابەتی جیاجیا دیاری بکا بۆ وەرگێڕان و بۆ ئەم مەبەستەش هەروا تەکلیف لە چەند ڕۆشنبیرێکی لێهاتوو بکا · ئەبێ دەزگاکە شارەزای زمانەوانیشی بۆ پیاچوونەوەی دانراوو وەرگێڕراوی ئەمانە هەبێ · هەروا ئەبێ لە مەیدانی وەرگێڕاندا هەوڵ‌بدرێ تا بکرێ لە زمانی ئەسڵییەوە وەرگێڕرێ · ئەبێ دەست بەردازی ڕێبازی چاوەڕوانی‌کردنی ڕێکەوت ببین کە ئەمە خوایە بەڵکو یەکێك کتێبێك دانێ یا وەرگێڕێ و بیهێنێ بۆمان بۆی بڵاوبکەینەوە ·

ئەمەبوو پوختەی بیرو ڕام، جا ئەگەر بەدڵتان بوو ئەوە چاکە · ئەگەر بەدڵیشتان نەبوو، ماڵی قەڵب سەر بە خاوەنیەتی ·

● **د· شکریە رسول**

یەکێك لە کارە هەرگرنگەکانی ئەم دەسگایە ئەوەیە کە هەموو ساڵێك بەرنامەو پرۆگرامێکی تایبەتی ساڵانەی بۆ جموجۆڵی دەزگاو چاپەمەنی داناوەو بە پێی ئەو بەرنامەیە

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

ئایا .. شیعر وەردەگێڕرێ؟!

ئایا دەشێ شیعر لە زمانێکەوە وەربگێڕدرێتە سەر زمانێکی دی بێ ئەوەی — نەزۆر نەکەم — بەهاکانی بژاکێنرێت ؟ ئەمڕۆ کە گۆڤارێك یان رۆژنامەیەکت بەرچاو ناکەوێت شیعرێکی وەرگێڕاوی تێدا نەبێت : چ لە فەرەنسی و ئینگلیزی و رووسی و چ لە زمانانی دراوسێوە ·

هەڵبەتە ئەم وەرگێڕانانە لە رووی ئاست و نرخدا جیاوازن ، ئەمەش دەچێتەوە سەر سروشتی شیعرەکە · لێرەدا بەداخەوە دەڵێین زۆر جار چنگ لە بێنەقاقای نازداری هونەری شیعرەکە توند دەکرێ یان دەستدرێژی دەکرێتە سەر گەوهەری بەهاکەی ! ئەمەش کاتێك دێتە دی کە کابرای وەرگێڕ بەتەواوی زمانی دایکی هەڵبەستەکە نەزانێت لە جیاتی تەرازووی زەرنەران شێلمکێش لە جەوالی زمانەکەی خۆی بکات و بۆ کلۆلانی هەڵبرێژێ ! ئەی چۆن دەبێ ئەگەر هەڵبەستەکە خۆی لە دایکە زمانێکی دیکەوە گەیشتبووە زمانێکی بیانی و یەك دوو جار ئاوو ئۆی پێکرابوو ؟

هەتا ئەگەر وەرگێڕ هەردوو زمانی باش زانی ئایا گەوهەری شیعر قابیلی گۆڕینە بە مەرجێك تووشی هیچ دەستکاری و شێوانێك نەبێت ؟ تەنانەت با بە لای چاکەشەوە بێت ؟

لە ڕاستیدا کارەکە زۆر لەمە ئاڵۆزترەو تا رادەیەکی زۆر بەوەوە بەندە کە ئێمە چۆن لە (وەرگێڕان) دەگەین؟ ئەگەر وەرگێڕان بە (کۆپی) کردن بزانین ئەوە چ شیعرو چ پەخشان لە توانادا نییە کتومت لە زمانێکەوە وێنەکەی بچێتە زمانێکی دی · چونکە هەر زمانەی جۆرە سروشتێکی هەیەو هەر زمانەی چەند پێوانەو دارشتنی تایبەتی خۆی هەیە کە لە ئاوو هەوایێکی جیادا دروست بوون و چەپکێك وێنەو هەست و نەست دەورووژێنن کە لەوانە نییە لە هیچ زمانێکی تر بیان گەیێنێ ·

ئازادیی جووڵانەوە

لێرەدا لەوە نادوێین ئایا وەرگێڕانەکە دەقاودەقە یان نا ؟ چونکە لە ئەدەبدا بە پەخشان و هەڵبەستەوە بوارێك بۆ وەرگێڕانی (دەقاودەق) نییە ، چونکە دەبێتە مۆمیاو وشك کردنەوەی بەهرەو بلیمەتی ئیتر بەم مانایە نابێ (وەرگێڕان) تەنیا کاری کۆپی گرتنەوە بێت ؟

بەڵام ئەگەر روانینمان بۆ وەرگێڕان لەسەر بناغەی هونەرو کۆششی زانستانە دامەزراو بەو چاوە سەیرمان کرد کە کارێکی ئازادو ئەمەیینە ئەوا گومانی تێدا نییە وەرگێڕان بەشداری کردنێکی بەکارە لە پرۆسیسی داهێناندا · لەوانەیە وەرگێڕان نەگاتە بەرزیی ئاستی داهێنان بەڵام قسەی لەسەر نییە کە لێیەوە نزیکە · مەبەستیشمان لە مانای ئازادو ئەمەیی ئەوەیە کە پێشەکی دەبێ دان بەوەدا بنێین نابێ لە دەقە بنەڕەتەکە رزگار بین و لە چوارچێوەی هێڵە درەشتەکاندا بجووڵێینەوە ·

بە واتایەکی دی ئەگەر خەو بەوەوە ببینین کە ئێمە هەرچی لە بواری شیعردا هاتووە لە زمانە بنەڕەتەکەیەوە بەتەواوی رادەوتێزین ، ئەوا ئەم هەڵوێستەی ئێمە لەگەڵ مانای رزگاربوون و جووڵانەوەدا ناگونجێ ، بەڵام ئەگەر زانیمان وەرگێڕان بەشداری کردنە لە کردەوەی داهێنان ، ئەوە ئێمەش مانای وایە هەوڵێك و کۆششێکمان نواندووەو دۆلکەی خۆمان بۆ ناو بیری ئەو تاقیکردنەوەیەی کە لە زمانێکی تردا هێڵەکانی کێشا شۆڕدەکەینەوە · جاروبار لە بیری تاقیکردنەوەدا هەڵدەهێنجین کە لە هەندێ ڕووەوە تازەیە ، ئەمەش مانای وایە لە داهێنان بەشداری دەکەین، جاروباریش ئاوەکە بەرماوەیەکی دڵ نەخوازە ناچار دەبین بەلاوەی بنێین ·

چیرۆکا ماشێ

ژبەرهەڤکرنا احمد عبدالله زەرۆ

دبێژن پیرەژنەکێ کورەك هەبی ، ناڤێ وی عەلی بی ، عەلی یێ ئاقل سڤك بی ··

رۆژەکێ دەیکا نەساخ بی ، گوتە کورێ خۆ «کورێ من هەرە بو من هندەك ماشێ بکرەو بینە ··· عەلی کارێ خۆکرو چوو بازاری ·· ژبیرکر کا هاتیە چی !ژڤری مال و گوتە دەیکا خۆ : دا بچمە چی ؟

گوتێ : کورێ من هەرە ماشا ·· عەلی چوو بەر دەرگەهی و گوت ماش ·· ماش هەتا گەهشتیە بەر ئاڤێ ، بەرێ خۆ دایێ مرۆڤەك یێ ماسیا دگرت ، ما لهنداڤ سەرێ وی و هەر دگوت ماش ·· ماش هەتا ئەو مرۆڤ رابووی گوتێ : بەسە خۆ بێدەنگ کە ژبەر تە چو ماسی ناهێنە شۆکا من ··

گوتێ :

پا ئەز چ بێژم ؟ گوتێ : هەرە بێژە شەش حەفت مەزن نەهـ دەهـ بچویك عەلی رێکا خۆ گرت و گوت شەش حەفت مەزن نەهـ دەهـ بچویك هەتا گەهشیتە جهەکێ بەرێ خۆدایێ کو مرۆڤەك یێ مری خەڵك و عالەم یێ لسەر تەرمێ وی دکەنە گری ·· ئەو لهنداڤ سەرێ مری راوەستاو گوت :

شەش حەفت مەزن نەهـ دەهـ بچویك ·· مرۆڤەك رابووڤە گوتێ : ئەڤە تو هاتیە بەهیا ڤی یان تو هاتی مریا لمە زێدەکی ؟ عەلی گوتێ : بۆچی ما من چ کریە ؟ گوتێ هەکە تو چوویە سەر تەرمەکێ نەبێژە شەش هەفت مەزن نەهـ دەمەك بچویك ·· عەلی گوتێ : پا ئەز چ بێژم ؟ گوتێ : بێژە رەحمەل سەر رحا ڤی مری خودێ عەفی و ئازابکەت عەلی گوتێ باشە ،

فو ناعەکێ چوو بەرێ حۆ دایێ کو کەرەك یێ سەکتی «مری» چوو هنداڤ سەرێ کەری و گوت : رەحمەت لسەر رحا ڤی مری بن خودێ عەفی و ئازابکەت ، مرۆڤەك دوێرێ را هات ، گوت : ئۆهـ چ بهێن مرارە دهێت ، عەلی گوت : دبارە ئەڤ تاخە نەوەکی تاخێ هەبە ل تاخێ هە دگوتن رەحمەت بلسەر رحا ڤی مری بن ، ئەڤە یێ وبێژن چ بێهنە کا مرارە دهێت ·· عەلی گوت : ئەز دێ بێژم چ بێهنەکا مرارە دهێت چێترە دا خەلکێ تاخی تێ بهەهن ·· چوو بەر دەرگەهێ مالا

پروانە ل : ٧

ووشە	واتا
سڤك	سووك
شۆك	چەنگاڵ و داوی ماسی گرتنە
تەرم	لاشی مردوو ·
بەهی	شینی ·
سەکتی	لاشی گیانیدارێکی مردوو، بو مرۆڤ بەکار ناهێت · دەلێن ئەم کەرە سەکتی‌یە ·· ئەم مرۆڤە مردوویە ·

بهێن : بێن : بۆن:
مرارە : بۆگەنە ، کە گیاندارێك بمرێ و دەمێنێ بێهنێ بۆنی لێ دێ و بەو لاشە مردوویە بۆنی مرار لێ دێ ·
چێترە : باشترە ـ چاکترە
تاخ : گەرەك ·

ئەم چیرۆکەو هەڵسەنگاندنێك

ئارام لەم چیرۆکەدا دەگێڕێتەوە کەوا تابلۆ نیگارێکی زۆر سەیری دیوە ، کە چەند مرۆڤێکی خەوالووی لێ دەهاتنە دەرەوەو دەچوونەوە ناوی ، هەر لە تابلۆکەدا گوڵێکی رەشی بەدی دەکات کە چەند گرێیەکی گەورەی لێ دراوەو ئەوکەسەی تابلۆکە بکرێت مەرجە دەبێ هەموو گرێیەکان بکاتەوە· سەرباری ئەمەش گرێکی بێهاوتا لە تابلۆکە بەرزدەبێتەوە ، باڵندەیەکیش قاچی بە گرێیەکانەوە بەستراوە ، تابلۆکە بە ئازارە ، دەگری و کەس ناتوانێ گرێیەکانی بکاتەوە ، تا یەکێك پەیدادەبێ کە وا دیارە مابەی هیوای چیرۆکنووسەو گوایا دەتوانێ گرێیەکان بکاتەوەو بە کڕینی تابلۆکە گرەو بباتەوە · بەڵام لەپڕ خاوەن چیرۆك بە دەنگی دایکی لەخەو رادەپەڕێ و تێدەگەین ئەوەی باسی دەکرد خەون بوو ·

(تابلۆ) کە بەو پێیە کە خەوبینینە ، خەونیش یەکە دەسمایەی زۆر کەسە کە سەرەتا دەست بە چیرۆك نووسین دەکەن ، خەونەکەش ئاڵۆزو شێواوو تێك ئاڵاوە ، بۆیە نووسەر نەیتوانیوە سەرە دەزوویەکی لێ بەدەستەوە بگرێت ، لە نووکەوە تا کۆتایی بەهۆیەوە بیرو مەبەستی خۆی بۆ خوێنەران بەکاڵا بکات ·

تەنانەت ئەگەر تابلۆکە کە برینییە لە گوڵ . گرێ . گڕی ئاگر ، باڵدار ·· ئنجا مرۆڤی خەواڵوو پێکەنین و گریانی تابلۆکەو هەڵوێستی خەڵکەکەی دەوروبەر ئەمانە گشتی لە چوارچێوەی خەونێکدا کە لە لایەن دایکییەوە بە نوقڵانەی چاك و لێنەدرابێتەوە ، ئەمانە زیاتر رەمزەکە ئاڵۆز دەکەن و هەریەکەیان لە مەیدانێکی سەربەخۆدا تۆزدەکەن ·

بەکورتی (تابلۆ)کەی ئارامی کاکەی فەللاح بەم شێوەیەی پێشکەشی کرد ، بەو کەمپشوویی و بێئارامییە بۆی نەبوو ببێتە چیرۆکێکی سەرکەوتوو !

— سەرپەرشتی لاپەڕە —

تابلۆ

ئارامی کاکەی فەللاح

تابلۆیەك ، چۆن تابلۆیەك بوو بینیم ، هەزار خۆزگە هەر نەمدیایە · · بە پێی کات کورت و درێژی دەگۆڕا ، رەنگی زۆرجار دەشێوا ، وەك بیەوێت سەر لە مرۆڤ نێك بدات و گاڵتەیان پێبکات · لە هەموو شتێك سەیرتر ئەوەبوو کە چەند مرۆڤێکی خەوالوو لە تابلۆکە دەهاتنە دەرەوەو دەچوونەوە ناوی بەڵام وەکو بزانم ئەو مرۆڤانەی دەچوونە ناو تابلۆکە زیاتر بوون لەوانەی دەهاتنە دەرەوە ·

بەڵێ راستە بینیم تابلۆکە سەرتاپای ژیانمی گۆڕی ، بەڵام ژیانیچی ، لە زۆر شتدا دەچووەوە سەر تابلۆ بێهیواکە ·

ویستم دەستکاری تابلۆکە بکەم هیچ نەبێت تۆزێ رزگاری بکەم لەو ژانەی لێی هەڵدەقولێ ، یان هیچ نەبێت وێنەی خۆرێکی تیا دروست بکەم ، بەڵام بەهیچ شێوەیەك نەمدەتوانی · · کاتێك سەرنجێکی قوولم لە تابلۆکە دا گوڵێکی رەشم بەدی کرد کە چەند گرێیەکی گەورەی لێدرابوو، وە ئەو نرخەی بۆ تابلۆکە دانرابوو زۆر گران بوو چونکە داوا کرابوو ئەوەی ئەم تابلۆیەی بوێ دەبێت هەموو گرێکان بکاتەوە ·

ئەوەی زۆر سەرنجی راکێشام ئەوەبوو گرێکی بێ هاوتا لە تابلۆکە بەرز دەبووەوە وەك بیەوێ لە لایەکەوە تابلۆکەی پێ بپارێزێت تا کەس دەستکاری نەکات و لە لایەکی ترەوە بیەوێ چەند رەنگێکی تابلۆکەی پێ بسووتێنێ · · ئەگەر بڵێم زۆر جار تابلۆکە بۆ حاڵی خۆی دەگریا ، ئێوە بڕوام پێ بکەن ·

لە باڵندەیەکم پرسی کە قاچی بە گرێکانەوە گرێدرابوو کە هەرچەند باڵەفرەی دەکرد نەیدەتوانی لە شەقەی باڵ بدات ، گوایە تابلۆکە لە بەرچی دەگری ، باڵندەکە وتی : لە بەر ئەوەی دەزانێ من زۆرم تینوە تا بە فرمێسکەکانی تینوێتیم بشکێنێ · لە گوڵەکەشم پرسی وتی : بۆ ئەوەی منی پێ ئاو بدات و گرێکانم بە خێو بکات ناکرێت گەورەتربن ـ لە گڕەکەشم پرسی وتی : لەبەر ئەوەیە تاکوو من بکوژێنێتەوە ، بەڵام تا ژیانم مابێت نابێ بیەڵێم بۆی بێتە دی · کەچی کاتێك لە تابلۆکەم پرسی بەدەنگێکی لاوازەوە :

ـ باڵندەو گوڵ و گڕیش راستیان کرد ·

تابلۆکە :

ـ ناتوانم قسە لەمە زیاتر بدرکێنم ··

ئەمەی وت و دەستی کرد بە گریان ·

لەم کاتە نالەبارەدا مرۆڤێك بیری کردەوە کە تابلۆکە بکڕێت چونکە وەك خۆی وتی تەنها یەك دیمەنی تابلۆکەی بەدڵە کە دەشێت هەموو ژیانی خۆی بۆ بکات بە دیوارو بە خۆیەوە هەڵواسێت و بزمارێك بەسەر سنگی خۆی و تابلۆکەدا بکات ·

ئەو بڕوای بەوە بوو کە کەس ناتوانێت ئەو گرێیانە بکاتەوە ئەگەر بێتوو خۆی گرێ نەدات بە گرێکانی گوڵەکەوە ··· وای دانابوو کە دوا گرێ بیەوێ بیکاتەوە گرێکەی خۆی بێت بەڵام ئاخ ·· ئەو نازانێت بە کردنەوەی گرێیەك گرێیەکی تر لەدایك ئەبێت ·

سەرم داخست :

ـ چۆن دەتوانم مرۆڤ و باڵندەو گوڵ رزگاربکەم ·

لە ناکاودا دەنگی پێکەنینێکی بریندارانە دایچڵەکاندم ، سەرم هەڵبڕی، سەیر دەکەم مرۆڤەکە لە ناو تابلۆکەدایەو هەموو گیانی گرێدراوەو تەنها سەری بەدەرەوەیەو پێدەکەنێ ·

لەم ساتە ناهەموارەدا پێکەنین مانای چییە ؟ لە کاتێکدا هەموو تەمەن بەشی ئەو ئازارە زۆرە ناکات کە لە لەشی ئەو تابلۆیەدا پریشك دەسەنێ ·

ـ ئەی بۆیت چونکە پێدەکەنی ·

من زۆر هیوام پێیەتی گرێکان بکاتەوەو تابلۆکەی پێبکڕێت ، بەڵێ دەتوانێ گرەوەکەی خۆی بەرێتەوە · بەڵام هیوام پێیەتی ·

ـ هیوا !

ـ بەڵێ هیوام پێیەتی ·

ـ هیوا !

ـ بەڵێ هیوام زۆرە ·

ـ هیوا ! هیواگیان ·

ـ بەڵێ دایەگیان

ـ کوڕم هەستە لە خەو وا نیوەڕۆیە ·

ـ باشە دایەگیان زۆر سوپاست دەکەم کە خەبەرت کردمەوە ·

ـ بەڵام ···

ـ بەڵام چی کوڕی شیرینم·

ـ دایەگیان ! تابلۆی چی کوڕم ؟

ـ ئای دایەگیان بمبورە ئەو تابلۆیەی لە خەوما بینیم دەتوانی بۆم لێك بدەیتەوە ؟

کە خەوەکەم بۆ دایکم گێڕایەوە سەیر دەکەم فرمێسك بە چاوەکانیدا دێتە خوارەوە باوەشی کرد بە سەربداو ·

ـ کوڕم بەس نەبوو تۆ تابلۆکەت نەکڕی ·

ـ بۆ ؟

ئەم چیرۆکەو هەڵسەنگاندنێك

(دوودڵۆپ فرمێسکی گەشـ)ی محمد عبدالله

دوای ئەوەی ئەم چیرۆکەم خوێندەوە وام بۆ دەرکەوت کە چیرۆکنووس زیاتر بایەخی بە دارشتنی رستەی ئەدەبیی جوان و دیمەنی ناوازە داوەو کە سانی چیرۆکەکەی ئەوەندە بە تۆکڵ و کاکڵ تەواو وێنە نەکێشاوە کە دەتوانی بڵێی بەبێ سەرەنجام بەجێی هێشتوون ، پیاوێك لە ژنەکەی خۆی بەگومانە ، بەڵام بۆچی و لەسەر چی و لەکەیەوەو چ هەڵ و مەرجێکی ژیان ئەم گرێیەی پەیدا کردووە ؟ ئایا بۆچی لایەنی پرشنگداری عاتیفی ژن و مێردایەتی لە ماوەیەکی کورتدا کزوسیس بوو ووشك هەڵات ؟

بۆ وێنە کێشانی هەرکەسێك لە کەسانی چیرۆکێکدا نووسەر پێویستی بە دەربڕینی باری کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆجی و جۆری ژین و مەڵبەندی ژیانی ئەوکەسە هەیە ، ئەمەش چ لە چەند دیمەنێکی ژیاندا یان لە چەند وتووێژو دەمەتەقێیەکدا یان لە چەند ووشەو رستەیەکی مەبەستتیا هەڵقوڵیودا ، ئەوسا کەسەکان تەواوتر دێنەژیانەوەو هەر کردەوەو هەڵس و کەوتێك کە بیکەین لای خوێنەران نامۆو نەشارەزایانە لێنادرێتەوە ·

چیرۆکی (دوو دڵۆپ فرمێسکی گەش)ی کاك محمد عبدالله داخەکەم هەر لە دەرەوە دیمەنی خێزانی دوو لاوو چوار ساڵ تەمەنی هاوسەرێتی و خۆشەویستی و منداڵی خرپنمان بۆ دەکێشێ کە گوایا پیاوە تووشی دەردی بەدگومانی هاتووە·· بەڵام ئێمەی خوێنەران چۆن بتوانین پشتگیریی قسەی مێردەکە بکەین کاتێ کە ئەو ژنە جوان و ژیرەو ئەو منداڵە خرپنە دەکا بە قوربانی گومانێك یان چۆن پشتیوانی قسەی ژنەکە بکەین کاتێ پاکانە بۆ خۆی دەکات و لای وایە ئەوەندەی (سوود)ی لە « گومان لێکراو » وەرگرتووە ئەوەندەی لە مێردەکەی خۆی وەرنەگرتووە ؟ ئیتر لەگەڵ ئەم سەرنجانەشدا چیرۆکەکە ئەوە دەهێنێ پێکەوە بیخوێنینەوە ·

— سەرپەرشتی لاپەڕە —

سەدەی بووژاندنەوە ـ پاشماوە

گەورەیان چنگ کەوت · پزیشکەکان دەستیان بە یەکلاکردنەوەی لەشی ئادەمیزاد کردو پەرەیان بە زانیاریی شیکردنەوە «ئەناتۆمیا» داو گەیشتنە چەند ئەنجامێك بە هۆیانەوە بەشداری یان لە گەشەپێکردنی ئەم زانیارییە گرنگەدا کرد کە راستەوخۆ پەیوەندی بەژیانی ئادەمیزادەوە هەبوو ، ئاکامیش بووە بابەتێکی سەربەخۆو لە چەند دانشگایەکی ئەوروپاییدا بەدەرس دەخوێندرا · هەر بەهۆی ئەم دەستکەوتە مەزنانەوە توانییان مێشکی خەڵکی ئەوروپا لە ئەفسانەی پڕوپووچ رزگاربکەن · چارەسەرکردنی نەخۆشییەکانی مرۆڤیش لەوە دەرچوو کاسەی سەر لەت بکرێ وخوێ ئاژن بکرێ تاوەکو گوایە خێوو جنۆکەی لێ دەرپەڕێنرێ ، یاخود باشترین چارەسەر ئەوەبێ بەتەور لاقی بنیادەم ببڕدرێتەوە !(٧)

ئەو ئەنجامانەی زانایانی سەدەی بووژاندنەوە لە بوارەکانی جیۆلۆجیاو میتاڵ دەرهێناندا بەدەستیان هێنا ، شتێکی هەروا کەم بایەخ نەبوون · بەنموونە : زانای ئەڵمانی «جۆرج باوێر ١٤٩٤ ـ ١٥٥٥ » کتێبێکی گەورەی بە ناونیشانی «دەربارەی میتاڵ دەرهێنان لە دوانزە کتێبدا » لەپاش خۆی بەجێهێشت ، ئەم نووسراوە یەکێکە لە گرنگترین ئەو سەرچاوە رەسەنانەی لە قۆناغی یەکەمی گەشەکردنی سەرمایەداریی ئەوروپادا ، لە چۆنیەتی پەرەسەندنی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان و شێوە تەکنیکی دەرهێنانی میتاڵ دەدوێ ·

٤ ـ گرنگترین ئەنجامەکانی سەدەی بووژاندنەوە ، بوونە بارمەتیدەرێکی گەورە بۆ دروستبوونی زمانی نەتەوەیی یەکگرتوو لە ئەوروپادا

پێش ئەو سەردەمە ، زانست و ئەدەب بۆ توێژێکی بچووکی کۆمەڵ قۆرخ کرابوو·(*) تەنانەت قسەکردن و مشتومڕ لە نێوان رۆشنبیرانی ئەو سەردەمەدا هەر بەو زمانە بوو ، بەکورتیی لە توێژێکی بچووك بەولاوە ، جەماوەر ئاگای لە زمانی لاتینی نەبوو · ئەم دیاردەیەیش خۆی لە خۆیدا بووە هێڵێکی جیاکەرەوە ، لەنێوان ئەو توێژەو کۆمەڵانی خەڵکداو ئاکامیش بووە هۆی پەیدابوونی چەند دیالێکتی ناوچەیی جۆربەجۆر ·

بەڵام لەو کاتەوەی کە پلەو پایەی تاکەکەس لە کۆمەڵدا گۆڕدراو وەك بوونەوەرێکی گرنگی ناو کۆمەڵ حسابی بۆ کرا ، دەبوو بە چاوێکی ترەوە تەماشای هەموو ئەو شتانە بکرێ کە پەیوەندییان بە ژیانی ماددیی و مەعنەوییەوە هەیە · زمانیش یەکێکە لەو مەسەلە بنچینەییانەی ئەم گۆڕانکارییە راستەوخۆ کاری تێکردو سەر لەبەری دیاردەکانی بووژاندنەوە بوونە هەڵ و مەرجی گونجاو تا لە وڵاتە ئەوروپاییەکاندا زمانی ئەدەبی یەکگرتوو بێتەکایەوە · ژمارەیەکی زۆری پیاوانی سەدەی بووژاندنەوە بە تایبەتی نووسەران ، بەرهەمەکانیان بە زمانی خەڵکی دەنووسی و سامانی کەلەپووری میللییان کردە سەرچاوەی سروش و کەرەستەی دەربڕینی بیروڕایەکانیان · باشترین نموونەیش لەم بارەیەوە «فرانسوا رابیلییە»ی فەرەنسایییە کە بە یەکێك لە ناودارانی سەدەی بووژاندنەوە ناسراوە· ناوبراو لە نووسینەکانیدا هەمیشە رەچاوی زەوقی خوێنەری سادەی دەکرد ، بۆ ئەم مەبەستەیش سوودی زۆری لە کەلەپووری میللی وەردەگرت و بایەخی پێ دەدا · بە شێوەیەکی رازاوەو لە هەمان کاتیشدا بە پێزو نزیك لە قسەی ئاساییەوە بابەتەکانی دادەڕشت بەهۆی ئەم شێوازەیەوە بوو بە ناسراوترین نووسەری فەرەنسایی سەدەی شانزەهەم و بەرهەمەکانیشی وەك بەرهەمی زۆربەی نووسەرانی سەدەی بووژاندنەوە لەناو خەڵکیدا رەواجێکی زۆریان پێ درا ·

Institut Kurde de Paris

وتە گرنگەکەی سەرەکی فەرماندە ـ پاشماوە

میستەر وایس :

ئایا راوایان لێ دەکەن یا پاڵیان پێوەدەنێن کە کەمکردنەوەی وا بکەن ؟

سەرەکی بەرێز :

لە هەموو بارێکدا هەموو تێکچوونێکی گەورە لە بابەتی هانیو بێنەدا بە شێوەیەکی گشتی لە لایەن ئۆپێکەوە باسی دەکرێ بەڵام هیچ گومانی تیا نی یە کە ئەگەر عیراق ئەندازەیەکی زۆرتـرو ئێرانیش ئەندازەیەکی زۆرتریان هێنایە بەرهەم گیروگرفتێ پەیدادەبیو هانێ زۆر زۆرتر دەبێ لە بێنەو کۆمەڵێك کارای تریش دێتە ناوەوە بۆ زلکردنی شتەکە بە جۆرەها رادە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەرێز ·· وەك ئەزانم ئێرانی یەکان وتوویانە هەندێ مەرجیان هەیە دەبێ جێبەجێ بکرێن بۆ ئەوەی رادەیەك بۆ شەڕ دابنرێ یەکەمیان گەڕانەوەیە بۆ ئەو سنوورەی دەوڵەتان باوەڕیان پێ کردوە ، دووهەمیان ئەوەبە پێویستە عیراق بە شێوەیەکی ڕەسمی دان بەوەدا بنێ کە ئەو دەستی کردوە بەشەڕو سێهەمیش ئەو زیانانەیە کە پێویستە بیژێررێن بۆ ئێرانو چوارەمیش ئەوەیە کە پێویستە عیراق ڕێگای ئێرانی یە دەرکراوەکان بدا بگەڕێنەوە زۆر دڵشاددەبم ئەگەر وەڵامی ئەمانەم بدەیتەوە ·

ئێران دەستدرێژی کردووە

سەرەکی بەرێز :

یەکەم : ئێمە بەڵگەی وامان لایە ئیسپاتی دەکا کە ئێران دەستدرێژی کردوە بەڵگەکان لای نەتەوە یەکگرتووەکانن چ ئەو یادداشتانەیی لە بارەی دەستدرێژی ئێرانەوە بۆ سەرمان ناردوومانە پێش ئەیلوولی ١٩٨٠ یا لە مانگی ئەیلوولی ١٩٨٠دا ·

دووهەم : ئێمە بە ئاشکرا وتمان با پەنا بەرینە بەر لیژنەیەکی جیهانی ناوبژی‌کردن چ لە ڕێکخراوەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان یا ئەنجومەنی ئاسایش یا کۆنگرەی ئیسلامی یا بێلایەن بۆ ئەوەی بکۆڵێتەوەو بریاری ئەوە بدا کێ دەستدرێژی‌کەرە ··· قسەکردنیش لەبارەی زیان بژاردنەوەوە پێش ئەوەی دەرکەوێ کێ دەستدرێژی‌کەرە ··· قسەیەکی بێسەروبەرەو لە ڕاستیدا ئەوە نایەنێ بیاو لایا ڕاوەستێ ، مەسەلەی کشانەوەیش ئێوە ئاگاتان لێیە کە چۆن دوای کشانەوەمان بۆ سەر سنوور ئێرانی یەکان سنوورمانیان بڕیو بە (٥) هێرش ویستیان بگەنە شاری بەسرە گەڕانەوەی ئێرانی یەکانیش هەروا جۆرە دەستخستنێکە بۆ ناو کاروباری ناوخۆمانو زیان بە سەربەخۆییمان دەگەیەنێ ئایا دروستە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا هەندێ دانیشتوانی داسەپێنی بەسەر یەکێتی سۆڤیەتداو ئەمە بکا بە مەرجی پێوەندی ئاسایی یانەی نێوان ئەمەریکاو یەکێتی سۆڤیەت ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەرێز لاموایە خومەینی تا هەتاهەتایە ناژی لاتان وایە چی چاوەڕێ دەکرێ لە ئێراندا ڕووبدا پاش مردنی خومەینی ·

سەرەکی بەرێز :

چ پێش یا پاش مردنی خومەینی ئێمە ئێرانمان بە یەکگرتووو پتەو ، گەشەدار ، بەهێز ، دەستدرێژنەکەر و بێلایەن دەوێ ، ئەمە هیوایی ئێمەیە بەڵام ئێران چۆن‌دەبێ ·· ئەوەی ئێمە مەبەستمانە لە مامەڵەدا لە گەڵیا ئەوەیە دەستدرێژی نەکاتە سەرمان یا سەر وڵاتانی کەنداو پاش ئەمەیش خەڵکی ئێران ئازادن لە هەڵبژاردنی ئەو شێوەی ژیانەدا کە دەیانەوێ ئیتر خومەینی مابێ یا پاش خومەینی ·

ئەندامی کۆنگرێس :

هەندێ لایان وایە هەر کە خومەینی مرد جۆرە جەنگێکی خۆماڵی ناوخۆیی دەستپێدەکاو هەرکەسێ یا نموونەیە دەسەڵاتی بکەوێتە دەست مەچەکی مەلاکان بەسەر ئێراندا لەناو دەچێو گۆبەندێ پەیدادەبێو ڕەنگە ئەوەی لەم گۆبەندە پەیدابێ ئەوەیە حزبی «تودە» ڕەنگە دەست‌بەسەر بارودۆخدا بگرێ ، هەندێکی تریش ڕایەکی تریان هەیەو دانیشمان بەوەدا نا کە ئەوەی لە ئێراندا ڕوودەدا پێوەندی بە گەلی ئێران یا گەلانی ئێران خۆیانەوە هەیەو هیچ هێزێکی دەرەوە مافی ئەوەی نی‌یە دەست بخاتە کاروباری ناوخۆیانەوە ، ئایا هیچ هەستێکتان هەیە لەبارەی ئەوەی کە ڕەنگە ڕووبدا ؟

سەرەکی بەرێز :

پێش ئەوەی ماوتسی‌تۆنگ بمرێ بە چوارساڵ بە هاوڕێکانم وت ماوتسی‌تۆنگ ئەبوو دەساڵ لەمەوبەر بمردایەو من لاموایە ئەو زیانەی تووشی ئێران دەبێ لە ژیانی خومەینیدا گەورەترە لەو زیانەی تووشی ئێران دەبێ ئەگەر خومەینی بمرێ بەڵام کە سەیری کاروبار دەکەین وەك خۆی لاموایە مانەوە یا مردنی خومەینی ئەگەر شەڕ هەربەدەوام‌بێ ڕەنگە ئێران تووشی گیروگرفتی زۆربکا بەڵام ئەگەر

شەڕ دوایی هات ئەبێ وا دانێین خومەینی لە ڕۆژی دووهەمدا بمرێ بۆ ئەوەیی هەلێك بدا بە خەڵك بەلای کەمەوە بە ئەقڵ ئیش بکەن ·· بەڵام ئەگەر خومەینی مردو شەڕ هەر بەردەوام‌بوو ڕەنگە کەسێکی وا پەیدا نەبێ بڵێ چۆن شەڕ ڕائەوەستێنین چونکە کاتێ کە خومەینی زیندووبوو شەڕی دەویست ·· شتێکی سروستیشە ئەگەر شەڕیش بەردەوام‌بێ خومەینی لە هەموو حاڵێکدا هەر دەمرێ هەرچۆنێ بێ گرانە پیاو لە پێشەوەو لە دوورەوە هەر بە قسە ژیانی گەلان بپشکنێ بەڵام ئەو شێوەیەی خومەینی ڕەفتاری پێدەکا ئیستە شتی چاوەڕێ نەکراو دێنێتە کایەوە بۆ وێنە دوو ڕۆژ لەمەوبەر بڕیاری لابردنی هەموو یاساکانی دا بێ ئەوەی بڵێ بە ئێرانی یەکان بە کام یاسا بجووڵێنەوەو ئەمەیش سەرلێ‌تێکچوونە و ·· سەرلێ‌تێکچوونیش هەمیشە ئەنجامی سەیر دەردەخا ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەرێز وڵاتی هەردوولامان ڕەخنەی لە داگیرکردنی ئەفغانستان گرت لەلایەن سۆڤیەتەوەو هەردوو وڵاتمان دەیانەوێ هێزەکانی سۆڤیەت لە ئەفغانستان بکشێنەوە بەجۆرێکی وا گەلی ئەفغان بتوانێ چارەنووسیی خۆی بڕیاربدا هیچ بیرێکتان لەبارەی چۆنیەتی بەجێ‌هێنانی ئەم شتەوە هەیە ؟

سەرەکی بەرێز :

لە ڕاستیدا ئەمە دووساڵە ئێمە گوێمان نەداوەتە مەسەلەی وا چونکە بە شەڕەوە خەریك بووینو ئیشو کارمان زۆرەو گوێ‌نادەینە درێژەی ئەم شتانەو ئەمەیش هەڵوێستێکی پڕ بڕوایانەیەو دەرمان بڕیوەو لامان‌وایە دەستخستنە ناو کاروباری گەلان کارێکی ناپەسەندەو پێویستە دەوڵەتە مەزنو گەورەکان لە دۆستایەتی گەلان بگەڕێنو دەست‌نەخەنە کاروباریانەوە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

سەرەکی بەرێز ·· دەمەوێ جارێکی تر سوپاسی ئامادەبوونتان بکەم بۆ پێشوازی‌کردنمو ·· ڕازی‌بوونتان بە چوونەناو وتووێژێکی زۆر قووڵەوە هیچ پرسیارێکتان هەیە بیکەن لێمان ؟

سەرەکی بەرێز :

سوپاسێکی زۆر نامانەو ێقورسایی بخەینە سەرتان ·· کاتێکی کەمتان ماوەو پشت بەخوا لە هەلێکی تردا من بە شێوەیەکی سەرەکی پرسیارتان لێدەکەمو ئێوە دەبێ وەڵام‌بدەنەوە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

ناتوانم نیوەی ئەو وەڵامە قووڵانەتان بدەمەوەو ئەگەر لە لاکەی تر بوومایە زۆر بەختیاردەبوومو پێش ئەوەی بێمە جیهانی سیاسەتەوە مامۆستای زانکۆبووم لە نیویۆرکداو ئەگەر تۆ یەکێ لە قوتابی‌یەکانم بوویتایە پلەی (أ)م پێدەدای ·

سەرەکی بەرێز :

وا نەدەبووم ئەگەر یەکێ لە قوتابی‌یەکانت بوومایە ·

ئەندامی کۆنگرێس :

زۆر سوپاس ·

سەرەکی بەرێز :

کاتێکی شاد خواتان لەگەڵ ·

بۆزانین

دەزگای گشتی کانزاکان ـ ڕێکخراوی گشتی کەرەسەی سەرەتایی خانووبەرە ـ داوا لەو شارەزایانە دەکات کە ئارەزوویان هەیە بە پێی ئەو مەرجانەی خوارەوە بەردی پێویست بۆ کارگەی بەردکاری هەولێر کە سەر بەم ڕێکخراوەیە هەڵبسوڕێننو دەشبێ کە نرخەکەی گەیشتبێتە کارگەی بەردکاری هەولێرو هەروەها ڕێکخراوەکە ڕێگەی ئارەزوومەندەکان دەدات کە بەرد لە کانە بەردە کۆنەکان (صلاح‌الدینو میشیلو راياتو پێنجوین) یاخود لە هەر شوێنێك کە ئارەزوومەندەکان هەڵی دەبژێرن هەڵبکەنن بە مەرجێك وەك نموونەیەکی ئەو کانەبەردە نوێیانەی کە پێش بەڵێن وەرگرتنەکە ئارەزوومەندەکان هەڵی‌دەبژێرن بەردەکە تاوتوێ بکرێو بزانن چۆنە ·

ئەوەی کە ئارەزوومەندە دەبێ خواستەکانیان پێش ١٥-٢-١٩٨٣ پێشکەش بکەن ·

مەرجەکان

١ ـ بارستەی بەردەکە بە مەودای ٥ر١ × ٨ر٠م بێ ·

٢ ـ درزی سروشتی نابێ تێدابێ ·

٣ ـ هەڵسورانی بەردەکە دەبێ لە کارگەکەبێ ·

٤ ـ پێش ڕێکەوتنەکەو هەڵسوراندنی بەردەکە لە کارگەکە لەسەر چونیەتیو ڕەنگو تاقی‌کردنەوەی (یەك بەرد) ڕێك‌دەکەون ·

٥ ـ ماوەی ڕێکەوتنەکە شەش مانگەو دەتوانرێ تازەبکرێتەوە ·

٦ ـ ڕێکخراوەکە ئامادەیەکە هەندێ شتی پێویست بە بەرد هەڵکەندن بدات بەوەی کە لەگەڵیا ڕێك‌کەوتووە ·

٧ ـ هەموو بەردە ڕەنگاوڕەنگەکان لە مانگێکدا دەبێ بارستاییان لە ١٥٠م³ کەمتر نەبێ ·

٨ ـ لە مەڵبەندی ڕێکخراوەکە لە بەغداد تا ڕۆژی شەممە ١٥-٢-١٩٨٣ خواستەکان پێشکەش دەکرێ ·

٩ ـ ڕێکخراوەکە دەتوانی لەگەڵ لەیەکی زیاتر لەگەڵ قۆنتەراتچیەکاندا ڕێك‌بکەوێ ·

دەربارەی نووسین و کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی: وائل عانی/ احمد سید علی بەرزنجی کردوویەتی بەکوردی

ئەرکەکانی پەیامنێری رۆژنامە :

پەیامنێری رۆژنامە گەلێ کاری گەورەو گرنگی پێدەسپێررێ ، زۆر جار لە ئەرکی ناردنی هەواڵ بابەت تێدەپەڕێ ·· بەکورتی :

دەبێتە چاوی وڵاتەکەی لەو وڵاتەی کاری تێدا دەکات · هەندێك لەو ئەرکانەش ئەمانەن :

١ ـ ئاگادار بوونی ئەو پەیوەندیانەی کە وڵاتەکەیو ئەو وڵاتەی کاری تێدا دەکات بەیەکەوە دەبەستێت ·

٢ ـ ئاگادار بوونی سیاسەتی ناوخۆو دەرەوەی ئەو وڵاتەی کاری تێدا دەکات ·

٣ ـ ئاگاداربوونی کۆنگرەو ڕووداوە دەوڵەتییەکان کە لەو وڵاتەدا ڕوودەدەن کە ئەم کاری تێدا دەکات . نموونەی ئەمە (ئەگەر پەیامنێرەکە لە ڕۆما ئیشی بکاو ڕێکخراوی خۆراکو کشت‌وکاڵی دەوڵەتان بە ڕێکەوت کۆنگرەکەی لەوێ گرت ، ئەوا پێویستە لەسەری کە هەواڵەکانی ئەو کۆنگرەیە بنێرێ) ·

٤ ـ پێشکەش کردنی زانیاریو ئامۆژگاری بەو وەفدانەی کە بە ئیشو کاری ڕەسمی لە وڵاتەکەیەوە دێن بۆ ئەو وڵاتەی ئەو کاری تێدا دەکات ·

٥ ـ ئەو زانیاریە گرنگانەی کە لە کاتی کارەکەیدا دەستی دەخات ، بیداتە باڵیۆزخانەی وڵاتەکەی ·

٦ ـ ئەوانەی کە لە خاڵەکانی (١ ، ٢ ، ٣)دا باسکران بکاتە :

ا ـ هەواڵی خێرا ·

ب ـ لێدوان ·

ح ـ لێکۆڵینەوەو وتار ·

د ـ چیرۆکی رۆژنامەیی ·

هـ ـ وتاری رادیۆو فلیمی تەلەفیزیۆن یان وێنەی فۆتۆگرافی ·

٧ ـ ناساندنی هەندێ لایەن لە وڵاتەکەیدا بە جووڵانەوەی ئەدەبیو هونەریو سیاسیو جڤاتی (نقابی) ئەو وڵاتەی کاری‌تێدا دەکات ·

ڕێزنان لە خێزانی ـ پاشماوە

سیاسیو سەرەکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسین ·· دووپاتی ئەوەمان بـۆ دەکاتەوە کە هەموومان چەك هەڵگرینو ڕوو بە ڕووی ئەم ڕژێمە بۆگەنـەی ئـێـران بوەستین بۆ لەناوبردنیان ··

ـ ژیان محمد دەڵێ :ـ

شەهید ڕێزی لەناو دڵو گیانی هەموومانایە هاوسەری من ·· کە شەهید بـوو پەیامێکی پیرۆزی بۆ خۆمو منداڵەکانم جێ‌هێشت ·· فێری ئەوەی کردین کـە دەست‌نیشانی ئەو ڕاستی‌یـە لایەن لێپرسراوانەوە ·· ئەمەش دڵنەوایی‌یەکی ترە کە هەست بە بۆشایی نەکەیـن لە ژیانماندا ····

ـ خانوو سێوێ مولود وتی :

هەموو ڕۆژێك ڕۆڵەکانمان لەبـەر چاوانمانـنو خۆشەویستی خۆمانیان بۆ هەڵدەڕێژیـن ، کوڕی شەهیدمان هەمیشە بە فیڕۆ نەچووە ، چونکە خوێنـی ئاڵی خۆی بەخشیوە لەپێناوی خاکی عیراق ···

ـ خوشکە عیشێ خضر دەڵێ : ـ

دەبێ هـەمومـان چاوەڕوانی بکەین بـە مەردی بمرین کوڕی ئێمەش بە مەردی مرد ، چونکە بوو بە شەهیدی وڵاتی خۆی··

لێپرسراوانو یەکێتـی ئافرەتان لە هەولێر بـە بەردەوامی بەسەرمـان دەکەنەوەو ڕێزمان لێدەنێن ·· · چونکە خومەینی مانای موسڵمانێتی نازانێو ویژدانی لانیە ، کەواتـە دەبێ ئەمە چ ئادەمیزدێـك بێ ، بۆیە هەزار جـار سەرەکی فەرماندە دووپاتی ئەوەی کردۆتەوە کە ئێمـە شەڕمان ناوێ ، بەڵام لەسەر مافی خۆمان دەجەنگین ·

چیروکا ـ پاشماوە

حاکمی بەرێ خۆ داینێ کچا حاکمی یا دمعافەکێ‌داو داوەتا وێیە ، بێ گولاڤێ لـێ درەشینن ، بێهنا مسـكو عەنبەرێ یا ژێ دفریت ·· مروڤێ هەر دفێت بێهنا خۆ هەلکێشیت ، عەلی لبـەر دەرگەهی ڕاوەستاو هـەر گوت : چ بێهنەکا مـرارە دهێت ·· خولامەکێ حاکمی گوهـ لێ بو ، هاتـە دەف گوتێ : خەلکێ هەر دفێت بێهن کەنە ڤان گولاڤاو تـو یێ دبێژی بێهنەکا مـرارە دهێت ·· عەلی گـوت پا ئەز چ بێژم گوتێ بێژە « سبحان‌الله » چ بێهنەکـا خۆشا دهێت ·· عەلی گوت سبحان الله چ بێهنەکـا خۆشا دهێت · · لبـەر دکانەکی‌ڕا بووریو سەکنیو هەر دگوت : خودانێ دکانێ هەر بێهنا خۆ هەلکێشـاو چ بێهت نە هاتنێ · گـوت چ بێهن نە هاتنێ · گـوت پارەبێ چ بێهن ناهێن پـا ئەڤ کـورە ژبەر چ وە دبێژت ؟ دکاندار چوو دەف عەلی گوتێ : تو بۆچـی دبێژی چ بێهنەکا خۆشـا دهێت ··· گوتێ پا چ بێژم مام ؟

گوتێ : ما هەکە تـو لبازێری بکەیە گازیو بێژی هۆ وەرنە ماشا ما نە چێترە؟ عەلی گوتێ کا مام هنـدەك حاشا بو دەیکا من بکێشـە یا نەساخەو داخـازا وێ پەلاڤ ماشە ، ئەڤـە دوو ڕۆژە ئەز لێدگەرم بدەست من ناکەڤن · ئەوی ماش بـو وی ئینانو ڕێکا مالـێ گرتو بو دایکا خۆ کـرە پەلاڤ ماش ·

راستکردنەوە

لەژیانی چاپەمەنی‌دا بەگشتیو رۆژنامەدا بەتایبەتی راستکردنەوە دەورێکی گرنگ دەبینێ ·

هەرچەندە راستکردنەوە لـە رۆژنامەنووسی عێراقی‌دا پلەیەکی ئەوەندە گرنگی نیەو زۆر کەڕەت بەکەسانێکی وادەسپێررێ کـە ڕێو شوێنەکەی نازانن‌و ئەوەندە شارەزایی‌یان لـە زمانو زانستی گشتی‌دا نیە ، بەڵام لـە رۆژنامەنووسی جیهانی‌دا دەورێکی گرنگی هەیە ، چونکە ئەم ئەرکانە دەبینێ :ـ

١ ـ راستکردنەوەی ئەوەی لەدەست نووسەر یان پشکنەری نووسینەکە دەرچووە ، چونکە زۆر کەڕەت نووسەر دەکەوێتە هەڵەی بەربڵاوی واوە کەبە ئەنقەست نـەبووەو راستی‌یەکەشی دەزانێ ، بـەڵام لەدەستی دەردەچێ ، نموونەی ئەمە (نووسەرێکی کاروباری دەرەوە لە دەستی دەردەچێو دەنووسێ کە مەلیك ـ فیصل ـ مەلیکی وڵاتی سعودیە دوێنێ ئێوارە فلان کەسی نێرراوی سەرۆکی ئۆگەندە ـ ئیدی ئەمین ـی چاوپێ‌کەوت ·

نووسەر باش دەزانێ کـە مەلیك فیصل لەمێژەوە کوژراوەو ئێستا مەلیك ـ خالد[1] ـی برای لەجێ‌یەتی ، بەڵام پەلەکردن خستوویەتە ئەم هەڵەیەوە) ·

جا ئەوەی لەسەر شانی راست‌کەرەوەیە کە ئەو هەڵەیەی نووسەرەکە کردوویە راستی کاتەوە نەك وەك خۆی بەجێ‌ی بهێڵێ بە بیانووی (دەست پاکی ـ امانە ـیەوە ·

٢ ـ راستکردنەوەی هەڵەی چاپ ، چونکە کرێکاری چاپ لەکاتی ئیشکردندا زۆر جار دەکەوێتە هەڵەوە ، وەك گۆڕینی پیتێ بە پیتێکی تر کە دەبێتە هۆی گۆڕینی ماناکەی یان پیتێك یان بێژەیەكو هەتا بەندێکی تەواوی لە بابەتەکە لەبیر دەچێ ·

٣ ـ راستکردنەوەی هەڵەی ڕێنووس (املاء) و ڕێزمانیو زۆر جاریش بێژەیی ·

٤ ـ چاودێری زنجیرەیی بابەتەکە ، بەتایبەتی جاری‌وا هەیە دێڕەکان لە کاتی ڕێکخستن (تنفیذ)دا (ڕێکخستنی دێڕی لاینۆتایپ) بەیەکدا دەچن ·

٥ ـ ڕەچاوکردنی ئەوەی‌کە بابەتەکە پڕاوپڕی ناونیشانەکەیەتی ، زۆر جـار لەکاتی ڕێکخستندا وادێتەپێشـەوە کـە ناونیـشانەکان دەگۆڕدرێن ، لەبابەتێکەوە دەخرێتە سەر بابەتێکی دی ·

هەندێ ڕێگای بنەرەتی لە راستکردنەوەدا

کە دەڵێن راستکردنەوە لە لایەن راستکەرەوەوە چۆن هات ئاوادەکرێ ، ئەمە هەرگیز راست نییە ، بەڵکوو بۆئەمە ڕێوشوێن هـەیەو دەبێ پەیڕەوی بکرێت ، بۆ ئەوەی راستکردنەوەکە زانستیانـەو سوودبەخش‌بێو مەبـەستیش بپێکێ ·

ئەو ڕێو شوێنانەش ئەمانەن :ـ

١ ـ بەراوردکردنی ماددەی راستکراوەکە بـە دەسخەتە ئەسڵی‌یەکە ، شـتێکی زۆر پێویستە ، ئەمەش لەپێناوی ئەوەدا کە دوورکەوینەوە لە چەند تەنگو چەڵەمەیەك کـە ئاسانەکەیان ئەوەیە ماددە پڕاوپڕی دەسخەتەکە نەبێ ·

[1] دیارە ئەمە بەر لـە کۆچی دوایی مەلیك ـ خالد ـیش نوسراوەو ئێستا مەلیك ـ فهـد ـ مەلیکی ئەو وڵاتەیە ... تەنیا بۆ راستکردنەوە . ـ وەرگێر ـ

نوسەرو رۆشنبیران ـ پاشماوە

کاردەکەن · ئەمڕۆ کـەووڵات لە دۆخێکی نالەباردایە بەهۆی جەنگەوەو ئـەم بارودۆخە کاری لە دانیشتوانـی عیراق بەکوردو عـەرەب‌وکەمە نەتەوەییەکانەوە کردووە لەگەڵ ئەم کاریگەرییەشـ‌ـ‌ڕەوتی پێشکەوتـنو خزمەتگوزاری چاپەمەنـی‌دەزگاکە هەر لە برەودایە··· ئەوەتا هەردوو گۆڤارەکـە(بەیان ، رۆشنبیر) کـە گۆتارێکی رۆشنبیریو ئەدەبی‌مانگانەیە هەموو مانگێـك بە گەلی بابەتی جۆراوجۆری‌زانستیو ئەدەبیو زمانەوانی دەردەچێت ·· هەروەهـا(هاوکاری)یش کـە رۆژنامەی هەفتانـەیـەبە گەلی بابەتی جۆراوجـۆرو رۆشنبیریی خۆی بـەخوبندەواران دەگەیەنێ ·

بە گشتی ئەو چاپەمەنـی یەکوردیانەی لەم دەزگایـە لە ماوەی ئەساڵدا دەرچـووە بابەتەکانی بەشێوەیەکـی زانستی بەتایبەتی گۆڤـاری(بەیان) لە سەر پەیرەوێکـی زانستی دابەش کراوە ·

● **مامۆستا کاکەی فەللاح**

● ئەوی ڕاستی‌بێت لـەماوەی دوانـ‌ـزە ساڵـی‌ـ ڕابـوردوودا دەزگـای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی توانیویەنی لـەسایەی رۆژنامەو گۆڤـارو کتێبە رۆشنبیریـ‌ـەبڵاوکراوەکانیەوە کەلـەیـە ـڕێکی زەقو دیاری لـەمەیدانی رۆژنامەگەریی چاپو چاپەمەنی داپڕبکـاتەوەو خزمەتێکی هەست پێکـزاوی ژیانی رۆشنبیری کـوردی‌بکات ··· تا رادەیـەك تینوێتـیو تامەزرۆیـی‌خوێنەری کورد بشکێنێتو تێربکات ···

● **مامۆستا عبدالله ئاگرین**

● چاپەمەنی کوردی لـەمچەند ساڵانەی رابوردودا بە دوو ڕێچکەدا رۆشتوە :

١ ـ بواری تایبەتی کـەتەواو کزو لاوازو بێ‌شەوقەو ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ گرانی‌چاپەمەنی‌کانو گەلێ هـۆی تر ·

٢ ـ بواری دووەم لـەلایەن دەستگای رۆشنبیری کوردی‌یەو ، کە لەو ڕووەوەتەواوو ئاشکرا جێ‌دەستـی دیـارە هەنگـاوی باشی ناوەو بەتایبەت ئـەو چاپەمەنیانەی دانەرەکانیـان کوردن

Institut Kurde de Paris

لەچالاكیەكانی دەزگای رۆشنبیریو بلاوكردنەوەی كوردی

لە چوارچێوەی ئـەو بەرنامە رۆشنبیریـەی دەزگاكەمان ، دەزگـای رۆشنبیریو بلاوكردنـەوەی كوردی ، لە نەخشـەی رۆشنبیری لە سەرەتای ئەم مانگەدا ، لە هۆلی كۆمەڵەی رۆشنبیری كوردی لە بەغدا ، بۆ ماموستا شوكر مستەفا سازكردو كۆرەكە لە لایـەن برادەر كاك محمود زامدارەوە گێرا •

داستانی شیرین و فەرهاد

ناونیشانی باسەكـەی مامۆستا شوكر (داستانـی شیرینو فەرهاد) بوو كـە نزیكەی زیاتر لە دوو سەعاتی خایاند •

مامۆستا شوكر لـە باسەكەیدا پەنجەی بـۆ ئەوە كێشا كە مـرۆڤ دروستكەری داسـتانو سەرگوزشتەی داهێنانـە ، هەرچەندە زۆرجار توشـی نوشستی بووە ، بـەلام هەمیشە خۆی راگـرتووەو داستانەكانی دەربـڕی ئازایەتیو تەقەللای بەردەوامی بووە • بـەم جـۆرە ، داستانەكانی مرۆڤ بەڵگەی خۆراگرتنیەتیو بەڵگـەی بەردەوامیەتی •••

دوای ئـەوە ، بە وردی باسی یادگارەكانی رۆمـان نووسی جیهانی ناسـراو بەشار كەمالی كرد دەربارەی داستانی شیرینو فەرهادو چەندە ئەم داستانە بەنرخە كاری كردۆتە سەری •

دوای ئەوە مامۆستا شوكر رەسەنی داستانەكـەی دەرخست ، ئەوەی دووپـات كردەوە كە ئەم داستانـە جۆرێكە لە ئەدەبی میللـی دەماودەم گێڕراوەتـەوەو ژمارەیەكی زۆر لە شاعیرانی رۆژهەلات باسیان كـردووەو توانای داهێنانی خۆیان لـە گەلیا تاقی كـردۆتەوەو كردویانەتە كەرەسـتەی بەهرەو داهێنانو هەسـتی فیكری یان •

لەم شاعیرە بەناوبانگانەی ئەم تاقی كردنەوەیان كردوە دەستی كێشا بۆ هـەردوو بەرهەمی «نظامی كەنجەوی» و «نازم حیكمەت » •

باسی هەندی دەقی فولكلوری تری داستانەكەی باسكرد •

لە دواییدا هاتـە سەرباسی ئەوەی كـە ئیسـتای ژیانـی ئادەمیزادی پڕ لەبەرهـەم لە دروست بوونی یـان دروستكردنی داستانی وا بێبەشە كە لەوانەیە رومان جێی گرتبێتەوە هەروەهـا مامۆستا شوكر مستەفا بە وردی چەند یادگاریكـی خۆی لە بارەی شارەزاییو نزیكی لە داستانە نەمرەكانو یادگاری مندالی خۆی لـە ناسینی ئەو داستانانـە گێرایەوە •

ئەوەی شایانی باسـە ژمارەیەكی زۆر لە ئەدیبو رۆشنبیرە ناسراوەكانـی كـورد لەم كـۆرەدا ئامادەبوون •

دیسان ژمارەیەكـی زۆر لە دۆستانـی ئەدەبو رۆشنبیری لە قوتابیانـی زانكۆكانی بەغدا لـەوێ بوون.

دوای ئەوەی مامۆسـتا شوكر باسەكەی تەواو كرد، گفتوگۆ دەربارەی دەستی پێكردو لە گفتوگوو قسـە لەسەركردنی باسەكـە مامۆستایان (عبدالستار طاهر شریف ، د• عزالدین مصطفی رسول ، د• جمال رشـید ، نەریمان ، د• احسان فواد• حمە شـوان رسـول) بەشداریان كرد •

لە ئێوارەیەكی درەنگدا كۆرەكە كۆتایی پێهات بـە هیوای كۆری تری بەنـرخ ترو بە پێزتری دەزگاكەمان لەگەل رۆشنبیرو نووسـەرە بەرێزەكانمان •

مامۆستا شەمال صایب دەگەڕێتەوە جیهانی هونەر

د• كوردستانی موكریانی

كاتێ لە بەهاری سـالی(١٩٧٧)دا لە كولێجـی ئادابی زانكۆی سلێمانـی‌دادامەزرام ، مامۆستا شەمال صایب یەكێك بوو لـەمامۆستایانی بەشی زمانـی كوردیو پسپۆر بوو لـە مێژوودا • من تا ئەوسا مامۆستا شەمالم هەروەكـوهونـەرمەندێك بـە رێگەی هونەرەكـەیەوەدەناسی، بەلام باری نالەباری تایبەتی ئەوسای كاك شەمال‌وای‌كرد وەنەبێ هەر بـە رێگەی خۆیەوە بیناسـم ،بەلكو بەرێگەی كۆمەلەوەش. بەلام چ ناسینێكـ كاك‌شەمال وێنەیەكی رووناكو زۆربەی خوانانو دانشتنان‌بابەتی زۆربەی مـالانو درەوشەداری دەنـواند ،كۆمەلەكەش لەو سالـەدا هەر باس باسی ژینـی‌تایبەتی كاك شەمال بوو ، كە هەر یەكەی بە پێی بۆچوونی‌بارە تایبەتییەی كاك شەمالی دەنەخشاند ، زۆربـەی‌وێنەكانیش لەگەل وێنـەی راستی كاك شەمـالدانەدەگونجانو یەكیـان نەدەگرتەوە • ئەگەر چاكـەخوازێك هەولی چارەسـەكردنی ئەم كێشە ناهەموارەی‌دابا ، هەر ئەوەندەی دەدیت وا ئەویش لە نێو بازنەیەكی‌داخراودا دەخولێتـەوەو كەوتۆتە بەر توانج •

هونەرمەندێك لـەنێورۆژانێكی پڕ لە كارەساتو رووداوێكی وا سەخـتو ئالۆزدا بژی ، دەبێ چـۆن مامەلە لەگەل هونەر بكات ،ئایا بیرێكی ماندووی تـەمو مژاوی پڕ لە كێشـە ،دەروونێكی دوور لـە ئاسودەییو خۆشیو سرەوتی،هەستێكی ناسكی برینـدار كراو دەبێ بتوانێ چ بێنێتەبەرهەم ؟؟ !

سەرباری ئەمانەشـ هەموو كاك شەمال مـاوەی چوار سال بەواتا سـالی پارهەر بێ لانەو بێمال بوو و هەر رۆژەی مێوانی ئوتێلێكی‌شاری سلێمانی نازدار بـوو •• • دەبێ چ ئاسودەیەكـی‌ژینی لە ئوتێل‌دا بۆ تەرخان كرابێ ، تا بە دلنیایەكـی‌زۆرەوە سازو ئاوازی تازەمان بۆ دابنێت ؟

ئەگەرچی ماوەیەكی زۆر ناخۆشی بالی بەسەر ژینـی كاك شەمال‌دا كێشـابوو ،چونكە گولی خەم لە نێـو دلی‌دا رووابوو و بە بارانـی خەم ئاودرابـوو و رۆژی رووناكی لە نێو ناریكایـی شەودا دیل كرابوو • لەگەل ئەوەش‌دا كاك شـەمال نەیەویست ئەم خەمە بخاتـە نێو چوارچێوەی هونەرەكـەیەوەو خەم پێشكەش بـە كۆمەلەكەی بكات ، بۆیـە وەستا •••• وەستا هەتـا كێوی خەم رووخا ، پەیتـا پەیتا رووناكی لە ئاسـۆی ژینی‌دا سەری هەلدا ،وەكوو كەشتیوانێك لە هەمـوو بەندەرێك‌دا لە خۆشەویستی دەگەرا ، كەچی لێـواری ئاسودەیی زەریایان خـۆی هێمنانە لێی نێزیك دەبووە ، ئەوسـا هەسـتی بـە بەختەوەرییەكی راستەدەكرد ، كە یادی ئەوەی دەكردەوە، كەوا ئاوازەكانی هەتـا تەلی نوستووی مرۆڤانـی كۆمەلەكـەی هـۆشیار دەكاتەوەو ئەو خۆشەویستی یەی ، كە لە كۆمەلەكـەی هەستی پێدەكات بۆنەكـەی لە هەموو كولاوێكی گێتـی بۆن خۆشترە ، هەر بۆیە بوو ماوەی مانگێك لەمەوبـەر لە مالەكەی‌دا لە هەولێـر بەلێنی بە منو بە چەنـد برادەرانی دلسۆزی خۆدا ، كە بۆ هونەر بگەرێتـەوە ، نەك هەر بە ئاوازو وشـە دانان ، بەلكوو بە نووسینی لێكۆلینەوەی ئەكادیمـی دەربارەی هونەری كوردی ، هەر لەو كاتەدا نۆزی چەنـد سالەی لەسەر عودەكـەی رامالیو ئەو ئاوازانـەی ماوەی پێنج سالێك ئامادەی كردبوونو بلاوی نەكردبوو- نەوە بۆی دووبارەكردینەوە، ووشەی گۆرانیەكانی هـەروا ئاوازەكەی شەقلی تایبەتیو كەسیەتی تایبەتی كاكـە شەمال دەنوێنن ، پیرۆزبایی لە خۆمانو لە كاكە شەمـال دەكەین بۆ رۆژی نوێی لـە ژینی نوێی‌دا ، كە بەرهەمی نوێی هونەریمان پێشكەشـ دەكات •

جیهانی رەنگاورەنگ

شتی چاك لەم دلـە دەستكردەدا ئەوەیە لەشـی ئادەمیزادە نەخۆشەكـە نەفرەتی لێ ناكاو لەگەلیـا دەگونجێ •• بەلگەی ئەمەیش ئەو مانگایەیە كە تا ئیستـە شەش سالە بە دلێكـی وا دەژیو هەروەها ژمـارەی لێدانی وەك خۆی ئەمێنێو نە زیاد ئەكا نە كەم چونكـە پزیشكەكان لە سەرەتاوە وای بۆ دادەنێن ••

سەرتانێ سوورنەمێنێ •• لەمە سریرتریش بـە رێوەیە •

بارنی كلارك ، ئـەو پزیشكی دانەی كە دلێكـی دەستكردی بۆ بەسـتراوە دەستی‌كردوە بە ژیانـی رۆژانەی خـۆیو وردە وردە قسەی خۆشو نوكتەبازیشـ لەگەل خەلكدا دەكا •

ئەم نەشتەركاری‌یە كـە لە زانكۆی ئۆتاوادا كـرا سرنجی زۆر زانایـانو مەبەستدارانی راكێشاوەو•• رەنگە بەهۆیەوە هەزارەهـا نەخۆشی نائومێد چـاك بكرێنەوەو بە ئاسوودەیـی بژین •

جیهانی دل

لە چ گۆرانێكدایە

مۆدەی سالانی سی دەگەرێتـەوە

ئەو جلوبەرگانەیی لـەم دواییەدا لە نمایشێكـی جلوبەرگدا لە پاریـس پیشان‌دران لەوانەی سالانـی بیستو سالانی سیی ئـەم سەدەیە دەچوون •• رەنگ تاریكو تۆخ •• چاكیشـ درێژ تا خوار ئەژنۆ •

هەر لەم نمایشـەدا چاكەتی كورتو یەخەیانیشـ گەرابووەوە لەگەل گـۆرەوی خوریی رەنگ تۆخدا •

چ شوێنێكی لەشی ویست لەری بكا •• ئامرازەكـە بەشێكی تایبەتیشی پێوەیە بۆ رووومەت لەركـردنو هەموویشی زۆر بچووكـەو دەتوانی لەگەل خۆتـا هەلیگری •

چۆن دەتەوێ خۆت لەر بكە

كۆمپانیایەكی بێگانـە ئامرازێكی تایبەتی بـۆ لەركردن دروستكـردوە • ئەم ئامرازە تەزووی تایبەتی دەردەكا بۆ شێلانی لەشـ بە تەواوی وەك دەس شێلان بەلام بەهێزتر •

هەر ئافرەتێ بیـەوێ دەتوانێ بە ئارەزووی خـۆی

چاوی كامیرا

نووسینگەی هەولێر

ئەمەیە ئەنجامی خێرایی، چەنـد هاوولاتیـەك بوون بە قوربانی پەلەكردن•• دوو ئۆتۆمۆبیل تێكشكان••• ئەمە وێنەی رووداوێكـی جگەربڕو ناخۆشە كە لـە رۆژی ٢٠ـ١٢ـ٩٨٢ لەبەردەم كۆلێجی (زانستی‌یەكان)دا لە هەولێـر روویداوەو دوو هاوولاتی تیادا تیاچوون ••

كورتە چیرۆك بۆ مندالان

سمۆرەو رێوی

زیاد كەریم خدر

سمۆرەیەكی جوان بـە تەنیایی لە دارستانێكـی بچكۆلانەدا دەژیا • دارێكـی بەرزی بۆ خۆی تەرخـان كردبوو لە بەرزی دارەكەوەی كونێكی كردبوو بۆ ئـەوەی هەموو جارێ خۆی لە نـاو حەشار بدات •

بەیانیەك كە تازە خـۆر تیشكی زێرینی بەسـەر زەمین‌دا پەخش دەكرد • • سمۆرە بچكۆلانەكە لەسەر دارەكەی هاتە خوارێو بـە دوای دانەوێلەدا دەگـەرا ، چاوی بە چەند گوێزێـك كەوت هەمووی بە گـلول كردنـەوە گەیانـدە ناو هێلانەكەی بۆ خواردنـی كەژی زستانەی • لـەو كاتەدا رێوی‌یەكی بەدكـار تووشی هاتو نیازی ئـەوەی هەبوو سمۆرەی جـوانو خنجیلانە لەنـاو ببـات • بەلام یـەزدان پشتـی سمۆرەی گرتو پێشـ ئەوەی رێوی‌یەكە بگاتـە لای زوو هەستی‌كرد كـە بەكێك دێت بە لایا یەكسەر بە بەلە خۆی كوتایـە هێلانەكەی • ئینجا لەسەر دارەكەوە سەری خـۆی هەلدەكێشاو سەیـری رێوی‌یەكەی دەكرد لـەو كاتەش‌دا گوێزێك لـە دەمیا بوو • كاتێك رێوی‌یەكە گەیشتە ژێر دارەكـەو قیژاندی لەگەل خۆكێشـی سمۆرەكە گوێزەكەی دەمی كەوتەخوارەوەو رێوی‌یەكەش گوێزەكەی لە ئاسمانـا قۆستـەوەو هـەلاتو شوێنەكەی خـۆی بەجێ‌هێشت •

بەم جۆرە سمۆرەكە لـە دەست رێوی بەدكار رزگاری بوو دووبارە گەرایەوە بـۆ كۆكردنەوەی گوێزەكانی •

بەرنامەیەكی تایبەتی دەربارەی دهوك

هونەرمەند ناصر حسن، دەرهینەری بەرنامـەی مەمەرەنگ لە تەلەفزیـون ، ئیستا لە شاری دهوكـەو خەریكی تۆماركردنـی بەرنامەیەكی رەنگاورەنگـی تایبەتیە دەربارەی پارێزگـای دهوك ، لەم بەرنامەیەدا رووی شارستانی ئەو شارەو لایەنی پێشكەوتوی ئاوەدانـیو هونەریو رۆشنبیری پیشان دەدرێو تیپی یەكیتـی ئافرەتانو تیپی سـولافو هونەرمەنـد محمد عارف جەزراوی‌و دلشاد محمـد سعیدو زۆر رووی هونـەری تر بەشداری تیادەكـەن • دەرهینەرەكە وینەگران : جبار غریـبو رزاق حسـنی لەگەلدایە بۆ وێنەگرتن •

شیعر بۆ مندالان

دایـك

هەلبزاوەی بێ‌كەس

ئاوازی صباح حمد امین

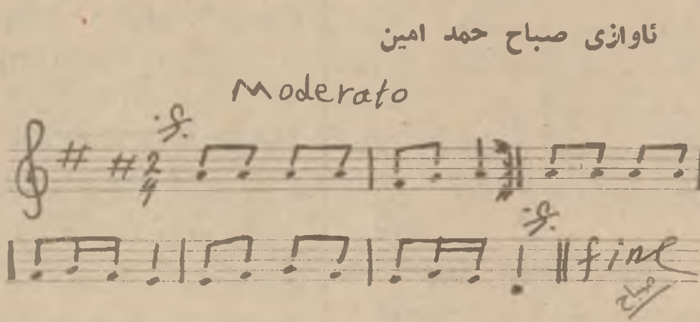

منالێكی ساوا بووم
كەی وەك ئێستاكە وابووم
دایكم بەخێوی‌كردم
ئەو نەبوایە ئەمردم
بە لای‌لایەو گۆرانی
رای‌ژەنو ـم تا بەیانی
بە شیری مەمكەكانی

منی بە بەرهەم هانی
رەنجی لەگەل كێشاوم
لە باوەشیا دای ناوم
بەرگو جلی بۆ شتوم
خزمەتی زۆری كردوم
چاكەی وا لەبەرچاوم
هەتا لە دنیا ماوم .

هاوكاری

دەزگای رۆشنبیریو بلاوكردنەوەی كوردی

بەغداد : شەقامی ((الخلفاء)) مەیدانی ((الخلانی))

تەلەفون : ٨٧٥٧٩٥

پێنج خەت

هاوکاری
التضامن
دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
پێنج شەممە ١٩٨٣/١/٢٧ ژمارە ٦٧٢ ● ١٢ لاپەڕە ● بە ٥٠ فلسە ● الخميس ١٩٨٣/١/٢٧ العدد ٦٧٢

لەم ژمارەیەدا
● ئەدەب و ڕۆشنبیری ل ٦و٧ .
● ئاسۆی هونەر ڕۆشنبیری گشتی ل ٨و٩ .
● هەمەرەنگ جیهانی منداڵان ل ١٢ .

سەرەکی فەرماندە مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیەك جەنگاوەر لە ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان دەبەخشێ و دووپاتی دەکاتەوە:

هێزی بنەڕەتمان لەوەدایە کە ئێمە یەك گەلین

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین وتی : هێزی بنەڕەتمان لەوەدایە کە ئێمە یەك گەلین ، ئەوەندە بەس نیە یەك گەل بین بە پێناس بەڵکو بۆ ئەوەی یەك گەل بین پێویستە یەك گەل بین لە دڵ و لە عەقڵ و لە ویژداندا .

هەروەها سەرەکی فەرماندە دووپاتی کردەوە کە لە عیراقی نوێدا نیشتمانپەروەری پێناسی هەموو عیراقیەکە .

ئەم قسانەی سەرەکی فەرماندە لەو وتە مێژووییە بە نرخەدا بوو کە ئێوارەی ڕۆژی چوار شەممەی ڕابووردو لە کاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیەك لە جەنگاوەرە پاڵەوانەکان لە ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان ئاراستەی کردو دەقی ئەم وتە مێژووییە گرنگە لە لاپەڕەکانی ٣و ٤و ٥ دا بخوێنەرەوە .

جەماوەری گەلی کورد بەڵێنی بەوەفایی بۆ سەرکردەی کاروان صدام حسین نوێ دەکاتەوە

لە ئەنجامی ڕێزی سەرەکی فەرماندە صدام حسین بۆ دەستەیەك جەنگاوەری ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان ئێوارەی چوار شەممەی ڕابووردو کە مەدالیای ئازایەتی پێ بەخشین بەرامبەر پاڵەوانیەتی دیاروو نموونەییان بۆ بەرگری کردنی لە خاکی عیراقی سەربەرزو نیشتمانی کوردو عەرەب کەمایەتیە براکان ، ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنومی چەندان خۆپیشاندانی شادمانی و نوێ کردنەوەی بەڵێنی بەخۆیەوە بینی .

جەماوەری گەلی کوردمان لەو بروسکانەدا کە ئاراستەی سەرەکی فەرماندەیان کردوە ، شانازیان دەربڕیوە بە سەرکردایەتی مێژوویی و نەبەزانەیی و باوەڕی گەورەی بەڕێزی بە ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان لە بنیاکاری عیراقی سەربەرزداو بەرگری کردن لە خاکە پیرۆزەکەی .

بروسکەکان ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە گەلی صدام حسین ئەمڕۆ یەك ڕیز وەك یەك پیاوی سەربەرز بە تواناو هێزەوە وەستاون بۆ بەرپەچدانەوەی پیلانەکانی دوژمن و بە توانـاو

پروانە ل : ١١

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین

سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی کوردستان بەڵێنی دڵسۆزی جەماوەری گەلی کوردمان بۆ سەرۆکی فەرماندەی دووپات دەکاتەوە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین بروسکەی پەیمان تازەکردنەوەو دڵسۆزی لە بەڕێز جمال حاجی شریف سەرەکی ئەنجوومەنی ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان: بە ناوی جەماوەری ناوچەکەوە پێگەیشتوە کە هەر بە سەربازی دڵسۆزو پارێزگاری سەربەرزی و یەکێتی نیشتمانی و بەرگری کاری لە خاکی پیرۆزی عیراق بن دژی دوژمنە چاوچنۆك و ڕقلەدڵەکان ئەمیش دەقی بروسکەکەیە :

بەڕێز سەرەکی فەرماندەو پاڵەوانی ڕزگاریکاری نەتەوە تێکۆشەر صدام حسین سەرەك کۆمارو سەرکردەی گشتی هێزە چەکدارەکان .

هەموو جارێك بێ جیاوازی ئازایەتی پێشکەش بە واتای نوێی بەخشش و خۆشەویستی بەم گەلە دەبەخشن ئەمەش واتای پیاوەتی و ڕەسەنایەتی و بە نرخیتانە کەوا مەدالیا

کۆمەڵی لە جەنگاوەرانی کورد دەکەن سەبارەت بە هەڵوێستی نیشتمانیان و بەڵگەی عیراقیەتی دێرینیان دەسەلمێنن .

ئێمە ئەی گەورەم لەجیاتی

خۆم و لەجیاتی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن و ڕۆڵەی کوردو عەرەب و هەموو بەشەکانی ناوچەکە پیرۆزبایی هەموو هەنگاوێکتان دەکەین و بەڵێنی پیاوانەو دڵسۆزانەو خۆشەویستیتان دەدەینێ کە هەمووومان لەپشت. سەرکردایەتی یە کارامەکەتانەوە بڕۆین بۆ پاراستنی یەکێتی خاکی نیشتمان و ڕێزو سەربەرزی و دەسکەوتەکانی شۆڕش و وەدەستهاتووە

مەزنەکانی سەربازی دڵسۆزبین و خواستی دوژمن و چاوچنۆك و ڕقلەدڵەکان پشتبەخوا گۆردەکەین و بە سەرکردایەتی بە خۆشەویستەکەتان بەیارمەتی خوا ئاڵاکانی سەرکەوتن هەر بەرزو شەکاوە دەبێ .

جمال حاجی شریف
سەرەکی ئەنجومەنی
ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنومی ناوچەی کوردستان

بریارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

دانانی بەڕێز طارق عزیز بە وەزیری دەرەوە

ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بریارێکی دەرکرد بە لابردنی دوکتور سعدون حمادی لە شوێنی وەزیری دەرەوەو بە دانانی لەشوێنی وەزیری دەوڵەتی سەرکردایەتی کۆماری . هەروەها بە دامەزراندنی بەڕێز طارق عزیز جێگری سەرەك وەزیران بە وەزیری دەرەوەو ئەمەش دەقی بریارەکەیە .

پشت بە ئەحکامەکانی برگەی (أ)ی بەندی چل و دووی دەستووری کاتی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی ٢٤-١-١٩٨٣دا بریاری ئەمەی خوارەوەیدا .

١ - دوکتور سعدون حمادی لە شوێنی وەزیری دەرەو لادەبرێ و لە سەرۆکایەتی کۆماری دەبێ بە وەزیری دەوڵەت .

٢ - طارق عزیز جێگری سەرەك وەزیران بە وەزیری دەرەوە دادەنرێ .

صدام حسین
سەرەکی ئەنجوومەنی
سەرکردایەتی شۆڕش

کوشتنی یەکێ لە داردەستەکانی خومەینی

(مجاهدی خلق) کوشتنی رضائی ئەنبێتە ئەستۆی خۆی

لەندەن - ٢٣ - ڕۆیتەر : ڕادیۆی تاران ئەمڕۆ دانی بەوەدا ناوە کە مەلا عزیزی جنفلی سەرەکی ئەوەی کە ناوی لێنراوە ئەنجوومەنی پیاوانی ئاینی لە شاری سالماس دوای ئەوەی کە لە لایەن شۆڕشگێڕانی کوردەوە ڕۆژی چوارشەممە ڕابوردوو هێرشی کراوەتە کوژراوە .

لە لایەکی ترەوە ڕێکخراوی مجاهدی خلقی ئێرانی ئەمڕۆ کوشتنی عبدالحسین رضائی نزیکترین کەس لە خومەینی بەوەی خستۆتە ئەستۆی خۆی کە لە لایەن ەکی لەو چاکدارانەوە کە لە ئێراندا کاردەکەن نزیك شاری ڕوانسەری هەرێمی گیلان چواردەی ئەم مانگە کوژراوە .

ڕێکخراوەکە لە پەیوەندی- یەکی تەلەفۆنیا کە نووسینگەکەی لە پاریس لەگەڵ ئاژانسی دەنگ و باسی ڕویتەردا کردویەتی ڕوونی کردۆتەوە کە رضائی بەرپرسیارە لە لەسێدارەدان و ئازاردانی ڕێکخراو لایەنگیرانی لە هەرێمی ناوبراودا .

دبلۆماسییەکی تری ئێرانی هەڵدێت

لەندەن - ٢٣ - ئا.د.ع. ڕۆژنامەی سەندای تەلگورافی هەفتانە ئەمڕۆ وتویە کە دیبلۆماسیەکی ئێران- لەوانەی کە لە باڵوێزخانەی ئێران لە تەرابلس لە لیبیا کاردەکەن دوێنی داوای لە بەریتانیا کردووە بە پەنابەری سیاسی وەری بگرێ .

دیبلۆماسی یە ئێرانیەکە فاروق شریف بە پەیامنێری ڕۆژنامەی ناوبراوی ڕاگەیاندووە کە داوای لە کاربەدەستانی بەریتانیا کردووە ڕێگەی بدرێ وەك پەنابەرێکی سیاسی و ئەمەش دوای ئەوە بووە کە ڕژێمی خومەینی دژی بەرهەڵستکاران شەر لەسەر گرتن و لەسێدارەدان دەروات .

بروسکی سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

بەڕێز احمد عبدالقادر سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی بە ناوی ڕۆڵەکانی گەلی کوردمانەوە پەیمانی خۆشەویستی و وەفاو دڵسۆزی تازە کردەوە بۆ بەرگری لە سەربەرزی نیشتمان و دەسکەوتەکانی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموزی پیرۆز .

ئەمەش لەو بروسکەیەدا بوو کە بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسینی ناردبوو بە بۆنەی ڕێزلێگرتنی بەڕێزییەوە لە هەندێ لە جەنگاوەرانی کورد لە ڕۆڵەکانی گەلی عیراقی مەزن .

ئەمەش دەقی بروسکەکەیە .

ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئوتونومی ڕێزلێگرتنی جەنگاوەرانی کورد ڕۆڵەکانی عیراقی مەزن ئەوانەی کە سنگیان بە مەدالیای شەرەف و شانازییەوە ڕازێنرایەوە لە لایەن بەڕێزتانەوە ئەویش لە دڵسۆزیانەوە بۆ خاکی پاکی عیراق و پاراستنیان لە نیشتمانی باوو باپیران ئەوانەی کە پەیوەندی ئاین و مێژوو خزمایەتی نزیك و بەهێز پێکیەوە بەستونەتەوە ، ئەو پتەوییەی کە گەورەترین دەسیسەی دوژمن و فێڵی ناپاکان نەیتوانی پەی پێ بەرێ یان بێهێزی کات .

سەرەکی بەڕێز ..

ئەو وێنە پرشنگدارەی کە گەلی کورد لە چوارچێوەکەیدا لە سای سێبەری شۆڕشی ١٧ ی تەموزی پیرۆزەوە نیعمەتی بەرهەمەکانی ئۆتۆنومی و مافی نەتەوایەتی ڕاستەوخۆ یارمەتی دانی گەورە لە لایەن سەرەکی کاروانەکەمان پاڵەوانی ڕزگاریخوازی نەتەوەیی و بنیاتنەری عیراقی تازەی سەربەرز ... بەڕاستی ئەوەی کە گەلی کورد پێی دەگات لە سەرپەرشتی و بەسەرکردنەوەدا لە هەموو بۆنەکاندا کە جەنابتان دەری دەبڕن دەبێتە دەلیل و ڕێپیشاندانی کارو فرمانمان بە دڵسۆزییەوە لە ناوچەکەدا .

بەڕاستی گەلی کوردمان کە بە دەوری سەرکردایەتیە مێژوویە بێ وێنەییەکەتانەوەیە ، لەم بۆنەیەدا پەیمانی خۆشەویستی و وەفاو دڵسۆزی تازە دەکاتەوە بۆ بەرگری لە سەربەرزی نیشتمان و پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕشە بە تواناکەمان کە سەربازی بە وەفا بن و لە پێناوی سەربەرزی عیراق و گەورەیی داو لە پێناوی بەتاڵکردنەوەی پیلان و دەسیسەکانی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی لە ئێران و سوێندخوارەکانی لە ئمپریالیستەکان و زایۆنیەکان .

هەر سەرکردەو ڕابەری کاروانی نەتەوە سەربەرزەکەمان بن دەبا هەمیشە شەکاوە بێت ئاڵای برایەتی کوردو عەرەب و هەموو کەمە نەتەوایەتیە براکانی تر لە سایەی شۆڕشە گەورەکەماندا بە سەرکردایەتیە مێژوویە ئازاکەتان .

احمد عبدالقادر نەقشبەندی
سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی

Institut Kurde de Paris

جه‌ماوه‌ری گه‌لی كورد

شانازی به‌سه‌ركردایه‌تی نه‌به‌زی به‌ڕێز صدام حسین ده‌رده‌بڕێ ڕۆڵه‌كانی كوردستان سه‌ربازی به‌وه‌فایی ئه‌و كاروانه سه‌رفرازه‌ن صدام حسینی فه‌رمانده‌ ڕابه‌ری ده‌كا .

● ئا٠د٠ع ، نووسینگه‌كانی «هاوكاری» له‌ هه‌ولێرو سلیمانیو دهوك :

● هه‌ولێر :

جه‌ماوه‌ری پارێزگـای هه‌ولێر ، له‌ كۆبوونه‌وه‌یه‌كی جه‌ماوه‌ری گه‌وره‌دا له‌به‌رده‌م باره‌گای حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست ـ لقی هه‌ولێر ، ڕۆژی پێنج شه‌ممه‌ی رابووردو شانازی خۆی ده‌ربڕی به‌ سه‌ركردایه‌تی مێژووی نه‌به‌زانه‌ی به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسینو باوه‌ڕی گه‌وره‌ی به‌ڕێز به‌ ڕۆڵه‌كانی گه‌لی كوردمان له‌ بیناكاری عیراقی سه‌ربه‌رزو به‌رگری له‌ خاكی پیرۆزی .

له‌و بروسكه‌یه‌دا كه‌ له‌ كۆتایی كۆبوونه‌وه‌كه‌دا ئاڕاسته‌ی به‌ڕێزیان كردوه‌ دووپاتیان كردۆته‌وه‌ كه‌ گه‌لی عیراق به‌ كوردو عه‌ره‌بو كه‌مایه‌تیه‌ براكانیه‌وه‌و به‌ چاكه‌ی سه‌ركردایه‌تی به‌ڕێز سه‌ره‌ك صدام حسین بێ‌توانا نابێ له‌به‌رده‌م په‌رده‌ لادان له‌ رووی نه‌خشه‌كانی دوژمنو حه‌قیقه‌تی چاوچنۆكیان .

بروسكه‌ ده‌ڵی : ئه‌مڕۆ تاقمه‌كه‌یه‌وه‌ بێیان له‌ به‌كرێ گیراوی حوكم ڕاكانی دیه‌شقه‌وه‌ یان له‌ فیساڵی قه‌زافی نه‌خۆشو ئاغاكانیانه‌وه‌ له‌ ته‌ل‌ئه‌بیب· گه‌له‌كه‌ت ئه‌ی پاڵه‌وانان به‌ كوردو عه‌ره‌بو كه‌مه‌ نه‌ته‌وه‌كانیه‌وه‌و به‌ چاكه‌ی سه‌ركردایه‌تیتان پشت به‌خوا به‌ توانا له‌ هه‌ڵوه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌خشه‌ گومان لێ‌كراوه‌كانداو راستی چاو چنۆكیان ده‌زانێ·

ده‌ربڕی ره‌سه‌نی عیراقیانه‌یانه‌و وتی : دوێنێ وتاره‌كه‌ی سه‌ركرده‌ی سه‌ركه‌وتنو سوارچاكی نه‌ته‌وه‌كه‌ مه‌دالیای ئازایه‌تی به‌خشی به‌ ده‌سته‌ به‌ك جه‌نگاوه‌ری كورد وه‌ك رێز له‌ به‌رێزیه‌وه‌ به‌رامبه‌ر هه‌ڵویستی پاڵه‌وانه‌یان له‌ جه‌نگی شه‌ره‌فمه‌ندیو ئابڕودا بۆ به‌رگری له‌ شه‌ره‌فی نه‌ته‌وه‌و سه‌ربلندی نیشتمان دژی هێزه‌كانی رژێمی ته‌فامی ئێران ، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا كه‌ بڕیاری كوتو پری نه‌بوو ، وامان لێ‌هاتووه‌ له‌ عه‌قلی سه‌ركرده‌وه‌یه‌و روانینه‌كانی به‌رامبه‌ر سه‌رجه‌می كاروانی تێكوشانی نیشتمان ده‌گه‌ین·

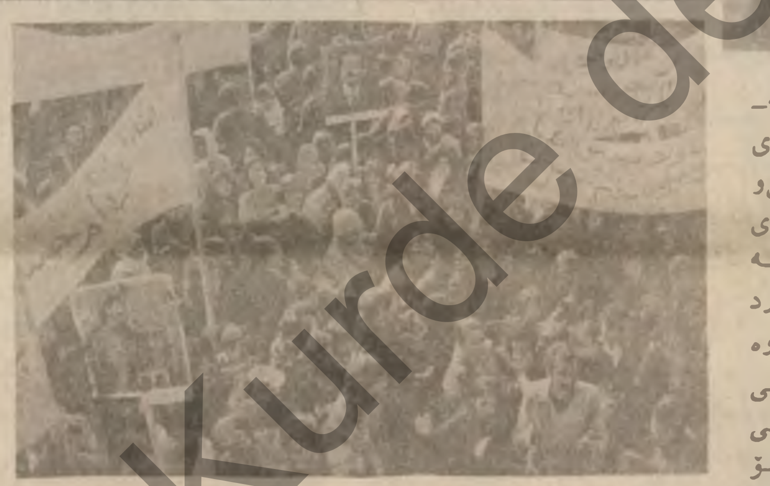

به‌ڕێزی كرد له‌ كۆتایی كۆبوونه‌وه‌ جه‌ماوه‌ریه‌ گه‌وره‌كه‌یدا له‌ به‌رده‌م باره‌گای حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست لقی سلیمانی عیراقینو به‌ڵێ سه‌ره‌كی به‌ڕێز دژی دوژمنه‌كانی عیراق ده‌جه‌نگین چونكه‌ ئێمه‌ عیراقینو شۆڕشی عه‌قڵو ویژدانی یه‌كخستووینو تاقه‌ رێگه‌مان سه‌ربه‌رزی عیراقو یه‌كێتیو رێزو سه‌ربه‌زیه‌تی ·

هاوڕێ سعدی مهدی صالح له‌ كۆبوونه‌وه‌كه‌دا وتارێكیدا كه‌ تیایدا به‌ڕێز جعفر عبدالكریم به‌رزنجی پارێزگاری سلیمانیو هاوڕێیان ئه‌مینی سرو ئه‌ندامانی حزب لقی سلیمانیو ژماره‌یه‌ك له‌ ئه‌ندامانی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانو یاسادانانی ئۆتۆنومی ناوچه‌ی كوردستانو پیاوه‌ ئاینیه‌ به‌ڕێزه‌كان ئاماده‌ی گه‌لی كوردمانه‌وه‌و سلاوی له‌ یه‌ك رێز وه‌ستانی گیانی به‌رزی نیشتمان په‌روه‌ری ڕۆڵه‌كانی گه‌لی كورد كرد ·

هه‌روه‌ها هاوڕێ ئه‌مین سری لقی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست له‌ سلیمانیو ئیمامو وتار خوێنی مزگه‌وتی كاك احمدی شیخ له‌ سلیمانیو سه‌ره‌كی ئه‌نجومه‌نی گه‌لی له‌ شاره‌كه‌ وتاریان خوێنده‌وه‌ باسی شانازی به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسین‌یان كرد به‌ ڕۆڵه‌كانی گه‌لی كورده‌وه‌ ·

● دهوك :

دیسان جه‌ماوه‌ری پارێزگاری دهوك له‌ كۆبوونه‌وه‌یه‌كی فراوانی جه‌ماوه‌ریدا رێزو شانازیو خۆشه‌ویستی خۆیان بۆ رابه‌ری كاروانی گه‌له‌كه‌مان سه‌ره‌كی تێكۆشه‌ر صدام حسین دووپات كرده‌وه‌ ·

هاوڕێ جێگری ئه‌مین سری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست لقی ... ئاراسته‌ی ئه‌و جه‌ماوه‌ره‌ كرد كه‌ له‌به‌رده‌م باره‌گای لقی حزبدا كۆبووبوونه‌وه‌ به‌ ئاماده‌ بوونی به‌ڕێز نامق رقیب محمد پارێزگاری دهوكو هاوڕێ ئه‌مین سری سه‌ركردایه‌تی لقو ئه‌ندامانی لق ئه‌وه‌ی دووپات كرده‌وه‌كه‌ گه‌لی كوردمان شوێنی تایبه‌تی هه‌یه‌ لای سه‌ركردایه‌تی حزبو شۆڕشو پێویست ده‌كات له‌سه‌ر هه‌موومان شایانی به‌رپرسیاری خۆمان بین ·

هه‌روه‌ها وتی : رێزی به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسین بۆ ڕۆڵه‌ جه‌نگاوه‌ره‌كانی گه‌لی كورد كارێكی گه‌وره‌ی كرده‌سه‌ ده‌روونی ڕۆڵه‌كانی ناوچه‌كه‌·

له‌ هه‌ولێر : گه‌ل وه‌ك یه‌ك پیاوی سه‌ربه‌رز وه‌ستاوه‌ به‌ره‌به‌ری پیلانه‌كانی دوژمنانی عیراق ده‌داته‌وه‌

له‌ سلیمانی : ڕۆڵه‌كانی سلیمانی ، سلیمانی ده‌پارێزن چونكه‌ عیراقین

له‌ دهوك : وه‌فاو خۆشه‌ویستی هه‌تاهه‌تایه‌ بۆ ڕابه‌ری كاروان

گه‌له‌كه‌ت وه‌ك یه‌ك پیاوی سه‌ربه‌رز به‌ بڕواو توانایه‌كی پته‌وه‌وه‌ وه‌ستاوه‌ بۆ به‌ره‌په‌رجدانه‌وه‌ی پیلانه‌كانو په‌رده‌ داماڵین له‌ روویان جا ئه‌گه‌ر له‌ عه‌باكه‌ی خومه‌ینیو مرۆڤایانه‌ی سه‌ركردایه‌تی حزبو شۆڕش ده‌رچوه‌ بۆ ته‌سریح كردنی كورد له‌ خزمه‌تی عه‌سكه‌ری ،

هه‌روه‌ها وتی : وتاره‌كه‌ی سه‌ره‌كی به‌ڕێز له‌ مانایدا ئه‌مه‌و هاوڕێ ئه‌مین سری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست لقی هه‌ولێر به‌یه‌كی ئاراسته‌ی جه‌ماوه‌ره‌كه‌ كرد سلاوی كرد له‌ گیانی نیشتمان په‌روه‌رانه‌یان كه‌ ئه‌مه‌و له‌ كۆبوونه‌وه‌كه‌دا به‌ڕێزان جمال حاجی شریف سه‌ره‌كی ئه‌نجومه‌نی ڕاپه‌راندنو أحمد عبدالقادر سه‌ره‌كی ئه‌نجومه‌نی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچه‌ی كوردستانو یحیی جاف پارێزكاری هه‌ولێرو ئه‌میندارە گشتی‌یه‌كانو چه‌ند ئه‌ندامێكی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانیو یاسادانانو هاوڕێیان جێگری ئه‌مین سرو ئه‌ندامانی سه‌ركردایه‌تی لقی هه‌ولێرو سه‌ره‌كانی رێكخراوه‌ جه‌ماوه‌ریه‌كان ئاماده‌بوون ·

● سلیمانی :

جه‌ماوه‌ری پارێزگـای سلیمانیش به‌ڵێنی وه‌فاداری ته‌واوی بۆ سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسین نوێ كرده‌وه‌ . له‌و بروسكه‌یه‌دا كه‌ ئاڕاسته‌ی سه‌ره‌كی به‌ ئاماده‌بوونی هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئه‌ندامی سه‌ركردایه‌تی هه‌رێمایه‌تی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست ئه‌مین سری رێكخراوی باكوور دووپاتی كردۆته‌وه‌ كه‌ هه‌میشه‌ سه‌ربازی به‌وه‌فابنو ئاماده‌ی به‌رگری كردن بن له‌ سه‌ربه‌رزی عیراقی مه‌زنو له‌ پشت سه‌ركردایه‌تی لێ‌هاتوویه‌وه‌ بڕۆن بۆ به‌دی‌هێنانی سه‌ركه‌وتنی ته‌واو به‌ سه‌ر هێزه‌كانی رژێمی ئێرانی نابه‌سه‌ندا ·

له‌ بروسكه‌كه‌ داهاتووه‌كه‌: ڕۆڵه‌كانی سلیمانی سلیمانی ده‌پارێزن چونكه‌ عیراقینو به‌ڵێ ئه‌ی سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ی به‌ڕێز سلیمانی ده‌پارێزین چونكه‌ عیراقینو به‌ڵێ چیاو دۆڵو ده‌شته‌كانی عیراق ده‌پارێزین چونكه‌ بوون ، له‌ وتاره‌كه‌یدا پیرۆزبایی له‌ جه‌ماوه‌ری پارێزگاكه‌ كرد به‌رامبه‌ر باوه‌ڕی به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسینو شانازی كردنی به‌ ڕۆڵه‌كانی

ڕێگای ڕاست

له‌به‌ر رووناكی دوانه‌ گرنگه‌ی سه‌ره‌كی فه‌رماند « صدام حسین »دا

ڕۆژی چوارشه‌ممه‌ی رابـووردو ، به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ صدام حسین وه‌ك هه‌موو جاره‌كانی ترو وه‌ك رای‌هیناوین ، ئاشكراو رووبه‌ڕوو قسه‌ی بۆكردین ، قسه‌ی بۆ كردین وه‌ك سه‌ركرده‌یه‌ك گه‌له‌كه‌ی ده‌ناسێو له‌ سه‌رجه‌می لایه‌نه‌كانی ژیانی گه‌له‌كه‌ی شاره‌زایه‌ ، صدام حسین ، به‌ ئاشكرا قسه‌ده‌كات،له‌ هه‌موو وته‌كانیا ـ وه‌ك هه‌موو كرده‌وه‌كانی ـ ئه‌و راستیه‌ ده‌دره‌وشێته‌وه‌ صدام حسین گه‌لی عیراقی خۆش ده‌وێ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی گه‌لی عیراقی خۆش‌ده‌وێ ، ئازایانه‌و بێ سڵ‌كردنه‌وه‌ ، هه‌موو ئه‌و بڕیارانه‌ ده‌دات كه‌ وه‌ك ئه‌نجام بۆ ئه‌مڕۆو سبه‌ینێ ، ئه‌م گه‌له‌ به‌خته‌وه‌ر ده‌كاتو به‌ره‌وپێشه‌وه‌ی ده‌بات ، ڕۆژی چوارشه‌ممه‌ی رابووردوو ، سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌ بۆ گه‌ل دوا به‌گشتیو بۆ گه‌لی كورد دوا به‌تایبه‌تی ، وه‌ك دڵسۆزی دوا ، وه‌ك سه‌ركرده‌ ، وه‌ك گشت گه‌ل له‌ مه‌وقیعی شه‌ره‌فمه‌ندیو به‌ته‌نگه‌وه‌هاتنی سه‌ربه‌رزیو سه‌ربه‌ستی گه‌ل ·

گه‌لی كورد ، ده‌یان ساڵو زیاتربوو ، وه‌ره‌قه‌ی یاری كردن بوو به‌ ده‌ست هێزه‌ زۆران‌بازی كه‌ره‌كانی ناوچه‌كه‌وه‌ ، كێ به‌ شه‌ره‌فمه‌ندیو دڵسۆزانه‌ ئه‌م گه‌له‌ی به‌راسته‌ خۆش بووێ ، ئه‌وه‌یه‌ كه‌ دوابی به‌و یاربه‌ چه‌په‌ڵه‌ هێنا ، وه‌ به‌ بێ پێچو په‌نا صدام حسین ئه‌و شۆڕه‌ سواره‌ ئازایه‌بوو ئه‌و ئه‌ركه‌ گه‌وره‌یه‌ی به‌جێ‌هێنا ، ئه‌و كه‌له‌به‌ره‌ گه‌وره‌یه‌ی داخست كه‌ هه‌موو چاوچنۆكه‌كان له‌ رابووردووی دوورو نزیكدا خۆیان پیا ده‌كرد به‌ عیراقداو مه‌به‌ستیان مل‌كه‌چ‌كردنی هه‌موو عیراق‌بوو به‌ كوردو عه‌ره‌بو كه‌مایه‌تیه‌ براكانیه‌وه‌ ، ووتاره‌ مێژوویه‌كه‌ی سه‌ركرده‌ی كاروانو رابه‌ری گه‌ل صدام حسین پێویستی به‌ شی‌كردنه‌وه‌ی وردی به‌ ویژدانانه‌ هه‌یه‌ ، له‌ خاڵێكدا زیاتر ده‌بێ به‌ وردی له‌ سه‌ری بوه‌ستین ، به‌تایبه‌تی له‌ لایه‌ن ڕۆڵه‌ شه‌ره‌فمه‌نده‌كانی كورده‌وه‌ ، ئه‌مه‌ش ئه‌ركی ئێمه‌ی خاوه‌ن قه‌ڵه‌مه‌ به‌شه‌ره‌فه‌كانی كورده‌و بۆ ژماره‌ی داهاتوو ·

« كوردێـك »

دەقی ووتەکەی سەرەکی فەرماندە
صدام حسین

لە کاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیەك جەنگاوەری پاڵەوان لە رۆڵەکانی گەلی کوردمان

ناردمان بە دواتاندا ، تا رێزتان بگرین ، بەرامبەر نموونەیی هەڵوێستیان لە بەرگری‌کرندا لە عیراق ، هەروەك فەرماندەو ئامیرەکان پێیان راگەیاندین‌و بۆئەوەی دیسان لە ماوەی ئێوەوە رێزی هەر کوردێکی عیراقی دڵسۆز بگرین کە بە شەرەفمەندی بۆ بەرگری لە عیراقی مەزن جەنگی‌و سەرەڕای رێزگرتنیان وەك عیراقی بە شێوەیەکی گشتی ، کە عیراقی بە شەرەفمەندی دەجەنگی‌و بە ئازایانە دەجەنگێ لە هەر کوێیەك‌بێ نا پرسین لە کام گوند یان لە کام عەشیرەتە یان لە کام نەتەوەی ناوخۆییە بەڵکو دەپرسین عیراقیە ، بێگومان وەڵام ... عیراقیە .

ژمارەیەك خۆبەختکار ، لە براکانتان ، لە وڵاتانی عەرەب دیسان شان بە شانی ئێوە دەجەنگن ، بەڵام لە رووی کردەوەوە ، قورسایی بنەڕەت لەبەر پەجدانەوەی دەستدرێژیدا بۆ سەر عیراقی مەزن لە عیراقیەکانەو بەڵام کە دەبیستین کوردێك لە ناو عیراقیەکاندا دیارە بە پلەیەکی دیارتر شادمان دەبین ، بۆچی شادمان دەبین ، بە پلەیەکی دیار تر ... ئایا ئەو عیراقی نیەو ئەرکی بەرگری کردن نیە لە عیراق ... وەڵام بەڵێ .. پێویستە بەرگری بکات لە عیراق .

بە شێوەیەکی دیارو نموونەیی بە ئێوە شادمانین

کەواتە بۆچی زیاتر شادمان دەبین لەوەی پێمان بڵێن کە فڵان عەرەب یان فلان عیراقی لە حلە کە بە شێوەیەکی دیار جەنگاوە ، بۆچی زیاتر شادمان دەبین لەوەی کە پێمان دەڵێن فلان عیراقی کە لە ئەنبار جەنگاوە بە شێوەیەکی دیارو نموونەیی ... شادمان دەبین بۆ عیراقیەك لە سلیمانی کە پێمان دەڵێن بە شێوەیەکی دیارو نموونەیی جەنگاوە .. وەڵام بۆ ئەمە ئاشکرایە ، چونکە پێ‌داگرتن لە لایەن هێزە دژوارەکانەوە لە ئیستعمارو خائنەکان لەسەر ئەهلی سلیمانی زیاترە ، ئەهلی دهوك پێ‌داگرتن لە سەریان لە لایەن ئیستعمارو خائنەکانەوە لە دەوڵەتە بێگانەکان زیاترە لەوەی پێ لەسەر ئەهلی ئەنبار دابگرن .. کەواتە سەرەڕای هەموو ئەم زروفی پێ‌داگرتنە لەسەر تێك دانی هاووڵاتیەکان ، ئەهلی سلیمانی هەر دڵسۆز دەبن بۆ وڵاتەکەیان عیراق .. هەر شەرەفمەند دەمێننەوە ، ئەوسا شادمانیمان دووجار زیاتر دەبێ لەو شادییەی کە پێ‌دڵخۆش دەبین کاتێ دەبینین ئەهلی بەغدا بۆ نموونە کە هەموو رۆژێ دەیبینین لە باری خۆیدا ، لەبەرئەوە ئێمە بە شێوەیەکی دیارتر شادمان دەبین .

کەواتە ، چ پلەیەکی دڵسۆزیە لاتان ، سەرەڕای هەموو ئەم زروفە گرێ گرێیە کە پیا تێ‌پەڕین لە لایەن هێزەکانی ئیستعمارو شەڕانیەکانەوە بە پێ‌داگرتن‌و هەوڵدان بۆ دەرخستنی کاروو بارەکان بەو جۆرەی کە بەرپرسیار لە بەرگری لە عیراق ، ئەو عیراقیانەن کە کوردنین ، لەگەڵ ئەوەشدا ، دەبینین لە ناو کوردەکاندا سوارچاکی وا هەن نموونەیی بوون لە ناو عیراقیەکانی تردا و سوارچاکیان لێ‌دەناسم دیارو نموونەیی بوون لە ئازایەتیاندا لە نێوان ئەفسەرەکانداو کە پرسیارم دەربارەیان کرد پیان وتم ئەوانە لە ئەفسەرە کوردەکانن ، کە چووم بۆ فەیلەقی چوار لەو ناوچانەی سەرم لێ‌دان ، بنکەی فەوجێك بوو لە بەرەگەی جەنگ ... لەگەڵ ئامر فەوجەکەدا قسەم دەکرد پێم‌دەوت ئەگەر بەرەگەکەیان تێ‌پەڕاندی ئەو شتانە چیە کردوتە بۆ بەرپەچدانەوە .. رەفزی کرد قسە لەسەر ئەم بۆچوونە بکات .. پێ‌ی‌دەڵێم ئەگەر دوژمن بەرەگەکەی تێ‌پەڕاندی پێم دەڵێ نەء گەورەم چۆن دەتوانێ ، پێ‌ی‌دەڵێم ئەگەر ، باوای دابنێین ، پێم‌دەڵێ نەء گەورەم ناکرێ وای‌دابنێین ... چۆن دەتوانێ مادەمێکی جەنگاوەر هەن‌و پیاو هەن‌و لە سەنگەردان‌و چەکی باشمان هەیە ئیتر چۆن دەتوانێ ، ناتوانی بە بەرەگەکەماندا تێ‌پەڕێ .

باوەڕمان بە پاشەرۆژ نالەقێ

کە پرسیارم لێ‌ی‌کرد لە چ شارێکە دەرکەوت لە سلیمانیە ، زیاتر شادمان بووم لەوەی ئەگەر لە ئەهلی بەغدا بوایە ، چونکە من دەزانم ، ئەمەش بەڵگەی بەدەستەوەیە ، سەرەڕای باوەڕمان بەوەی عیراقیەکان لە هەر کوێ‌یەکەوەبن رۆڵەی ئەم وڵاتەن‌و عیراق دەپارێزن .. عیراق بنیات‌دەنێن ، لە ئەهلی سلیمانی بن یان ئەهلی نەجەف یان لە ئەهلی صلاح‌الدین یان لە هەر ناوچەیەکی تری عیراق ، بەڵام کاتێ بەدەست‌گرتن ئەم راستیانە دەگرین ، ناڵێم باوەڕمان بە پاشەرۆژ زیاتر دەبێ ، بەڵکو چونکە باوەڕمان بە پاشەرۆژ نالەقێ‌و بەڵگەمان دەداتێ ، تا لەم بەڵگەیەوە بۆ ئەوانە بگێڕینەوە کە باوەڕی بە پاشەرۆژ لەق دەبێ ، گەواهی پاشەرۆژی پێ‌دەڵێین چەندە روونکە ، ئەو کوڕەی سلیمانی کە کەسانی تر دەیان ساڵ پێوەی خەریك بوون تا فیکری بشێوێنن ، هەر بەدڵسۆزی مایەوە بۆ نیشتمان بەشێوەیەکی دیار تا رادەی شەهید بوون بۆ بەرگری لەو لاتەکەی عیراق .. ئێوە وەك زانیمان‌و بۆمان سەرکەوت رەفزتان کرد نەقڵ بین بۆ فەیلەقی یەك بە پێ‌ی بڕیارەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش نەقڵ بوون بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی – و هەر لە وەحدەکانی خۆتان لە خەتی رووبەرووی دوژمن مانەوە سەرەڕای بڕیارێك کە لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە دەرچووە ، ئەمەش مانای ئەوەیە بڕیارەکە یاساییە ، مافی کوردی موکەلەفی تیایە کە بانگ کراوە بۆ موکەلەفی یان بە پێ‌ی بانگ‌کردنی ئیحتیات بانگ‌کراوە ، مافی هەیە داوای نەقڵ بکات لە وەحدەکەیەو ، لە فەیلەقی سێ یان چوار یان دوو بۆ فەیلەقی یەکو ئێوە ئەمەتان رەفز کرد سەرەڕای هەڵوێستی ئازایانەو دڵسۆزانەتان بۆ بەرگری لە عیراق .

ئەمە بە لای ئێمەوە ، نیشانەیەکی نائاساییە لە بەڵگەی رەسەنی ئەم عیراقیەو قوڵی هوشیاری‌و هوشیاری گەیشتۆتە کوێ‌و ئێمە داوای نموونەی ئێوەمان کردو نەك هەموو کورد ، چونکە ئەوانەی رەفزیان کردوە سوود لەم بڕیارە وەربگرن لە کوردەکان رەفزیان کردوە سوود لەم بڕیارە وەربگرن لە کوردەکان ژمارەیەکی زۆرن ، باشە ئەگەر یەکێ لێ‌ی‌پرسین ئێوە ئەم بڕیارەتان دەرکرد ، پێ‌ی دەڵێین بەڵێ ئێمە ئەم بڕیارەمان دەرکردوە ، باشە کەواتە بۆچی شادمان دەبن کە هاووڵاتیەك بەجێ‌ی‌ناهێنێ‌و بڕیارەکە ئیختیاریەو تیایدا نەمان وتوە کورد پێویستە نەقڵ بکرێ بەڵکو وتومانە کوردی عیراقی ئەگەر ویستی لە فەیلەقی سێوە بچێ بۆ یەك نەقلەکەی ئاسان بکەن .. وەڵام بەش‌بەش ... ئەم شارەکەمەو ئەوە شاری من نیە بەڵکو ئێمە یەك گەلین‌و هێزی بنەڕەتیمان لەوەدایە ئێمە یەك گەلین .

ئەوە بەس نیە یەك گەلی بین تەنیا بەپێناس ، بەڵکو بۆ ئەوەی یەك گەل بین ، لەسەرمانە بە دڵ‌و بە عەقڵ‌و بە ویژدان یەك گەل بین ، مێژووی عیراق هەمووی بە مێژوومان دابنێین ، لەبەرئەوە صلاح‌الدین ئەیوبی رۆڵەی بەسرە شانازی پێوەدەکات وەك رۆڵەی سلیمانی شانازی دەکات‌و رۆڵەی صلاح‌الدین شانازی پێوە دەکات‌و وەك رۆڵەی ئەنبار شانازی پێوە دەکات‌و .. رۆڵەی میسر شانازی پێوە دەکات هەروەك رۆڵەی عیراق چونکە یەك مێژووەو هەربەو جۆرەش شانازی بە خالدی کوری وەلیدەوە دەکەن وەك شانازی بە صلاح‌الدینەوە دەکەن .. کەواتە یەك مێژوومان هەیەو یەك چارەنووس‌و یەك حازرو یەك پاشەرۆژو یەك گەل .

بەڵام ، ئەم گەلە عەرەب‌و کوردو تورکمانی‌و هی

عیراقیەکان لە هەر کوێیەك بن رۆڵەی ئەم وڵاتەن‌و عیراق دەپارێزن

بەڵێ ئێمە بڕیارەکەمان دەرکردوەو ئێمە شادمانین بەو کەسانەی پێمان‌دەڵێن ئێمە نەقڵ نابین .. کەواتە بۆچی ئەم بڕیارەتان دەرکرد ، عیراقی لێمان‌دەپرسێ‌و دەڵێ کەواتە بۆچی ئەم بڕیارەتان دەرکردو رووبەرووی ئەم پرسیارەبووم لە هاووڵاتیانی کوردی عیراقیەوەو هاووڵاتیانی عیراق غەیرە کورد بیستم هەندێ حەساسیاتی لەم دواییەدا لە ناو کوردەکاندا خولقاندوەو دەڵێن ئەم بڕیارە بۆچی ، ئایا عیراقی هەموومان نیە ، چۆن رۆڵەی سلیمانی لە سلیمانی دانیشتوەو هەندێکیان ئەرکی جەنگیان لە ئەستۆ نیە چونکە ئەو ژمارەیەی کە لە باکوور کۆبوونەتەوە زیاترن لەو ژمارەیەی ئەرکی جەنگین پێویستیەتی .

کەواتە ، ئێمە بۆ ئەچین‌و لەگەڵ رۆکەی نەینەواو لەگەڵ رۆڵەی کەرەبەلاو لەگەڵ رۆڵەی نەجەف‌و لەگەڵ رۆڵەی صلاح‌الدین‌و لەگەڵ رۆڵەی بەسرە بۆ بەرگری لە بەسرە نەجەنگین‌و لە میسان‌و لە دیالە ، چونکە ئێرانیەکان ئەگەر هاتنە سەر سلیمانی‌و وتمان تەنیا ئەهلی سلیمانی رووبەروویان دەجەنگن بۆ بەرگری لێ‌کردنی ناتوانن بەرپەچی لەشکری ئێران بدەنەوە بۆ نموونە ئەگەر پێیان لەسەر سلیمانی داگرت ، کەواتە دەبێ بەهەموو رۆڵەکانی عیراقەوە بەروویا بجەنگین .

کە دێن بۆ سەر سلیمانی بە هەموو رۆڵەکانی عیراق بەروویا دەجەنگین ، کاتێ دێن بۆ سەر دیالە بە هەموو رۆڵەکانی عیراق بەروویا دەجەنگین کە دەچی بۆ بەسرە بە رۆڵەکانی عیراق بە روویاندا دەجەنگین‌و هەروەهاش شارەکانی ترو ... رۆڵەی ئەنبار نالێ ئێرانیەکان لەمن دوورن‌و هێشتا نەهاتوونەتە سەرم جا من بۆچی بچم بەرگری بکەم‌و بجەنگم‌و بەرگری لە بەسرە بکەم .

ئەم نیشتمانە بۆ هەموانە

ئەم نیشتمانە بۆ هەموانەو دابەش نەکراوین بە تری تیایەو موسڵمانی تیایەو مەسیحی‌و لە ناو موسڵمانەکاندا تیپ‌و تایفە هەن‌و لە ناو مەسیحیەکاندا تیپ‌و تایفە هەن ئەمە مانای ئەوەنیە گەلەکەمان تاکە گەلێکە هەمە رەنگ‌و چەندان تایفەی تیایە بەڵکو ئێمە لە کەسانی تر کەمترمان لەم بارەوە هەیە ، لە گەلی فەرەنساو گەلی ئەڵمانیاو لە گەلی یەکێتی سوڤیەتدا هەیەو زۆر تایفەو تیپ هەن‌و دەوڵەتێ نیە لە دنیادا ئەم دابەش بوونەی تیا نەبێ کە لای ئێمە هەیە .. کەواتە ئەم بەشانە رەگەزی بێ‌هێزی نین بەڵکو رەنگەکانی ژیانن‌و مادەمێکی رەنگەکانی ژیانن کەواتە دەتوانرێ بکرێنە هێزی ژیان نەك بێ‌هێزی لە ناویاو قورسایی لە سەری .

لە بەهاردا ، وا بزانم بەر لە جەنگ ، یان سەرەتای بەهاری ساڵی ١٩٨٠ یان بەهاری ١٩٨١و زیاتر بەهاری ١٩٧٩ بوو سەرم لە ناوچەی باکووردا لە فلان پارێزگاوە ئەوەندە تیپ‌و لە فلان پارێزگاوە ئەوندە تیپ‌و تیپی هونەری بوون کە کاریان پیشەی کاری هونەری نەبوو ، بەڵکو هاووڵاتیان بوون بۆ ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی جەژنەکانی بەهارەوە ...

هەندێ پارێزگا نەیتوانی بوو تیپێکی هونەری بۆ خۆی پێك بهێنێ ئەوسا (٢٥) تیپ لە هەموو عیراقدا هاتبوون کە بە تەنیا پارێزگای نەینەوا (١٥) تیپی هەبوو ، بۆچی پارێزگای نەینەوا (١٥) تیپ‌و هەندێ پارێزگای تر نەیتوانی یەك تیپ ئامادە بکات ، هۆکە ئەوەیە رەنگە جوانەکانی ژیان لە پارێزگای نەینەوا زیاترن لە رەنگەکانی ژیان لە پارێزگاکانی‌ترو ئەم رەنگانە وایان لێ‌هاتووە ، لە جیاتی ئەوەی لە رابووردودا باربوون بەسەر نەینەواوە ، لە سەردەمەکانی بەسەرچوودا ، لە سەردەمی شۆڕشدا بوونە رەنگی جوان‌و لە نەینەوا عەرەب هەن‌و کورد هەن‌و مەسیحی هەن ، کە مەسیحیەکان چەندان بەشن‌و لە نەینەوا موسڵمان هەن‌و موسڵمانان چەندان تایفەو بەشن‌و بەڵکو لە نەینەوا هەموو شێوەکانی عیراق گوێبۆنەتەوەو هەن .

کەواتە خوسوسیاتەکان لە رەنگەکانماندا ئەوە گەنم رەنگەو ئەوە سپیەو ئەوە ئەوەیە شیرینی‌مان پێ‌دەبەخشێ کاتێ بزانین چۆن دەیانخەینە چوارچێوەی ساغی خۆیانەوەو کاتێ ژاپۆنی یان چینی دەبینین هیچ کەموکورتیان نیە چونکە هەموویان وەك یەکن‌و تا رادەیەك یەك رەنگیشن خۆت لەبەردەم حاڵەتێکی راوەستاودا دەبینی کە رەنگی جوڵانی تیا نیە .

عیراقی نوێ

بەڵام لە عیراقیەکاندا ، دەبینی ئەمە درێژەو ئەوە کورتەو ئەوەیان سوورو سپیەو ئەوەیان گەنم رەنگە ، بەم جۆرە لەبەردەم رەنگی نوێ‌ی ژیانداین ، هەرچەندە ئەم بەراوردە بە تەواوی ئەوەنیە کە دەمەوێ بۆی بچم‌و بەراوردی پێ‌بکەم ، بەڵکو تەنیا وەك نموونەیەکی ساکار بۆ حاڵەتێك دەمەوێ بیڵێم من لەو باوەڕەدام بوونی زیاتر لە باوەڕێکی ئاینی لە عیراقداو بوونی لێك دانەوەی لقی بەشێوەی مەزهەب‌و بەش بەش لە چوارچێوەی بیروباوەڕی ئاینی بنەڕەتیدا رەگەزی بێ‌هێزی نیە لە عیراقی نوێ‌دا .

لە رابووردودا ، هێزە دژوارەکان وەك رەگەزی بێ‌هێزی بەکاریان دەهێنا وەك دەروازەیەك بۆ ناکۆکی‌نانەوە ، بەڵام عیراقی نوێ‌و تازە ، کە هاونیشتمانیەتی تیایدا پێناسی عیراقیە لە سەروو هەموو ئیعتبارێکی ترەوەیەو لەگەڵ لێك‌دانەوەو بۆچونە پیرۆزەکاندا . ناکۆك نیەو عیراق هەر سەربەرزو بەتوانا دەمێنێتەوەو هەمە رەنگیمان ، هەمە رەنگی جوانەو لێك‌دانەوەی هەمە جۆرمان سەرچاوەی بە تەوژمی هەمیشەیە بۆ بەهێزکردنی رووباری ژیان بە لایەنی راستی‌دا ، زۆر کەس بە هەڵە چوون ، راپۆرت دەهات بۆ فلانە دەوڵەت دەڵێ خەڵکی سلیمانی فلان شتن‌و رۆڵەکانی سلیمانی فلانە شتن‌و تا دوایی‌و رەگەزی بێ‌هێزی لە سلیمانی فلان شتەو کە لەبەر فلانە شتە .

بەر لە (١٤) ساڵ ، بۆ نموونە رەگەزێ بێ‌هێزی لە صلاح‌الدین فلان شت بوو ... وە فلان شتەو فلانە شت بەر لە (١٤) ساڵ یان (٢٠) ساڵ رەگەزی بێ‌هێز لە بەسرە فلان شتەو فلانە شتەو فلان شت بوون ، ئەمانە لە ئەمبارەکانی هێزە دژوارەکانی بە عیراق هەبوون‌و لە هەموو سەردەمەکانی بەر لە شۆڕشدا ، کە شتێ‌کیان دەردەهێنا دەیان ووت لە فلانە کەلەبەرەوە بۆیان بڕۆنە ژوورەوە ... ئاینەکانیان لە ناو یەکدا جوڵاند لە یەك بدەن‌و نەتەوە هەمە جۆرەکانیان جوڵان لە ناو خۆیاندا لە یەك بدەن .. تایفەکانیان لە ناو یەك ئایندا کرد بەگژ یەکدا ... لە جیاتی ئەوەی بۆ چوونەکانی ژیانی‌و گفتوگۆی کراوە بنەڕەتەکەی سوودی ناوکۆیی بالابێ دەیانگۆڕی بە حاڵەتی بەگژ یەکدا چوون‌و بە داخەوەو بە ئیشەوە لە رابووردودا سەر دەکەوتن .. دیسانەوە چونکە هۆشیاریمان لە رادەی پێویستیدا نەبوو .

هەریەکێ لە ئێمە کە دەیویست تفەنگی هەبێ ، تا بە رووی کێدا هەڵیگرێ .. بە رووی دراوسێ‌کەیداو فلانە عەشیرەتی دەخستە بیری خۆی هەتا ئەگەر تفەنگم هەبوو بتوانم لێیان بکوژم ... ئەمە لە رابووردودا روویدەدا ... لە بیرتانە ... باشە لە جیاتی ئەوەی بڵێ‌ی دەتوانم لە فلان عەشیرت بکوژم کە براتەو عیراقیە لەگەڵتا ، بڵێ‌ی پێویستە تفەنگم هەبێ‌و چەکم هەبێ تا بەروو ئەو کەسانەدا بجەنگم کە دەیانەوێت عیراق داگیر بکەن‌و هەڵی لوشن‌و مل کەچی بکەن‌و خێرو بەرەکەتی بەرن ... بەڵام هوشیاریمان لەو رادەیەدا نەبوو ، لە سەرئەو حاڵەتە راهاتبوون ، باسی یادگاری کۆن بۆ برایانم دەکەم ، کە هەندێ لاوانی ئەم کاتە نایزانن .

حەزم دەکرد لە هەموو پیرو ریش سپیەکان بۆ رۆڵەکانی بگیرێتەوە ، نەك هەر ریش سپی‌و پیرەکان بە تەنیا هەتا ئەوانەی لە تەمەنی ئێمە دان پێویستە بۆ بچوکەکانی باس بکات‌و پیان بڵێ چۆن بووین‌و وەزعمان چۆن بوو تا بزانن چۆن خۆیان دەبەستنەوە بە عیراقەوەو چۆن بەدەستەو بەدانیان دەیگرن‌و چۆن بە پتەوی بینای دەکەن ... بۆیان بگێرمەوە کە من لە گوندێکدا ژیام‌و لە سەرەتای خوێندنما لە شارێکا ژیام ناوێ تکریتە ناحیەیەك بوو دوایی بوو بە قەزا ، دەچووین بۆ قوتابخانەو دەهاتینەوە ، ئەو دیوارە ساڵ لە دوای ساڵ دەمان‌بینی لە هەمان حاڵەتدا بوو ، دیواری قوڕین بە گەچ داپۆشرابوو ، لە ناوەوە سواغ درابوو ، هەمان کۆڵانی قیرتاو نەکراو کە لە ناوەراستیا جۆگەلەیەك هەبوو ئاوی پیسی پیا دەڕۆشت‌و هەرئەوە هەموو ساڵ دوای ساڵ‌و دوای دووبارە دەبووەوەو رۆژێ رانەدەبووردو رۆژێکم لە بیر نیە بە بیرما هاتبێ لەو کاتەدا لە لای ئێمە کاتێ قوتابی بووم لە سەرەتایی لە کەسووکارم نەبیست بڵێن ئەم کۆڵانە تا کەی هەروا قوڕو لیتە دەبێ‌و کەی قیرتاو دەکرێ ، چونکە قیرتاویان نەدەزانی‌و شەقامێکی قیرتاویان نەدیبوو ، کەواتە هەمان دیوار دووبارە دەبووەوە ، چاوتان لێ‌ی بێزار نەدەبوو ، کە ساڵ لە دوای ساڵ هەمان کۆڵان دەبیندایەوەو تا دیوارەکە دەڕوخا بۆئەوەی بینای بکەنەوە ، بە هەمان رێگا بینایان دەکردەوە قوڕو گەچ‌و چەند خانوویە لەك لە خشت‌و هەندێکیان بە خشت خانوویان دەکرد لە پێشەوە بەقوڕو خشت لە دەرەوە لە رێ‌رەوەکەداو بەس بۆ ئەوەی بڵێن ئەوە

Institut kurde de Paris

بە خشت بینای کردوە ، ئەمە هەر حاڵی تکریت نەبوو ، بەڵکو حاڵی هەموو عیراق بوو ، خشتت لە ناوچەی دیاریکراوی هەندێ قەزادا دەدی لە سەرەتاداو دوای لە هەندێ قەزای تردا و دوایی ناحیەکانی گرتەوەو ئینجا لادێ .

ئیستا لە هەموو شوێنێ چیمەنتۆو خشت دەبینی و خانوە قوڕەکان هەتا لە بەغداش و بەرادەیەکی فراوان هاووڵاتیەکان لە خانووی قوڕدا دەژیان .. لە ڕۆژێکی بەر لە شۆڕشدا دەتوانی باسی بکەی وەك نموونە کە مانای هەیە ، کە باسی دەکەی لەوەبەر ، بەر لە شۆڕش ، پێیان وتم کە عەشیرەتەکان لە تکریت خەریکن یەکتری بکوژن ، وتم لەسەرچی یەکتری دەکوژن ، وتیان حکومەت دەیەوێ پردێ لەسەر دجلە دروست بکات هەریەکێ دەڵێ من کرێکار لەسەر پردەکە دەخەمەکار ، نایەڵم خەڵکی عەشیرەتێکی تر کار بکات و ئێمە بەڵگەی ڕێزمان ، لە نێوانیاندا هەیەو هەموو ڕێزمان دەگرن وتمان دەچین نایەڵین یەکتری بکوژن و ئەمە مەسەلەیە ئاسانە باوا بکەین هەموو کاربکەن .. واتە وای لێبکەین هەر عەشیرەتێ بەشی هەبێ ، بزانین چەندە پێویستە بۆ دروستکردنی پردەکە ، - ٤٠٠ - کرێکار ، هەر عەشیرەتێ سەدو بەبێ کوشتار ، چوینە لایانو پێمانوتن بۆچی دەتانەوێ یەکتری بکوژن هەریەکەیان دەیوت من ئاواهام ... وەك ئەنجامیش سوودی کەسی تیا نیە ، بەڵام هەر کەسە دەیەوێ وەك کرێکارکار بکات و وا بزانم کرێ - ٣٥٠ - فلس یان نیو دینار بوو .

ئەمە لە زستانی ساڵی - ١٩٦٨ - دابوو ، واتە دوای ئەوە لە هاویندا شۆڕش بەرپابوو ، بەڵام ئیستا ئێمە ڕادەکەین بە دوای عیراقیداو پێی دەڵێین دەمانەوێ کار بکەی ... با بێت کار بکات لە پرۆژەکانی دەوڵەتداو دەزانن کرێکاری قوڕکاری ئەمرۆ چەند کرێ دەسێنێ .

چێ بە عیراق دەستخەڕۆی کردن

دەچێ بوو بە عیراق دەست خەڕۆی کردبوون ، چییە خومەینی دەستخەڕۆ کرد ... خومەینی لە عیراق بوو ، لە جیاتی ئەوەی سەری ئەو بیرە داپۆشی ئاوی خاوێنی لێ خواردەوە ، داپۆشی تا زیخ پیسی تێ نەکەوێ .. دوای ئەوەی لە عیراق دەرچوو ئاگری تێفڕیدا ، - ١٤ - ساڵ لە عیراق ژیا بەڵام چۆن ژیا ، بە تەنگی و لە تەنگیا ژیا .. دەستەیەك دووروو دەچوونە لای دەستخەڕۆ بوو وای دەزانی هەموو عیراقیەکان وان ... ئەو کە تەلەفزیون نابینی ، گوێ لە رادیوێ ناگرێ ، گۆڤار ناخوێنێتەوە نەوەك وێنەی ئافرەتێ یان پەپولەیەکی تیابێ یان وێنەی گوڵێك یان باسێك دەربارەی موسیقا چونکە ئەمانە وەك دەربارەیان دەڵێ حەرامن جا نازانم ئایا لە ڕاستیدا لای ئەو حەرامە یان نەء ، نازانم .

ژمارەیەك مونافیقی دەبینی ، یان لەو دەستەیەی لە عیراق دەژیان وای دەزانی هەموو گەلی عیراق وەك ئەوانەیە ، لەگەڵ خۆیدا لێکیدایەوە وتی مادەمێکی هاتمە ئێران لەسەر ڕێما عیراق داگیر دەکەمو ئیمپراتۆریەتەکەم بەسەر خەلیجدا بڵاو دەکەمەوەو دەست دەگرم بەسەر نەوتی خەلیجدا ... ووی و نەوتی عیراق و ئیمپراتوریەتی دنیا لە سەدەی نوێدا دادەمەزرێنم مادەمێکی نەوت یەکێکە لە ڕەگەزە گرنگەکانی ژیان .

ئەم قسەیە لە رووی واقعدا کوا .. ئەو عیراقەی کە لە مەلفەکاندا هەیەو دوژمنان خومەینی یان لە سەری ئامۆژگاری کردوە ، ئەو مەلەفانە گۆراون و خەڵکی سلێمانی ئەمرۆ خەڵکی سلێمانی ... ەر لە (١٤) ساڵ نین ... شتێکی ترن .. ئیستعمار ناخوێنێتەوە نە وە وێنە ئافرەتێ یان پەپولەیەکی

هوشیاری تەسکی ئەوسای بە فرسەت دەزانی هەروەك شا لەگەڵ هەندێ لە خەڵکی سلیمانی و هەتا خەڵکی بەغداشدا دەیکرد .

ئەمەیە گەلەکەمان

بەڵام ئیستا ئێمە چەکیان دەدەینێ ... ئیستا لە سوپای میلیدا لە کوردی سلیمانی و هەولێرو دهۆك و ناوچەکانی تری ئۆتۆنۆمی ژمارەیان گەیشتۆتە (٤٠) هەزار جەنگاوەر چەك هەڵدەگرن و لە ماڵەکانیاندا چەك هەیە ... خومەینی دەتوانێ چەك بدات بە (٤٠) هەزار ، ئەگەر هیشتا ویستیان

ئێمە هەمیشە لە بڕیارەکانماندا سوودی گەلەکەمان [illegible] پێش چاومان و [illegible] ڕادەنێین ، یاسا و [illegible] یەکە بۆ خزمەتی سوودی گەلەکەمان

دەجار زیاتر لە چل هەزار چەکیان بەسەردا دابەش دەکەین چونکە ئەوانە گەلەکەمانن .. لەوەپێش کورد وەك ئەو عەرەبەی لە فلوجە بوو دەیان وت چەك وەرگرەو بەڵکو شەر لە ناوتاندا بێ ، یان کە شەمەندەفەرێ لە رومیثە ڕادەبووری لێیدەن وەك عەرەبی رومیثە دەیانکرد ، یان کە ئۆتۆمۆبیلێ ڕادەبوری وەك عەرەبی ئەنبار دەیانکردو لێیان دەدا ، یان کە کاروانێکی حکومەت لە فلانە شوێنەوە دەڕۆیشت وەك خەڵکی سلیمانی دەیانگرت و لێیان دەدا .

ئا ئیستا تفەنگەکان یەکیان گرت

ئەو کاتە بەسەرچوو و گەلیش ئەوانەی ناسی کە قسەیان بۆ خەڵیی ئەنبار دەکردو ناکۆکییان لە نێوان ئەوان و خەڵکی کەربەلادا دروستدەکرد .. مەبەست ئەوەبوو ئیمپریالیزم بمێنێتەوە .. ئەوانەیش کە ناکۆکییان ئەخستە نێوان خەڵکی ئەوانەیش کە ناکۆکییان نەخستە نێوان خەڵکی سلێمانی و خەڵکی هەولێرەوەو من خۆم هەندێ جار بیستوومە لە هەندێ کەسی خەڵکی سلێمانی کە باسی هەولێریان بۆ دەکەم پێیان ناخۆشەو دەڵێن ئێمە خەڵکی سلێمانین واتا نایانەوێ بەراوردبکرێن بە خەڵکی هەولێرەوە .. ئەوان عیراقین و ئەوان برایانن و خەڵکی هەولێریش وەك ئەوان عیراقین و کاتێ کە لەگەڵ خەڵکی سامەڕایشدا قسە بکەی ڕازینابن لەگەڵ خەڵکی نەجەفدا بەراوردبکرێن و هۆی ئەمەیش هەمووی ئیمپریالیزم و بێگانەو جیاوازییە .. بەڵام ئیستا هەموو تفەنگەکان یەکیان گرت .. چونکە دڵ یەکیگرت و مێشك و دەروون یەکیان گرت و بەرچاو ڕوونە نەك لەبەر شتێ بەڵکو لەپێناوی ئەو پاشەڕۆژەدا کە هەوڵی بۆ دەدەن و کە بە یارمەتی خوا پرشنگداردەبێ .

بەڵام ئەگەر پێیشم بڵێن ئایا هیشتا هەندێك نیە چەکیان دژی شۆڕش هەڵگرتوەو ئاژاوە دەنێنەوە لە سلێمانیدا پێتان دەڵێم بەڵێ بەڵام ئێمە ئەوەمان بەلاوە گرنگە زۆربەی خەڵك لە سلێمانیدا لەگەڵ کێن و ئێمە بە هەڵەدا ناچین چونکە لە گەلەکەمان دوور نین .. زۆربەی تەواوی گەلەکەمان لە سلیمانیدا لە گەڵمانان و هەندێکیشیان کە ڕەگەزە ئاژاوەچییەکان دەبینن بێزار دەبن و پێمان دەڵێن کەی دێنە فلان شوێنەوەو لێیان دەدەن تا بە ئازادی بە دەروون و مێشك دڵسۆزی خۆمان دەربڕین بۆ

نیشتمان و عیراق و هاوبەشی بکەین لە بنیاتنانی عیراقی تازەدا .. ئێمە ئەمە باش دەزانین .

ئەوسا ئادەمیزادی عیراقی کە نەخۆش دەکەوت تا دەمرد بەدەست ئازارەوە دەیناڵاند هەر ئەوەی پێ دەکرا بە ناڵە پێویستی خۆی بۆ دەرمان دەربڕیایە .. کە نەخۆش دەکەوت دەیناڵاندو .. پارەی تیماری نەبوو تا بڕوا بۆلای پزیشك .. نوکتەیەکی ڕاستەقینەیان بۆ گێڕامەوە کە لە پیاوێکی عیراقی ڕوویداوە لە کاتی شۆڕشی ساڵی ١٩٤١دا ئەم پیاوە بە سواری کەر یا وشتر یا ماین لەناو جەرگەی ناوچەی هۆڕەوە کەوتەڕێ تا گەیشتە شوێنێ پۆستەی تیابوو بۆ ئەوەی بتوانێ برووسکەیەك لێدا بۆ پشتگیری ڕەشید عالی گەیلانی و بە کرێکاری پۆستەخانەکەی وت برووسکەیەکم بۆ لێدە لە فلانی کوڕی فلانەوە بۆ پشتگیری ڕەشید عالی گەیلانی ، ئەویش پێی وت مامە تۆ دەڵێی چی ڕەشید عالی گەیلانی چی شۆڕش سەرنەکەوت و عبدالالەیش دەستەڵاتی گرتەوە دەست و بارگۆڕاوە کابرایش وتی باشە بینێرە بۆ عبدالالە .. کابرا تێی گیرا چونکە پێوە بووبوو ، دوو سێ ڕۆژ بوو هەر بەڕێوە بوو بۆ ئەوەی بگاتە پۆستەخانە ئاگای لە دنیا نەبوو نەیئەزانی چی قەوماوە .

دۆستێکانی عیراق ئیستا گۆڕاون

عیراق بەم جۆرە بوو .. کاتێ کە دۆستێ کۆنەکانیان دەرکرد وتیان ئەمانە ئەو عیراقییانەن کە لەو دۆستییانەدان .. ئەمە باریانە .. ئەمانەن برینەکانی لەشیان و ئەمانە کەلێنەکانی دەروونیانن .. ئەبینن ئیستا چۆن کارێکی وا دەکەین خەڵك خەڵك بکوژێ و باسی شۆڕش و بنیاتنانیش ببێ بە داستانی بەسەرچوو .. یانی لە دواوە بمێنیتەوەو ببێ بەشتێکی ڕابوردووو عیراق تێکبشکێنین و وەکو ئەوسای لێبکەینەوە .. وەك بمانەوێ بیدۆشین و شیرەکەیش نادەین بە منداڵەکانی بەڵکو ئەیبەین بۆ شوێنی تر لەوێ بخورێتەوە .. بەڵام دۆستێکانی عیراق ئیستا گۆڕاون و .. دۆستێ کۆنەکان هەر لە مێژوودا ماونەتەوەو .. ئەوەمان بیردەخاتەوە کە چۆن دوستێ تازەکانمان پتەو بکەین .. دوستێ تازەکان بوون بە گەلێکی تازە .. دەروونێکی تازە .. مێشکێکی تازە .. گیانێکی تازە .. بیرێکی تازە .. خوێنێکی تازە .. یانی بەو مانایەی خوێن بە ڕێبازێکی تازەدا ببرێ نەك بە ڕێبازی کۆندا .. ئادەمیزادی عیراقی ئیستا لە بێگانە توورە دەبێ کاتێ

ئەم بێگانەیە بیەوێ عیراق سووك بکاو عیراقییەکە تفەنگەکەی هەڵدەگرێ و شەڕی لەگەڵ دەکا .. هەروەك چۆن ئیستا عیراقییەکان ڕووبەڕووی دەستدرێژییە خومەینییەکەوە وەستاون .. لەمەوبەر تفەنگەکەی هەڵدەگرت و دەچوو بۆ شەڕکردن لەگەڵ براکەیا .. ئیستا ڕۆڵەی سلێمانی ئەوە نیە .. دێن بۆ لای داوای لێدەکەن بچێ بەگژ حکوومەتدا کەچی ئەو پێیان دەڵێ بۆچی کاکە بچین بەگژ حکوومەتدا .. پێی دەڵێن ئۆتۆنۆمی ناتەواوە .. لەمەوبەر وای پێ نەدەوتن .. پێم بڵێن ناتەواوییەکەی ئۆتۆنۆمی چییە .. تو خوا ناتەواوییەکە چییەو ئەو باشترەی کە دەتانەوێ و ناتەواو نەبێ چییە .. بەیاننامەی ئازارمان هەیەو .. ئەمە بڕگەکانی بەیاننامەکەی ئازارەو حکوومەتیش خەریکی جێبەجێ کردنی بەیاننامەکەی ئازارە ئیتر ناتەواوی یەکە چییە .. ئیستا پێیان دەڵێ کاکە تو خوا ئەگەر حوکمڕانی ئێمە لە عیراقدا ناتەواوە .. پێم ناڵێن کوردەکانی ئێران چۆن دەژین و کوردەکانی تورکیا چۆن دەژین و کوردەکانی سووریا چۆن دەژین و کوردەکانی شوێنەکانی تر چۆن دەژین .. ئێمە لە عیراقدا لە عیراقی زیاترین .. کە لێیشی دەپرسن و دەڵێن چۆن تۆ عیراقیت و زیاتریش وەڵامیان دەداتەوەو دەڵێ من وەك ڕۆڵەی بەسرایی عیراقیم و هەمان مافم هەیەو هەمان ئەرکیشم بەسەرەوەیەو لەوەیش زیاتر مافی تایبەتیم هەیە بەپێی ئۆتۆنۆمی .. واتا عیراقییەتەکەم لە مافا زیاترە لە عیراقییەتەکەی ڕۆڵە بەسراییەکە .. و ئەرکەکانمان وەك یەکە .. من وەکو کوردێك ئەمە دەزانم کەوابوو کە دەتەوێ بڵێم ئۆتۆنۆمی ناتەواوە دەتەوێ بمگەڕێنیتەوە بۆ ژێر دەستەڵاتی بێگانە .. لەو بێگانانەی کە چەکتان دەدەنێ کامەیان دەتوانێ ئۆتۆنۆمیم بداتێ .. کە ناتوانێ وەڵامی بداتەوە .. پێی دەڵێ کەوابوو تۆ بەکرێگیراوی و خەرجیت لەسەر حیسابی کوردەکان و لەسەر حیسابی هەموو عیراقییەکانو .. لەسەر حیسابی شەرەفی نیشتمان وەردەگری بۆ ئەوەی عیراق بێهێزکەی و بێگانە بەهێزکەی .

خومەینی ئاگای لەم دۆستێ تازەیە نیە .. بەپێی ئەو دۆستێ کۆنانەی کاتی شاو ئەو دەستانە سەیردەکا کە پاڵیان پێوە ناو پێیان وت سەیری عیراق بکە .. لە پێش هەموو شتێکدا عیراق هەندێ ئایینی جیاجیای تیایەو .. عیراق چەند نەتەوەی

جیاجیای تیایەو عیراق .. لە ناو ئایینییەکانیشیا چەندەها تایەفەو تیپی تیایەو .. عیراق وایەو وایەو ئەمەیش ئەوە دەگەیەنێ کاتێ کە دەڕوێت و دەڵێی دەمەوێ بێمە عیراقەوەو هەموو عیراقییەکان بە دڵخۆشییەوە پێشوازیت دەکەن و دەبیتە ئیمپەراتووریان .. بەڵام کە ویستی بێتە عیراقەوە چەکوش داباری بەسەریا .. بە جۆرێکی وا هەتاوەکو نەیتوانی عەباکەی کۆبکاتەوە چونکە عیراقییەکان شڕو هووڕیان کردو کردیان بە ئینسانێکی بێ نرخی وا لە ناو وڵاتی خۆیدا بکەوێتە شەڕ .. و ئەنجامی خراپی شەڕیشی پێوە دەرکەوت .. بە جۆرێکی وا ناتوانێ بچێتە شەقامەکانی تاران ..

بەڵام کاتێ کە خومەینی گەیشتە تاران و شەپۆلی ئەو تێکۆشەرە ئێرانییانەی کە شایان ڕووخاند هەڵیگرت و هێنایانەوە بەو پێیەی پیرەو پیاوێکی ئایینییە .. هەتا دوایی و .. خستیانە پێشەوەو ملیۆنەها لە فڕۆکەخانەوە تا بارەگاکەی هەڵیان گرت .. ملیۆنەهاو پاسەوانیشی نەبوو بیپارێزن .. بەڵام ئیستا بێنرخ لە ماڵەکەیا دانیشتوەو .. کە ویستی نوێژ بکا مزگەوتێکی بە تەنیشت ماڵەکەیەوە دروستکرد یاخود ماڵەکەی بردە تەنیشت مزگەوتێکی بچووکەوە لە دێیەکدا بۆ ئەوەی باش بیپارێزن لە وانەی دێنەناو یا دەچنە دەرەوە .. لە تاراندا نەمایەوە چونکە تاران شەقامی زۆری تیایەو لە زۆر لاوە ڕێی هاتنە ناوی هەیەو خەڵکی زۆرو ئوتۆمبیلی پڕ تەقەمەنی زۆری تیایەو دێتە ناو دەچێتە دەرەوەو ماتۆرسکیلی زۆریشی تیایە لەوانەی لەم دواییەدا تێپەڕبوونیانی قەدەغەکرد .

ئەمە ویستی عیراقییەکانە

سەیرکە چۆن عیراقییەکان بەیارمەتی خواو بە ویست و کردەوەیان لەسەر زەویدا بوون بە یەکێ لەو هۆیانەی خومەینی بەم جۆرە بێقیمەت بێ .. ئەمە ویستی عیراقییەکانە .. بەڵام خوای گەورە بە دەستدرێژی ڕازی نابێ و بە لە خۆبایی بوون ڕازی نابێ و بە زۆرداری ڕازی نابێ .. ئەم خومەینییەی ئیستە لەو دێیەدا دانیشتوە ناتوانێ بچێتە دەرەوەو بە تارانا بگەڕێ .. ئەم خومەینییە بەبۆنەی دامەزراندنی کۆماری ئیسلامییەوە برووسکەیەکی پیرۆزباییمان بۆ نارد .. سەرەك بەکر (خوا لێی خۆش بێ) لە عەمرەدا بوو کاتێ کە کۆماری ئیسلامی دانرا منیش بە ناوی سەرەك بەکرەوە برووسکەیەکی پیرۆزباییم بۆ نارد .. کەچی بە برووسکەیەکی وشك وەڵامی دایەوە هەموو بێ ئابڕوویی و لووت بەرزی بوو چونکە لەو سەرچاوەیەوە هەڵدەقوڵێ کە ئاشکرایمو کۆتاییەکەیشی بە « السلام علی من اتبع الهدی » هێنابوو .. ئەم ڕستەیەیش بۆ ئەوانە بەکاردەهێنرێ کە باوەڕیان بە ئایینە ئاسمانییەکان نیە .. بە بێدینەکان .. سەیرکەن ئەمەیە بێئابڕوویی و لە خۆبایی بوونەی .. لە دواییشدا کە ویستی شەڕ بە عیراقییەکان بفرۆشێ و بە سووکی سەیریان کا تێر زللەیان کرد .. قەسەم بە خوا وایان پێنەکردایە هێچ نرخێکیان نەدەبوو .. قەسەم بە خوا جۆرە کردەوەیەکی وای بەرامبەر عیراق کرد .. هەتاوەکو پێش داگیرکردنی زەوی و پێش لێدانی مەخفەرو شارەکان هیچ ئادەمیزادێ نایانکا ئەگەر تۆزقاڵێ ویژدانی هەبێ .. یا کەمتر شەرەفی هەبێ بەرامبەر کەسانێ کە چاکەیان لەگەڵا کردبێ .. قوتابی قوتابخانەکان دەداتە بەر بۆمبا .. قوتابییانی بچکۆلەی سەرەتایی وەك چۆلەکەی سەربڕاو لە خوێنیانا نقوم بوون .. ئەمە بوو بۆمباکانی خومەینی پێش لێدانی شارەکان .. پێش لێدانی خانەقین و مەندەلی .. بەڵام خوا مۆڵەت دەداو لە بیری ناچێ .

دەڵێم .. ئەو کەسانەی هیوایان بە پچڕپچڕ- کردنی عیراق بوو وای لێبکەن خەڵك خەڵك بکوژێ و یەك یەکتر سەربڕێ و ئەوانیش بێنە سەرحازرو ئێمەیش بگەڕێینەوە ڕۆژانی ڕابوردوو .. ڕۆژانی برسیەتی و هەژاری ڕۆژانی سەرشۆڕی و دەور نەبوون .. کاتێ کە بێگانەیەك بهاتایە بۆ لامان .. هەتاکو لە سەرەتای شۆڕشیشدا هیچ شتێکمان نەدەهاتە بیر .. هیچ شتێکمان نەبوو دەمانبرد بۆ بابل .. کاتێ کە دەچووینە بابل بابلیش گوێی پێنەدرابوو کەسێ نەبوو گوێی پێبداو ئەو شوێنەوارانەیش کە هی بابل بوون کەسێ نەبوو گوێیان بداتێ لەوەپێش .. لەوە زیاترمان نەبوو ئەوە نەبێ کە پێیان بڵێین ئێمە ئەوسا وابووین .. ئایا باسی بەغدات بیستوە .. دەڵێ بەڵێ .. دەڵێین ئێمە ئەوانەین .. ئەمەیش دیارە بە ئەقڵیا ناچێ ئێوە ئەوانەن .. شەقامی پیس و قیرتاو نەکراو .. منداڵەکانیشتان پێخاوس و کلۆڵیش لە چاوی عیراقییە پاڵەوانەکانا دیارە .. کاتێ کە سەر لە قوتابخانەکان دەدەین سەیردەکەین دەمو چاویان سیس و زەردن .

زۆربەیان تووشی خوێن هەژاری بوون لەبەر کەمی خواردەمەنی .. منداڵی جووتیارەکان پێخاوسن و لە سەرمادا دەلەرزن چونکە دیزداشەیە زیاتر هیچیان لەبەرا نیەو کە بایش هەڵدەکا بە سەریا لە ملیەوە دەچێتە ژوورەوە تا قاچەکانی .

عیراق وڵاتی پاڵەوانی و دەستکەوتە

باری عیراق بەم جۆرە بوو .. ئەوان لایان وایە عیراق هێشتا وەك ئەوسایە .. دنیا گۆڕاوەو .. عیراقییەکان بە چاو بینییان و بە دەس هەستیان

Institut Kurde de Paris

پێ کـردو .. دەستیان گەیشـتە سەربەرزیو .. بەختەوەرییان بینیو مانـای سەربەستییان بینیو کاتێ کە لـە دەرەوەی وڵات دەبنو لێیان دەپرسن ئێوە خەڵکی کوێن دەڵێن خـەڵکی عیراقین دەڵێن پێیان بەڵێ وڵاتی عیراق وڵاتی پاڵەوانی .. وڵاتی دەستکەوت .. وڵاتی بەختیار .. وڵاتی بەختەوەری .. کەوابوو ئەمە عیراقە .. پێش ئەمە کاتێ کـە ئادەمیزادی عیراقی دەچوە لەندەن یا فەرەنسا هەوڵی ئەوەی دەدا خۆی بشارێتەوە نەوەك یەکێ پرسیاری لێبکاو خۆی لە قسەوباس دوور دەخستەوە نەوەك لێی بپرسن .. تۆ عیراقیتو بە هەڵەیش کە لێی دەپرسن تۆ خەڵکی چ وڵاتێکیو کە وەڵام دەداتەوەو دەڵێ من عیراقیم پێی دەڵێن خەڵکی ئێرانی هـەر ئێران ناسراو بوو .

من لە ساڵی ٧٥و تا ساڵی ٧٦یش چووم بـۆ هەندێ ناوچەی هەولێرو سلێمانیو بـە فڕۆکـەی هیلیکۆپتەر لە ناوچەی وادا دادەبەزیم کە هیچ جۆرە ڕێگایەکی ئۆتۆمبیلی نەبووو کەسی وام دەبینی لـە گەلی کوردمان کـە سەریان سوورِ دەماو سەیریان دەکردینو کـە دەیانزانی ئێمە کێین .. لێمـان دەپرسین هەولێرتان نـەدیوە دەیانوت نا هـەولێر شارەزانینو سـەرمان لێنەداوەو هەتاوەکو شـاری هەولێریش ناناسن .. لێیشمان دەپرسین فلان قەزا شارەزان ئایا نەتاندیوە ئەیانوت نا .. کەسی وایان هەبوو تەمەنی ٨٠ ساڵ بوو ژیانی بەسەربردبوو هیچ شتێکی نەدەزانی .. پێش شـەڕ هەندێ داخوازی نارِەوام پێدەگەیی عیراقی وا دەهاتن بۆ لامو دەیان وت گـەورەم تەمەنمان گەیشتوەتە (١٩) سـاڵو گەیشتووینەتە زانکۆو تائیستە عیراق زیاتر هیچمان نەدیوە نەچووینەتە ئینگلتەرە نە فەرەنساو دەمانەوێ بمانبنێری .. دنیا لە کوێیەو خەڵکی لە کوێیە .. لەمەوپێش کە دەیویست بڕوا بۆ شار ڕۆژێ لەوەپێش کۆڵی دەپێچایەوە بۆ ئەوەی بڕوا بۆ شار ، شاریش چییە ، ناحیەیەکی کۆڵان تەنگە کـە بۆم باسکردنو هەرشوێنێ بەو جۆرەبێ شاری عیراقە .

ئیستا عیراقی لە ئەمەریکاو ئینگلتەرەو فەرەنسا نەبێ خۆی تیمار ناکاو کە لیژنەی پزیشکی بڕیار دەدا لە ئینگلتەرە تیماربکاو ئەمە پێش شەڕ لەگەڵ خۆمدا ڕوویداوەو تا دوای شەڕیش من بـە داخوازییەکی نارِەوای دادەنێم .. دێن بۆ لام بۆ ئەوەی تیمارەکەیان بۆ بگـۆڕم .. لـە جیاتی ئینگلتەرە بیاننێرم بۆ ئەمەریکا وای لێهاتوە ئینگلتەرەیشیان بە دڵ نیە .. لەوەپێش ئادەمیزادی عیراقی دینارێکی نەبوو بیدا بـە کرێی سەیرکردنی پزیشکداو بە نەخۆشییەکە دەمرد .. زۆر عیراقیمان لە کیس چوو چونکە تیماری پزیشکیان نەدیو خواردنیان نـەبوو وجلوبەرگی تازەیان لەبەرنەکردو ئەمەیش ئازار بـە دەروونمان دەگەیەنێ .

کەوابوو ئەم عیراقییە تازەیە ئـەم عیراقییە شایانی ئەوەیە شەڕێ لە پێناوا بکەن .

برایانم .. شـایانی ئەوەیە هەموو کوردێکو هەموو عیراقییەك لە هەر کوێیەکەوە بێ کوردبێ یا تورکمان یا عەرەب یا هەر ئایینێکی هەبێ یا تایەفەی یا تیپی هەر چییەك بێو ئەوەی لە پێناوی عیراقدا شەڕ نەکا وەك بـە جەنگاوەرەکانم وت وەك ئـەو ئادەمیزادەیە کە بەرگری نەکا لە مەمکی دایکی .

بۆ ئەم بڕیارەماندا

کەوابوو من بـە هەموو ئەو کوردانە دڵخۆشم کە بڕیاری گوێزانەوەیان لە سێ فەیلەقەکانەوە بـۆ فەیلەقی یەکەم جێبەجێ نەکرد .. بەڵام ئەی بـۆ ئـەم بڕیارەمان دەرکرد .. ئێمـە هەمیشە لـە بڕیارەکانمـانا بەرژەوەندی گەلەکەمان دەخەینـە بەردەممانو قانوون بە هۆیەك دادەنێین بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندی گەلانو هـەر قانوونێ خزمەتی گەلان نەکا دەیگۆڕین بـە قانوونێکیوا خزمەتی گەلەکەمان بکـا .

هاتین لـە ناوچەی ئۆتۆنۆمیمان کۆڵییەوەو سەیرمان کـرد هەندێ کورد بـە هۆی بارودۆخی ڕابووردووەوە لە عەسکەری دواکەوتوونو خـەڵکی نیاز خراپی وایش هەن ئەچێنن بە گوێیانـاو هەرچی عەفواتێکیش دەرکـەین نایـەن بۆ عەسکەری لـە خۆمانمان پرسی .. لە ڕاستیدا من لە خۆمم بپرسی پێویستیشە دان بەوەدا بنێم کـە ئـەم بڕیارە من بڕیاریم دا بێئەوەی براکانم لە سەرکردایەتیداو لـە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشداو هەتاوەکو لـە سەرکردایەتی گشتیدا ئاگایان لێبێو پێموتن من ئەم بڕیارەم بێئاگاداری ئێـوە داوەو هۆیەکانیشـتان پێدەڵێم .. ئیستا هۆیەکان بە ئێوەیش دەڵێم ..

گەیشتمە ئەو ئەنجامە کـە کوردەکان بەهۆی بارودۆخو ئاڵۆزیی سـەرەوە پێوەندی هەندێکیان لەگەڵ شاردا بـەهێز نیـەو باسی هەندێ نمونەیم بۆکردن کاتێ کەپێی دەڵێین تۆ دەڕۆی لـە بەسرە عەسکەرییەکەت دەکەی لای وایە بەسرە لە دەرەوەی عیراقە .. وەك بڵێی نەفیم کردبێ کەوابوو ئەگەر ژمارەیە لەمانە هەبێ خەڵکیوا دەبن سەر لە خەڵکی تر بشێوێنن کـە عەفواتێکیش دەرچێ نایـەنو ڕووناکەنە عەسکەری .. کەوابوو ژمارەیەکی زۆری وامان هـەیە لەعەسکەری دواکەوتوون ئەمە دژی حوکمەت نیە چـەکی بەرامبەر هەڵنەگرتوە بەڵام ئەگەر ژمارەی واگەورە هەر لەعەسکەری دواکەون دەبنە ناوەندێکی وا ڕەنگە هەندێ ڕەگەزی تەڵەکەبازو

بەد بیانجووڵێنن یا هەندێکیان بجووڵێنن .

ئێمە چۆن ڕازیدەبین ژمارەیەکی واگەورە لە کوردەکان ئارەزوو یارییان پێبکا .. وتمان هەموو کوردێك پێویستبێ لەسەری یابانگ کـرابێ بـۆ خزمەتی ناکاو نەهاتبێ بۆ عەسکەری یا عەفوبێ .. دووهەم ـ ئەچێتە فەیلەقی یەکەمەوە واتا لە

گەورەم بوون بە دە هەزار گەورەم بوون بە بیست هەزار گەورەم بوون بە سی هەزار بەچلو بەپێی دوا سەر ژمێر بوون بە چلو هەشت هەزار .

کەوابوو بێڵم چلو هەشت هـەزار عیراقی هەڵبێنو کە پۆلیسێك ببینن ڕاکەن بۆ شاخو نەتوانن منالەکانیان بنێرنە قوتابخانـەو نەتوان کەسوکاریان

عێراق هەر بە تواناو سەربەرز دەمێنێتەوە

تفەنگەکان یەکیان گرت چونکە ئێمە لە دڵو عەقڵو ویژداندا یەك گەلین

نزیك ناوچەکەیەوە .. کەوابوو ئەو لـە شاخدایە لەنزیك سلێمانییەوە کەپێی دەڵێی نزیك سلێمانی .. خۆی لەنزیك سلێمانیدا دەبینێ .. بەڵام کەپێی بڵێی لەبەسرە دەڵی ئایا بەسرە چەند دوورەو چۆن بۆی بڕۆم ئەگەر هۆشیار نەبێو وەك ئێوە نەیدیبێو نەڕۆیشتبێ بۆی .

کەوابو وتمان یەکەم ئێمە ئیستە ئەوە گرنگ نیە چەك هەڵگرێ گرنگتر ئەوەیە ببێ بە ئادەمیزادێکی ئاسایی .. بچێتە شەقامو چاپخانەو .. کە پۆلیسی بینی ڕانەکا لێیو کە ئینزیباتی بینی لێی نەترسێ .. کەوابوو بایهێنینو پێی بڵێین تۆ عەفوکراویو بڕۆرە ناو وحـدەکانی ناوچـەی ئۆتۆنۆمی کـە شارەزاییانیو ببینیوتنو جـارێکی تریش بیرمـان کردەوەو وتمان ئەگەر ئەوەی خزمەت نەکا لەسوپاداو لەپێناوی پاراستنی عیراقدا شەڕ نەکا قانوونی وای بدەینێ .. ڕەنگـە کـوردێکیتر کـە شانبەشانی حوکمەتو نیشتمان شـەڕی کردوەو لـە فەیلەقی سێدایە بڵێ چـونکە من ئادەمیـزادێکی باشـم نەیانهێنامەوە ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەڵام ئەمە چونکـە لە قانوون لایداوە دەیهێننەوە بۆ ناوچەکە ئەم قسەیە چۆنە لەکاتێکدا ڕەنگە کەسی واهەبێ بچێبێ بەگوێیاو لەفەیلەقی سێوە ڕابکا بۆ شـاخو دوای هەفتەیەك

ببینو نـەتوانن ئیشبکەن دەکـەونە ناو ناوەندی کەسانی خراپەوەو مێشکیان تێك بدەن .

من لەسەرەتاوە ناتوانم پەنجا هەزار کەسەکە ڕاکێشم بەڵام کەڕایان دەکێشمو هۆشیار دەبنەوەو نیشتمان دەبینو بەرگری لێدەکەن ئەوان دێن بۆ لامان بۆ ئەوەی پێم بڵێن ئەی صدام حسین ئـەی سەرکردایەتی چـۆن دەبێ عیراق کەوتبێتە بـەر دەستدرێژیو ئێمە دانیشتبین چەکمان هەڵنەگرتبێ دژی دەستدرێژیکەر ئێمـە دەمانەوێ چەك دژی بەرامبەر هەڵگرین بڕایەوە ئیستە ئێمـە متمانەتان پێدەکەینو دڵنیاین لێتانو شارەزای شاریش دەبینو دەچینە عەسکەریشو جلمان لەبەرکردو سەیرمان کرد باشەو ڕێك و پێکەو پیاو لێی ناترسێو مەشقیشمان لا باشە چونکە ڕێكو حێکیمان پیشان دەداو وردیمان پیشاندەدا ئەوە فێری ئادەمیزاد دەکا کە چۆن بـە شێوەیەکی باشتر دەژی هەتاوەکو پاش دەرچوونیشی لەسـوپا بەشێوەیـەکی ڕێكوپێکترو وردترو بـە تەرتیبتر دەژی لەوەی کە عەسکەری نەکردوە لەبەر ئەوە دەبێ لەگەڵ براکانمانا شەڕ بکەین .

فەرمانڕەوای فەیلەقی یەکەمو برایانی سـەر ـ کردایەتی گشتی هاتن بۆلامو وتیان ئێمـە لەپێشا ئەو کوردانەی لەخزمەتدان .. وتم تۆ ئەوان دەبێ

گەلی کوردمان جەنگاوەرو متمانە پێکراوە

بێتەوە بۆلامانو بڵێ هاتووم خۆم دەدەم بەدەستەوە کەوابوو نابێ ئێمە گەلەکەمان لەسەر ڕێگای چەوت ڕابێنین لەبـەر ئەوە وتمان ئـەم قانوونە هـەر دواکەوتووو ڕاکردووەکان ناگرێتەوە بە تەنیا بەڵکو ئەو ئینسانە چاکانەیش کـە لەخزمەتدانو چەکیان هەڵگرتووەو بەرگری لەوڵات دەکەنو ڕێزی قانوون دەگرنو هاتوون لەسوپادا خزمەت دەکەن ..

ئەوەیان ئارەزووی لەوەیە لە فەیلەقی سێ یا چوار یا دووەوە بگوێزرێتەوە بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی سـەر بەفەیلەقی یەکەم دەبێ مەسەلەی گوێزانەوە خێرا ئاسان بکرێ .. فەرمانڕەواکانی سوپا هاتنـە لامو وتیان .. گەورەم کوردەکان بەشێکن لەعیراق چۆن دەبێ قانوونی سوپا دەڵێ سەرباز دەبێ لەهەر شوێنێکا خزمەت بکا کە نیشتمان پێویستی پێی بێ وتم پێیان .. ئەوە ئەزانم بەڵام با لەپێشا سەیرکەینو دەبینن ژمارەی دواکەوتوو ڕاکردوەکان کـە دێنەوە چەندن .. فەرمانڕەوای فەیلەقی یەکـەم پێوەندی لەگەڵ کردمو وتی گەورەم بوون بـە پێنج هەزار

بڕۆن بۆ ئەوێ .. کوردە دواکەوتووو هەڵاتووەکان دەبێ لەوێبنو ژمارەیەکی زۆرمان بۆ کۆبوەوە ئێمە بۆ وێنە لەکەرتی ناوچەی سەروەدا بۆ ڕووبەڕووبوونی ئێرانییەکان یا بۆ مەبەستی ئاسایشی ناوخۆ ئەوەندە ژمارەمان دەوێو ئەوانە هەموو زیادن لەپێویست یا هەر دە هەزارەمان لێیان دەوێ ئـەی چـل هەزارە زیادەکە بۆ کوێ بەرین .. کەوابوو دانیشنو لەجیاتی ئەوەی ڕێکیان خەینو مەشقیان پێبکەین کاروباریان تێکدەچێ وتمـان باشە .. هەرچی تەمەنی لە سی سـاڵ تێپەڕیوە عەفووی کەن .. هـەر ئەوەندە مەشقەکەی تەواو بکا بۆ ئەوەی ڕێكوپێکیو تەرتیبی فێربکەنو کەلوپەلی عەسکەری ببینێو خەڵك ببینێو حکـوومەت ببینێو دەوڵەت ببینێو ئیتر ترسـی نامێنێو هەر بـە دوای شوێنە بەرزەکانا ناگەڕێ وەك ئەسكو کەمەشقی تەواو کـرد ئەوەی تەمەنی لە سی ساڵ زیاترە ئەم ماوەیەی بە تەواو بۆ دادەنرێ یانی مەشقی سەرەکی بـە خزمەتی تەواو دادەنرێ بۆیو هەموانیشمان پێی گرتەوە وتیان ئەو ژمارەیەی

بەرەڵلادەکرێو ئـەو ژمارەیەش کـە دەمێنێتەوە گەورەیەو بێئیش دانیشتوون .. وتمان باشە پاش ئەوەی مەشق تەواو دەکەن ئەیخەینە دەستی خۆیان ئەوەی بیەوێ لای دەوڵەت ئیش بکاو هـەر یەکەی بەپێی پیشەی چونکـە دەمانەوێ ئەویش فێـری پیشەیەك بێ چونکـە ئـەوەی لەژیانیا پیشەیەك نەزانێ ناتوانێ ڕووبەڕووی ژیان بوەستێو بارێکی نائاسایی دەبێ .. ئەگەر فێری ئەوە بوو ببێ بـە ئاسنگەر یا کارەبایی یا تەنەکەچی .. سوپا چەندەها پیشە فێر دەکاو .. دەوڵەتیش ئەوانە فێر دەکا کە لەدەوڵەتدا ئیش دەکەن کەوابوو سوودی بۆ خۆیو کەسوکارو نیشتمانی دەبێ ئەگەر کەسی واهەبێ هەر خەریکی جگەرەکێشان بێو تفەنگە بڕنەوەکەی بـە شانەوەبێو بە شاخەکانەوە هاتوچۆ بکا ئەمانە بارن بەسەر کۆمەڵگاوەو لەمەیش زیاتر دەبنە ناوەندێکی وا فێڵبازو پیاوخرایان ڕاویان دەکەن بەم جـۆرە وتمان هەریەکێ لەوانەی کە دەمێنێتەوە ئەگەر ئەوە پەسەند بکا کە لای دەوڵەت ئیشبکا مەعاشی موکەللەفی دەدەینێو بیست دینار زیادەیش تا عەسکەرییەکەی تەواو دەکـاو پاش ئەوە بەرەڵلای دەکـەینو وەك خـەڵکیتر دەکەوێتە ئیش .. ئایا ئـەم بڕیارانە ڕاستن .

من وەڵام دەدەمەوەو دەڵێـم نا ڕاسـتنینو وەڵامیش دەدەمەوە کەوا ڕاستن بۆ عیراقی ڕێكوپێك ڕاست نیە .. ئێمە چۆن بەوە ڕازی دەبین کـە کوردەکان بەرگری نەکەن لە عیراق .. هەر ئەوانەی کوردنین بەرگـری لێبکەن .. ئـەمە چۆن دەبێو شتیوا چـۆن دەبێ لـە هـەمووی جیهـانا .. شەرمەزارییە بەمە ڕازی ببین وەك بڵێی جنیو بە گەلی کوردمان دەدەین تا سەدەهای سەدەها سـاڵ عیراقییەکان پێیان دەڵێن لە فلان ڕۆژدا نیشتمان هـەمووی تووشـی وێرانکردن بووبوو تووشـی دەستدرێژی بوو بوو کەچی عیراقییە کوردەکان ئێوە شەڕتان نەکردو ئێمـە ئەمەمان ناوێ بۆ گەلەکەمان ئایا وا نیە ؟

گـەلی کوردمان جـەنگاوەرو متمانە پێکراوەو دڵسۆزی کورد کە دڵسۆزی دەکا شتێکی بێوێنەیە تاوای لێدێ لەو کەسە زیاتر کەسێکی تر نابینێ کە دڵسۆزیەتی .. ئەگـەر پێی بڵێی ئەم ئادەمیزادە ڕەنگی وایە دەڵێ نا .. نامەوێ بـە هیچ جۆری قسەی باست لەگەڵا بکەم کاتێ کە دڵسۆزی دەکا بۆ یـەکێ یا بۆ سەرکردایەتییەك یا بۆ نیشتمان یا بۆ حوکمەت تـەواو .. ئـەو جەنگاوەرێکی جیاوازە بۆچی جیاوازە چونکە چەندە ئادەمیزاد لەبارو دەورو بەرێکی گراندا ژیا ئـەوەندە زیاتر لەگـەڵ ژیانی عەسکەری گراندا ڕادێت کـە شەڕ بەشێکیەتی .. ئێمە ڕۆڵەکانی شاخ بەم بارە گرانە دەناسین کـە دەبنە جەنگاوەریش دەبنـە جەنگاوەرێکی نایاب .. دوای ئەمە ئەگەر کوردەکانمان جیاکردەوە .. دەڵێین کوردەکان شەڕ ناکەن هەر ئەوانە شەڕ دەکەن کـە کوردنین وەکـو بڵێی ملیۆنەکانی عیـراق کـەم دەکەینەوەو تەرازوو تێـك دەچێ .. ئێمە چواردە ملیۆنین شەڕ لەگەڵ چـل ملیۆنەمان کەم کردەوەو لەشەڕ دەرمانکردن وەکو ئەوە وایە عیراق بچـووك بووبێتەوە .

ئەمەیش قازانجی ئێرانی تیایە بـەڵام ئـەمە بابەتێکە ئێمـە لەپێشـا دەمانەوێ گەلەکەمانی پێ ڕاکێشین .. پاش ئەوە من دڵنیام دوای ماوەیەك هەتاکو ئەوانەیشی کە لەسوپا بەرەڵلا کرانو ئەوانەیش کە بەرەڵلا دەکرێن کە دێین پێیان دەڵێین وەرن کاکە بێنە عەسکەرییەوە بۆ خزمەتی ئیحتیات بۆ ماوەی سێ مانگ لەفەیلەقی سێهەمدا بۆ شەڕکردن دژی فارسەکان یا بۆ ماوەی دوو مانگ یا چـوار مانگ پێویستمان پێتانە وەرن بۆ لامان .. چونکە متمانە بەیەك دەکەین بـە دەنگمانەوە دێن ووەك ئازاترین جەنگاوەر شـەڕ دەکـەنو .. لـە دڵسۆزترین دڵسۆزەکان دەبن بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا ئێوە لـە هەموویان جیاوازترن .. چونکە ئێوەو براکانی ترتان لە کوردەکان قانوون مافی ئەوەی دابوونێ لە فەیلەقی چوارەوە بگوێزرێنەوە بـۆ فەیلەقی یەك بـەڵام ڕازی نەبوون خوا سەربـەرزتان کا ئەمە هۆشـیاریو بیروباوەڕو تێگەیشتنتان دەردەخا بۆ ئەو ئەرکانەی بەسەر عیراقییەکانەوە هەیە لە ڕاوەستانیانا دژی تەتەرەکان .

کەوابوو ئەمە هۆی بڕیارەکان بوو .. برایان ئـەم بارودۆخە گرانـە بوو وای لێکردین بڕیاری وادەرکەین چونکە قووڵی هۆشیاریو قووڵی باوەڕتان دەزانین بە عیراقو کاتێ کە هەندێ فەرمانڕەوا پێیان وتیـن کوردەکان ڕازی نیـن سوود لـەبڕیارەکە وەرگرنو خۆیان بگوێزنەوە بۆ فەیلەقی یەکەم وتمان پێیان دەرکەوتووتر نموونەی ئەو کوردانەمان بۆبنێرن تا بیانبینین .. سڵاوم بگەیەننە برا جەنگاوەرەکانتان لە وەحدەو دەزگاکانتاناو سڵاوم بگەیەننە کەسوکارتان کە دەیان بیننو سڵاوم بگەیەننە هەرکوردێك کـە دەیبینن لە هەموو شوێنێو .. پێیان بڵێن هیـچ کوردێ با کەلێنێکی مێژوویی لەسەر خۆی تۆمـار نەکا ڕۆژێ لە ڕۆژان دراوسێکەی پێی بڵێ عیراق کەوتە مەترسییەوە تۆ شەڕت نەکرد بۆ پاراستنی من هیوام وایە ئەوان لەپێشەوەی ئەو کەسانەوە بن کەبەرگری لەعیراق دەکـەنو لەپێشەوەی ئـەو کەسانەوە بن کە بنیاتی عیراق دەنێن چونکە عیراق سەربەرزیو نیشتمانیانەو شەرەفی هەموانو ئاڵای هەموانە خوا ستایشتان کا .

Institut Kurde de Paris

کەریم شێخانی و دەمەتەقێیەک دەربارەی

چیرۆک و ڕەخنەی کوردی

ئەگەر چیرۆک ئەرکێکی کۆمەڵایەتی لەسەرشان بێ ... مەرجەکانی ئەو ئەرکە تا چ رادەیەك لە چیرۆکی کوردیدا رەچاو کراوە .. ؟

و : بێگومان چیرۆك زۆر ئەرکی لەسەرشانە کە ئەرکی کۆمەڵایەتی یەکێکیانە ئەو ئەرکەش لەسەرەتای دەستپێکردنی چیرۆکی کوردی یەوە دەرکەوتووە .. لەسەرەتادا بە سادەیی ... بەلام کە رۆشنبیری کوردی ئاشنایەتی زیاتری لەگەڵ ئەدەبی بێگانە پەیداکرد ... بەتایبەتی ئەدەبی ئینگلیزیو فەرەنسیو رووسی ... ئەو ئاشنایەتی یە کارێکی زۆری کردە سەر چیرۆکی شێوەو هونەرەوە ... ئەرکی کۆمەڵایەتی لە رووی شێوەو هونەرەوە ... ئەرکی کۆمەڵایەتی پتر خۆی لە چیرۆکی کوردیدا نواندو تا رادەیەکی زۆریش پێشکەوتوو بوو ...

● : هەندێ لە نووسەرانی کورد چ شاعیرو چ چیرۆکنوس لاسایی هەمو رێبازێکی ئەدەبی ئەوروپایی دەکەنەوەو دەیانەوێ وەکو ئەو نووسەرانە بنووسن .. ئێوە لەم بارەیەوە راتان چیە... ؟

و : لاسایی کردنەوە دوو لاسایی کردنەوەیە . . . لاسایی کردنەوەی شێوەو لاسایی کردنەوەی ناوەڕۆك ... دەشێ لە رووی فۆرمو شێوەوە تا رادەیەك ئەمە راستبێ ... بەلام نەك بگاتە شاردنەوەی مەبەستو ناوەڕۆك بەتەماوی کردنیو رەمزی نابەجێ ... بەلام بەتەماوی کردنی رەمزی نابەجێ . . . بەلام لاسایی کردنەوەی ناوەڕۆك واتە بەراورکردنی کۆمەڵگای کورد بە کۆمەڵگای ئەوروپاییو چیرۆکنوس بەو پێودانە چیرۆك لاسایی کردنەوەی ناوەڕۆك بنووسێت .. . ئەمە شتێکی راست نیە چونکە هەر کۆمەڵگایەك تایبەتێتی خۆی هەیەو چیرۆك دەبێ لە واقیعی میللەتەکەوە هەڵهێنجرابێتو ئەوەی کە لە کۆمەڵگای کوردەواریدا زۆربایەخی پێدەدرێت لەوانەیە لە ولاتێکی ئەوروپادا هەرکەس رووشی تێنەکات .

● : راتان چیە دەربارەی رەخنەی کوردی بە گشتی چ ئەو رەخنانەی کە لەسەردەمی لاویدا خوێندوتنەتەوەو چ ئەو رەخنانەشی لەم سەردەمەدا دەنووسرێن ... ؟

و : رەخنەی کوردی بەگشتی - بە ڕای من - دواکەوتووە چونکە زۆرجار پەیوەندی کەسایەتی خۆی تێدادەنوێنێ ... جگە لەوەی کە هەندێك جار لەرەخنە دەردەچێتو دەگاتە رادەی هەست برینداركردنی یەکترو لەوانەیە لەمەش تێپەڕ بێت بۆ شتی لەمە قورستر ... ئەم قسە رەقی یەم هەندێك جار لە گەلاوێژیشدا خوێندۆتەوە . کە زۆرجار چۆتە شێوەی گاڵتە پێکردنەوە . بەلام جاری واش هەیە وەڵامی رەخنەی ئەوەندە نەرمو نیان دەخوێنمەوە کە رەخنەگر پەشیمان دەکاتەوە.

● راتان چیە دەربارەی چیرۆکی کوردی چ چیرۆکی پێشوومانو چ چیرۆکی تازەمان ... ؟

و : گەلی کورد گەلێکی زیندووەو ئەدەبی کوردیش رۆژ بە رۆژ روو لە گەشەکردنەو چیرۆکیشن وەك بابەتێك لە بابەتەکانی دیکەی ئەدەب پێگەیشتووەو چیرۆکنوسی زۆر بە توانامان هەیە کە چیرۆکەکانیان وەرگێڕراونەتە سەر زمانی بێگانە .. . ئەمەش مانای ئەوەیە کە چیرۆکی کوردی هەنگاوی فراوان بەرەو پێشەوە دەنێ ...

ئامادەکردنی : لەتیف هەڵمەت

نووسینگەی سلێمانی

ڕاستکرنا هۆزانەکا خانی

بەری چەند رۆژەکا دهژمارا (٦٦٨) ژرۆژناما (هاوکاری) یا خۆشتڤیدا ، بەرێ من بو جارا یەکێ بهوزانەکا تازە بەلاڤکریا سەیدایێ (خانی) .. کو نڤیسەڤانێ هێژا مەحمود زامدار ژهژمارەکا کەڤن یا گۆڤارا (ژین) ئەوا ساڵا ١٩١٥ژ لستانبولێ بەلاڤدبو ، وەرگرتی یە .

براستی کارەکێ گەلەك مەزن بو سەیدایێ (زامدار) کری ، کو هێلای گشت زانگرو ئەڤیندارێد (خانی) ئاگەهداری ئەڤ بەرهەمێ وی بن ، نەمازە ئەڤرو هژمارا گۆڤارا ناڤبری بدەست مە گەلەکان ناکەڤیت .

ئەژی مینا یەکێ چو جارا ژ کانیێد ئەدەبێ کوردیێ کەڤن تێرنەبیت .. گەلەك کەیفا من هات و دوسێ جارا ڤێراچوم .. دنێرم هندەك پەیڤ یان هەڤوك نە دجهێ خودا نە .. ! من زانی نەگونەها (خانی) یە و نە ژی گونەها (زامدار) ی یە ونەدویرە گونەها گۆڤارا (ژین) ژی نەبیت .. لێ بهزرا من گونەها چاپ و چاپکرنێ یە .. !! ئەڤ دەردێ هەتا نهو ژی بەربویە چاپکرنا کوردی ، لەوان من بپێدڤی زانی ئەڤێ راستکرنێ بنڤێسم ، دا خوشتڤی و ئەڤیندارێد (خانی) پتر سودێ ژێ وەرگرن .

١ - دچارماڵکی یا یەکێدا ئەڤ هەردو رێزە هۆسا هاتینە نڤێسین :

تاجرێ رحلەت گوزین ، دلدارێ دیدارێ خویە
عاشقێ دلبەر جەبین ، دلنارێ دینارێ خویە

ئانکو ئەڤ چەوتیێد هندە زەق تێدا هاتینە ، (تاجرو دلداری) و (عاشق و دینار) کو باوەرناکەم سەیدایێ (خانی) هۆزان هۆسا ڤەهاندبیت .. ! یا راست دڤیا (تاجری و دینارێد) وی و (عاشقی و دلدارا) وی ، لسەر تەختەکی بنڤینن .. !! ئەو رێزك دڤیا هۆسا بن :

تاجرێ رحلەت گوزین ، دلنارێ دینارێ خویە
عاشقێ دلبەر جەبین ، دلدارێ دیدارێ خویە

هێشتا ئەڤ ماڵکە راست نەبوینە ، پەیڤا (گوزین) دڤیا ببیتە (گەزین) کو کورردی یە : گەز و گەزین و گەزتن .. ئانکو (خانی) دبێژیت ، ئەگەرا دیناریێ یە گەڕیانێ بازرگان گەزتی و دل لێ کریە ئاگر .. !

و پەیڤا (جەبین) ژی دڤیا ببیتە (حەبین) ، ئانکو هۆزانڤان دبێژیت ، عاشقێ دلبەر حەبین ڤیندارێ دلدارا خویە .. و پەیڤا (جەبین) چەوتە و لڤێرێ چو مەعنا ژێ ناچن ، رێزك دێ هۆسا بن :

تاجرێ رحلەت گەزین ، دلنارێ دینارێ خویە
عاشقێ دلبەر حەبین ، دلدارێ دیدارێ خویە

٢ - دچارماڵکی یا دوێدا ، ئەڤ رێزکە هۆسا هاتی یە نڤێسین (گەر چ یەمسا بت ئەوی ، ڤێکرا کەروبارێ خویە) . یا چەوت پەیڤا (یە مسا) یە ، کو بهزرا من چو مەعنا ژێ ناچن و دڤیا (هەمسا) بت .. !! جارێ ئەگەر (یەمسا) بت ، دو پەیڤن : یەم ÷ سا ، یەم = عەرەبی یە ئانکو دەریا ، سا = فارسی یە ، پاشگرە بو وەکویەك یان مینایەك تێتە بکارئینان ، پێکڤە (یەمسا) دبیتە = هەڤاڵێ دەریایێ یان وەکویەك دناڤ پێلێد دەریاییدا . کو دیسان دگەل مەعنا رێزکێ یەك ناگرن .. ! درێزکێدا پەیڤا (کەرو باری) هاتی یە .. جا کەرو دەریا گەلەك دژێکڤ دویرن !

دڤیا بو نمونە (کەشتی و بار) بن یا (گەمی بار) بن یان هەر تشتەکێ دیێ لسەر ئاڤێ بچیت..! لەوان دبێژم (یەمسا) نینە و دڤیا (هەمسا) بیت ، کو دیسان کوردی یەو فارسی یە ئانکو : هەمسایە ، هەڤسایە ، هەڤسوی یە ، دراوسێ یە ، جیرانە . هۆزانڤان دبێژیت : کەس نینە بارێ تە هەلگریت ، حەتا نێژیکترین جیرانێ تەژی خەریکێ کەروبارێد خویە .. !!

٣ - دچارماڵکی یا سیێدا ، بهزرا من هەمی قافیا (قافێ) چەوتە و دڤیا ببیتە (فێ) ، ئانکو دهەمی پەیڤادا پیتا (قاف) بکەینە (فاء) .. تەلەق و خەلەق و سەلەق برێز ببنە (تەلەف و خەلەف و سەلەف) !!

گەر وەسا نەبیت ، چ مەعنا پەیڤا (حاسل تەلەق) ؟ !

وەرن دا هەرچار ماڵکا راست بنڤێسین و پاشی راڤەکەین :

هشیاربی دانەکی تو ، عەمرێ خو بێ حاسل تەلەف
کو نەدایە فایدە ماڵ و گەنج و ئەولادو خەلەف
ماجەرایێ (خدری) دیوارێ یەتیمان بو سەلەف
ڤی زەمانی هەر کەسەك میعمارێ دیوارێ خویە

ئانکو هشیاربە عەمرێ خو بێ مراد حاسلی پیچ نەکە .. ئەوێد لدیف تە (خەلەف) کوڕ و ماڵ و گەنجینە فایدە ناکەن .. تو نابینی سەرهاتیا دیوارێ یەتیمان چەوان (خدر) پێغەمبەری بو وان ئاڤاکر .. ڤی زەمانی هەر کەسەك ئاڤاکەرێ دیوارێ خویە .. !!

ئەڤە جارەکادی هۆزانا (خانی) ژ وەڕا .. دگەل راڤەکرنا پەیڤێد گران دفەروزێدا :

راهدێ خەلوەت نشین ، پا بەندێ گزدارێ خویە(١)
تاجرێ رحلەت گەزین ، دلنارێ دینارێ خویە
عاشقێ دلبەر حەبین ، دلدارێ دیدارێ خویە (٢)
دابزانی هەر کەسەك بێ شوبهە غەمخوارێ خویە
بێ عەمەل تو* ژکەس* مەکە* هیڤی و عەتا وهیمەتێ
بێ غەرەز ناکێشیتن قەت کەس ژ بو کەس زەحمەتێ
کەس نەهن هەلگرت بارێ نە ئەوبێ ئوجرەتێ(٣)
گەر چ هەمسا بت ئەوی ڤێکرا کەروبارێ خویە
هشیاربی دانەکی* تو* عەمرێ خۆ* بێ حاسل تەلەف
کو نەدایە فایدە ماڵو گەنجو ئەولادو خەلەف
ماجەرایێ (خدری) دیوارێ یەتیمان بو سەلەف(٤)
ڤی زەمانی هەر کەسەك میعمارێ دیوارێ خویە

● ● ●

(خانی یا) زایع مەکە ، وەختێ خو ئەی نادان عەبەس(٥)
بێ تەلەب نابی ژ عشقێ بەهرەمەند ئەی بو لهەوەس(٦)
سانعێ موطلەق کو نینە ئیحتیاجی وی بکەس
لوطف و ئیحسان هەر ژوی دەرحەق طەلەبکارێ خویە
پەیڤێد گران :

١ - پابەندێ کردارێ خویە = گرێدایێ کارێد خویە .

٢ - دلدارێ دیدارێ خویە = بهزرا من نەدەویرە ئەڤەژی (دیدارێ دلدارێ) خوبت ، ئانکو : هەمیگاڤا دلبەرا وی یا لبەرچاڤان وکەسێ دی نابینیت ، کوبراستی سۆلی دواسینە .

٣ - کەس نەهن = کەس نینە . ئەوب = ع . هیڤی ، مەبەست ، رێك ، کەس نینە باری هەلگریت گەر مەبەستا وی کرێ نەبیت .

٤ - کورتی یا ڤێ سەرهاتیێ مینا دپەرتوکێد راڤەکرنا قورئانا پیروزدا هاتی ، دبێژن ئەڤە دیوارێ دو سێوی یا بو ، باڤێ وان پارە بو وان دبنڤە ڤەشارتبون .. داکەڤیت (خدر) پێغەمبەری دەستێ خو دایی راستکر و گۆتە سێوی یا خزینا باڤێ هەوە دبنڤەیە . (.. و اما الجدار فكان الغلامين يتيمين في المدينة ، وكان تحته كنز لهما ، وكان ابو هما صالحا ، فأراد ربك ان يبلغا اشدهما ويستخرجا كنزهما ، رحمة ربك وما فعلته عن امري ، ذلك تأويل مالم تستطيع عليه صبرا) .

القرآن الكريم - سوره الكهف . دیسان : ابن كثير - قصص الانبيـاء - بيروت - سالْ .. ؟! ص ٣٩٥ .

٥ - ئەی نادان = ئەی نەزان . عەبەس = ع . عبث ، بێسود ، بێوەج .

٦ - بەهرەمەند = خودان بەهر ، خودان پشك . بولهەوەس = . ابو الهوس ، خودان هەوەس ، دێوانە ، دین ، لڤێرێ ئانکو : دینوهارێ ئەڤینێ .

عبدالرحمن مزوری

ستارنا زارۆکەکێ مەهابادێ

دیاریە بۆ ئێتویهێت مهابادێ

اسماعیل ابراهیم محمد

نەسەردارێ منـــە ..
دەستوپیا لمن نەبرە !!
هەردوو چاڤێت شەیدا ،
قەد لمن نە گرە !!
ئەڤرۆ جیهانامە شەڤەکا تاری یە ،
رۆژا مەیا بستریو درە !!
ئەز هەر دێکەڤمە ناڤ ،
دەستو لەپێت نەیارێ شرە !!
نەسەردارێ منـــە ...

× ×

زارۆمـــە ....
ئەز هێشتا زارۆمـــە !!
شێرم ... پەهلەوانم
هەرۆ هەر دێبێژم سەربەستی ..
هەی هۆ دایکامنێ .. !!
بەلێ کانێ راستی ..
قەد ناهێتـــە گۆتن
دلێ مـــن بریندارە ،
ژڤێ ژینێ بهاوارە ،
بـــدوزەخە ..
هەرب ناڵـــە ناڵـــە ....
لناڤ شەڤێت تاریو درندە
بێ فندو شەماڵـــە ....
هەرێ بێ هەڤـــاڵە ....
لبەر تیرۆژکێت ئێڤادیێیا
لگەل تە سەردارو بناڵە ناڵە ....

× ×

هەی سەردارێ منۆ !!
راستێبە .. راستێبە ...
هێشتا یا تیدرا مای ...
لنیڤا بنێ دەریێ ،
چ نەما دێ کەڤیێ ،
دوزەخێت شەڤێت ڕەش
هەر دێ دەینە بای ...
ژمێژە دایکامن گۆتی یە :-
« بێدەر خەما بایە ..
هەی داوو بابێ تەنە مایە ..
هلۆ ... هلۆ .. زویبە
تۆلا بابێ ڤەکە ،
بێـــدەرا خوو بدە بای ،
چنکی بابێ ڤی ملی ...
بێ بسەنگو هێزە
لسەر ڤی دلی ... »

● ●

هۆ دایێ زارۆکم .. !!
بەختێ تەمە دایێ
نەکـــە گری !!
گەر ئەز هاتمە کوشتن ،
سەرا بابێ شیرین
نەدایێنە ... نەکەی ...
« تە بگرێ هیڤی بری !!
تەبسەر ڤە چرینێ ،
جەگەر کوشتو زوی مری » !!!

● ●

نە دایێنە .. نەکەی
نەسەردارێ منە
هێشی سەر چالەپکا
دەرگەهێ کۆڤانا ڤەنەکەن ....
نازدارم نەشێمە کۆڤانا
هەیهۆ دایکامنێ ..!!!
هەی سەردارێ منۆ ..!!

گڵ ئاواتی

شێخ طیب قەرەداغی

- **سەرەتا**

هەناوت بووم
دوو چاوت بووم
هەتا دوچاری داوت بووم
بۆ دەگۆڕێی ؟
بۆ دەتۆرێی ؟
خۆ من تەنیا دلدارت بووم
خۆ من گوڵی گوڵزارت بووم
زۆر بە هیوات چاوەڕوان بووم
تەزووی ئەوین هەموو ساتێ
هەڵی ئەپێچام بتبینم
چوون شەیدات بووم
وام دەزانی تۆ تەنیا دیاری یەزدانیو
منیش لەبەر تۆ دروست بووم

● ● ●

بووینە هاوسەر
بووینە هاوڕێ
بەڵێنمان دا بە یەکتری
کەسمان ڕێمان لێ نەگۆڕێ
خێزانێکی خنجیلانـــە
چاووی پشـــکووت
لەگەل ڕەوتی ئەم ژیانە
ئەوی ئەم خێزانە تێکدا
تا بینەقاقای تاوانە !

● ● ●

لە یادتە پێت دەگوتم
خۆشەویستی نێوان ئێمە
لە زستانا وەك ئاگرە
لە گەرمیی هاوینا بەفرە
بەلام گیانە
تۆ خۆت گۆڕای بوویتە ئاگر
منیش تك تك ماڵ ئاواییمە وەك بەفر !

● ● ●

- **ئەنجام**

لە بیرم کە
نە من گوڵو ، نە تۆ گوڵدان
لە بیرم کە
هەڵەکانت وەکو پشکۆ
دڵمیان کردۆتە ئاگردان !

ڕێکی و ئاشاوەری

مانگ جوانە بەتایبەتی لە چواردەمین شـەویدا
پیرە داك ... دەڵێ : دایکت کوێر بێ !!
کوڕە تاقانەکەی نەگەڕاوەتەوە .
مانگ جوانە بەتایبەتی لە چواردەمین شـەویدا
فرمانێکت پێراسپێردراوە
پێش ئەوەی بنووی کاژمێری سەرمێزەکە قورمیش کە
بەیانی سەعات (٥) دەزرنگێنێ
مانگ جوانە بەتایبەتی لە چواردەمین شەویدا
خۆ بەم درەنگی یە ، دوکان هەڵگیراون
- شەبتان دەڵێ ، بچم خەبەنگێك ببڕمو
خۆراك بێنم
- ئاخر برسیمە !!
مشك نانە رەقەکانی خوارد

بشمرم ئەم پەلکە نانانە تەڕ ناکەم
مشك دوچاری تاعونمان دەکات
مانگ جوانە بەتایبەتی لە چواردەمین شەویدا
خوناو لەسەر پەرژینی تەنەکەکەیە
هەر ژەنگداری دەکات
مانگ جوانە بەتایبەتی لە چواردەمین شەویدا
کۆسکەوتوو لاسایی هێڤی داران دەکات
دەرگا لەسەر خۆ داخراو دەکاتەوە .
خەبەنگ = دەرگای لوولەیی دوکانان .
هێڤی دار = ئومێدەوار .

عباس عبدالله یوسف
هەولێر

Institut Kurde de Paris

زنجیرەی مێژووی

سەردەمی بووژانەوە

د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردویەتی بەکوردی

وەنەبێ بایەخدان بەم زمانە نوێیە وای لە ناوودارانی بووژاندنەوە کردبێ زمانە کۆنەکانو لە سەروو هەموویانەوە، زمانی لاتینی کە تا ئێستایش لە باری سەرنجی زانستەوە دەوری خۆی نەدۆڕاندووە، پشتگوێ خرابێ، نەخێر بە پێچەوانەوە ژمارەیەك لە هۆمانیستەکان کەوتنە خۆ بۆ لێکۆڵینەوەی زمانی لاتینیو گریکیو عیبریی کۆن. زۆربەیشیان ئەوەندە زمانی لاتینی‌یان دەزانی، خۆیان پێوە هەڵدەکێشاو دەیانویست بە خەڵکیی ڕابگەیەنن کە دڵبەستەی سامانی کەلەپووری کۆنن. چونکە ئەوانە ڕایان وابوو کەلەپوور تەواو دژی یاساو نەریتی باوی دەرەبەگایەتی‌یەو لە توانادا هەیە بە هۆی زمانی لاتینی‌یەوە شتی ئەوتۆ وەر بگیرێو بکرێتە چەکێکی کاریگەر دژی ئەو یاساو نەریتانە.

لێرەدا گرنگە ئەوەیە حەقیقەتێك لە یاد نەکەین. زۆر لە هۆمانیستەکان کە بە زمانی لاتینی دەیان‌نووسی، بە زمانی نەتەوەیی خۆیشیان بەرهەمیان بڵاودەکردەوە. ئەمە جگە لەوەی نووسینە لاتینی‌یەکانیان پاش ماوەیەکی کەم، زۆر جار ساڵێك پتری نەدەخایاند، وەردەگێڕدرایە سەر زمانی نەتەوەییو زمانە ئەورووپایی‌یەکانی سەردەم.

لەوەیش گرنگتر، پیاوانی سەدەی بووژاندنەوە تەنها ئەو بابەتانەیان بە لاتینی دەنووسی کە پەیوەندی‌یەکی بەتینی بە زاناو فەیلەسووفو پیاوە سیاسی‌یەکانەوە هەبوو. لەبەر ئەوە دەیان‌ویست بە زمانی خۆیان لەگەڵیاندا بدوێن، بێ‌ئەوەی ئامانجی سەرەکی‌یان کە هەرەس پێهێنانی تەلاری فیکری دەرەبەگایەتی بوو، لەبیر بچێ. هەندێکی تریشیان بۆیە بە زمانی لاتینی دەیان نووسی ترسی ئەوەیان هەبوو نەبا ئەوانەی نووسینەکانیان ئاڕاستەکراوەو مشت‌ومڕیان لەگەڵ دەکەن بەرهەمەکانیان نەخوێنندەوەو بە چاوی سووك تەماشا بکرێن.

لەگەڵ هەموو ئەمانەیشدا ئەم دیاردەیە وورده وورده لە ئارادا نەماو ڕۆژ بەڕۆژ ئەوانەی بەلاتینی دەیان نووسی ژمارەیان کەم دەبووەوە بەتایبەتی لەمەیدانی ئەدەبدا، تاوەکو بەتەواوی وەك دیاردەیەکی ڕۆشنبیریی لە گۆڕێ نەما.

دواجاریش زمانی لاتینی بووە سەرچاوەیەکی گرنگ تەنها بۆ مشتو ماڵ کردنی زاراوەی زانستیی نوێ، چونکە دەتوانرا بە ئاسانی ووشەی لێ وەربگیرێو ووشەی تازەی لێ پێك‌بهێنرێ، لە ڕووی دەربڕینیشەوە زاراوەکانی لەسەر زمان سووكو ڕەوانتر بوون. هەموو ئەمانەو چەند هۆیەکی دی، لەگەڵ دروست‌بوونی بازاڕی یەکگرتوودا، بوونە هۆی ئەوەی لە سەدەی پانزەهەمو شانزەهەمدا زمانی نەتەوەیی گەلانی ئەورووپا کە ئێستا لە بەردەستی هەمووان دان، ئەمەیش بە پێچەوانەی بەرهەمی سەدەکانی پێش بووژاندنەوەوە، کە بەتەنها ئەو توێژە کۆمەڵایەتی‌یە چێژی لێ وەردەگرت کە زمانی لاتینی کۆنی دەزانی.

٥ ـ بیروباوەڕی بووژاندنەوەو ئەنجامەکانی بەشێوەی جۆربەجۆر هەستی نەتەوەیی‌یان لەناو گەلانی ئەورووپادا ژیاندەوە. چونکە زمانی نوێ بووە ئامرازێكو ئەو بەرهەمە فیکری‌یانەی پێ دەنووسرا کە لە بەردەستی جەماوەردا بوون، بەمەیش زیاتر ئاستی هوشاریی کۆمەڵانی خەڵك بەرز دەبووەوە. کارکردنی ئەم هۆیە بەزۆریی لەوەدا دەردەکەوێ کە زۆربەی بەر هەمەکانی سەدەی بووژاندنەوەو ئەدەبیاتی ئەو قۆناغە، پەردەیان خەوشو ناتەواوی‌یەکانی سیستەمی دەرەبەگایەتی هەڵدەماڵیو پێشوازی‌یان لە کەلەپووری کۆن دەکردو بە شێوازێکی خۆشو ڕەوان سەرنجی خوێنەری ئاسایی‌یان ڕادەکێشا. جگە لەمانەیش لە ناوەڕاستی سەدەی پانزەهەمدا بەهۆی داهێنانی ئامێری چاپکردنی تازەوە کتێبو چاپەمەنی لە جاران زیاتر کەوتنە بەردەست خوێنەرانو ئاڵوگۆڕیان پێدەکرا.

داهێنانی ئامێری چاپکردنی نوێ، لە خانەی دەستکەوتە زانیاریو کەلتووری‌یەکانی سەدەی بووژاندنەوەدا دادەنرێو خۆی لە خۆیدا بەدەنگەوە هاتنی پێویستی‌یەکانی ئەو قۆناغە بوو بایەخدان بە وێنە گرتنەوەی دەستنووسە کۆنەکان بە ژمارەیەکی زیاترو شێوەیەکی باشتر، پاڵی بە ئەورووپایی‌یەکانەوە نا، پەیڕەوی شێوازی چاپکردنی «چین»ی یەکان بکەنو تەختەداری هەڵکۆڵدراو بەکاربهێنن. لە لایەکی تریشەوە چ هۆمانیستەکانو چ لایەنگرانی بزووتنەوەی ریفۆرمی ئاینی، هەوڵیان دەدا کتێبە ئاینی‌یەکان لە چنگی کەنیسەی کاتۆلیکیو قەشەکان ڕزگاربکەنو زۆرترین ژمارەیان لێ بڵاوبکەنەوە، تاوەکو خەڵکیی بۆیان ڕوون‌بێتەوە پاپایەتی تا چ ڕادەیەك لە یاسا ئاینی‌یەکان دوورکەوتووەتەوەو فڕی بەسەریانەوە نەماوە:

لەو کاتەوەی «دانتی» لە نووسینەکانیدا سەلماندی کە، دەتوانرێ لەبریتی زمانی لاتینی زمانە نەتەوەیی‌یەکان بکرێنە ئامرازی دەربڕینی بیروڕا، زیاتر هەست بە پێویستی‌ی کتێبو چاپەمەنی کرا، چونکە خەڵکی ڕەمەکیش بە پەرۆشەوە دەیانقۆزتنەوەو چێژیان لێ وەردەگرتن. هەموو ئەمانە پێویستیان بە ئامرازی فیکریی پەخشو بڵاو کردنەوەیەك دەکرد بتوانێ شان بە شانی پێداویستە کۆمەڵایەتی‌یە تازەکان هەنگاو بنێ. بۆ ئەم مەبەستە ئەورووپایی‌یەکان بە هۆی تەختەداری هەڵکۆڵدراوەوە شێوازی چاپکردنیان بەبارێکی پێشکەوتووتردا گۆڕی. پاشان ئەوەی چاوەڕوان نەدەکرا کت‌وپڕ ڕوویداو لە دەووروبەری ساڵی ١٤٤٥ دا «یوحەننا گۆتینبەرگ ١٤٠٠ ـ ١٤٦٨» توانی یەکەم ئامێری لە تەختە دروستکراوی چاپکردن دروست بکا. ئامێرەکەی «گۆتینبەرگ» بەدەست ئیشی دەکردو تیپی بزێو «الحروف المتحركه»ی بەکار دەهێناو لە سەعاتێکدا دەیتوانی «١٠٠» لاپەڕە چاپ بکا، دیارە ئەمەیش بۆ ئەو سەردەمە گۆڕانێکی چۆنیەتی بوو لە دونیای چاپو چاپەمەنیدا.

داهێنراوەکەی «گۆتینبەرگ» تۆوی گەشەکردنو هێزی پەرەسەندنێکی بەگوڕو توانای بەخشینێکی بەربڵاوی لە گەڵ خۆیدا هەڵگرتبوو. بەشداری‌یەکی گەورەیشی لە پێشخستنی زانستو زانیاریو ژیاندنەوەی کەلەپوورو بڵاوبوونەوەی بیروڕای بووژاندنەوەو ئایدۆلۆژیای ڕزگاریخوازانەی دوای ئەو سەردەمەدا کرد. هۆیەکی گرنگ بوو بۆ ڕاگەیاندنی کەلتووری نەتەوەییو گەڵاڵەکردنی زمانی ئەدەبی‌ی یەکگرتووی گەلان. زۆریشی نەبرد ئەم داهێنراوە نوێیە نەك هەر بووە هاندەرێکی مەعنەوی بەڵکو بە چەشنی پاڵپێوەنەرێکی ماددیی هانی نووسینو بڵاوکردنەوەی دەدا.

سەرەنجامیش کتێب وەك هەر کاڵو پەلێکی تر کەوتە بازاڕەوەو کڕیارو فرۆشیاری پەیداکرد. بەو چەشنە باری ڕۆشنبیریی لەوە ترازا هەر بریتی بێ لە چەند کتێبخانەیەکی تایبەتیو ئاڵوگۆڕ کردنی کتێب لە سنوورێکی تەسکدا گیر بخوا. بێگومان ئەگەر داهێنانی چاپخانە نەبوایە، نووسینو خوێندنەوەو فێربوون بە گشتی‌ی هەر بە نسیبی توێژێکی سەرووی کۆمەڵو پیاوانی ئاین دەبوونو بەس. بەڵام بەهۆی چاپخانەی نوێوە، بە سەرێك ژمارەیەکی زۆر کتێب لەچاپ دەدراو بەسەرێکی تریش نرخەکەی دەهاتە خوارەوەو هەرزانتر دەبووە. بەو جۆرە کتێبی خوێندنو فێربوون گەیشتە دەست چینە هەژارو نەدارەکان. جا هەرچەندە «گۆتینبەرگ»و هاوبەشەکانی تا ماوەیەکی زۆر هەوڵیاندا پارێزگاری نهێنی داهێنراوەکەیان بکەن، کەچی زۆری نەخایاند لە ئەڵمانیاو وڵاتە ئەورووپایی‌یەکانو لە سەروو هەموویانەوە لە ئیتالیای لانکەی بووژاندنەوەمدا بڵاوبووەوەو نیو سەدەو چەند ساڵێکی نەبرد ئەو کتێبانەی بەهۆی تیپی بزێوەوە لە ئەورووپادا چاپکران دەگاتە «٣٠» هەزار دانە خۆ ئەگەر تێکرای هەر کتێبە بە «٣٠٠» دانە دابنرێ ئەوا لەماوەی نزیکی «٦٠» ساڵدا «٩» ملیۆن کتێب چاپکراوە. دیارە ئەم دیاردەیەیش سەرەتایەکی گرنگ بوو، بۆ بنیات‌نانی بنچینەیەکی ماددەی ئەوتۆ لە سایەیدا زانستو ڕۆشنبیریی بەو ئەندازە گەورەیە گەشە بکەن کە بەخێرایی ڕووی جیهانی گۆڕی.

هەر لەبەر ئەوەیشە مێژوو نووسان داهێنانەکەی «گۆتینبەرگ» بە گەورەترین دیاریی گەلی ئەڵمانیا دادەنێن کە ناوبراو لە سەدەی پانزەهەمدا پێشکەش بە مرۆڤایەتی کردووەو تەنانەت یەکێك لەم بارەیەوە، ووتوویە:

داهێنانەکەی گۆتینبرگ «لەو جۆرە کارانەیە کە یەکجار ڕوو دەدەنو دووبارە نابنەوە».(٨)

من و دیوانی بێ کەس و کاک ڕێبوار سەعید و هەندێک ڕەخنەی بێ جێ و بەجێ

محمدی مەلا کریم

بە خامەی کاک ڕێبوار سەعید ڕەشید، وتارێك بە ناوونیشانی «دیوانی بێکەسو چەند لایەنێکی شاراوە» لە ژمارە ٧٩ی گۆڤاری بەیاندا بڵاو کرابووەوە. کاك ڕێبوار لە سەرەتای وتارەکەیدا هەندێك بە شانو باڵای چاپی دووهەمی دیوانی بێکەسیدا هەڵداوەو پاشان بێ‌ئەوەی لەپێشا باسی بکا کەوا ئەم چاپە «کۆمەڵێ ناتەواوی»یشی تیایە، نووسیویە: «.. هاتمە سەر ئەو باوەڕەی کە ئەم .کۆمەڵە ناتەواوی‌یەی لەم دیوانەتازەیەدا (واتە: لەم چاپە تازەیەی دیوانەکەدا ـ م) لەلام کۆبوونەتەوە (لای ئەو یا لە چاپە تازەکەی دیوانەکەدا؟ ـ م) بەم باسە بیانخەمە ڕوو».

پێش باسی هەر ناتەواوی‌یەك کاك ڕێبوار گلەیی لەوە کردووە کەوا سەرجەمی ئەو شیعرە تازانەی لە چاپی دووهەمی دیوانی بێکەسدا بڵاو کراونەتەوەو، چاکەی دەست‌خستنیان دراوەتە پاڵ کاك حەمە سەعید حەمە کەریم، موڵکی ئەونو، ئەو کەشکۆڵەی ئەو شیعرانەی تیا بووە هی ئەوەو ئەو خاوەنی ڕاستەقینەیەتی کە جێگای (ناوی ـ م) لە دیوانەکەدا نەبوەتەوەو، ئەڵێ: «ئیتر نازانم هەڵەی هونەری‌یە یاخود هەڵەی لەبیرچوونەوەیە».

ئەگەر بەهەڵەدا نەچووبم، دوای بڵاوبوونەوەی دیوانەکە کاك ڕێبوار خوی یا کەسێکی کە ـ کە ئەبێ ئەو ڕایسپاردبێ ـ ئەم مەسەلەیەی پێ وتمو، منیش پێم‌وت: کاکی برای! هیچ پێویست بە بەدگومانی ناکاو، من هیچ قازانجێکم لەوەدا نی‌یە ماڵی کاك ڕێبوار بدزم بۆ کاك حەمە سەعید حەمە کەریمو، تا ئەوکاتە کەس باسی ئەوەی لەگەڵ نەکردووم کە ئەو کەشکۆڵە نیمچە بە قەرەبرووت بووە هی کاك ڕێبوارەو، مەسەلەکە لەوە زیاتر نی‌یە کە وەك لە دیوانەکەدا نووسیومە: «... ئەم دەستنووسەمان بەهۆی براو دۆستی ئازیز کاك حەمە سەعید حەمە کەریمی مامۆستاو پەیام‌نێری دەزگای هاوکاری‌یەوە لە سلێمانی دەسگیر بوو. زۆری سوپاس ئەکەینو ئاواتە خوازین وێنەی هەر زۆر بێ». بۆیە لەمڕووەوە گلەیی لە هەرکەس بکرێ لە من ناکرێو، من دەستنووسەکەم لە کاك حەمە سەعید وەرگرتووەو ئەویش شوکر ماوەو نەمردوە، لێی بپرسن، پێی‌نەوتووم هی کەسێکی‌ترەو، بۆیە منیش سوپاسی هەر ئەوم کردوەو، ئەگەر بمزانی‌یایە هی کەسێکی‌ترە هەر هیچ نەبێ لەگەڵ سوپاس کردنەکەی کاك حەمە سەعیدا ناوێکی ئەویشم ئەهێنا، خۆ سوپاس پارەی تێناچێو، تەنانەت بنیادەم بە ڕاستیشی نەبێ کورد ئەڵێ: «دەمە، چیت لێ کەمە!». بەڵام من نەك هەر بە دەم، بەڵکو لە ناخی دڵیشەوە، سوپاسم ئەکردو ئێستاشی وا جاڕی ئەدەم بە هەموانا کەوا مادەم وا خاوەن بەشێکی‌تریش پەیدابوو کە کاك ڕێبوارە، سوپاسی زۆریش بۆ کاك ڕێبوارو، هەر لە ئێستاشەوە ئەڵێم نەوەك ئەوەی کەشکۆڵەکەی نووسیوەتەوەو ئەوەی لە تەنوورەکەی دەرهێنا نەیهێشت بەتەواوی ببێ بە قەرەبرووت، لە دنیادا بنو ئەوانیش هەریەکە پاش دوو ساڵی‌تر وتارێك بڵاو بکەنەوە داوای بەشە میراتی خۆیان بکەنو ڕامکێشنە بەر دادگای ئەدەب، تاقەتی گێرەو کێشەو بێنەو بەردەم نی‌یە، چونکە لەمدوایی‌یەدا کەسانی‌وا پەیدابوون پاش چوار پێنج ساڵ بێدەنگی ئەوجا ئەکەونە ڕەخنەو ڕەخنەکاری، بۆیە سوپاسی زۆرو بێشوماریش بۆ ئەوانو بۆ هەر کەسێکی‌کەیش کە بەجۆرێ دەستی لە مانەوەی ئەو کەشکۆڵەدا هەبێ تا گەیشتە دەستی منو، خەڵکینە دنیا مانو مردنەو با قەرزاورباری ئەو دنیای کەس نەبم، هەر لە ئێستاوە خەرواری سوپاس بۆ هەرکەس ئەو کەشکۆڵە ڕۆژێ لە ڕۆژان هی ئەو بووە یا گرتوویە بەدەستیەوە یا تەنانەت دێڕێکی لێ خوێندووەتەوە. باشە، برا! باوەڕکەن بمزانی‌یایە ئەم مەسەلەیە وا بەسەرما ئەشکێتەوە، هەرچەند نەبوە بە عادەت، هەر کە کاك حەمە سەعید کەشکۆڵەکەی بۆ هێنام، لە ڕۆژنامەکانا، وەك جاڕنامەی تاپۆ کردنی خانوو و تەسجیل کردنی تراکتۆرو شتی‌وا، جاڕنامەیەکم بڵاو ئەکردەوە ئەموت تیا: گەلی برادەرینە! ئەوا نیازی سوپاس کردنی حەمە سەعید حەمە کەریم هەیە کە کەشکۆڵێکی کۆنی شیعری کوردیی داوەتە لام لەبەری بنووسمەوە. جا ئەگەر کەسێك ئیدیعایەك شتێکی هەیە با بفەرموێ بەڵگەو نیشانەی دەربڕێ تا بیکەم بە شەریکە بەشی سوپاسەکە، ئەگینا لەپاش بڵاو کردنەوەی شیعرەکانی ناو کەشکۆڵەکەو ناو نەهێنانی، ئۆباڵی لە ئەستۆی خۆی.. هەر بەپێی ئەمە ڕەنگە هەقم بێ بە کاك ڕێبواریش بڵێم: فەرموو تویش بەڵگەو نیشانەی خۆت دەرخە کە کەشکۆڵەکە هی تۆیە، ئەگینا لەوانەیە بۆ خۆت خراپ بێو، دوور نی‌یە وەك تۆ پاش دوو ساڵ لە حەمە سەعید حەمە کەریم ڕاست بوویتەوە، پاش چوار سالیش یەکێکی‌کە لە تۆ ڕاست ببێتەوەو ئەویش بڵێ کەشکۆڵەکە هی من بووە داومە بە کاك ڕێبوارو، لەوانەیە تا ئەوکاتە قانوونی موڵکیەتی ئەدەبییش دەرچووبێو، بۆ نەگبەتی بتگرێتەوە.

لە هەموو ئەو شتانەی کاك ڕێبوار لە وتارەکەیا نووسیبوونی، هەر ئەمەیم بە پێویست زانی پیا بچمەوە، ئەگینا ڕەخنەکانی کە گرتوونی لێم کە گوایە «ئەمانەت»م ڕانەگرتووە، زوربەیان لەو چەشنەن کە ئەڵێ لە تێکستەکەدا نووسراوە: «هارون الرشید»و من گۆڕیومەو کردوومە بە «هاروونوڕڕەشید»، یا نووسراوە «گەورەیی ئەرزیش»و من کردوومە بە «کوورەیی ئەرزیش»، یا نووسراوە: «ئەو کەسانەی استاکە داوای میلیت ئەکەن» و من نووسیومە: ئەوکەسانەی ئێستەکە دەعوایی میللەییەت ئەکەن»، یا نووسراوە: «سەیری دەمیان کەی لەوێدا چۆن بە گو دێتە قسە»و من نووسیومە: «سەیری دەمیان کەی لەوێدا چۆن بە گوو دێتە قسە»، یا نووسراوە: «وا دەزانن هەریەکەی دەرو مەمکەی پڕ لە خەن»و من نووسیومە: «وادەزانن هەریەکەی دارووێنە فکری پڕ لە فەن»و.. تاد.

من خۆم بەوەوە خەریك ناکەم کە لە بەرپەرچ دانەوەی ئەم «ڕەخنانە» بکۆڵمەوە، چونکە دڵنیام هەرکەس وتارەکەی کاك ڕێبوار بخوێنێتەوەو چەردەیەك خوێندەواریو چەشنی شیعری هەبێ، ئەزانێ ئەوەی شیعرەکانی نووسیوەتەوە زۆر ناشی بووەو، ڕاستکردنەوەکانی من تەواوو ڕاستو لەجێنو، کاك ڕێبواریش کەوا بەئاشکرا لایەنی ئەو هەڵانە ئەگرێو ڕاستکردنەوەکانی من ئەداتە دواوە، بەر لە هەرچی ڕادەی ووردیو باش بۆچوونی خۆی ئەکا بە مەیدانی بەدگومانی لەناو خوێندەوارانا. بەڵام قسەیەکیش بۆ ئەو بکەین. کورد واتەنی (بەینی بەینەڵا) ئەو ڕەخنانەی لەبارەی دووبارە بوونەوەی کۆپلەیەکەوە لە دوو شوێندا، یا لەبارەی داوای ڕاستکردنەوەی ئەوەوە کە فلان پارچە شیعر هی بێکەسە یا پیرەمێرد یا زیوەر، گرتوونی ڕەخنەو داوای بەجێنو ئەبێ داواکەی جێبەجێ بکرێ. بەش بە حاڵی منیش ڕاستەکەی نە لە چاپی یەکەمو نە لە چاپی دووهەما بە نیازی (ڕاستکردنەوە = تحقیق) ەوە نەهاتوومەتە مەیدانو ئەو مەبەستەم نەبوە. من چاپی یەکەمم لەبەر ئەو دەسنووسە لەچاپ‌داوە کە وەختی خۆی لە چاپخانەی سەلاحەددیندا دیوانەکەی لەڕوو چاپ‌کرا، بەڵام بەهۆی بارو دۆخی ئەو ڕۆژەوە نوسخەکان زەوت‌کرانو لەناوبران. دیارە ئەبێ ئەو دەسنووسەش جێگای متمانەی تەواو بێ.

لە فولکلۆری بورمایییەوە
وەرگێڕ لە ڕووسی‌یەوە
د. کاوس قەفتان

کەروێشکی زیرەك

هەزار ساڵ لەمەوبەر لە یەکێك لە دارستانەکاندا، ورچێكو مەیموونێكو کەروێشکێك دراوسێی یەکتری بوون. هەرچەند کەروێشکەکەیان ئەدی. ئەکەوتنە خۆ هەڵکێشان، وورچەکە ئەیووت: من گیانلەبەرێکی گەورەی بەهێزم، ئارەزوو بکەم بە یەك دانە چەپۆك ئەتپلیشێنمەوە.

مەیموونەکەش ئەکەوتە چەنەو ئەیووت: من لەش سووك ترین گیانلەبەرم، بەئاسانی لەم درەختەوە باز ئەدەمە سەر درەختێکی تر. بەڵام تۆ هەر ئەوەت پێ‌ئەکرێ خۆت لەم تەپۆڵکەیەوە فڕێ بدەیتە سەر تەپۆڵکەیەکی تر. من ئەتوانم لە بەیانی‌یەوە تا ئێوارە خۆم بە کلکما هەڵواسمو جۆلانێ بکەم، بەڵام تۆ، کوا، هەر کلکیشت نی‌یە.

ڕۆژێك ورچەکەو مەیموونەکە بە جووتە خەریکی خۆ هەڵکێشان بوونو زیرەکیو لەش سووکیو زۆرزانی خۆیان بۆ کەروێشکەکە نەگێڕایەوە، لەم کاتەدا شێرێکی زۆر تووڕە لەبەردەمیانا قووت بۆوە. شێری شای گیانلەبەران زۆر برسی بوو، هەر ورچو مەیموونو کەروێشکەکەی بەدی‌کرد، بڕیاریدا هەرسێکیان پاکۆ بدات.

شێرەکە بەرەو ورچەکە ڕۆشتو لێی پرسی:

ـ دەی ورچە پێم‌بڵێ دەمم بۆنی چی لێ‌دێت؟

ئەمەی ووتو دەمی کردەوە. ورچەکەش لووتی لە دەمی شێرەکە نزیك کردەوەو ووتی:

ـ خاوەن دەسەڵات، ئێوە هەمیشە گۆشت ئەخۆن، جا لەبەر ئەوە دەمت بۆگەنە.

ـ هەی قسە ڕەقی کەر ترـ شێرەکە نەڕانی ـ زاتی ئەوە ئەکەیت قسەی ناشرین بە گەورەی خۆت بڵێیت. بخۆ ئەوە دەردت بێت، لەسەر ئەم قسەیەت فەرمانی مردنم بەسەرتا دا.

ئەمەی ووتو بە یەك دانە چەپۆکی دەستە بەهێزەکانی ورچەکەی کوشت.

پاش ئەمە شێرەکە بەرەو مەیموونەکە ڕۆشتو لێ‌ی‌پرسی:

ـ ئەی تۆ مەیموون پێم نالێی دەمم بۆنی چی لێ‌دێت.

ئەمەی ووتو دەمی بۆ ئەویش کردەوە.

مەیموونەکە ئاوڕێکی لە لاشەی ورچەکە دایەوەو وەکو

پروانە ل ٩

Institut kurde de Paris

کوڕی کورد «کورد ئۆغلو»

ـ ئەحمەد خواجە ـ لە تورکی‌یەوە کردوویەتی بە کوردی ـ

پێشەکی نووسەر

بە بێ پێوەدان

لەبابەت سەرکەوتن‌و کارەساتە مەزنەکەی «کورد ئۆغلی مصلح‌الدین رئیس» سەرەکی کەشتیوان‌و دەریاوانان بەرامبەر بە کەشتیەکان (دۆنانما) یەکانی فرانسە کە پیشانی‌داوە ئەیخوێنیتەوە کە بە چە دەستووروپیلانێك جەنگی بردەوە .

کورد ئوغلو هێزو دۆنانماکانی فەرانسەی لە «بێزارتە»دا بە گشتی لە کێش‌و قەپان‌دابوو . تێ‌گەیشت کە پێویستی بە تێکۆشان‌و تەقەللایەکی زۆر نادیدەیە جاربە هاوکارو دەستەی فەرمان‌بەرەکانی خۆی‌وت :ـ

براینە ئەزانن بۆ دەستکەوتی ئەوبەشەی ئەبوو ئێمە بە دوایدا عەودال‌بین ئەوا ئیستا ئەوان خۆیان هاتن بە پیرمانەوە ؟ !

لەوکاتەدا وەکو شتێکی گرنگی بە بیرا هاتبێ لە پڕ راپەڕی وتی :ـ وا دیارە تا ئیستا ناوبانگەکەمان بە هەموو لایەکدا نەگەیەنراوە وە بلاونەبۆتەوە کەوابوو لەمەولا وەکو زەهردار ئەبێ بیانگەزین ! سەیریش ئەوەیە کاتێ فرانسزەکان بەماندا رائەبووردن ، ئایا ، ئەزانی بە ئێمەیان ئەوت چی ؟ ئەیانوت «گەلی شەیتان = گوردوی ئیزرائیل ! »

لە نووسینی توفیق ئنجی

Resimli yeri Lugat veansiklopid

بەرگی ٧ ـ ژمارە ـ ٨٠/٨ سالی ١٩٥٨ لاپەرە ٤٩٠ .

لەکاتێکدا سولتانی تورکی عثمانی بایزیدی دووەم بەرامبەر بە جەمهوریەتی «دەنەدیك» بانگی جەنگی ئەدا خەریکی ئامادەکردنی دونانماکان بوو بۆئەوەی لە پێناوی سەرکەوتنی حکومەتەکەیاندا بە تەواوی تێ‌یکۆشن‌و بیانخاتەکار کەشتیەوانەکانی کۆکردەوە . ئامۆژگاری‌کردن . وەپێ‌ی وتن هەرچەندە لە مێژەوە دەریای سپی بێ‌خاوەن مابۆوە بەلام ! هەناسەیەك ماوەی سەربەستی نەدراوە کە ئالای بێگانە ، دەرەکیەکان لە ناو دەریای سپی‌دا بسوورێتەوە . تەنیا توانیویانە بە چاووراو ئاژاوە بنێنەوەو بلاوی‌بکەنەوە .

جا ، ئەوکەسەی بە «٣٠» پارچە گەمی‌یەوەو بە ئارمەی نیشانی دلێرانەوە لە ناو دەریای سپیدا ئەوێستاو لە سەرانسەرو پانایی دەریاکەدا لە گەشت‌و سووڕانەوەدابوو وە بە هێرشەکانی کابووسی سەختی پڕ ئەندێشی بەرپائەکرد ئەوکەسە «کورد ئۆغلی مصلح‌الدین رئیس»ە . کە خاوەنی ئەو ناوبانگە بێ‌هاوتایەو مایەی شانازی دەولەت‌بوو .

لەوکاتەدا بەتایبەتی هەموو پەلاماردان‌و هێرشەکانی (کورد ئۆغلی) تەنیا بۆ دەستکەوت‌و گرتنی «پاپا» بوو .

هەروەهایش لە دورگەکانی . سیجلیاو رودوس‌و لەرزی ناوی «کورد ئۆغلی »ن. جگە لەمانەش پاپاو چ ئەو کەسانەی خۆیان خزانبووە پەنا پاپا وەکو هێزەکەی ناو دورگەی رودوس سەن‌جانە لە هێرشە گرنگەکانی «کورد ئۆغلی» بێ‌بەش نەئەکران . وەرزگاریان نەئەبوو . تەنانەت قەڕالە هەرە بەهێزو دەسەلاتدارەکانی ئەوروپاو ئەو مەسیحیانەی کە هاونشین‌و هاوبیریان لەگەل پاپا لیونی دووەم هەبووەو هەیە لە ترسی کورد ئۆغلی بە کورسی‌یەکانیانەوە ئەلەرزان چونکە ئەیانزانی کورد ئۆغلی بەو نیازە ئەسوورێتەوە لە کۆلی براکەیدا کە لەمەوپێش لە لایەن هێزەکەی (سەن‌جان)ەوە بەخسیرگیراوە پاپا دەستگیربکات وە بە ئەللا ئەللا لەکەل خۆیدا بیباو بی‌رفێنێت .

(کوڕی کورد) یان کورد ئۆغلی لە کاتی ئەو جەنگە گرنگ‌و گرانەدا بۆ پڕکردنی کیسەو باخەلی هێزەکەی دەستە دەستە لە زۆر جێگاو رێگای هاتووچۆی بازرگانیەکاندا لە ناو دەریای سپیدا هێزی خۆی دامەزراند .. هەروەها لە کەنارەکانی «بولیا»شدا بۆ بەشداری‌و دەستکەوتیان لە دۆلبەرو دلرفێنەکان بێ‌بەش نەبن ..هێرشیان‌ئەبردوو کەنارو دەریاکەیان ئەشلەقاندو ئەڕژانە ناو ئولکە جوانەکان .. بەکورتی لە ناو دەریای سپی‌دا جێگا نەما کە کوردئۆغلی پەلاماری نەدانی‌و دەسەلات‌و ملۆزمی خۆی تێدا پیشان نەدابێت .

لە هەمووی سەیرتر .. لە کاتی هێرش بردنەکەی کورد ئۆغلی بۆسەر سجلیا بەراستی لەو پەلاماردانە سەرسڕمابوو کە ئایا چۆن گەیشتە «رۆما»و پالی‌دا بەدەرگای سەرای پاپاوە ؟ .. هەرچەندە پاپا دەستنەکەوت‌و نەی‌فڕاند بەلام پاپا خۆی ئەیزانی رۆژێك لە رۆژان لەسەر کورسیەکەیەوە ئەکەوێتە باوەشی کورد ئۆغلی‌یەوە .. جابۆئەوەی خۆی رزگاربکات دالدەی‌دا بەهێزی کەشتیەکانی فەرانسە . بۆیە بە گرتن یان بە کوشتنی کورد ئۆغلی فەرمانی‌داو هێزەکەیان لە شەست گەمێ پێکهاتبوو بەدوای کورد ئۆغلی‌دا کەوتنە گەڕان .. وە ئەو هێزەی فەڕانسیەکان لە هێرشە ترسناك‌و بێ‌پەروایی کورد ئۆغلی هەمیشە لە ئەندێشەو لەرزەدابوون. کەچی بەو ئومێدەش‌بوون لە ناکاو بەرەنگاری کورد ئۆغلی ببن‌و رووبەروو بکەونە جەنگەوەو راوی گرتنی‌بکەن .

لە کاتی ئەو ئاواتەی فەڕانسیەکاندا .. کورد ئۆغلی لە ناو دەریای سپی‌دا بە بێ ترس‌و راوەستان لە گەشت‌و سووڕانەوەدابوو :ـ

لە بەرەبەیانی رۆژی ٤ی ئاغستوس ١٥١٦ کورد ئۆغلی بۆ حەسانەوەی خۆی‌و هێزەکەی لایان‌دابووە «گۆماو = لیمان » ەکەی «بیزارتە»و لە مۆل‌دابوون بینی کەوا هێزە دەریاییەکەی فەڕانسە بە شوێنیدا هاتوون‌و گەیشتوونەتە نێزیك بیزارتە.. وریابوونەوەو دەست‌بەجێ کوڕی کوردیش بە بێ شلەژاندن خۆی‌گەیاندە قەلاکەو تێ‌گەیشت کە لەو کاتەدا کاتی بزوتنەوە نییە :ـ

فەڕانسیەکان گەیشتنە زار گۆماوەکە گەمی‌یەکانی کورد ئۆغلیان بینی کە بە بێ خاوەن وێستاون . وتیان ئۆخەی !! ئەوا بە ئاسانی ئەم راوە بە نرخ‌و گرانەمان بە مفتەیی کەوتە ناو لەپەوە . بە هیوای سەرکەوتن‌و بە ئاوات گەیشتنیان کردیانەشایی :ـ

لە پلەی یەکەمدا فڕانسیەکان ناوبانگە ترسناك‌و دەست‌وەشێنەکەی کورد ئۆغلییان لە قەپان‌دابووو هەلسەنگاتبوو . جا .. نەك بۆ گرتن‌و پەل‌بەستن .. بەلکو تێبینیان لە کارسازی‌و دەسەلاتە جادووگەریەکەی کورد ئۆغلی چەکەرەی ئەکرد . فەڕانسیەکان بە خۆیان ئەوت ئەوەی بە چاو نەبینرێت‌و لە ناو لەپدا نەگونجێت بە پیلانێکی نەبینراو دروستی‌ئەکات‌و پیشانی ئەدات ! بەلام .. خۆ کورد ئۆغلیش هەرچۆنی‌بێت مرۆڤێکە کە بەرامبەر وێستاوەو ئەبینرێت ! ـ

لە پلەی دووەمدا ـ

کۆمەلە کەشتیەکانی کورد ئۆغلی لە پارچە پترتر نەبوو بە بێ خاوەن لە ناو کەناری دەریاکەدا بەجێ‌مابوو .. بێ‌گومان تالانێکی بێ‌شوماری بەنرخی‌وایە کە لە حساب‌و ژمێرە نایەت کەوتبوە بەردەستیان لە خۆشیاندا سەرسوڕماوو شێت‌بووبوون‌و هەلئەپەڕین‌وە رازی مریشکە برسیەکەیان بە بیرا نەهات . «مریشکی برسی دەنووك بەهەموو شتێکدا ئەدات ـ وەرگێر» .

کاتێ کورد ئۆغلی لە گۆماوەکەی بێزارتەدا فەڕانسیەکانی بینی دەست‌بەجێ بۆ ئەوەی هەل بەفیرۆ نەروات خۆی ئامادەکرد بە هەڕەشەوە ئەیوات ئەگەر لە ناو دەریادا بەرەنگاریان ئەبووین ئەوسا هیچ پێویستی بەلێك‌دانەوە نەئەکرد . وە بەم‌نیوە هێزەوە گورزی گرانی ئێمەیان ئەبینی ! بەلام ئیستا گەمێ کانمان کە لە کەناری دەریادا لەسەر ئاوو ئاسن بە بلاوی وێستاون ئەبێ پێویستیان بە بە چە کارو پیلانێك‌بێ ؟! .. ئایا ناوبانگی کورد ئۆغلی وەکو رەشەبایەکی بەگوڕ بە هەموو لایەکدا بە گڤەگڤ گوزەر ئەکات ؟ .. یان بەرامبەر بە هیوای فەڕانسیەکان کە باوەڕێکی تەواویان بە خۆیان هەبوو دوواهەناسە چی روونەدات ؟! .. خێراخێرا بەهێزە دلاوەرەکانی خۆی ئەوت .. ئەها! ئێمە بە دوای ئەم‌بەشەو ئەم‌کاتەدا ئەسووڕاینەوە ئەوا بە پێ‌ی خۆی‌هات بە پیرمانەوە ! پاش ئەم‌ووتووێژانە نەختێك بێ‌دەنگ‌بوو بەراستی بە سیمایەکی دلێرانەی پڕ هیواوە ئەبزوتەوەو وەکو پلنگێکی بریندار راپەڕی .. دیاربوو کە کارێکی گەورەو ستەمی بە بیردا هاتبوو . بە تووڕەییەوە ئەمجارەیش وتی ! وا دیارە ناوبانگمان بەتەواوی نەبیستراوەو پێ‌ی‌دا بە زەویدا .. کەوابوو ئەبێ ئیستا وەکو ماری ژاردار بیان‌گەزین . کرمەکرم بە دان سمێلەکانی خۆی ئەکرۆشت .. دوای بیرکردنەوە ڕاچەنی .. ئەم‌هەلمەتەمان وەکو تاوێرێکی ئاگراوی بەسەریانا تلۆرئەبێتەوەو بە ئاسانی پیشانیان ئەدەم !

پیلان‌و بریاری فڕانسیەکان وابوو کە بە هەرچی جۆرو نرخێك بکەوێتە سەریان لە پێشەوە بە زیندویەتی کورد ئۆغلی بگرن . بە پەلەپەل لە کەناری دەریاکەدا گەمێ‌کانی خۆیان داکوتاو (دەهەزار جەنگاوەریان دابەزاندە سەر زەوی . کورد ئۆغلی کە هێزەکەی فەڕانسیەکانی بینی دەست‌بەجێ پیلانی شوێنەونی لە دوژمن بەکارهێناو بە هێزەکەوە کە هەمووی لە شەش‌هەزار کەمتربوو بەرەو قەلاکەی بیزارتە کەوتەرێ.

فەڕەنسیەکان بەو هیوایە بەلکو قەلاکەو هێزی ناو قەلاکە بە زیندویەتی ئەگرن بە هەراوهوریاو قیڕەقیڕو دلخۆشی‌یەوە گەیشتنە سەر قەلاکە گوایا هێزی ناو قەلاکە ئەترسێنن . کورد ئۆغلی زۆر بە شێنەیی‌و وریای‌یەوە بەربەرەکانی‌کردن تا گەیشتە ئەوەی ئەو قەلا توونەو تۆلە وەکو لە ئاسمانەوە رایەوەشێنی‌و زەوی بلەرزێ ئەجوولایەوە..لەوکاتەدا فەڕانسیەکان هانی هێزەکەی خۆیانیان ئەداو پشتیان بە هێزەکەیان وابوو کە بە سەرکەوتنێکی تەواوەوە کورد ئۆغلی‌و هێزەکەی بە زیندویەتی ئەگرن‌و دەست‌بەست ئەکرێن بە پەیژەی یایلی سەرکەوتنە سەر قەلاکە . هەرچوارلایان بە چەکدار گرتو تەنیان . گەرمەی جەنگ وەکوو قیر ئەکولا . بەبێ ترس بە هاواری هوڕێ‌هوڕێ بە قەلاکەدا هەلئەگەڕان کەچی لە کورد ئۆغلی‌دا هیچ شلەژان‌و تەنگاوییەك نەئەبینراو بەگالتەو پێکەنینەوە رای‌نەبواردو لەژێر سمێلەکانیەوە پێ‌ئەکەنی .

کورد ئۆغلی لە پڕێکا فەرمانی‌دا کە دەرگای قەلاکە بکەنەوە !

هێزەکەی (شەش هەزار دلاوەر بە دەنگی ئەللائەللا دەرپەڕین زەوی‌و ئاسمانیان هێنایە لەرزە ئیتر فەڕانسیەکان بە پێچەوانەی هیواو ئاواتەکەیان تووشی سەرسامی بوون . کورد ئۆغلی هێزەکەی وەکو بای ناگەهان هەر سەرو کەللەی فەڕانسیەکان‌بوو ئەیان‌پەڕاندو وەکو گەلە کەروێشك روو بە دەریا راویان‌ئەنان تا توانای جەنگیان لێ‌بڕین . ئیتر لەو کاتەوە بە کورد ئۆغلی‌و هێزەکەیان ئەوت «هێزی گەلی شەیتان‌و ئۆردوی ئیزرائیل » . ئیتر لە پاش ماوەی دەهەزار جەنگاوەرەکانی فەڕانسی بە پەریشانی‌و ئاوەڕدانەوە لەجیاتی ترازاندنی گرێ‌ی گوریسی لەنگەری دابەستنی گەمێ‌کانیان ئەبڕی‌و خۆیان رزگارکرد .

ئەنجامی جەنگ ـ

پاش گرتنی شەش گەمی‌و فەرماندەی فەڕانسیەکان کورد ئۆغلی هێزەکەی خۆی ئالان بەتالانە بەجێ‌ماوەکەی دەهەزار کەسەکەی فەڕانسیەکانەوەو لە ئەنجامدا بە سەرکەوتن‌و دلخۆشییەوە جێگای فەڕانسیەکانیان داگیرکرد بەلام خۆش‌ئەبوو رزگاربووەکانی فەڕانسیەکان لە ناو دەریای سپی‌و هەموو ئەوروپادا بوون بەسەرفرۆدو بانگی دلێری بۆ کورد ئۆغلی .

دەربارەی نووسین‌و کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی: وائل عانی/ احمد سید علی بەرزنجی کردوویەتی بەکوردی

٢ ـ لەکاتێکدا ئەو ماددەیەی کە راست دەکرێتەوە لەسەر کاغەزێکی شێ‌دار چاپ‌کرابێ ، ئەوا دەبێ قەلەمێکی جاف یان (رصاص) بەکار بێنین ، بەلام کە ماددەکە لەسەر کاغەزێکی وشك‌بێ ئەوا دەتوانرێ پاندانی مەرەکەب بەکاربهێنری .

٣ ـ دەبێ ئاگاداری وشە بێگانەکان بین ئەو بێژانەی کە دورو درێژن‌و ئاشنانین پێ‌یان ئاگاداریان بین‌و لەسەرخۆ دەربڕێن .

٤ ـ دەبێ گرنگی‌یەکی تایبەتی بدەین‌بە ژمارەو مێژووو ناوەکان چونکە ئەمانە زۆر بەئاسانی هەلەیان تێدا دەکرێ ، بەمەش راستکەرەوە دەبێتە هۆی شێواندنی ماددەکە (وتاربێ یان باس وە یان هەوالێ) .

٥ ـ لە راستکردنەوەدا دەبێ ستوونەکە بکرێ بە دوو بەشەوە : وشە راستکراوەکانی لای چەپی ستوونەکە لەلای چەپ بنووسرێ وشە راستکراوە-کانی لای راستیش لەلای‌راست

٦ ـ دەبێ ئاگاداری ئەوە بکرێ کە پێویستە وشە راستکراوەکان دیاربن‌و خوێندنەوەیان بەلای کرێکارەکەوە ئاسان‌بێ .

٧ ـ لە حالەتێکدا کە کرێکارەکە بەشێکی لەبیرچووە ئەوا چاکتر وایە کە ئەوبەشە لەسەر کاغەزێکی جیا بنووسرێتەوەو بدرێ لەو ماددەیەی کە راست دەکرێتەوە .

٨ ـ دەبێ بەوردی‌و بەراورد کردنەوە ئەمانە لە دەقەکەدا بخوێنینەوە :

أ ـ بەندی پێشینان .

ب ـ ئایەتی قورئان‌و وتەکانی پێغەمبەر (د.خ) .

جـ ـ بێژە وەرگێڕاوەکان .

د ـ خشتەو نەخشەکان .

هـ ـ پەراوێز .

و ـ سەرناوە سەرەکی‌و ناسەرەکی‌یەکان (فرعي) .

ز ـ نیشانەکان (نیشانەی پرسیار ، سەرسوڕمان ، وێرگول ، خال ، ...)

ئەو زاراوە جیهانییانەی(١) کە لە راستکردنەوەدا بەکاردێن :

لەنێو دەولەتاندا لەسەر ئەم ئیشارەتانە رێکەوتوون کەبۆ راستکردنەوە بەکاربێن‌و دەبێ ئەم کەسانە بیزانن : ـ

أ ـ راستکەرەوە (نووسەر) .

ب ـ کرێکاری راستکردنەوە .

جـ ـ کرێکاری ئامێری چاپ

ئیشارەتەکان	ماناکانی
١ ـ ×	دێڕە چاپکراوەکە هەلگێڕەرەوە .
٢ ـ	وشەکە یا دێڕەکە بگۆڕە بە پیتی ١٨ ی بۆلد .
٣ ـ ،	لێرەوە ، ئەو کاغەزەی لە گەلیدایە یان ئەو وشەبە یا ئەو پیتە بخەرەناوەوە .
٤ ـ	بۆشایی‌یەك لە نێوان ئەم دێڕانەدا دابنێ
٥ ـ	دێڕەکە بۆلای چەپ راکێشە .
٦ ـ	دێڕەکە بۆلای راست راکێشە .
٧ ـ	دێڕەکە هەلگرەو لێرەدا دابنێ .
٨ ـ	وشەکە یا بێژەکە یا دێڕەکە بسڕەوە .
٩ ـ	هەردوو بەندەکە ببەستە بەیەکەوە.

بەلام ئەو وشەیەی کە دەوبسترێ راستکرێتەوە بەزۆری لەناو بازنەیەکدا دادەنرێ‌و هێلێکی بۆ دەکێشرێتە بۆشایی‌یەکەوەو راستی‌یەکەی دەنووسرێت .

دیسان لەو حالەتەشدا کە ئیشارەتەکان یا کەوانەکان سەرەو خواربن یان هەرنەبن .

چیرۆکی

پروانە ل : ٩

چەند رازو گلەییەکی رۆژانە

ئەو شتانەی کە لە بازاردا دادەنرێن بۆ فرۆشتن هی هەموو هاوولاتی‌یەکەو هەمو کەسێك بۆی هەیە بیانکرێ ...کەچی بەداخەوە کەلێ دووکانداروخاوەن کۆکا هەندێ شت‌و کەرەسە دەشارنەوەو بە دۆست‌و خزم‌و ناسیاوی خۆیانی دەفرۆشن ... هەروەها هەندێ لەو برا دووکاندارە میوەفرۆشانەی بازاڕ میوە باشەکان بە هاوڕێ‌و ناسیاوی خۆیان دەفرۆشن‌و ئەگەر باسی ئەوەیان لەلا بکەی کە یەك دوو کیلۆ میوە بە دلی خۆی هەلبژێرێ بێ‌گومانە دووکاندارەکە بە کزیا دەچێ من لێرەدا حەزدەکەم روویەکی برایانە لەو جۆرە دووکاندارە بکەم‌و شتێکیان بۆ بگێڕمەوە ئەویش ئەمەیە... جارێکیان لە رۆژنامەیەکدا خوێندمەوە کە پیرەژنێك دەیەوێ پەنیر بکرێ ... دەچێ بۆ لای دووکانێکی پەنیر فرۆش داوای جۆرە پەنیرێکی باش دەکات دووکاندارەکە پێ‌ی‌دەلێ‌ی داپیرە گیان کەلێ جۆرە پەنیری باشمان لەلایە بەلام لەبەرئەوەی نازانم تۆ چ جۆرێکیانت پێ‌خۆشە .. لە هەر جۆرە پەنیرێك بۆ تاقی‌کردنەوە نەختێکت بۆ دەئەمە زەرفێکی نایلۆنەوەو بیبەرەوە لە مالەوە تامیان بکە هەر کامیانت لە لا خۆشی بو لەوەیانت بۆ دادەنێم ... شایانی باسە لە بیست پەنیری بۆ تاقیکردنەوە بۆ ئامادەکرد .. بۆیە ئەم رووداوەم گێڕایەوە تاوەکو هەندێ دووکاندارمان بەراوردی خۆیان‌و ئەو دووکاندارە بکەن کە رۆژنامەکە باسی کردووە... لە راستی‌دا دووکاندار شت بۆ هاوولاتی دەخەنە بازاڕەوەو دەشبێ لە کاروباری کڕین‌و فرۆشتندا جیاوازی لەگەل کەسدا نەکەن‌و شتی باش بۆ ناسیاوی خۆیان هەلنەگرن ... هەر لەم بابەتە شتانە شتێکی تریش هەیە ئەویش ئەوەیە برایانی شۆفێری تەکسی ناوشار هەندێکیان رقی تایبەتی‌یان لە دەبەی غاز هەیە هەر کەسێ دەبەیە غازی پێ‌بێ بەرێکەوت تەکسی‌یەك رادەوەستێ‌و سواری دەکات بۆ ئەم بارە خۆم شایەتم‌و گەلێ‌جار بەدەسی دەبەیە غازەوە داماوم‌و ماوەیەکی دوورو درێژ راوەستاوم تاوەکو شوفێرێکی دلنەرم راوەستاوەو لە دەس دەبە غازەکە رزگاری کردووم... دەبێ هەموو برایەکی شۆفێر ئەوە بزانێ ئیجازەی تەکسی لێخوڕینی بۆیە دراوەتێ بۆ ئەوەی خزمەتی هاوولاتیانی پێ‌بکات‌و هاوولاتیانیش بۆیە دەچنە دەرەوە لە بازاڕ شت بکڕن ... واتا غازو سەدان شتی قورستریش دەکڕن ... چونکو با برایانی شۆفێر ئەوە بزانن کە کەس پیاسە کردن بۆ بازاڕ ناڕوات .. .لەبەرئەوە وا بزانم هیچ سەیر نیە ئەگەر یەکێ بە دوو سێ دەبە غازەوە دەس لە تەکسیەك راگرێ ... لە راستیشدا ئێمە دەبێ یارمەتی یەکتر بدەین دەبێ ئەوەش بزانین بەبێ یارمەتی یەکتردان کاروباری رۆژانەی هیچ کەسێك لە ئێمە ناچێتە سەرو ناگاتە ئەنجام ئیتر سەلاو لەو کەسانەی لە ئەنجامدانی کاروبارباندا کەمتەرخەمی ناکەن‌و هەمیشە ئەوەندەی بەرژەوەندی خۆیانیان لەبەرچاوە ئەوەندەشی بەرژەوەندی هاوولاتیان لەبەرچاوبێ ... ئیتر دەبێ ئەوەش بزانین کرداری چاك‌و رەوشتی چاك‌و جوان بنەمای شارستانیەت‌و پێشکەوتن‌و رۆشنبیری هەموو سەردەمێکن ..

Institut kurde de Paris

شانۆی نوێ

شانۆی تەشکیلی

گۆڕینی : ڕزگار کریم

هونەری تەشکیلی بەهۆی چەند جۆرێک لە پێشکەش‌کردنی شانۆی نوێوە بیروباوەڕەکانی تابلۆکانی بە هاریکاری کۆمەڵێك ئەکتەری شانۆوە گەیاندە خەڵکی ، کە ئەم پیشکەش‌کردنانە زۆر دەوڵەمەندبوون لە هونەری پیکهێنانی ئەندازەیی‌و بەکارهێنانی کاریگەریە دراماتیکی‌یە دەنگی‌یەکان‌و ڕووناکیەکان لە شانۆیی – کانیاندا ·

ئەم هونەرییە بوو بە بابەتێکی تەشکیلی مەزن بەهۆی پەیوەندی بەستنی خەڵکی هەرەمەکی‌و بیروسەرنجیان لەگەڵ هونەرمەندەکەدا بۆ داهێنان‌و هێنانەکایەوەی بەرهەمی پوخت ·

ئەم شانۆییانە لە یاریگاکان‌و گەراجەکان‌و سەر شەقام‌و گۆڕەپانە میللی‌یەکاندا بۆ خەڵکی هەرەمەکی‌و ڕۆشنبیران پیشکەش دەکران · شانۆی تەشکیلی لە ساڵی«١٩٦٠»داو لە ئەنجامی ئەو پیشکەوتنە مەزنەی کە بەسەر هونەری تەشکیلی‌دا هات هاتە گۆڕێ· لەو کەڵە هونەرمەندانەی لەسەرەتادا تاقی‌کردنەوە – کانیان لەم بوارەدا پێشکەش‌کرد ، ئالان کابرۆی تەشکیلی‌بوو ، هات پەنای بردە بەر «هەستی‌بینین» بۆ ڕاکێشانی سەرنجی چاویان کە لە باخچەکان‌و شەقامەکاندا پیشکەشی دەکردن ، بیری شانۆگەری‌یەکی پەرە کاغەزێکی سپی گەورەی دائەناو پەیوەندی لەگەڵ پیاوێك‌و ئافرەتێکی ڕووتدا دروست‌ئەکرد بەشێوەیەکی تەشکیلی ئەمر ·

لەگەڵ هاتنەکایەوەی ئەم جۆرە لەشانۆ ، هونەرمەند « جیم‌دین » چەند شانۆگەری – یەکی پڕ تابلۆی تەشکیلی پیشکەش کرد ، مەزن‌ترینیان شانۆیی « ڕووداوی ئۆتومبێلێك » بوو کە لە ساڵی «١٩٦٠»دا پیشکەشی کرد ، کورتەی شانۆیی‌یەکەی جیم‌دین بۆ ڕوون‌کردنەوە دەخەینە پیش چاو :–

« بینەر خۆی لە ژوورێکدا دەبینێتەوە کە پڕیەتی لە تابلۆو کورسی‌و کەڵ‌وپەلی تەشکیلی وەك : قوتوی زەیت‌و فلچەو پارچە قوماشی ئامادەکراوی ڕەش‌وسپی بۆ وێنەکردن ، سەرەتا گوێمان لە دەنگی ئوتومبیلێك لەگەڵ هەراو هوریایەکدا دەبێت، لە پڕێکدا هونەرمەندە تەشکیلی‌یەکە دێتە ژوورێ کە پاڵتۆیەکی درێژی لەبەردایەو کاسکێتێکی بەسەرەوەیەو هەموو دەم‌وچاویشی بە بۆیەی زیوی ڕەنگ‌کردووە · لێرەدا ڕووناکی دەچێتە سەر ئافرەتێك بەدوای هونەرمەندەکەدا ڕادەکات ، هەر لەم کاتەشدا پیاوێکی‌تر بە جلی ژنانەوە دێتە ژوورێ‌و بە « پانتۆمایم » دەستی هونەر – مەندەکە دەگرێت‌و ئەمیش دەقیژێنێ ، لەم کاتەدا ژوورەکە تاریك‌دەبێت ·

لە تابلۆی دووەمدا هونەرمەندەکە لەگەڵ ڕووناکی‌دا دێتە ژوورەوە لێرەدا ژنەکە دەقیژێنێ‌و باسی ئۆتۆمبێل لە ژیانی ڕۆژانەیدا دەکات ، – لەم کاتەدا هونەرمەندەکە پەلاماری باڵۆنێکی هەڵواسراو دەدات‌و دەیتەقێنێت ، هەر لەم ساتەدا لەگەڵ قیژەی ژنەکەو مۆسیقادا کۆمەڵێ شتی سەیر لە ژوورەکەدا دەجووڵێنەوە کە خەڵکی تر لەپشتی ژوورەکە وە دەیکەن، لەوە دەچێت ژوورەکە بلەرزێتەوە ·

لەپاشدا گوێمان لە دەنگی ئیش‌کردنی ئۆتومبیلێك دەبێت کە لە ڕیکۆردێکەوە لەپڕ تایەیەکی دەتەقێت‌و ڕووناکی لە ئافرەتەکە دەدرێت کە لەسەر کورسی – یەك بە ترسەوە دانیشتوە ·

لێرەدا هونەرمەندەکە لەسەر تابلۆیەك ڕستەی « یارمەتیم بدە !» دەنوسێت‌و ئافرەتەکەش چەند جارێك ئەم ڕستەیە دووبارە دەکاتەوەو دیسان ژوورەکە تاریك‌دەبێت، پاشان ڕووناکی دەچێتە سەر لایەکی‌تر کە هونەرمەندەکە خەریکی دروست‌کردنی تابلۆیەکە ، تابلۆکەش بریتی‌یە لە چەند ئۆتومبیلێك شێوەی ئادەمیزادێکیان پێك‌هێناوە لە لایەکی تری تابلۆکەوە ئەم وێنەیە دووبارە دەبێتەوە تاتابلۆکە دەشێوێ‌و لە کۆتاییدا دەبێتە تابلۆیەکی تەجریدی · پاشان چەند دەنگە دەنگێکی ترسناك‌و ڕدەوردە بەرزدەبنەوەو هونەرمەندە تەشکیلی‌یەکە ڕوودەکاتە بینەران‌و لەگەڵ کزبوونی ڕووناکی‌یەکەدا دەچێتە دەرەوە · ئەم دیمەنە تەنها «٢٠» خولەك دەخایەنێت » ·

ئەم دیمەنە لەگەڵ ئەوەی کە بارێکی عەبەسی‌یانە باڵی بەسەردا دەکێشێت بەڵام بەقوڵی بە ناخی کۆمەڵدا ڕۆدەچێت‌و بەدوای کۆمەڵێك داهێنانی دراماتیکی دیراسەکراوی تەشکیلی‌یانەدا دەگەڕێت کە هونەرمەندە تەشکیلی‌یەکە نەخشەی دەکێشێت ، ئەم شانۆیی‌یە بچوکانە هەموو نرخەکان‌و بنەماکانی هونەری درامای شانۆی بەخۆوە گرتوە لە جوڵانەوەو دەنگ‌و ڕووناکی‌و جل‌وبەرگ‌دا کە بەڕوونی لەبەردەمی بینەردا دەکرێن ·

ئەم جۆرە لەهونەر لە ماوەیەکی زۆر کورتدا بە زۆربەی وڵاتانی ئەورووپاو ئەمەریکادا بڵاوبووەوە ، لە گرنگترین ئەو وڵاتانە قوتابخانەی ئەڵەمانی بوو کە کامڵ‌ترین بەرهەمەکانیان هونەرمەند (جۆزیف باینەر) پیشکەشی دەکردن ، ژیانی مرۆڤ‌و هونەری لەبارێکی ڕامیاری پڕ ڕەخنە دەخستە ڕوو کە خودی هونەرمەندی لە لایەن ڕامباریەکانەوە تیا بریندار دەکرا ·

لە وڵاتەکانی ئەمەریکادا گەلێ بەرهەمی مەزن دژی ڕژێمی ئەمەریکی پێشکەش کران ، لەو بابەتانەش جەنگی ڤێتنام‌و دەست درێژی‌یەکەی ئەمەریکا بۆ سەر ئەم میللەتە بە شێوەی پۆستەرات‌و نواندن خرایە ڕوو ، گرنگترینیان شانۆیی « پەڕاوێك بکوژە·· نەك مرۆڤێك !! » ·

بەڵام لە پۆلۆنیادا شانۆی تەشکیلی لەسەر دەستی هونەرمەندان « جۆزیف شانیاو تادیوش کانتۆر » شێوەیەکی تری وەرگرت بەناوی یەکەم « شانۆی ستۆدیۆ »و دووەم بە ناوی « شانۆی کریکۆ »وە ، لەشانۆی شاینادا بەشێوە – یەکی سریالیانە هەندێ وێنەی دژ بە بیرو حاڵەتەکانی دەقە شانۆیی‌یەکە دەخرانە ڕوو · بەڵام لە شانۆی کانتۆردا دیمەنەکان بریتی‌بوون لە نەخشەیەکی ڕێکوپێکی دروست‌کراو پاشان ووشەکان دەهاتن نواندنیش دواجار دەهات کە جیهانێکی ئیستاتیکی ڕەنگینی تەجریدی دەخرایە – ڕوو · گەلێ تاقی‌کردنەوەی شانۆیی هاتنە گۆڕێ لەوانە لە « نیویورك » دەرهێنەری ئینگلیزی « پیتەربروك » لە ساڵی «١٩٦٨»دا شانۆگەری « ئۆدیبی – پادشا »ی پێشکەش‌کرد

زۆربەی تیپە هونەری‌یەکان‌و تیپی سەماکان‌و هونەرمەندە تەشکیلی‌یەکان بەهاریکاری لەم جۆرە شانۆگەریانەیان لە گۆڕەپانەکان‌و باخچەکان‌و بازارە میللی‌یەکاندا تێکەڵ بە هەست‌و گیانی خەڵکی هەرەمەکی بە شێوەیەکی ئەکادیمی پێشکەش کردن ·

کەڤالۆ

دەربڕین

وصفی ردێنی

بێ گومان کەڤال (لوحە)ڕاگەیاندەکا هەڤچەرخەو کەڤال زمانەکە د کاریست دگەل کوریت هەمی میللەتا باخفیت بێ وەرگێر · چێکرناکەڤالی پشکداریەکە د وەرارا شارستانیا میللەتی‌دا · کەڤالنە جوانیە بتنێ بەلکو ڤاشێکرنا دەستوداری کومەلایەتی‌و رامیاری‌یە · کەڤال تومارکرنا راستیایە ،کەڤال رۆشنبیریە ·

ژ مێژویا هاتنا مروڤی‌ل سەر رویێ ڤی خاکی هونەر ژی یێ دگەل هاتی ·

ئەگەر مروڤ کوڤانداری بابەتەکی بیت‌و کەڤالەکی ببینیت سەر وێ کوڤانێ باخفیت ·٥· وێ گاڤێ مروڤ دێ ئێکسەر هەست ب خوشیێ‌و لەزەتا نەفسی کەت‌و دشێت وی کەڤالی ب کەتە د دلێ خودا ·

ژ سەخلەتێت کەڤالی‌یێت سەرەکی (دەربڕین)ە – تعبیر – ·

«گول» تشتەکە جوانەو‌ئەم هەروو دبینین ل باغێت ماڵ‌و باغێت گشتی‌و دیمەنێ گولێ ل جەم مە هەمیا دیمەنەکێ پێش‌چاڤە بەلێ نیگارکێشی وێ گولێ بکەتە کەڤال دێ مانایەکا دی دەتێ· ·· دەمێ وێ گولێ دکەتە د دەستێ زاروکەکێ نیگارکیشی ئەگەر لسەر بابەتەکی نیگاریێ بکەت‌ناچێت نیگار بە وەکی ئەم دبینین بکەت بەلکو وی بابەتی دێ تێکەل کەت دگەل بیرو هزروهەستێت خوو دێ کەتە کەڤال‌و دانیتە بەر چاڤ ،چنکو نیگارکێشی وەك هونەرمەندێ مەزن (روفائیل)د بێژیت « کەڤالی چێدکەت نە وەك ئەو دبینیت بەلێ‌وەك ئەو هزر دکەت » ·

ل ڤێرە مە دڤێت بێژین نیگارکێشی نە وێنەگرە (مصور) دێ وێنی بابەتەکی‌یان روێدانەکێ وەکو هەی بکریت نەخێ نیگارکێشی بیرو هزرو هەست‌و روشەنبیریا خو دگەل نیگاری دا دڕێژیت ، ژبەر ڤێ چەندێ دڤێت بزانین کو چێکرنا کەڤالی نە ب ساناهی‌یە بەلکو گەلەك زەحمەت‌و گەلەك وەخت‌و شارەزایی پێدڤێت ·

کەڤالێت سەردەمێ بەرێ ل دویڤ دروشمێ (هونەر بۆ هونەری) د هاتنە چێکرن بەلێ نهو نە· ··

کەڤالێ ڤی سەردەمی کەڤالەکێ ریالیزمی‌یەو ل دویڤ دریشمێ (هونەر بو میللەتی) دچێت چنکو خاندگەهـ‌و سەروکانیا کەڤالێ هەڤچەرخ میللەت‌و دەستوداری میللەتی‌یە ·

جهێ شانازی‌یە کو نیگارکێشێت کورد شیان‌و ب تایبەتی پشتی سالێت شێستێ کەڤالێت ریالیزمی چێبکەن‌و بابەتێت وان کەڤالا میللەت‌و نەساخێبت میللەتینەو دەستێت وان د خوشبن چنکو شیان‌و فولکلورو سروشت‌و رەوشتێت مە پارێزن‌و دشین بگونجن دگەل روشەنبیریا نهو یا میللەتی کوردو دڤێت ئەم ب چاڤەکێ دی بەرێ خو بدەینە نیگارکیشی چنکو مروڤەکە پتر ژ مە هەمیا نهینیت ڕەنگاو سروشتی دزانیت‌و پتر مە نهیت وێناو نیگارا دزانیت‌و ئەو ب وان کەڤالێت خوڤە خزمەتا شارستانیەتی‌و پێشکەڤتنێ دکەت ·

بەلێ د ڤێت ئەم ل خو بزڤرین‌و پتر ل دویف دەنگ‌و باسێت بزاڤا تەشکیلی ل کوردستانێ بچین‌و پتر ل کەڤال‌و نیگارکێشا ب پرسین‌و پتر بخونین ل سەر هونەرێ تەشکیلی دا پیچەك روشنبیریا خو زێدەبکەین‌و بشێین کەڤالا تێ بگەهین چنکو کەڤال زانین‌و خزمەتە بلا مە باوەری هەبیت کو ڤێ گاڤێ مە گەلەك پێتڤیا ب کەڤالی‌و هونەرێ تەشکیلی هەی ·

بۆزانین

دەزگای گشتی کانزاکان – ڕێکخراوی گشتی کەرەسەی سەرەتایی خانووبەرە – داوا لەو شارەزایانە دەکات کە ئارەزوویان هەیە بە پێی ئەو مەرجانەی خوارەوە بەردی پێویست بۆ کارگەی بەردکاری هەولێر کە سەر بەم ڕێکخراوەیە هەڵبسوڕێنن و ڕێکبکەون کە کارگەی بەردکاری هەولێرو هەروەها ڕێکخراوەکە ڕێگەی ئارەزوومەندەکان دەدات کە بەرد لە کانە بەردە کۆنەکان (صلاح‌الدین‌و میشیل‌و ڕایات‌و پێنجوین) یاخود لە هەر شوێنێك کە ئارەزوومەندە – کان هەڵی دەبژێرن هەڵبکەنن بە مەرجێك وەك نموونەیەکی ئەو کانەبەردە نوێیانەی کە پێش بەڵێن وەرگرتنەکە ئارەزوومەندەکان هەڵی‌دەبژێرن بەردەکە تاوتوێ بکرێ‌و بزانن چۆنە ·

ئەوەی کە ئارەزوومەندە دەبێ خواستەکانیان پێش ١٥-٢-١٩٨٣ پێشکەش بکەن ·

مەرجەکان

١ – بارستەی بەردەکە بە مەودای ٥ر١ × ٨ر٠م بێ ·

٢ – درزی سروشتی نابێ تێدابێ ·

٣ – هەڵسورانی بەردەکە دەبێ لە کارگەکەبێ ·

٤ – پێش ڕێکەوتنەکەو هەڵسوراندنی بەردەکە لە کارگەکە لەسەر چونیەتی‌و ڕەنگ‌و تاقی‌کردنەوەی (یەك بەرد) ڕێك‌دەکەون ·

٥ – ماوەی ڕێکەوتنەکە شەش مانگەو دەتوانرێ تازەبکرێتەوە ·

٦ – ڕێکخراوەکە ئامادەیەکە هەندێ شتی پێویست بە بەرد هەڵکەندن بدات بەوەی کە لەگەڵیا ڕێك‌کەوتووە ·

٧ – هەموو بەردە ڕەنگاورەنگەکان لە مانگێکدا دەبێ بارستاییان لە ١٥٠م٣ کەمتر نەبێ ·

٨ – لە مەڵبەندی ڕێکخراوەکە لە بەغداد تا ڕۆژی شەممە ١٥-٢-١٩٨٣ خواستەکان پێشکەش دەکرێ ·

٩ – ڕێکخراوەکە دەتوانی لەگەڵ لەیەکی زیاتر لەگەڵ قۆنتەراتچیەکاندا ڕێك‌بکەوێ ·

ڕۆژنامە – پاشماوە ڕۆژنامەیی

چەشنێکە لە چەشنەکانی نوسینی وەسفی‌و هەمو شێوەکانی ڕۆژنامە نووسی (چاوپێکەوتن ، ڕاپۆرت ، لێدوان) دەگرێتە خۆی‌و لە ڕۆژنامە نووسی‌دا باوە ·

جا ئەوەندەی لە ڕۆژنامە نووسی‌یەوە نزیکە ئەوەندەش لە ئەدەبەوە ، وەبەهۆی توانای گرتنەخۆی ماددەکەیەوە زیاتر لە گۆڤارەکاندا باوە وەك لەوەی لە ڕۆژنامەدا ·

ئەمەیە چیرۆکی ڕۆژنامەیی کە نووسەر تیایدا بە مەوزوعیەتێکی تەواوەوە ، دوای هەڵبژاردنی ماددەکە (تەوەرە) کە زۆر جار کەسی‌و مرۆڤایەتی‌یە یا جێگایەکە ، بانگی هەست‌و سۆزی خەڵکی دەکات ·

شتێ لە مێژووی چیرۆکی ڕۆژنامەیی

مێژووی چیرۆکی ڕۆژنامەیی دەگەڕێتەوە بۆ دەوروبەری نیو سەدە بەرلە دایك بوون ·

(هۆمیرۆس) یەکێ بوو لە پێشەنگەکانی ، کاتێ ئەلیازەی نووسی‌و تیایدا وەسفێکی ڕاستی سەرنج ڕاکێشەری شەڕەکانی تەروادەی دەکرد

لەم حاڵەتەدا هۆمیرۆس بەیەکەم پەیامنێری شەڕ دادەنرێ لە مێژووی ڕۆژنامەنووسی‌دا ، هەروەك چۆن یەکەم کەس بووە لە ئەدەبی گەریدەیی (الرحلات) ئەورووپادا (٤٨ پ · ز) ·

دوای هۆمیرۆس هونەری چیرۆکی ڕۆژنامەیی زۆر گۆڕا ، هەربۆ نمونە ، لە بەریتانیا وتارەکانی (چارلز دیکنز) شێوەیەکی جیاوازی وەرگرت و (پاڵەوان)ە کەی بە لاقرتێ‌و توانجەوە دەهێنایە گۆڕێ ، جا بۆیە دیکنز بەدامەزرێنەری ڕیالیزمی ڕەخنەیی لەئەدەبدا دادەنرێ ·

لەسەرەتادا دیکنز وێنەی کورت کورتی ڕەخنەگرانەی دەنووسی ، دوایی دەستی‌کردە نووسینی ئەو وتارانەی کە ڕەخنەی لەسەرمایەداری دەگرت ، نووسینەکانیشی بەناوی وە یان (قەرەقۆز)ەوە دەنووسی ·

ساڵی ١٧٩١ لەکاتی شۆڕشی فەرەنسەیی‌داو لەژێر سایەی (یەعقوبیەکاندا(١) چیرۆکی ڕۆژنامەیی کە هۆیەکی ڕاگەیاندنی چاك بوو ، گۆڕرا ، لە هەرە دیاترین نووسەرەکانی ئەو کاتە لەو وڵاتەدا (ژول نوژان) بوو ·

ئەرکە بنەڕەتیەکانی چیرۆکی ڕۆژنامەیی

١ – هەوڵدان بۆ ڕاستی‌و خستنەڕووی بە شێوەیەکی خۆشی‌و ڕێك‌و پێك ·

٢ – پێشکەش کردنی هەندێ ئامۆژگاری‌و ڕێنمایی گرنگ ، دور لە شێوازی مامۆستایی یان قوتابخانەیی وشك ·

٣ – بەشداری‌کردن لە پێك هێنانی چۆنێتی بیرکردنەوەی خوێنەر ·

٤ – لەبەر ئەوەی بابەتی سەرەکی چیرۆکی ڕۆژنامەیی هەموودنیایە ، جا هەوڵی ئەوە دەدات کە پاڵەوانی مرۆڤایەتی پێشکەش بکات لە گەڵ جێگایەکی تایبەتی‌و (نموونەیی – وەرگێڕ –) ·

٥ ڕاکێشانی ڕای گشتی بەرێگای ڕووکردنە هەستیان‌و ختوکەدانی سۆزیان بەشێوەیەکی مەوزوعیانە ·

---

١ – لە ڕاستی‌دا وشەی (جیهانی – عالمی) لەبارترە بۆ زمانەکەی ئێمە لەوەی کە لەکتێبەکەدا هاتووە بە (المصلحات الدولیە) ·

– وەرگێڕ – ·

١ – حیزبێکی شۆڕشگێڕی توندو تیژ بوون ، لەئەنجومەنی نیشتمانی فەرەنسادا بوون ، بەناوبانگترین سەرکردەکانیان ڕۆبسپیرو دانتی بوون

– وەرگێڕ –

● ماویەتی ●

لەفولکلۆری – پاشماوە

بەڕوو لە دەمیا تەقبیبێتەوە ووتی :

– ئۆی گەورەی هەموان ، بۆندارترین گوڵی جیهان لە دەمی تۆدا ڕوواوە ، ئای، لەم بۆنە خۆشە ، تکات لێ ئەکەم گەورەم جارێکی تریش هەناسەم بەسەردا بدە ·· ·

– تۆ زندەوەرێکی درۆزنی – شێرەکە نەڕانی – تۆ زاتی ئەوەت کرد درۆ لەگەڵ گەورەی خۆتدا بکەیت · من هەر گۆشت ئەخۆم ئیتر چۆن دەمم بۆنی گوڵی لێدێت ؟ لەسەر ئەم درۆزنی‌یەت وا فەرمانی مردنم بەسەرتادا ·

یەك چەپۆکی لەویشی وەشان‌و مەیموونەکە مرد ·

پاش ئەمە بەرەو کەروێشکەکە ڕۆشت‌و بە فەرمانەوە پێی ووت :

– دەی وا سرە هاتە سەر تۆو خێرا پێم بڵێ ، بۆنی دەمم خۆشە یان ناخۆشە ؟

کەروێشکی تۆقاو سەیرێکی ئەم لاو ئەو لای خۆی کرد ، لەم لاوە لاشەی ورچەکە کەوتبوو ، لەو لاشەوە لاشەی مەیموونەکەی دی ، سێ‌جار پژمی‌و ووتی :

– هەی خاوەن داد دڵت نەرەنەرەنجێ‌و تووڕە مەبە · ئەمڕۆ هەڵامەتێکم گرتووە بۆنی هیچم پێ‌ناکرێ ، ڕێگام بدە سبەینێ وەڵامی پرسیارەکەت بدەمەوە ·

کەروێشکەکە ئەمەی ووت‌و جارێکی تریش پژمی ·

شێرەکە بە تووڕەییەوە پڕمانی : باشە ، سبەینێ وەرەو پێم بڵێ بۆنی دەمم خۆشە یان نا · ئیستەش وەل بەو با بە دڵێکی خۆشەوە نانی نیوەڕۆم بخۆم ·

کەروێشکەکە بێ‌ئەوەی ئاوڕ بداتەوە خێرا تێی تەقاند · ڕای ئەکردو ڕای ئەکردو لەترسا هۆشی بەخۆی نەمابوو ، کە ئاگای بەخۆی‌داهاتەوە دی وا لە دارستانێکی تری نەدیودایە · ئەوسا بەدڵێکی خۆشەوە ووتی :

– ئیستە ·· نا ، شێرەکە با هەر چاوەڕوان بێت ·ئەم هەڵامەتەی من ناڕوات تا ئەو خاوەن دەسەڵاتە داد پەروەرە مابێت ·

هاوكاری لەگەل سەرەكی یەكێتی قوتابیانی كوردستان

× قوتابیانی كوردستان سەربازی كاروانی شۆڕشن بە رابەری سەرەكی فەرماندە صدام حسین ·

× هەموو توانایەكمان ·· گیانو خوێنو مال ، لە پێناوی سەركەوتندا ·

× سالی رابوردوو ٢٠ قوتابیمان نارده دەرەوە

× خوێندنی كوردی ، دەسكەوتێكی گەورەی شۆڕشە ·

نووسینەگەی هەولێر

● لە بارەگای مەكتەبی سكرتاریەتی یەكێتـی قوتابیان كوردستان چاومان بە كاك (علی جـاف)ی سەرۆكی یەكێتی قوتابیانـی كوردستان كەوت ، بە هەلمان زانی كە دەمەتەقێیەكی لەگەلدا تۆمـار بكـەین ،دەربارەی چالاكییەكانـی یەكێتی قوتابیانی كوردستان، بەتایبەتی لەم بارو زروفـەداكە ولاتەكەمان تیایا دووچاری هێرشی نامەردانەی رژێمـی گەندەلی خومەینی بووەتەوەو، ئلزایانە گەلی عیراقمان بە كوردو عەرەبیەوە بەرابەریتی سەرەكی فەرمانـدە صدام‌حسین بەرەنگاری بوونەتەوە.

● جۆن دەوری یەكێتـی قوتابیانی كوردستان لە ناو جەماوەری قوتابیانو لەناو كۆمەلدا هەلدەسەنگێنن ؟

– یەكێتی قوتابیانـی كوردستان ، خاوەنـی رابوردوویەكی خەباتگیرانەیە لە راكەیاندنی ئارەزوەكانـی قوتابیانی كورداو ·· ئـەم یەكێتییە ·· دامەزراوێكـی زیندوو كاریكەرەو ، دەوری رابەرانەی خۆی دەبینێ لە ناو قوتابخانەو ئامۆژگـەو كۆلێجەكانی ناوچـەی كوردستاندا ، یەكێتی ،دەنگی قوتابی دەگەینێتە دەزگـا رەسمییەكانو هەروەهـا گەرترینو كاریگەرتریـن پەیوەندی لەگەل دەزگاكانـی پەروەردەدا دەبەستێ ·

● یەكێتی چی پێشكەشـی قوتابی دەكا ؟

– یەكێتیمان هـەول دەدا گیروگرفتی قوتابیانمـان كەم بكاتەوەو ، یاریـدەی ئەوەیان بدا بتوانن خوێندن تەواو بكەن ·· بۆ نموونـە یەكێتی منحەی پارە بـەو قوتابییە نەخۆشانە دەدا كـە دەزگا تەندروستییەكـان نەخۆشییەكانیان دیـاری دەكەنو ، ئەگەر پێویست بێ دەیانتێریتـە دەرەوەی پێشخستنو پەرەپێدانـی چالاكـی رۆشـنبیری و كۆمەلایەتـی لـە نێوان ولاتیش ، هەروەها یەكێتـی دەوری خۆی دەبینی لـە بەردەوام بوونی ستووقـی قەرزدان بە قوتابیـان ، هەروەها یەكیتیمـان دەوری خۆی هەیە لە دارشتنـی یاساكانی تاقیكردنەوە لـە كۆششی بەردەوام بـۆ قوتابیاندا ·

● ئەگەر شتێك لـەو چالاكیانەمان بۆ باسـن بكەن·· ؟

– یەكێتیمان چەندیـن وەرزشی هەیەو ئەم تیپانـە لە هەموو گرەوەكانی نێوان پارێزگاكانی ناوچـەی كوردستـانو سەرتاپـای عیراقدا بەشداری دەكـەنو كردوویانە ··· ئێمـە تیپێكمان لە هەرسـێ پارێزگاكەدا دامەزرانـدوە بە ناوی تیپی (رابەران) كە لە ، چل قوتابی كورو كـچ پێك هاتونو ئیشی ئـەم تیپانە تایبەتیە بـەو جێگایانەی بەر زەرەرو زیان دەكەون ·· بەشداریكردن لە زیادكردنی بەرهەمی هەندێ لە كارگەكان ·· هتد ·

● چۆنو بە چ شێوەیەك لە جەنگی نیشتمانیمانـدا بەشداریتان كردوە ؟

– یەكێتی قوتابیانـی كوردستان سەربازی كاروانی شەرەفمەندانەی عیراقـی ئازیزن بە سەرۆكایەتـی رابەری خۆشەویستمـان سەرەك صدام حسینو ، لەو رۆژەوە رژێمی خومەینـی گومانلێكـراو هێرشـی بردۆنەسەر ولاتەكـەمان ، جەماوەری قوتابیانـی

كوردستان هەموو توانایەكی خۆیان خستۆتە كار بـۆ سەرخستنی ئیـرادەی گەكەلەمـانو پووچـەل كردنەوەی پیلانی دوژمنان·· زیاتر لە ٦٠٠ قوتابـی خوێنیان بەخشیوەو بەردەوام ئامادەن خوێن ببەخشـن ، ژمارەیەكی زۆر لە قوتابیانمان لە جەنگدا بەشداریان كرد ، قوتابیانی كورد هـەزاران دیناریان پێشكەشـ بـە سنووقی جەنگ كـرد ··· چالاكیو بزوتنەوەی هۆشیار – كردنەوەی قوتابیـان دەربارەی بارو زروفـی ولات لە هەموو قوتابخانەكانـدا بەردەوامە ··· بە كورتـی قوتابیانی كوردستان بـە گیانو خوێنو مال لەگـەل سوپاو گەلی دلێرمانـدا بوونو دەبن دژی هێرشـی ناڕەوای رژێمی بۆگەنـی خومەینی ·

● ئایـا نیازتـان هەیە قوتابی بنێرنـە دەرەوە بۆ تەواوكردنی خوێندنیان ؟

– یەكێتیمان بەشێكـە لە یەكێتی نیشتمانـی قوتابیانی عیراق ، بێگومـان یەكێتی نیشتمانی جۆرەهـا پەیوەندی لەگەل رێكخراوە – كانی قوتابیانی جیهانیـدا هەیەو ، تا ئێستا یەكێتیمان بێبەش نەكراوە لە ئەنجامی هەموو ئەو رێكەوتنـە رۆشنبیریانەی لەگەل ئـەو رێكخراوانەدا مۆركـراوە ، بۆ نموونـە لە سالـی رابوردوودا ٢٠ قوتابی كورد نێردرانە دەرەوە بـۆ تەواوكردنی خوێندنی بالا ، ئومێدیش دەكەین كـە ئەمسالیش چەند قوتابییـەك هەلی تەواوكردنی خوێندنیان لە دەرەوە بۆ هەلكـەوێو یەكێتی لەم بوارەدا هیـچ درێغییەك ناكا ·

● چۆن تەماشای بریاری زیادكردنی خوێندنی زمانـی كوردی دەكەن لە قوتابخانە-كانی كوردستاندا ؟

– گومانی تیا نیە ئـەو بریارە مایـەی شـانازیو دلخۆشیمانەو ، ئەوە دووپات دەكاتەوە كە شۆرش بـە سەرۆكایەتی سەرەكـی فەرمانـدە صدام حسین هەمیشە لەگەل ئارەزووو مافە رەواكانی گەلی كوردماندان ·· ئەو بریارە دەسكەوتێكی گەورەی شۆڕشە پێشكەشـ بە قوتابیان كرا ، پیرۆزبا- بیان لێدەكەینو هیوادارین سوودی لێببینرێ بـۆ بەرزكردنەوەی پلەی زانستو فێر بوون ·

مەلبەندانی چاودێری كردنی دایكانو مندالان

رەنجێكی زۆر لە پێناوی مندالانی پڕ تەندروستی

بە گشتی یەكێكە لـەو هۆیانەی كە كارێكی گرنگ دەكەنەسەر پەرەسەندنـی تەندروستیی كۆمـەلو نیشتمان هەروەها ئاشكرایـە كە تەندروستیی خێـزان كارتێكەرە كۆمەلایەتـی و ئابوورییەكانی دەوروبـەر كاری تێدەكەنو هەر كارێكی باشكردنی تەندروستیی گشتییان ژیانگە بێگومـان كاری تێدەكەن ·

لە نەخۆشخانەی (علویە) بۆ لە دایك بوونی مندالان ، چاومـان بە دكتـۆر لیلی بدرالدین بیاتی كەوت كـە پزیشكی نەخۆشیەكانـی مندالە لە مەلبەنـدی چاودێری كردنی دایكـانومندالان ، ئەوەبوو سەبارەت بە دەوری مەلبەندی چاودێری كردن بۆ خزمەتكردنـی دایكانو منـدالان دووا وگوتی :

– رێكخراوی تەندروستیی جیهانی ئەمەی خـوارەوەی داناوە بۆ پێناساندنـی ئامانجەكانی رێكخراوەكـە دەربارەی چاودێری كردنـی دایكو مندال · دەبێـت هەموو مندالێك لەنـاو خێزانێكدا پەروەردەببێـت خۆش بویستریـت و تەندروستیی باش بێـت و خواردنو خۆراكی چاكـی پێبدرێتو شایانی چاودێری كردنی تەندروستـی و پزیشكی بێتو فێـری دەستووری چاك تەندروستی بێت لە ژیاندا ، بەلام بـە رێژەی دایكەوە دەبێت هەموو ئافرەتێكی سكپڕو شیـردەر بە مندال تەندروستییەكـی باشی هەبێتو فێـری چاودێری كردنی مندالەكـەی ببێتو بە قۆناغی منـدال بونێكی ساغدا تێبپەڕێـتو بە مندالی ساغلەمەوە سكی پڕ ببێت ، بە قسەیەكی ووردتر دەبێت بایەخ بە ئافرەتـی سكپڕو مندال بوونی بدرێت سەرەڕای فەحس كردنـی پاش مندال بوونو دەبێـت شیری خۆی بە مندالەكـەی بدات

خزمەتگوزارییەكانـی مەلبەندەكانی چاودێری كردنی دایكـانو مندالانـەوە ، سـوودنو ئامانجیـان چارەسەركردنی ئەو تەگەرەو تەنگو چەلەمانەیە كـە تووشیان دەبێت بە تووشی دایكانو مندالـەنەوە ، واشیان لێهاتووە بەشەكانـی چاودێری كردنی دایـكانو مندالان لە هەموو سووچێكی وولاتدا لە نەخۆشخانەكاندا كراونەتەوە ئەویش لەبـەر پتر بوونی قەوارەی لە دایك بووەكان لەم دواییەدا ·

ئامانجو خزمەتگوزارییەكانی چاودێری كردن

دەتوانرێت خزمەتگوزاری ـیەكانی چاودێری كردنـی دایكانو مندالان بـەوە بناسـرێت كە ئـەو خـزمەتگـوزارییـە تەندروستییە كە بایـەخ بە پێداویستییـە تایبەتییەكانی تەنـگو چەلەمەكانی دایكانو منـدالان دەدات كە ئاساییانە لـە چوارچێـوەی كاری زاو زێو پەرەسەندنو گەورە بوونەوە سەرهەلدەدات كە ئـەم كەسانە پێیدا تێدەپـەڕنو ئەمەیش كارێكی هەمیشەییو بەردەوامو حەتمییە ·

دووەم چاودێری كردنـی خواردن پێدانی دایك لـە كاتی دوو گیانیداو پاشـ مندال‌بوونو خۆراكدان بـە مندالان ، هەروەها كۆنترۆل كردنو نەهێشتنی بلاوبوونە – وەی ئەو نەخۆشییانەی كە تەشەنە دەكەن ئەویش بـە پاراسـتنو زووبەزوو بەرگریكردنی تاكوو پەنجەی خراپی خۆی لە كاروبـاری بەجێنەهێلێت ·

ئامانجەكانی چاودێـری كردنی دایكانو منـدالان تەنیا تەندروستیی دایكـانو مندالان نییە ، چونكـە كارتێكردنی دایكێكی هۆشیار لەسەر تەندروستیی خێزان

● ئەی ئەو تەنـگو چەلەمانە چین مەلبەندەكانـی چاودێری كردن بایەخیـان پێدەدەن ؟

– ئەو تەنگو چەلەمانەی كە مەلبەندەكانی چاودێری- كردن بایەخیان پـێدەدەن تەنـگو چەلەمـەی تەندروستیی گشـتین لەوانە كە پەیوەندییان بـە تێكرای كۆمەلەوە هەیـە چونكە زیـادیو بەرزیی رادەی مردن لە نێوان مندالە شیرخـۆرەكانو منـدالو دایكاندا زۆرە · عیراقیشـ وەك وولاتێكی پەرەئەستێن ئەو مندالانەی لە سالـی مندال هێناندان لە عیـراقدا نزیكەی ٤٨٪ دانیشتـووان پێك دەهێنن ·

وەك هەموو وولاتانـی تر بینرا كەمخۆراكی یەكێكـە لەو هۆیە گرنگانەی دەبێتـە هۆی پتر بوونـی رادەی نەخۆشیو مردن بەتایبەتـی لە لای منـدالان پێش (٥) سالی ، ئەم رادەیەشـ لە نێوان مندالانی سێ مانگیو چوار مانگـیدا پتر ترە · هێشتاكە زۆربەی دایـك سكپڕو شـیردەرەكانو مندالەكان تووشی كـەم خۆراكینو كەمییەك لـە جۆرو چەشنی خۆراكەكانیاندا هەیە زۆرجاریش حالەتـی كەم خـوێنیو كەمـی ڤیتامینات دەبینین لەبـەر ئەوەیە دەوری مەلبەندەكانی چاودێری كردنی دایكـانو مندالان لە سەردەمی نوێی گەشە سەندوومانـدا هاتـە كایەوە بۆ ئەوەی لە خزمـەت كردنی دایكانو منـدالاندا بێتو بۆ هێنانەكایـەوەی تەندروستییەكی هەمیشەیی باش ·

هەروەها ئەركی ئێمـە هۆشیاركردنەوەو زۆركردنی رەنجە بۆ ئەوەی منـدالان

ذكريات محمد حسن

بروانە ل : ١١

لە هەولێر

هەنگاوی چاك بۆ رێكخستنی هاتوچۆی

یەكەم ئیجازەی ئاژاوتنی «عمومی» بۆ ئافرەتێك

ترافكلایت بۆ مەیدانەكانی «هەولێر»

● شتێكی ئاشكرایە كەرێكخستنی هاتوچۆ لەنـاو شارەكانو لەرێگاوبانەكانـی دەرەوەدا نیشانەیەكی دیـاری پێشكەوتنو شارستانییەتەو،سوودی گەورە دەگەیەنێتـە باری ئابووری ولات ، جگـەلەوەی كە دەبێتە هـۆی پاراستنی گیانی سـەدان هاوولاتی ·

لەم روانگەیەوە لە ولاتی ئێمەدا ، گرنگییەكـی چاك بەم لایەنە دراوەو ،دەستەلاتی فراوان بەو دەزگایانە دراوە كە كاروباری رێكخستنـی هاتوچۆیان پێ راسپێرراوە ، هەروەها هەموو دەزگاكانـی راگەیاندن بە چاكـی دەوری خۆیان دەگێڕن بـۆ هۆشیاركردنەوەی هاوولاتیان ـو روونكردنەوەی لایەنـە چاكەكانی رێكخستنـی هاتوچۆ ·

● لە هەولێری مەلبەندی ئۆتۆنۆمی كوردستانـدا ، هەست بە چالاكییەكی باشـ

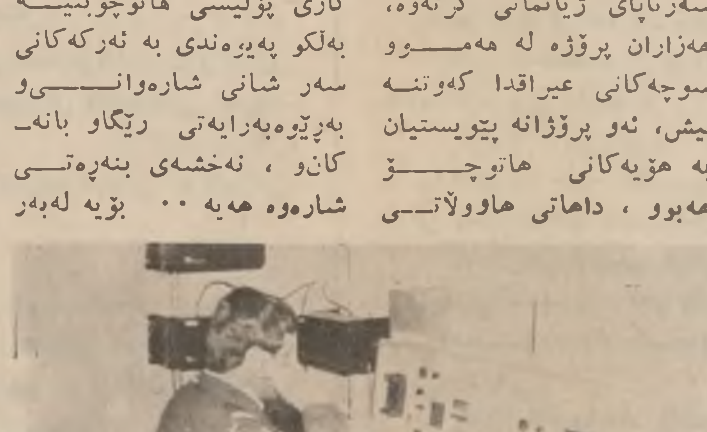

دەكەی لەم روەوە ، بۆیـە ، بۆ ئەوەی زیاتر ئاگـاداری چوارچێوەی ئەم چالاكیـیە بین رووومان كردە بەڕێـز رائیدی هاتوچۆ كاك نافع ، بەرێوەبەری هاتوچـۆی هەولێرو ئـەم پرسیارانەمان لێكرد :

● چۆن دەروانـنە بـاری هاتوچۆ لە شاری هەولێردا؟

– ئاشكرایە كە بـاری هاتوچۆ سال لە دوای سال لە گۆڕاندایەو ، بەتایبەتـی لە ولاتی ئێمەدا، لەم سالانەی دواییەدا بە تەواوەتـی دیمەنەكەی گۆڕا ، ژمـارەی ئۆتۆمۆبیل بە هەمـوو جۆرەكانیەوە بە شێوەیەكـی ئێجگار زۆر زیادی كـرد، ئەویش بەهۆی ئەو راپەڕینە ئابوورییەوە بوو ، كە لـە ولاتەكماندا سەری هەلـداو سەرتاپای ژیانمانی گرتەوە، هەزاران پرۆژە لە هەمـوو سوچەكانی عیراقدا كەوتنـە ئیش، ئەو پرۆژانە پێویستیان بە هۆیەكانی هاتوچـۆ هەبوو ، داهاتی هاوولاتـی پتر بوو ، ئەویش ژمارەیەكی تری ئۆتۆمۆبیلی بۆ هێناین ··· كە هەولێریش مەلبەندێكـی گرنگو یەكێ لە شـارە گەورەكانی عیـراقـە ، بێگومان ژمارەیەكی زۆری لـەو ئۆتۆمۆبیلانەی بۆهات ، بۆیە شار قەلەبالـغ بوو ··· پێویستبوو بیر لـە نەخشەیەكی كاریگـەر بكرێتەوە بۆ جێكردنـەوەی ئەو گۆڕانە گەورەیە ··

● باشە لەم بارەیـەوە چی كرا ؟

– بێگومان چارەسەركردنی گیروگرفتەكانی هاتوچۆ تەنها كاری پۆلیسی هاتوچۆ نییـە بەلكو پەیوەندی بە ئەركەكانی سەر شانی شارەوانـیو بەڕێوەبەرایەتی رێگاو بانە- كانو ، نەخشەی بنەڕەتـی شارەوە هەیە ·· بۆیە لەبەر روناكی نەخشەی بنەڕەتـی شارەوانی هەولێر كەوتـە فراوانكردنەوەی شەقامەكانی ناو شارو رێكخستنـی مەیدانەكانو كار لە هەنـدێ لەو شـەقامومەیدانانـە تەواوبوە وەكو شەقامـی مظفریەو هەروەها مەیدانـی میدیاو مەیدانی (نافـورە)و مەیدانی پارێزگا ، كار لـە مەیدانو شەقامەكانی تریشـ بەردەوامە ··· بێگومـان بەتەواوبوونـی كاری رێكخستنی ئەو شەقـامو مەیدانانە ، دەستدەكرێ بـە جێبەجێكردنی پـرۆژەی ترافكلایت كە لە حـەوت مەیدانـدا دادەنـرێ

● ناوی مەیدانەكان ؟

– مەیدانی میدیا ، مەیدانی قەلا ، مەیدانی نافـورە ، مەیدانی یانەی فەرمانبەرانـی كۆن ، مەیدانی پارێـزگا ، مەیدانی حامیە ، مەیدانـی عەنتەر ، مەیدانی بەرامبـەر گەراج ·

● باشە ، بە رای ئێوە كەی پرۆژەكە تەواو دەبێ ؟

– حالی حازر شارەوانـی خەرێكی تەواوكردنی ئـەو بەشەیە كە پێی راسپێدراوە ، كە ئەو لێبووەوە یەكسـەر گلۆپەكانـی ترافكلایت دەبەسترێنو ··· ئـەو پارەیەی بۆ پرۆژەكە دانراوە بەو كۆمپانیایەی كـە ئیشەكە دەكا دراوە · واتە دەبـێ ئیشەكە لە ماوەیەكی نزیكدا تەواوبێ ·

بروانە ل : ١١

عبدالوهاب تالەبانی
نووسینگەی هەولێر

Institut kurde de Paris

عیراقی بلند

عیراق لەچاوی کامیرەی دنیا..
سەربەرزو سەرکەوتوو..

کاترین لۆروا ، وێنەگرێکی فەرەنسی لاوە ، لە ئاژانسی ((گـاما)) کاردەکات ،سەری دا لەبەغدا چوە بەرەکانی جەنگ ، راستیعیراقی سەربەرزو سەرکەوتووی بەچاوی خۆیدیو ، دەلێ : وێنەی عیراقی ئەمرۆ ، بەرابەری سەرەك صدام حسین ، عیراقی رابووردوو نیە ، سەرەرای جەنگیش ، عیراق ، ئاوەدانە ، بەهیواشەوەدەروانێتە پاشەرۆژ ، ئەم چەند وێنەیە لەچاوی کامیراکەیەوە ، بەلگەی سەربەزیمانە لە زەمانی جەنگدا .

ژیانی ئاسایی لە بەغدای پایتەخت

دیلە ئێرانیەکان .

جەماوەری گەلی پاشماوە

لێهاتوییەوە بە روویاندا دەجەنگن .

هەروەها دووپاتیان کردۆتەوە کە رۆڵەکانی کوردستانی عیراق، سەربازی بیروباوەرو سەرکردایەتی مرۆڤایانەتانن.

هەروەها وتویانە : بەلێ چیاو دۆڵو دەشتی عیراق دەپارێزین چونکە ئێمە عیراقین ، بەڵێ سەرەکی بەرێز بەرووی هەموو دوژمنەکانی عیراقدا دەجەنگین چونکە ئێمە عیراقینو شۆرش عەقڵو ویژدانمانی کردەیەكو تاقە رابەکەمان سەربەرزی عیراقو یەکێکیو رێزیەتیو بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بە چەند نموونەیەك لە رۆڵەکانی گەلی کوردمان ، بەخشینی مەدالیا بوو بۆ هەموومانو زیاتر سوور دەبینو ئامادە دەبین بۆ بەرگری لە عیراقی بلند .

رەوشتو ـ پاشماوە

ئەستیرەبین سەیری ناوەرۆکیان بکەین و لەبنجو بناونیان بکۆلینەوەو گورجوگول و بێ دوودلی ئەو راستییەمان دێتە بەرچاو کە چەند هێزێکی سەرەکی تریش هەن چارەنووسی ئەم ناکۆکییە دائەنێن و دروستی ئەکەن و چارەشی ئەکەن . پێشەنگی ئەم هێزانەش پێوەندییەکانی نێو کۆمەڵەکە بەردی بناغەکانی ئابووریو پلەی پیشکەوتنی ئابورییە ئینجا پەروەردەی ماڵو پەروەردەی گەرەكو پەروەردەی قوتابخانەو پەروەردەی کومەڵگاو پەروەدەی خۆکردە .

چیرۆکی ـ پاشماوە

کەنکی ژیانی درێژ چیە ئەگەر نەتوانم خزمەتێکی بە یەکێك تیا پێشکەش بکەم ...؟

لەو کاتەدا دەستێك گەیشتە دەنکە شقارتەکەو هەڵیگردو گرێکی بچووك لەسەری دەنکە شقارتەکەوە دەرچوو ... ئەنجا بینی وا لە مۆمەکە نزیکی دەکەنەوە.. بە دەنگێکی نزم بەگوێی مۆمەکەدا چپاندی ...

ـ ماڵ ئاوا

دەنکە شقارتەکە لەوە زیاتر وشەیەکی تری لەدەم دەرنەهات ... ئیتر بەبێ جوولە لەسەرمێزە مەرمەرەکە کەوت ...

بەڵام گڕ لەسەری مۆمەکەوە بەرزبووەوەو ژوورە تاریکەکەی روونروون کردەوە ... !

هاتووچۆ ـ پاشماوە

● هەنگاوی تر بۆ پێشخستنی باری هاتوچۆ ؟

ـ چەند هەنگاوێکمان لەم بارەیەوە ناوە وەکو کردنەوەی دەوری فێربوونی ئاژووتنی ئۆتۆمۆبیل ، شایانی باسیشە بۆ یەکەم ئیجازەی ئاژوتنی (عمومی) درا بە ئافرەتێك کە فەرمانبەرە لە یەکێ لە دائیرەکانی هەولێردا .

هەروەها بەرێكوپێکی چاودێری رێگاویانەکانی دەرەوە دەکەینو بۆ ئەم مەبەستە کەرەستەی نوێمان هێناوە کە ئەویش (رادار)ە.. لە هەمان کاتدا لە هەموو شەقامو کۆڵانو مەیدانەکانی ناو شار نیشانەی هاتوچۆ دانراوە بۆ رێکخستنی هاتوچۆو ، بەردەوامیش خەریکی نیشانەکردنی شوێنەکانی پەرینەوەینو بۆ ئەم مەبەستە کەرەستەی تازەو باشمان بۆ هاتوە .. حالی حازریش کار لە بینایەی نوێماندا بەردەوامە کە جێگای هەموو بەشو لقەکانی بەرێوەبەرایەتیەکە ـ مانی تیا دەبێتەوەو .. لیژنەیەکی بەردەوامیش پێکهاتوە بە سەرۆکایەتی بەرێز پارێزگاری هەولێر بۆ پەرەپێدانی کاروباری هاتوچۆ .

● وەزعی ئیجازە وەرگرتن لە چیدایە ؟

ـ هاووڵاتیانی هەولێر بەگشتی روویان کردۆتە وەرگرتنی ئیجازەی ئۆتۆمۆبیل لێخوڕین .. ئەمە دیاردەیەکی زۆر باشە .. بۆیە ئێمەش هەموو تواناکەمان خستۆتە کار بۆ بە ئەنجامگەیاندنی پێویستییەکانی ئەم مەبەستە، دەتوانم بڵێم رۆژی ٨٠ کەس تاقیدەکرێتەوەو رادەی سەر-کەوتوو لە ٥٥٪ پترە ... ئاژووتن پێویستە هەموو هاووڵاتییەك بیزانێو پەیوەندی بە دروستکردنی مرۆڤی نوێی عیراقەوە هەیە .

● دەوری پۆلیسی هاتوچۆی هەولێر لە جەنگی نیشتمانیماندا چۆن دەبینن ؟

ـ پۆلیسی هاتوچۆی هەولێر ئازایانە لەم جەنگە رەوایەماندا بەشداریان کردوە ، حالی حازر ژمارەیەکیان لەبەرەکانی جەنگدان ، ئێستاش ژمارەیەکیان خەریکی مەشقکردنن بۆ ئەوەی ئەوانیش بەشداری بکەن ..

● دوا وتەت ؟

ـ سوپاسی رۆژنامەی هاوکاری دەکەمو ، هیوادارم کە هاووڵاتیانیش یارمەتی دەزگاکەمان بدەن بۆ ئەوەی پێکەوە یاسای هاتوچۆ بپارێزینو، ببینە نموونەیەکی چاك بۆ مرۆڤە نوێیەی کە شۆرش بە رابەرێتی سەرەك صدام حسین دەیەوێ دروستی بکات .

روداوەکان بە وێنە

لەم ماوەی دوواییەدا فڕۆکەیەکی تورکی لە جۆری بۆینگ ٧٢٧ بەهۆی گەردەلولێکی بەفراوییەوە لە ئاسمانەوە کەوتەخوارەوەو ، بوو بە سێ پارچەوە چلو حەوت کەسی تیا مرد لەم وێنانەدا پارچەکانی ئەو فڕۆکەیە دەبینن .

لە (سیپاپرس)وە

رەنجێکی ـ پاشماوە

بکوتین تاکوو لە زۆر نەخۆشی پارێزبن سەرەرای هاندانی دایکان بۆ ئەوەی منداڵەکانیان پاكو تەمیز بنو پاراستنی خۆراك پێدانیان، لە چوارچێوەی سەردانی رێكوپێك بە دایکانو منداڵان دۆسییەکی تایبەتی ئامادە دەکەین هەموو ئەو سەرنجە گرنگانەو ئەو نەخۆشییانەی تێدا نووسراوە کە منداڵەکە تووشی بووە سەرەرای چاودێریکردنی قورسایی منداڵەکەو زیادبوونیو کەم بوونی قورساییەکەیو چاودێریی خۆراکەکەیو باری تەندروستیی گشتیو هەبوونی دیاردەکانی کەم خۆراکی

هەروەها بۆ دایکانی دووپات دەکەینەوە کوتانی منداڵەکانیان بپارێزنو لە کاتیدیاری کراویاندا دەرزیی کوتانیان لێبدەن بۆئەوەی مەترسیی نەخۆشی لە منداڵەکان دووربخەینەوە .

● ئەی لقەکانی ئەم مەلبەندانە چەندن ؟

ـ مەلبەندەکانمان ئەم لقانەیان تێدایە :

١ ـ چاودێری کردنی منداڵ .

٢ ـ چاودێری کردنی تەندروستیی ددانی منداڵو گەورەبوونی .

٣ ـ لقی خۆراك پێدانی منداڵ

٤ چاودێری کردنی دایك کە ئیشی ئەوەیە چاودێریی ساغی دایكو سکەکەی بکات لە کاتی سكپڕیدا یان لە کاتی منداڵبووندا یان پاش بوون ئەویش بە فەحسی پزیشکی .. لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی تر لە کاتی سكپڕیو منداڵ بوونو لە چلەشدا .

٥ ـ رێنوێنی کردنو رۆشنبیر کردنی تەندروستی کە کارێکی گرنگو کاریگەری مەلبەندەکانی چاودێری کردنەو رێنوێن کردنی تەندروستی بە هۆیەکی نێوان هاووڵاتیانو دەزگا تەندروستییەکان دادەنرێت.

٦ ـ پرۆژەی منداڵبوون لە ماڵدا لقی تۆمارکردنو عیادەی دەرەوە .

لە کۆتاییدا دەشلێین کە ژمارەی ئەو سەردانانەی لامان تۆمار کراوە رۆژ بە رۆژ پتر دەبن بە شێوەیەکی رێكو پێك چونکە هۆشیاریی تەندروستی لە لایەن ئافرەتان زیاد کردووە .

ڕەوشتو نەریتو بنچینەی ناكۆكیەكانی

حیلمی عەلی شەریف

گیانو دەروون لەلایەكو ئارەزووی ڕۆژانەی مروڤ دور لەكومەڵو خەڵكی لەلایەكی ترەوە ، ئنجا بەگژا چوون یان تەبا بوونی گیانو دەروونی تاكە كەسێك بەرامبەر خێزانو خەڵكو هەموو لایەكی تر ٠

بەم پێیە دەروون جارێك ئەمدیوو ئەودیوی گوڵو گوڵزارەو جارێك لە تێو گوڵزارێكو ئاگرێكدایەو جارێكی تریش هەردوو دیوی گری ئاگری لێ بەرز ئەبێتەوە ٠

بەڵام بەگشتی دەروون پێی خۆشە ملی ئارەزوو بگرێتو بروات بەرێوە ، بەپێی ویستی خۆی گەنجەفە بەسەر دنیادا بكات ، بەو جۆرە مێرگو مێرگوزار بگوێزێتەوە وەك پەپولەیەكی نەخشین لەم چڵ بۆ ئەو چڵو لەم گوڵ بۆ ئەو گوڵ گەشتی خۆی بكات یان وەك مارێكی سێ سوچەسەر لەسەر زەوی خۆی بخشێنێتو بەداردا هەڵگەڕێت و لە ئاوا مەلە بكات بۆ بەد بەختكردنی هەر نێچیرێكی چارە ڕەش ئیتر ڕەحمو بەزەیی لەدنیای ئەما بار ئەكاتو یان بە هەڵووشین یان بە دڵوپەژارێك ئەم نێچیرە یان چەند نێچیرێك ئەكەونە خانەی نەبوانەوە ٠

ئەمە ناكۆكی‌یەكی سەرەتاییە لەگەڵ پەیدابوونی ئەم سروشتو خاكو هەواو ئاگرو گیانلەبەرانایە پێیانەوە نووساوەو لێیان نابێتەوە ٠ تەنیا ئەوە هەیە كە گیان لەبەران سەرچاوەی ئەم ناكۆكی‌یەیان شەقامێكی دوولانەی بەخۆیەوە گرتووە یان لەدووریانێكدا لەیەك جیائەبنەوە ٠

چونكە هەموو گیانلەبەران لە ناكۆكی دڵو دەروندا چوون یەك نین هەن هێزێكی زگماك ئەم ناكۆكی‌یەیان دەستنیشان ئەكات و هەن هێزێكی تر یان چەن هۆیەكی تر دەسەڵاتی سەرەتایی‌و سەرەكی‌یان هەیە لە دەستنیشان كردنو سنوور دانانی ئەم ناكۆكی‌یەدا ٠

بێ گومان مرۆڤو هەموو مرۆڤی ئەم سەرزەمینەی خۆمان كەوتووەتە ئەم بەرەیەوە ! دارویینو هیتلەر و نیتشەش یاسای « بەهێزترینو چاكترین ژیانی چاكترو خوشتریان پێئەبرێت »یان بەسەردا بسەپێنن ٠

بەڵام یاسای مرۆڤ لە جانەوەر دوورخستنەوە هەر مرۆڤی ئاسایی ڕەوشت و ئاسایی موخو مێشك ئەگرێتەوە نەك مروڤی لە قەوارەی ڕەوشت و خوو نەریتەكانی مرۆڤایەتی دەرچوو ٠

هەروەها ئەم هێزەی لە دەسەڵاتی تاكە تاكەی مرۆڤ بەدەرەو یاسای تایبەتی خوی هەیەو ڕەوتو ڕەوشتو جوڵانەوەی سەرجەمی ئادەمیزادە پێشەنگو ئاڵا هەڵگرەكەی نەخشەكێشی ئێستاو سنوركێشی ئێستاو دوا ڕۆژی ژیانی ئابووری‌و پێوەندەكانیتی ٠ ئەم هێزەیە كە مرۆڤ یەك ئەخاتو جیائەكاتەوە ، دەستی پێئەكاتە ملی یەكتری ئەشیان كات بەگژیەكا ڕەوشتو نەریتی خەڵكی جۆراو جۆر كردووە لەلایەك كردەوەیەكی كردووە بە پیاوەتی‌و جوامێری لەلایەكی تر هەمان كردەوە ئەبێت بەدواكەوتوویی و لەكۆمەڵ بەجێمان ٠

لەم بارەیەوە زاناو پسپۆران و خەڵكی ڕۆشنبیری تریش دوو جۆرو دوو شێوە بیر لەم بەسەرهاتەی كۆمەڵگای ئادەمیزاد ئەكەنەوە كە هەرلایەكیشی چەند لكێكی لێ جیا ئەبێتەوە ٠

ئەم ڕاستی‌یە زۆر شتی پایە بەرزو جێگا دیاری لەسەر بەندە بەشێكی ترێوە بەند كردووە ٠

ئەبێ ئەو مرۆڤەی هەموو ژیانو سامانو تافی لاویتی‌و جوانێتی تەمەنی بۆ خەڵكی تەرخان ئەكاتو ئەو مرۆڤەش كە چرونووكی جانەوەری‌و دڕندایەتی بۆگیانی مرۆڤی هاوڕەگەزی خۆی ئامادە كردووە تەنیا لە ئارەزووی دڵ دەرونەوە گەیشتبنە سەرئەم ڕێبازە ؟!

ئەبێ هەر بەڕەسەن ئەمیان ڕێگای پیاوەتی‌و جوامێری‌و مرۆڤ پەروەری گرتبێتو ئەوی تریان ڕێگای ناحەزی‌و جانەوەری‌و پیاو خراپی خستبێتە پایەی نیازی هەڵبژاردەو پەسند كراوی خۆیەوە ؟!

ئەبێ ئەمیان لە ناكۆكی‌و دووبەرەكی نێوان ئارەزووی لەشو دەرون ڕزگاری بووبێت بۆیە كەوتبێتە سەرڕاستە ڕێگای ڕەوانەوەی خێرخوازی‌و چاوبرینە بەرزترین بنمێچی ئاسمانو ئەوی تریشیان ئارەزوی لەشو هەوای مێشك هانە هانەی بدات تەنیا خۆی لە بیربێتو بەس ؟!

گەر بەسەرزارەكی بڕوانینە رووپۆشی بەسەرهاتەكانی كۆمەڵگای ئەم سەرزەمینەو بڕوانینە دەزگاكانی ڕاگەیاندنی گوێ لێبوو بینراوو خوێنراوە، كوتوپڕ هەر بۆئەوە ئەچین كە تاكە كەسی ئەم بەسەرهاتو ئەو بەسەرهات دروست ئەكاتو هەر خۆی پاڵەوانی هەموو ڕووداوێكە ساخۆش یان ناخوشو بەس ! بەڵام لەگەڵ ئەوەی كە بەهیچ جۆرێك چاوپۆشی ناكرێت لە دەسەڵاتو هونەرو بازوو كاری ئەم پاڵەوانانە ، گەر بچینە ناخی دەروونی بەسەرهاتەكانەوەو پایەو ستوونی ئەم بەسەرهاتو ڕووداوانەمان بێتە بەرچاوو بەتەرازوویەكی ئەڵماس كێشو بە دووربینێكی

پروانە ل : ١١

لە نەقابەی هونەرمەندانی لقی هەولێرەوە

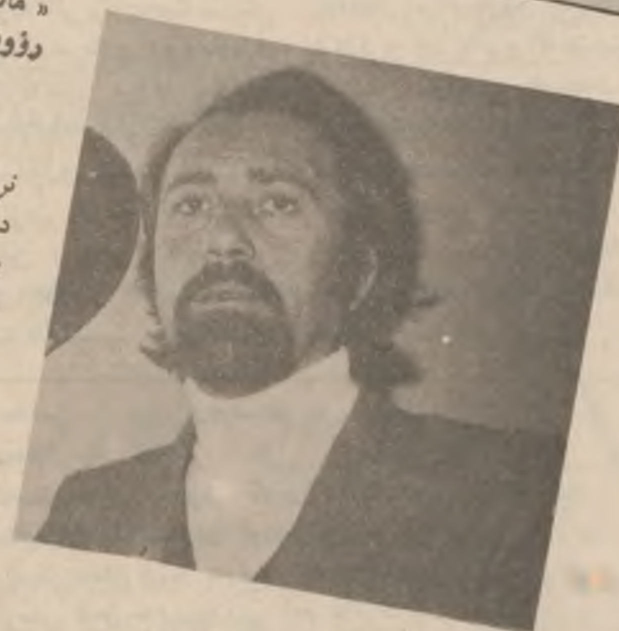

بەشی شانۆ لە نەقابەی هونەرمەندان لقی هەولێر لە خۆ ئامادەكردندایە بۆ پێشكەش كردنی تەمسیلیەی « ماڵەی سەرگردەكە» نوسینی لودڤیك هولبرگو وەرگێڕانی ڕۆوف حسنو دەرهێنانی زهیر عبدالمسیح ٠٠٠

لەم ڕووەوە كاكی دەرهێنەر وتی :-

تۆێژی خەمناكی لە كۆمەڵێك كە مرۆڤ هیچ نرخێكی مرۆڤایەتی تێدانەمێنێت ، بەم جۆرە بێتە داردەستی ئەوكەسەی كەخۆی چۆنی بوێ بەكاری بهێنێ ٠٠٠ لەوكاتەیەوە كەئەو مرۆڤە دەبێتە كاربەدەستێك (بە شێوەیەكی ئەندێشەیی) ، دەستدەكاتەوە بە ڕیسواكردنی دەوروپشتی خۆی‌و سزادانی ئەم دەستڕۆیانە ، بەڵام بۆی ناكرێ ئەم ٠٠٠ شتانەی كە لە مێشكیدا پەنگی خواردۆتەوە دژی ئەو كەسانەی كە كردویانە بە ئاژەڵ جێبەجێ بكات ،چونكە دەگەڕێتەوە بۆ واقعە تاڵەكەی خۆی بە هەمان ڕێبازی ڕابردوو ٠٠ ٠ هەمان یاری بەردەوام دەبێت لەگەڵ ئەوانی تردا و بە شێوازی كۆمیدیا ، بەڵام گرنگترین درامای خەمناكی‌یە ٠٠٠

ناظم دڵبەند
نووسینگەی هەولێر

كار بەردەوامە بۆ تۆماركردنی (ماڵەی سەر گردەكە)

چاپكراوی نوێ

ژمارەی نوێی نووسەری كورد

ژمارە (١٠)ی خولی دووەمی گۆڤاری نووسەری كورد دەرچوو ، لەمژمارەیەداچەندان باسو بابەتی ئەدەبی: شیعر ، چیرۆك ، لێكۆڵینەوە بڵاوكراوەتەوە ٠

میر

كتێبی «میر»ی نووسەری ئیتالی ناسراو نیكولو مكیافیلی لەمدواییەدا بە كوردی بڵاوكرایەوە ،مامۆستا حسین عارف لە عەرەبیە وەكتێبەكەی كردوە بە كوردی

جیهانی سینەما :

دەترسێ پاشەڕۆژی وەك ئەكتەری ناسراو ڕۆمی شنایدەربێ ٠

دەترسێ وەك ڕۆمی شنایدەری لێبێ !

ئەكتەری سینەمایی ناسراو ناستازیاكینسكی كە دوا فلیمی بەناوی « نەشئەیی دڵ »ەوە بوو بڕیاری داوە ، لە پاشە ڕۆژێكی نزیكدا كە كاری لەدوا فلیمدا تەواودەكات ، ئیتر لە دنیایی سینەما دووربكەوێتەوە چونكە بەتەواوی هیلاك بووەو سەرەڕای ئەوەی لەوەشی

چوار فلیمی نوێ

بریجیت فوسی ئەكتەری سینەمایی فەرەنسایی كە لە تەمەنی ١٥ ساڵیەوە لەدنیای سینەمادا كاردەكاتو واتە ئیستا تەمەنی لەگەڵ ئەم هونەرەدا ٣١ ساڵەو ١٥ ساڵتان خۆی تەرخانكردبۆ سەرشانۆ ، دوا هەواڵی ئەم ئەكتەرە ئەوەیە ئیستا خۆی ئامادەكردوە بۆ بەشداری لە چوار فلیمی جیهانیدا ٠

چرای ئەفسانە

لە فەرەنسا جۆرە چرایەكیان دروستكردوە كە بەدەستلێدانێكی بچوك دادەگیرسێ‌و بەهەمان شێوەش دەكوژێتەوە ، ئەگەر دەست لێدانەكە چەند بەهێزبێ ئەوندە تیشكی زیاتردەبێ ، چونكە ئەم چرایە لەژێر بەرگەكەیدا دوگمەی هەستیاری وەك هەستیاری ئەلیكترۆنی هەیە ٠

رادیو كڵاو !

دوادامەتی دنیای رادیو ئەو ڕادیویە كە بە كڵاوی سەرەوە بەستراوەو بە تیشكی ڕۆژ كاردەكات ، ناوی«سولار سبوررادیوی»یە، ئەم ڕادیویە هەتا ئەگەر ڕۆژیش تیشكی دەرنەكەوێ كاردەكات چونكە پاتریەكی تیایە بەشی شەش سەعات هیز كۆدەكاتەوە بۆ كاركردن٠

جیهانی ڕەنگاوڕەنگ

● ١٠٥ ڕۆژ خەوتن لەسەر بزمار ٠٠٠ !

بۆئەوەی سەرنجی خەڵكی رابكێشێ‌و پارەی باربوو بۆ دەزگای لێكۆڵینەوەی دژ بە نەخۆشی شیرپەنجە كوبكرێتەوە كابرایەكی فەرەنسایی ناوی «كین‌وین»ەو تەمەنی (٤٥)ساڵە خۆیبەختیكردو بۆ ماوەی (١٠٥) ڕۆژ لەسەر تەختەیەكی بزمارڕێژ لێی ڕاكشا ، ئیتر ئەمە بەسبوو بۆ كۆكردنەوەی باربوویەكی چاك !

دوانەن بەڵام سەر لە خەڵك تێكدەدەن

ئەم چوار منالە بەسكێ بوون لە دایكو هەموو پێكەوە لە قوتابخانەیەكدان لە ئینگلتەرە٠ ژنە مامۆستاكەیان سەری سوورمابوو كەسیانی لە كەسیان جیا نەدەكردەوە ٠٠ ناچار دایكیان ناوی هەریەكیانی لەسەر كراسەكەی بۆ نووسی بۆ ئەوەی گیروگرفتی مامۆستاكەیان چارە بكا ٠

بەڵام ئێوە ناڵێن ئەی خەڵكیتر چۆن بیانناسن ؟

چیرۆك بۆ منال

مۆمێكو دەنكە شقارتەیەك

لەتیف هەڵمەت : كردوویەتی بە كوردی

دەنكە شقارتەكە لەپاڵ ئەو مۆمەدا كە بەنازو فیزەوە ڕاوەستابو ٠٠ لەسەر مێزە مەرمەڕەكە بە خەمباری‌یەوە درێژ ببو ٠

مۆمەكە لە ئاوێنەكەدا سەرنجی سێبەری خۆیدەدا ٠٠ لە دەنكە شقارتەكەی پرسی :

پێمبڵێ بۆ ئاوا خەمگینی ٠٠؟

مۆمەكە گوتی :

- ئەمەیە ژیانمان ٠٠ ٠ بۆئەوە دروستكراوین ژیانێكی كورت بەسەربەرین ٠٠ ٠ ئیتر بۆچی بەم بارە قایل بینو ئەم چەند ساتە كەمە بە خۆشی بەسەرنەبەین ٠٠٠ ؟

دەنكە شقارتەكە وەڵامی‌دایەوە ٠٠٠

- شادی لە كوێوە دێ ٠٠؟ هەر كە سەرم ئگر دەگرێ‌و ئاگرێ خێرا دەمكوژێننەوەو توورم دەدەنە لایەك ٠ ٠٠ هەرچۆنێ بێ تۆ لە من بەختەوەرتری چونكە ژیانت درێژترە ٠٠٠

مۆمەكە گوتی :

- ئەی دەنكە شقارتەكە

- ڕاستە من ژیانم زیاترە ٠ ٠ ٠ بەڵام من لە هەموو چركەیەیدا نەختە نەختە دەتوێمەوەو كۆتایی ژیانم دەبینم لەگەڵ ئەوەشدا پێم خۆشە تاریكایی دەوروبەرم شەتو بەت كەمو ڕێگا بۆ ئەو كەسە ڕوونكەمەوە كە ڕووم لێدەنێ‌و داوای یارمەتیم لێدەكات ٠٠٠

مشتو مڕی نێوانی دەنكە شقارتەكەو مۆمەكە زۆری خایاندو لەو كاتەدا خۆرئاوابوو تاریكایی خرایە ژورەكەوەو دەنكەشقارتەكە گوتی :

- بە ئاستەم دەوروبەری خۆم دەبینم ٠٠٠

مۆمەكە گوتی :

- نەختێ چاوەڕێبكە ٠٠٠ ئێمەش لەم ژیانەدا دەوری خۆمان دەبینین ٠٠٠

دەنكە شقارتەكە ترسو لەرز گرتی‌و گوتی :

- من لە مردن دەترسم٠٠٠ ئەی تۆ لە مردن ناترسی٠٠٠؟

مۆمەكە گوتی :

- من هەرگیز لە مردن ناترسم ٠٠٠ كامەرانی من لەوەدایە ٠٠٠ دەوروبەری خۆم ڕوونكەمەوە ٠ ٠

پروانە ل : ١١

چاوی كامیرا : جوانی‌و خۆشەویستی

هاوكاری
دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوكردنەوەی كوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت

Institut Kurde de Paris